Gabriela
Adameşteanu

ÎNTÂLNIREA

POLIROM

Gabriela
Adameşteanu

ÎNTÂLNIREA

roman

Ediţia a V-a definitivă

POLIROM
2013

© 2003, 2007, 2008, 2013 by Editura POLIROM, pentru ediţia în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-3754-6
ISBN PDF: 978-973-46-3755-3
ISBN print: 978-973-46-3533-7

Coperta: Carmen Parii
Foto copertă: © Paul Knight/Trevillion Images

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

De aceeaşi autoare:

Romane:
• *Drumul egal al fiecărei zile* (Cartea Românească, 1975; Eminescu, 1978; Litera, 1992; Institutul Cultural Român, 2004; Polirom, 2008). Premiul de debut şi Premiul Academiei. Nominalizat la Premiul „Jean Monnet“ pentru literatură europeană
Tradus în Bulgaria (Balkani, 2007), Franţa (Gallimard, 2009), Germania (Schöffling, 2013)
• *Dimineaţă pierdută* (Cartea Românească, 1984; Albatros, 1991; Gramar, 1997; Polirom, 2004, 2008, 2011, 2012). Premiul Uniunii Scriitorilor din România. Nominalizat la Premiul Uniunii Latine
Dramatizat şi pus în scenă de Cătălina Buzoianu la Teatrul Bulandra (decembrie 1986), într-un spectacol devenit clasic, cu Tamara Buciuceanu, Gina Patrichi, Victor Rebengiuc, Rodica Tapalagă, Irina Petrescu, Marcel Iureş ş.a.
Tradus în Estonia (Eesti Raamat, 1991), Franţa (Gallimard, 2005), Israel, (Nymrod Books, 2007), Bulgaria (Balkani, 2007), Spania (Lumen, Random House-Mondadori, 2009), Ungaria (Európa, 2010) şi SUA (Northwestern University Press, 2011)
• *Provizorat* (Polirom, 2010, 2011, 2013). Premiul revistei *Observator Cultural*. Nominalizat pentru Cartea Anului şi Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România. Bestseller la Salon du Livre, Paris, 2013
Tradus în Ungaria (Európa, 2013), Bulgaria (Maga Welding, 2013) şi Franţa (Gallimard, 2013)

Proză scurtă:
• *Dăruieşte-ţi o zi de vacanţă* (Cartea Românească, 1979; Paralela 45, 2002; Polirom, 2008). Tradus în Rusia (1989)
• *Vară-primăvară* (Cartea Românească, 1989; Paralela 45, 2002; Polirom, 2008)
Ambele volume retipărite, împreună cu proze noi, la Polirom în 2012 şi 2013. Antologii în Germania, Austria, SUA, Olanda, Franţa, Ungaria

Publicistică, memorii:
• *Obsesia politicii*
• *Cele două Românii*

Unchiului meu, arheologul Dinu Adameşteanu, care, fără să (mă) ştie, mi-a modelat viaţa din depărtare

Partea întâi

Plecarea

„Fiecare exilat e un Ulise în drum spre Ithaca… Drumul spre Ithaca este drumul spre Centru. Ştiam toate acestea de mult. Ceea ce descopăr brusc e că şansa de a fi un Ulise i se oferă oricărui exilat (tocmai pentru că a fost condamnat de «zei», adică de Puterile care hotărăsc destinele istorice, terestre).

Dar, ca să-şi poată da seama de aceasta, exilatul trebuie să fie în stare să pătrundă sensul ascuns al rătăcirilor lui şi să le înţeleagă ca pe o lungă serie de încercări iniţiatice (voite de «zei») şi ca pe tot atâtea obstacole pe drumul spre casă (spre Centru).

Asta înseamnă: a vedea semne, înţelesuri ascunse, simboluri în suferinţele, depresiunile, aridităţile de zi cu zi.

A le vedea şi a le citi, chiar dacă ele nu există; căci, dacă le vezi, poţi construi o structură şi citi un mesaj în curgerea amorfă a lucrurilor şi-n fluxul monoton al faptelor istorice.“

Mircea Eliade

Capitolul 1

Drumul spre casă

Parcă s-a deschis uşa compartimentului alăturat? Un controlor, cine altcineva poate să articuleze cuvintele atât de clar, răspicat:

— *Guten Tag, geben Sie mir, bitte!*

Eşti încordat, eşti febril, te sileşti să-ţi linişteşti respiraţia precipitată. Îţi ţii privirea întoarsă spre geamul lucios, întunecat, dar nu poţi să vezi peisajele care gonesc în noapte, eşti într-un expres, într-un intercity.

— *Den Fahrschein, bitte!*

Îţi pipăi buzunarele de parcă ai vrea să ieşi pe culoar să fumezi, cei din compartiment stau cu ochii ţintă la tine, se uită? Nu se uită?

— *Bonjour, mesdames, messieurs! Vos billets, s'il vous plaît!*

Te ridici alene de pe banchetă, îţi supraveghezi faţa încremenită care fulgeră în golul unei oglinzi, e faţa ta? Parcă nu e.

— *Your ticket, please!*

Te strecori pe lângă pardesie, sacouri, pălării, pe lângă pantofi lustruiţi lună pe care te străduieşti să nu-i calci, te prelingi de-a lungul culoarului, speri ca feţele nemişcate din spatele geamurilor peste care umbra ta alunecă ritmic să fie convinse că te duci la restaurant, la bufet, la closet, repede, tot mai repede, tot mai repede, tot mai repede, tot mai repede, tot mai…

— *Den Fahrschein, bitte!*

Viteza trenului te izbeşte de pereţi, eşti într-un expres, într-un tgv, eşti în trenul de Drăgăşani, clasa a treia, vălătuci negri, pufoşi îţi îneacă gâtul şi o albină zumzăie împrejur de multă vreme. Dar uite, la doi paşi, uniforma de

funcţionar feroviar, chipiul de controlor, mâna lui întinsă să-ţi perforeze biletul.

— *Good morning, sir! Your ticket, please!*

Acum are să se deschidă o trapă sub picioarele tale şi, tot explicând, ruşinat, transpirat, încurcând între ele pronunţările, declinările, conjugările, ai să te rostogoleşti între roţile iuţi până în bezna udă…

*

Ce noroc, controlorul era la doi paşi de tine, dar nu te-a zărit! Ce noroc că nu te vede nimeni cum te zbaţi sub mormanul de haine, paltoane grele, uniforme, smokinguri, trenciuri foşnitoare, cearşafuri albe, linţolii din care se înalţă un nor de molii. Ba nu, e mereu aceeaşi albină.

— *Den Fahrschein, bitte!*

Ai ţâşnit din dulap şi ai luat-o la goană, auzi din urmă cizmele soldaţilor, pijamaua ţi-e descheiată şi obrazul plin de clăbuc, ras doar pe jumătate. Te izbeşti în goană de pereţii cu geamuri lucioase, fumurii, întunecate, eşti într-un tgv, într-un marfar, într-un intercity şi feţele străine te privesc încordate, tu aleargă, aleargă, aleargă! Uite un compartiment gol, deschide uşa cu o mână sigură, rosteşte răspicat:

— *I biglietti, prego!*

Feţele bănuitoare de pe culoar au să creadă că el a intrat în compartimentul gol, chipiul lui fulgeră în golul oglinzii, e chipiul lui, e faţa ta, ascunde-te repede, unde?

*

Linişteşte-te, e acelaşi vis, asta s-a mai petrecut la, asta ai mai trăit, unde? Nu-ţi aminteşti când, nu-ţi aminteşti unde, ah, ce plictiseală… Îţi răscoleşti buzunarele după pastilele de tensiune, dai de ţigări, dropsuri, pagini mototolite, numai că nu recunoşti limba în care e scris textul conferinţei, nu recunoşti alfabetul. Ce ai să citeşti atunci în faţa asistenţei? Nu ştii.

Te-ai ridicat de pe locul tău de la geam, îţi cureţi ostentativ pipa, ca şi când te-ai pregăti să ieşi pe culoar, dar de ce tăcerea asta dezaprobatoare? A, da! E un compartiment de nefumători! Te-ai vârât sub banchetă, te ghemuieşti, te faci mic, tot mai mic, tot mai mic, printre roţile care se învârt. Stai în patru labe şi-ţi ţii respiraţia, de-acolo, din plasa de bagaje unde te-ai căţărat, vezi umbra care întunecă geamul:

— *Good morning, bitte! Vos billets, mesdames, messieurs, s'il vous plaît!*

Acum are să se deschidă uşa compartimentului şi, ghemuit, speriat, ai să te rostogoleşti în bezna tăiată de rotocoale orbitoare de lumină.

Sus, pe pasarelă, uite soldatul cu arma întinsă, nemişcat, ca o statuie.

— Cine eşti? De unde vii? Unde mergi? Arată actele! Răspunde!

Ai ţâşnit de sub banchetă, faţa ta îngrozită fulgeră în golul unei oglinzi.

— Actele! strigă vameşii, grănicerii şi bat cu patul puştii în uşa compartimentului.

— Actele! Cine eşti?

— Unde mergi?

— Ce cauţi aici?

— Răspunde sau trag!

*

Nu te speria, stai liniştit, e acelaşi vis sâcâitor, ca să te trezeşti, ţi-ai înfipt unghiile moi în carnea moale, încerci să faci pumn palma flască, dar eşti tot aici. Orice faci, degeaba, nu poţi să scapi, alergi nebuneşte, uite uniforma controlorului în capătul culoarului, spre el goneşti nebuneşte, e prea târziu să te mai întorci cu spatele, e prea târziu să te mai prefaci că nu-l vezi, e în faţa ta, la doi paşi.

— Actele! auzi din spate.

*

De câte ori n-ai mai stat aşa, în gara pustie, pregătindu-te să pleci, venind de la şcoală, cu o mână tremurândă îţi ştergi tâmplele, obrajii umezi, bine c-ai reuşit să scapi din trenul plin de controlori şi soldaţi înarmaţi! De-ar dispărea odată şi petele roşii, ca sângele, de pe cimentul umed, şi ţiuitul care îţi sfredeleşte tâmplele, ceafa… Într-o doară, arunci o privire spre blana tânără, roşcată care alunecă peste traverse, peste şine, sub tren, ce bine seamănă câinele ăsta, care îşi strânge coada stufoasă peste picioarele încordate, cu Federigo, câinele tău de acasă!

— Fede! Fede! strigi, dar câinele mârâie sub tren şi amuşină.

Ce urmă caută? Nu cumva pe-a ta? Te-ai întors cu spatele, să nu te recunoască cei doi soldaţi posaci care stau cu mâinile încleştate pe armă.

— Actele!

— Unde mergi? Răspunde!

— De unde vii? Arată actele!

— Stai! Stai sau trag!

*

Mergi grăbit, alergi, repede, tot mai repede, tot mai repede, gara o simţi cum se face, în urma ta, tot mai mică, iar petele roşii, ca sângele proaspăt, palpită pe cărarea înceţoşată pe care înaintezi cu picioarele tot mai moi, cu pantofii uzi de rouă.

E o schimbare bruscă de sunete, de culori, de lumină. Verdele intens al brazilor urcă spre culmea învăluită în abur, dedesubt verdele fraged al pajiştii, cărarea cleioasă pe care striveşti smocuri aţoase de iarba-miresei cu bocancii care te strâng, atenţie să nu aluneci! Atenţie să nu…

De câte ori n-ai mai mers pe aici, la fel, la fel, la fiecare pas picioare nenumărate urcă odată cu tine treptele de ciment ale podului, dedesubt, trei firişoare de apă, supte de limbile de nisip, de bolovanii mari, rotunjiţi, pe care stau sezonişti modeşti, leşuri moi, albicioase, aşteptând zadarnic să mai iasă soarele peste pământul semănat de umbre.

Ajunserăm la capătul de apă/ pe-afundul ocean, unde-i oraşul cimerian, poporul cel de-a pururi/ învăluit în ceaţă şi-ntuneric, că-n veci nu-l vede luminosul soare.

Uite şi SPĂLĂTORIA CHIMICĂ, firma prinsă de zidul alb-murdar, înfipt în pământul nisipos, uite cearşafurile de plapumă, aspre linţolii albe-gălbui, întinse la uscat, deasupra lor vălătuci negri, pufoşi se scurg peste capetele celor care urcă necontenit, coboară geamantane, sacoşe, saci, valize, lumânări împodobite cu flori de hârtie, cutii mari de lemn, coşciuge. Gâfâi, îţi ştergi cu o mână tremurătoare obrajii umezi, îţi încleştezi palma pe balustradă, nu îndrăzneşti să te uiţi în golul ameţitor ca să nu aluneci de pe treptele de ciment până în bezna rece.

*

Tocmai din cauză că ştii versul foarte bine, îţi dai seama că l-ai greşit, *cine te-a pus, străinule, să faci un asemenea drum pe ceaţă şi pe întuneric*,

dar ce urmează? Banca ta e chiar lângă geamul deschis, creanga înflorită de măr atinge pervazul, ciorchini de albine pufoase şi flori roz muşuroiesc între frunzuliţele verzi.

— Hai, vino înăuntru, îi şopteşti albinei tale, vino înăuntru şi înţeapă-l pe Domnul.

— Decât să vorbeşti singur în colţul tău, mai bine ieşi şi recită în faţa clasei, spune Domnul şi se înarmează cu linia de pe catedră.

Nu ţi-e teamă de linia Domnului, pentru un pol tu faci juxte din greaca veche, din latină pentru cei din anii mari, dar acum ai un lapsus, de aceea în drum spre catedră îţi repeţi poezia în şoaptă, *dar există oare în viaţă ceva mai greu de făcut decât drumul pe care singur ţi l-ai ales prin ceaţă şi întuneric*?

Pe podeaua de scânduri înnegrite de motorină dintre cele două şiruri de bănci, pete roz palpită sub bocancii tăi, sunt florile roz din mărul înflorit de-afară, o adiere de vânt le-a aruncat prin fereastră, mergi febril, încordat, pe podelele lucii, oglindă, atenţie să nu aluneci, atenţie să nu aluneci! Îţi dregi glasul, îţi potriveşti faţa care fulgeră în golul geamului deschis. E faţa ta? Parcă nu e. Reciţi: *mai bine renunţă, sărmanul de tine, la drumul spre pietroasa Ithacă decât să tot rătăceşti ani de zile prin întuneric şi ceaţă spre locul unde nu te mai aşteaptă nimeni…*

Ai greşit, cuvântul îţi stă pe limbă, dar nu ţi-l mai aminteşti, ai un lapsus şi limba îţi e încleiată, cauţi grăbit în buzunarul interior, acolo unde ţii portmoneul, e gol, doar o monedă mică, neagră, găurită în mijloc, o monedă miceniană, asiriană, egipteană, o ţii în pumnul strâns, o să ţi-o ceară în parcaj, atunci când o să treci podul. Nu găseşti foile mototolite cu textul conferinţei ca să vezi unde ai greşit, dar ce noroc! Domnul e surd, nu aude, a îmbătrânit şi el, între timp.

— *Good morning, mesdames, messieurs, vos billets, s’il vous plaît*, intonează Domnul cu o voce melodioasă de bas-bariton.

Şi-a pus chipiul pe cap şi a ieşit, pocnind uşa cu linia. Tu stai singur în clasa pustie, nu poţi să pleci dacă nu îţi aminteşti versul, deşi ei te aşteaptă cu masa întinsă acasă.

Au să te mai recunoască, n-au să te mai recunoască, după atâţia ani de când *rătăceşti pe mări, prin furtună şi ceaţă*?

*

Uite turla bisericii din vale, când ai s-ajungi în dreptul ei, nu-ţi mai rămâne decât să treci strada şi eşti acasă. Ce feţe mirate au să aibă, ce strigăte de bucurie au să scoată atunci când au să te vadă! Au să te recunoască? N-au să te recunoască, după atâţia ani de când pribegeşti singur *prin întuneric şi ceaţă*? Au trecut atâţia ani de când ai plecat, ieri-seară te conduceau la gară.

Încerci să zăreşti ceva printre ulucile vechi ale gardului, te ridici pe vârfuri, ca să te uiţi în curte, dar gardul e prea înalt şi vopseaua verde ţi-a rămas lipită de buricul degetelor. Gardul e proaspăt vopsit, chiar tu l-ai vopsit ieri, înainte să pleci la gară. Casa e roşie, de cărămidă, n-au mai apucat s-o termine, fiindcă banca a dat faliment. Băncile au fost naţionalizate, toate. Banca nu le-a mai dat credit, pentru că tu ai plecat de-acasă.

Acum stai sub chiparosul din poartă şi te întrebi: să deschizi? Să nu deschizi zăvorul? Uite ce masă întinsă e în curte, masă de nuntă, de botez, de pomană.

*

Ce plictisitor, ce sfâşietor! De câte ori n-ai mai stat aici, sub prun, cu mâna pe poarta întredeschisă, gata s-o împingi!

Un copil cu faţa murdară şi fundul gol se ridică de lângă gard şi-şi trage pantalonii, al cui o mai fi şi copilul ăsta, cu mucii sclipind argintiu pe obraz, ca balele melcului, uscate la soare? L-ai pierdut din ochi în curtea plină de zumzet de albine, de soare, e vară, e primăvară…

Şi copilul ăsta, lăsat să crească de capul lui, ca o buruiană, îl ştii, l-ai mai văzut undeva, dar unde? A, da! Mama purta întotdeauna în poşetă o fotografie a lui, o fotografie sepia, cu pete de cafea sau ulei şi colţurile îndoite.

*

Calci apăsat pe pietriş cu încălţările tale ţepene, scorojite, ai vrea să ridice toţi ochii spre tine, să te vadă, să te asculte. Ei stau la masă şi umbra bradului le acoperă feţele – dar exista un brad? Exista un chiparos la voi în curte? Bradul în curte aduce nenorocire, se ştie, iar chiparos ai văzut doar la Roma.

Bocăneşti pe pietriş cu încălţările scorojite, prăfoase, calci apăsat, doar-doar o să le vezi ochii întorşi spre tine, să poţi să le spui: Bine v-am găsit! Poftă bună!

Numai că ei îşi văd înainte de mâncatul lor, nici nu se uită la tine.

Şi totuşi, trebuie să fi ştiut că vii, altfel nu ar fi toţi aici. Toţi, toţi! Deci trăiesc toţi, n-a murit nimeni. Deci scrisorile, telegramele, ferparele au fost mincinoase toate! Ce fericire, ce uşurare, Doamne! Mama şi tata, uite-i aşezaţi ca totdeauna, în capul mesei. Şi mama, care se tot ridică, aşa cum face mereu, şi se duce ba după o cană cu vin, ba după un coş cu pâine! Deci trăiesc, deci sunt vii! Doamne, Dumnezeule, ce minune, ce fericire, ce bine!

Restul a fost doar minciună, vis, iluzie… Tot ce ai crezut, tot ce-ai suferit în aceşti ani, degeaba…

*

Te apropii zâmbind larg, fericit, chiar dacă ei continuă să vorbească între ei cu glasuri scăzute, de parcă nu te-ar fi zărit, de parcă nu ţi-ar auzi paşii… Niciunul nu ridică privirea spre tine, îşi toarnă doar unul altuia, în pahar, vin, apă.

Şi tu, care ai făcut atâta drum până aici, atâtea nopţi chinuite ai alergat prin trenuri pline de controlori şi soldaţi, tu eşti prea obosit ca să le mai guşti gluma. Şi, dacă ei nu pricep, atunci măcar ea, măcar ea ar putea să înţeleagă!

— Mamă! o strigi încet.

Dar se vede că nu te-a auzit, e bătrână, săraca, simţurile i-au slăbit.

— Mamă!

Încerci să strigi mai tare, dar degeaba îţi încordezi gâtul, doar un sunet gâjâit, indistinct iese din corzile întinse.

— Mamă!

Te forţezi, te scremi, disperat, dar vocea nu ţi-o auzi şi nici umbra nu ţi se întinde pe iarbă, cum, nici măcar ea să nu întoarcă faţa spre tine? Cum, nici măcar ea să nu te bage în seamă? Şi tu, care toată noaptea ai sărit dintr-un tren într-altul, te-ai ascuns sub banchete, în trenuri păzite de soldaţi înarmaţi, ai venit până aici în pijama, desculţ, cu obrazul plin de clăbuc, ras doar pe jumătate! Ca dintr-o altă viaţă, ca dintr-un vis îţi aminteşti tot ce ai pătimit pe acest drum nesfârşit, şi ea nici măcar să nu te întrebe: Eşti tu, dragul meu? să strige: El e! El e, Doamne Dumnezeule, cum să-ţi mulţumesc c-am apucat ziua asta să-l văd aici, cu noi, între ai noştri? Hai, vino lângă mine, tu, cel mai drag, te aşteaptă doar de atâta timp atâta lume!

Ţi-e sete? Ţi-e foame? Eşti obosit? Hai, zi o vorbă! *Doar nu e nimic mai greu de făcut decât să vii de acolo aici, prin ceaţă şi prin întuneric*…

Dar ea tace. Ea stă încremenită, cu capul întors, umbra chiparosului îi acoperă faţa şi tu ce altceva poţi să faci decât să o strigi încă o dată:

— Mamă!

*

Se uită uimită la tine.

— Ce vrei, străine?

Te-ai schimbat oare atât de mult încât nici ea nu mai poate să te recunoască?

— Sunt eu, mamă! Sunt eu, fiul tău! De ce îmi spui *străine*?

Ce rău trebuie să arăţi dacă privirea ei se umple de milă şi vocea i se moaie deodată:

— Sărmanul de tine! Cine ştie de unde vii? Cât oi fi suferit, dacă nici mama nu ţi-o mai ţii minte! Hai, stai jos, ia un pahar de vin, o bucată de pâine! Nu-i moarte de om dacă, înainte să pleci, îţi tragi puţin sufletul!

— Unde să plec? şopteşti istovit.

— Cum unde? În ţara ta, de unde ai venit! Doar se vede că nu eşti de-al nostru…

— Din ce se vede?

— Cum din ce? După mers, după haină…

— Hai, lasă gluma, mamă! Vezi că sunt prea obosit şi nu-mi arde de glume!

— Bietul de tine! Oi fi fost la puşcărie şi ţi-ai pierdut minţile de câte ai pătimit acolo, dacă o tot ţii una şi bună că eu ţi-s mamă!

Nu, nu glumeşte! Chiar nu te-a recunoscut, sărmana de ea! În ce hal a adus-o bătrâneţea, dacă nu-şi dă seama că a ta este vocea asta care tremură

de nerăbdare, de enervare.

— Cum altfel vrei să-ţi spun? Niciodată nu ţi-am spus decât mamă!

— Trebuie să fii bolnav, tare bolnav, sărmanul de tine, dacă habar nu ai când eşti treaz, când visezi lucruri atât de simple pe care şi un copil le ştie! E boală grea să nu mai ştii cine eşti!

*

— Cine să fiu? Sunt eu!

Au ridicat toţi capetele, te privesc.

— Eu sunt, ce Dumnezeu! Nu vedeţi că sunt eu?! Eu, eu, eu!

Ei tac.

— Sunt eu, fiul, fratele, nepotul, unchiul, cumnatul vostru!

Feţele încordate din jurul mesei se uită la tine ca prin sticlă. Ea zâmbeşte trist, dă a lehamite din mână:

— Ce bine ar fi să fii tu, dar n-ai cum! Dacă ai fi tu, n-ai fi aici, cu noi, ai fi departe! Dacă ai fi tu, ai fi *Dincolo*! Ai fi ca mort!

— Uitaţi-vă bine la mine, le strigi. Sunt tot eu, doar că au trecut şapte, paisprezece, douăzeci de ani de când am plecat! N-aveam cum să rămân la fel ca în fotografie! Sunt mai slab, mai bătrân, a fost şi drumul lung până aici! Sunt nespălat, neprimenit, neras, nu m-am putut privi nici măcar la lumânare! Şi nici nu-mi dau seama cât m-am schimbat, pentru că aici, la voi, oglinzile sunt acoperite, toate…

Ce plictisitor, ce sfâşietor! De câte ori n-ai mai trăit scena asta la fel! Ei în jurul mesei întinse, pentru botez, pentru parastas, pentru nuntă, zâmbind stânjeniţi în tăcere, şi tu strigând, nervos:

— Eu sunt, doar c-am luat nişte kilograme în plus când am trecut de la ţigări la pipă! Dar nici atât de gras n-am ajuns, ca să nu mă mai recunoaşteţi!

*

S-au ridicat de pe scaune, dau să se apropie, şuşotesc între ei, strigă toţi, deodată, vocile li se acoperă.

— Al cui spui că eşti?

— Pretinde c-ar fi din familie!

— Dar valizele unde-ţi sunt?

— Dacă ai fi el, n-ai fi venit neras şi desculţ la nuntă!

— Cu cine a zis că e neam?

— Dacă ai fi el, ai avea Rolex la mână şi ditamai Merţanu-n poartă!

— Nu e el, nu vezi ce pantofi lucioşi are? Nu vezi ce haină scumpă?

— Un impostor, vedeţi-vă de treabă!

— Al cui eşti? Ce cauţi la noi?

— Al cui eşti, răspunde?

— Sssst! Lăsaţi-l să plece! Nu vedeţi? E de la Securitate!

— Un biet nebun! Uite în ce hal arată! Un biet nebun, scăpat de la balamuc!

— Un nebun periculos!

— Feriţi-vă, eu v-am spus al cui e!

— L-au trimis aici să ne încerce! Vrea s-audă ce zicem, ce vorbim, ca să ne toarne!

— Sssssst! Noi n-avem rude *Dincolo*, străine!

— Noi avem doar pe unul, care e mort de mult!

— I-am făcut parastasul de şapte ani!

— De paisprezece!

— De douăzeci şi unu!

— Nimeni dintre ai noştri n-a plecat *Afară*, înţelege, străine!

— Noi n-avem niciun neam *Dincolo*!

— Noi n-avem nevoie să plecăm din ţară!

— Noi n-am ieşit niciodată de la noi din curte!

— Feriţi-vă! Face doar pe nebunul, ca să audă ce zicem şi să ne toarne după!

— Un impostor!

— Un informator!

— Nu-l vezi cum se uită în toate părţile? Cum…

— Dacă ai fi el, nu te-ar fi lăsat să treci frontiera!

— Dacă ai fi el, n-ai căra valize cu fermoarul rupt şi legate cu sfoară!

— Dacă ai fi el, ai fi mort în Donbass!

— La Stalingrad…

— Ce dracu, doar ne-am înţeles să spunem c-a murit pe frontul de vest, în Tatra!

— Te-a văzut cineva, străine, când ai intrat la noi în curte?

— Să plece şi să-şi vadă de drumul lui! S-a strâns lumea în stradă la gardul nostru ca la urs!

— Hai, pune-i ceva pentru drum, nu te mai moşmondi atât! Uite aici o pungă de plastic, mere, pâine, ia ce-ţi iei de aici şi du-te!

*

Ţi-au întors spatele, mănâncă liniştiţi, cu ochii ţintă în farfurie, îşi toarnă binevoitori unul altuia în pahare vin, apă.

— Sunt eu, sunt al vostru! Uitaţi-vă bine la mine, le strigi, sunt fiul, fratele, nepotul, vărul vostru! Eram cu toţii împreună acum trei luni, acum treizeci de ani. Ne ştim doar din leagăn, de mici, am dormit în acelaşi pat, am mâncat din acelaşi blid, am iubit aceeaşi fată. Am făcut atâta drum ca să vă spun că, dacă ştiam ce-o să îndur, n-aş fi ieşit niciodată de la noi din curte! Am făcut atâta drum doar fiindcă v-am promis c-o să mă întorc, altfel n-aş mai fi călcat niciodată pe aici, prin curte!

Mişti doar din buze. Din gât îţi iese un horcăit sacadat, o albină zboară deasupra ta şi umbra chiparosului îţi acoperă faţa. Glasul nu ţi se aude şi trupul tău nu lasă umbră pe iarbă.

Stai liniştit, lasă, e doar un vis, acelaşi vis sâcâitor, plictisitor…

Capitolul 2

Autostrada spre Roma

— …Trezeşte-te, Traiane! Hai, trezeşte-te! Ştii că somnul se ia! Hai, fă un mic efort şi trezeşte-te! Vrei să mă faci să adorm la volan? Avem o mică întârziere, am greşit ieşirea, dar acum o luăm la dreapta şi în trei ore cel mult suntem la hotel!

Deschide buimac ochii împăienjeniţi. Înghite. Gâtul i-a înţepenit şi braţul stâng îl furnică.

— …Exagerezi… Asta nu se poate numi… somn…

Are limba încleiată, de parcă ar fi băut toată noaptea.

— …Poate să fi aţipit un moment… dar nu-mi spune că aş fi dormit…

Gura coclită a bătrâneţii. Întinde mâna după cutiuţa de Tic-tac şi pune pastila aromată pe limba amorţită. Dacă a aţipit e numai din cauza luminii orbitoare şi a căldurii care vine, ca o răsuflare fierbinte, de-afară, prin geamul deschis. De o parte şi de alta a autostrăzii, culmile acoperite de măslini pitici, argintii, cu petele albe ale satelor străvechi, cocoţate în vârf.

— …Aţipit? Ei, aş! Ai dormit de-a binelea, cred că ai şi visat… Bolboroseai ceva, ca atunci când vorbeşti în somn româneşte…

Mai vorbeşte, oare, româneşte în somn, aşa cum crede Christa? *Ce spui, dragul meu? Ce spui…? Spune-mi şi mie… vorbeşte mai tare… să înţeleg şi eu ce spui…*

De când nu mai vorbeşte româneşte când face dragoste cu o femeie? De când nu mai vorbeşte româneşte deloc? 45 de ani? Mai puţin, mai mult? Doar sunete dezarticulate, strigătul profund al trupului…

*

— …Se poate, la urma urmei, să fi şi visat, de ce nu…

E concesiv, ca să închidă mai repede subiectul. Ce a putut Christa să-l audă spunând? Încă mai bâjbâie după vis, dar a deschis prea repede ochii în lumină şi filmul s-a voalat. Hârtii înnegrite, care se sparg cu un foşnet sec atunci când le atingi.

— …M-a toropit somnul, din cauza căldurii…

Îşi desface şi îşi pune la loc centura în care a adormit, ca un cal în ham. Zdrenţe incomprehensibile din vis îi flutură în faţa ochilor în timp ce strigătele mute zac, înecate în salivă, între muşchii paralizaţi ai gâtului, ai limbii.

Bănuieşte, de fapt, care este visul, se tot repetă ori de câte ori îl doare piciorul, e bolnav sau doarme în condiţii inconfortabile. Şi, în plus, l-a auzit povestit de sute şi sute de ori, în atâtea variante. Împarte coşmarurile exilatului cu toţi cei ca el care visează aceeaşi călătorie periculoasă, unii sunt prinşi în fosta ţară şi nu mai pot să se întoarcă, alţii sunt fericiţi pentru că rudele şi prietenii îi aşteaptă în gară, cu flori. De când trăieşte în această ţară, pentru care a suferit ca să devină a lui, a visat atâtea variante ale acestui vis, dar care a fost oare cea de azi?

— E atât de cald pentru că închizi tot timpul aerul condiţionat! Cine mai merge cu geamul deschis, când afară sunt peste patruzeci de grade?! Ceilalţi nu riscă să facă sinuzită, otită, rinită şi toate bolile de care te temi?! Dar, dacă poţi să eviţi tehnologiile moderne, eşti cel mai fericit om… Arhaismul tău balcanic…

*

Christa şi tehnologiile moderne! Ea, care pe vremuri nu mişca o eprubetă fără să-l întrebe din ochi dacă e bine! Unde ar fi ajuns Christa de una singură, dacă perseverenţa ei teutonică n-ar fi ţinut-o aproape o oră, în faţa uşii lui încuiate, cu fundul pe poşeta ieftină, de pânză, rupându-şi pieliţele de la unghii, după obiceiul prost rămas din copilăria stresată, dar cu sandalele cu tălpi înalte, de sfoară, aşezate ordonat alături? La vremea aceea încă mai părea o adolescentă anorexică, dar ce incredibil de elastic, parcă fără oase, era trupul ei! Ruşinat că uitase de întâlnire, a dat s-o ridice, dar se ghemuise, în braţele lui, încolăcită ca o pisică, şi a purtat-o aşa în braţe, desculţă şi cu părul desfăcut, până în pat. Unde altundeva s-o fi pus când masa, scaunele, parchetul erau acoperite de cărţi deschise, hârtii dactilografiate, probe de laborator, pahare cu vin ieftin, ceşti cu urme de cafea şi sendvişuri scorojite? Fesele ei mici şi tari, care se foiau, simţindu-i erecţia, şi vinul ieftin de Chianti băut în *trattoria* unde se întâlnea, ritualic, de aproape zece ani, cu pribegi, ca el, l-au excitat atât de tare, încât, în timp ce-i smulgea hainele, i-a povestit, bolborosind, înfierbântat, ritualul de nuntă din ţara de unde plecase. Cum mirele îşi duce în braţe mireasa, pentru că ea nu trebuie să calce pragul.

De ce făcuse asta? Era flatat de felul în care descendenta unei familii cu diplome şi blazoane vechi de trei sute de ani se lăsase în voia metecului, a *Ausländer*-ului, sau avusese un puseu de nostalgie după cheful cu vechii prieteni şi şi-ar fi dorit să treacă pragul casei din Cărbuneştii lui cu o mireasă în braţe, oricare ar fi ea?

*

La Ana Maria, rămasă în fosta ţară, *Dincolo*, la felul cum se uita la ea când exersa la pian, în casa Dobrotă, încetase de mult să se mai gândească: era ca moartă.

Şi totuşi, poate că, în timp ce o purta pe Christa spre pat şi-şi strecura mâna spre sexul fierbinte, ghemuit între pulpele ei subţiri, s-a văzut pe el, cel de altădată, meditatorul lui Anton Dobrotă la greacă şi latină, stând ţeapăn pe sofaua acoperită cu un covor scorţos, cu un album despre Roma deschis pe genunchi. Foiţa subţire fâşâia strident când o dădea la o parte de pe gravura îngălbenită, cu chiparoşi şi ruine. Concertele Anei Maria, pregătite în casa spaţioasă unde el intra de două ori pe săptămână, bucurându-se dinainte de cafeaua cu dulceaţă de cireşe amare şi de farfurioara cu picromigdale, în timp ce asculta Brahms, erau singurele momente în care şi-a permis pe atunci să piardă timpul. Trebuia să adune bani din meditaţii, să dea diferenţa la liceu şi, poate – de ce nu? –, să ajungă şi el la curvele de la Crucea de Piatră, unde rămăsese singurul din clasă care nu a pus piciorul. Sau poate singurul care avusese curajul să o mărturisească.

*

Evita să-şi zărească în imensa oglindă cu ramă aurită faţa roşie, posacă, privind în jur, încruntată. Singurul costum de ieşit în lume era plin de păr de la pisica roşcată, greoaie, cu burta umflată de pui, pe care încerca să o mângâie, stângaci, până când, nervoasă, ca orice femelă în starea ei, îl scuipa sau îi vâra, pe tăcute, o gheară lemnoasă prin stofa ieftină. Din *Sonata* lui Brahms nu auzea mai nimic, dar, cel puţin, avalanşa de sunete îi acoperea bolboroseala ruşinoasă a pântecului, chinuit de posturile lungi cu varză şi fasole de la cantina Seminarului Teologic. Şi pândea, mai departe, faţa îngustă, din ce în ce mai febrilă, a Anei Maria, descoperită de părul greu, strâns la ceafă, şi conturul sânilor ascuţiţi prin bluza roz, vaporoasă. I se părea indecent că se lăsa privită, aşa, arcuită deasupra clapelor albe şi negre, toţi muşchii zbătându-i-se, orbeşte. I-ar fi dezgolit trupul firav şi ar fi

intrat lent, exasperant de lent în ea, până când se va arcui, febrilă, muşchii ei se vor zbate, ritmic, iar el o va pândi printre gene, aşteptând să recunoască pe faţa tot mai străină eliberarea printr-un spasm impudic, rictusul încremenit şi cearcănele dintr-odată îmbătrânindu-i obrazul.

Ce uşor se excita atunci, ce jenat era să nu cumva să-i zărească cei de alături şliţul umflat al pantalonului, uneori, când nu mai putea îndura, mergea în toaleta parfumată a casei Dobrotă şi se uşura singur, după ce controlase nelinişţit încuietoarea uşii. Intra apoi în vârful picioarelor şi moţăia, istovit de plăcerea ruşinoasă, de energia risipită inutil, şi se trezea în acordul final ca să o aplaude, mecanic.

Candelabrul mare de cristal lumina prea tare ca să mai îndrăznească s-o privească atent, ea se rotea cu taburetul, într-o iuţeală copilărească, şi, înainte să-şi exerseze reverenţa, îşi plimba degetele nervoase pe obrazul îmbujorat şi-şi controla nodul roz al panglicii de catifea care îi strângea la ceafă părul lucios şi negru.

*

Să-şi fi amintit de Ana Maria în seara când o purtase în braţe pe Christa peste prag? Mintea îi era prea întunecată ca să-şi mai amintească, a doua zi dimineaţa, pe lumină, dar cea a Christei era, ca totdeauna, trează, la pândă.

Când a revenit de la baia de pe culoar, în timp ce el încerca să-şi scuze dezordinea din cameră, Christa a pufnit în râs şi i-a reamintit bolboroseala despre riturile arhaice din ţara lui, pe care o luase drept cerere în căsătorie. Şi, fără să-i mai dea timp să se dezmeticească, s-a căţărat, sprintenă, pe el, cu braţele şi picioarele încolăcite în jurul lui, sunt un păianjen şi am prins în pânza mea un gândăcel! sau vrei să fii muscă? i-a cântat. Un cântecel de copii necunoscut sau o improvizaţie a ei? Şi, cu directeţea care şi-acum încă

îl mai şochează, i-a mărturisit că pusese ochii pe el din prima zi când intrase în laborator. Şi nu ca pe un iubit pasager, ci ca urmaş al lui Hermann.

Era un semn bun pentru cariera lui.

A fost totdeauna de părerea celor care cred că femeile cântăresc instantaneu nu doar masculinitatea viitorului partener, ci şi statutul lui social: aşa aleg, chiar şi cele care dintr-un instinct matern excesiv sau deviat se devotează rataţilor, infirmilor vieţii.

Nu era însă cazul Christei, care, doar într-o cămaşă a lui, încheiată strâmb pe sânii mici, uşor muiaţi (doar alăptase deja de două ori), deschisese larg ferestrele, nepăsătoare la cei care o zăreau din mansarda de vizavi, şi, în timp ce aduna scrumierele pline, farfuriile murdare, ceştile ciobite, turuia planuri despre viitoarea lor casă, despre viitoarea lor viaţă comună.

Iar el asculta, flatat, ca de vestea unei avansări: confundase atunci perseverenţa Christei cu devotamentul şi dragostea cu dorinţa lui de legitimitate în ţara de adopţie?

*

— Plecarea asta te-a întors pe dos, dormi agitat, sunt convinsă că ai coşmaruri…

Mormăie ceva, nu, da, poate. Tuşeşte o vreme, s-a înecat cu pastila, şi pe urmă rămâne nemişcat, cu ochii la autostrada monotonă, tăiată în două de gărduleţul de leandri albi şi roz, care se încolăceşte şi dispare în urma maşinii, ascunzându-se după culmile pietroase, cu măslini piperniciţi şi jnepeniş ondulat.

— Nu am pretenţia s-o recunoşti în faţa mea, dar măcar ţie să-ţi recunoşti că te torturezi singur de când te-ai decis să faci această călătorie.

O prudenţă elementară ar trebui să te oprească să-ţi iei astfel de riscuri, chiar dacă e vorba de ţara ta, pe care…

Ţara lui? Ţara unor neamuri proaste cu care se jenează să fie văzut în lume? Toţi acei oficiali, bărbaţi pântecoşi, cu fălci lăţite şi guşi lăsate, cu pielea feţei negricioasă, găurită de porii lucioşi, cu hainele veşnic şifonate, pe care amicul Alexandru Stan insistă mereu să i-i prezinte? Care îl dezgustă şi mai mult atunci când deschid gura şi îi aude vorbind această limbă de nerecunoscut, stricată, stâlcită, vulgară? În ce hal au adus biata limbă, la fel ca şi biata fosta lui ţară, sălbăticită ţară!

A lor, ţara, a lor. Nu a lui, nu. *E ţara care a fost a noastră, dar nu mai e a nimănui…* Ar putea să-i răspundă asta Christei, dar, dacă ar sta să-i povestească despre scrisoarea trimisă de Cioran de la Paris prietenului din România şi cum au ajuns în închisoare toţi cei care au citit-o, n-ar face decât să dea apă la moară neliniştilor ei. Şi cum ar putea Christa să priceapă asemenea lucruri? Cum ar putea ea, de pildă, să înţeleagă că, deşi ei mestecă atât de vulgar această limbă stâlcită, el se duce, ca tras de un magnet, spre locul unde o aude?! El se duce întins spre sunetele care vin de undeva din adâncul lui şi fac dintr-odată lumea să devină pe loc ataşantă, transparentă. Ce limbă e asta şi de ce o înţeleg atât de bine? De ce mă relaxez dintr-odată când o aud? Limba asta e, poate, ţara mea adevărată?

Dar el ar vrea măcar şi fum să vadă ieşind din ţara lui şi-apoi să moară…

Să-l cunoască Homer şi Christa mai bine decât se cunoaşte el pe sine?

*

— Oricât de mulţi ani ai trăit aici, ţara ta va rămâne pe veci tot cea din care ai plecat! E ţara ta, chiar dacă nu o s-o mai vezi niciodată, ceea ce ar fi de preferat! O ştii şi tu, chiar dacă mă contrazici, chiar dacă taci. Dar, după

atâţia ani de când suntem împreună, pot să ghicesc ce se ascunde sub tăcerea ta…

Poate, într-adevăr, să ghicească ce ascunde tăcerea lui, când lui singur i-ar fi greu să spună? Iar ţara lui să fie pe veci acel tărâm depărtat, populat de mutanţi?! Atunci la ce au servit atâţia ani de muncă aici, în ţara adoptivă? La ce servesc onorurile pe care le primeşte aici, respectul colegilor, recunoştinţa oficialităţilor, afecţiunea colaboratorilor şi studenţilor, dacă prin doar două vorbe – *ţara ta* – Christa îl trimite înapoi, îl exilează în acel tărâm sălbatic şi sălbăticit? *În ţara care a fost a noastră şi nu mai e a nimănui*, a scris Cioran prietenului care a plătit-o cu bătăi la tălpi şi ani de închisoare grea.

— Tu crezi ce vrei, draga mea… Dar cei care tocmai m-au decorat luna trecută, cei care m-au invitat în Academie cred altceva…

Vocea lui concesivă şi felul cum priveşte drept înainte, prin geam, fără să mai scoată o vorbă, sunt doar prima fază a încăpăţânării sale. Christa ştie că în faza următoare el ar putea izbucni, coleric, strigând, dând din mâini. Şi totuşi, nu renunţă. Insistă:

— Încă mai ai timp să renunţi, spui că te simţi rău…

Christa stăruie mai departe, deşi ştie că nu mai are cum să împiedice această călătorie, cu vocea asta a ei, tot mai casantă, pe măsură ce îmbătrâneşte. Îmbătrânesc amândoi, numai că ea mai repede decât el. În ciuda blazonului şi a diferenţei de ani dintre ei, în ciuda orelor de aerobic şi masaj, fesele i s-au teşit, sânii şi burta îi atârnă ca nişte săculeţi pe jumătate goi.

Corpul tot mai plin, dar privirea tot mai sigură de ea. De ce? Doar pentru că ea a deschis ochii în această lume şi crede că-i cunoaşte regulile mult mai bine decât el, care, venit de departe, le-a învăţat cu efort, ca din carte? Dar care e distanţa parcursă de fiecare dintre ei doi ca să ajungă unde se află acum? Unde a ajuns Christa şi unde a ajuns el, metecul, *Ausländer*-ul, străinul?

După ce îi trec astfel de gânduri prin cap, se simte vinovat, ca şi când ea ar fi martora acestor momente de nelealitate. Se aşază mai drept în scaun.

*

— Eu nu te opresc să faci călătoria asta! Nici n-aş avea cum! Dar te avertizez că este un gest pe care o să-l regreţi…

Nu-i place s-o vadă nervoasă la volan, de aceea încearcă să-i descreţească fruntea încruntată. Ghemuit în scaun, recită:

— *Aşadar, vrei acum să pleci acasă, în ţara ta? Mergi cu bine! De-ai şti tu însă cât ai să mai suferi/ 'Nainte de-a sosi la tine-n ţară/ Ai sta cu mine – aici, în casa asta*… De ce te uiţi aşa bănuitoare? Calypso spune asta, draga mea, nu tu! Nimfa Calypso! În *Odiseea*! *Zeilor, răi sunteţi voi, mai geloşi decât orice făptură!/ Neînduraţi v-arătaţi cu o zeiţă care pe faţă/ Iubi un bărbat muritor şi-l ţinu de tovarăş./ Doară eu însămi l-am mântuit de la moartea din valuri/ Când pe o luntre zdrobită de trăsnetul marelui Zeus/ Greu rătăcea pe roşcatul întins al malurilor mării/ Şi, pe când toţi ceilalţi tovarăşi voinici s-afundară,/ El numai fu mântuit şi de vânt, şi de val pân-aicea./ Eu l-am primit iubitoare şi l-am ospătat bucuroasă./ Ba i-aş fi dat tinereţe nestinsă ori chiar nemurirea./ Vai însă, nimeni din ceilalţi zei nu poate să-nfrunte/ Pe furtunaticul Zeus ori voia să-i zădărnicească!/ Ducă-se dară pe unde va vrea şi-l îndeamnă acela!*

*

— Asta e greaca veche, nu? Nesuferită materie! Dar nu te sfătuiesc să începi şi acolo unde te duci cu veşnica ta *Odisee*!

El zâmbeşte silit, înciudat. De ce s-a exhibat în faţa Christei, când o ştie lipsită de orice sensibilitate literară?

— Serviciile secrete ale lui… Cum spui că-l cheamă? Ce-o-ces-co? Ce nume imposibil, de altfel ar părea că şi personajul ar fi la fel! În fine! Nu contează cum îl cheamă! Contează că cei de acolo o să devină şi mai suspicioşi când n-au să înţeleagă limba în care vorbeşti! Vorbesc serios, nu e o glumă…

El tace, mai departe, cu ochii pironiţi pe fereastră. Se uită, fără să le vadă, la dealurile nisipoase, cu smocuri de iarbă, din loc în loc. Valuri alb-gălbui de nisip petrificat, cu scoicile înfipte în piatra poroasă peste care coboară lumina viorie. Întinsul roşcat al mării de altădată. Ar putea să se răzbune, recitându-i mai departe: *Tânjind îşi irosea viaţa cea dulce şi ofta de dorul ţării de când se săturase de zeiţă*. Numai că el nu tânjeşte după nimic şi nu-şi mai poate imagina munca lui, viaţa lui fără Christa, chiar dacă uneori este atât de cicălitoare.

Dar el nu a fost morocănos şi absent tot drumul?

Inexplicabil pentru ea, vocea lui s-a înmuiat dintr-odată.

*

— …Greaca veche şi latina au fost în adolescenţă colacul meu de salvare! Visam să dau diferenţele la liceu şi să ajung profesor de greacă şi latină. Bietul meu tată, nu ţi-am povestit asta niciodată, draga mea, mă obligase să merg la şcoala de preoţi pentru că acolo nu se plăteau taxe…

— Mi-ai povestit tu vreodată ceva din viaţa ta de acolo?

— Îţi povestesc acum, uite… Nu vroiam în ruptul capului să merg la Seminarul Teologic şi bietul tata m-a dus cu sila! Mi-a tras o bătaie cu cureaua, pe care o mai ţin şi acum minte, o săptămână n-am putut sta pe fund!

— Ce sălbăticie!

— Vezi că totuşi, până la urmă, mi-a prins mai bine decât să fi rămas acasă, să muncesc la câmp! Tata a mers cu mine de mână să mă înscrie, iar eu am plâns de disperare până la gară, el n-avea bani de taxe, dar nici eu nu aveam vocaţie de preot. Nu m-am consolat niciodată cu viitorul pe care mi-l pregătea Seminarul. Iar pe la 16-17 ani, lectura mea preferată era *Odiseea*, o ştiam pe dinafară şi vezi că încă o mai ştiu… Înainte să termin Seminarul, mi-am dat diferenţele la liceu, adunasem bani meditând un coleg, Anton Dobrotă, fiu de oameni înstăriţi, care se ţinea doar de boroboaţe. La liceu am primit bursă, dar, odată intrat acolo, m-am întors, cu 180 de grade, spre biologie, fizică şi chimie…

*

Ce logoree l-a apucat! Reacţiile lui care o surprind de fiecare dată, cum e, de pildă, duioşia înţelegătoare faţă de părintele care l-a umilit şi l-a stâlcit în bătaie! O minte strălucită într-un comportament arhaic… Şi, evident, mintea aceasta îi stă acum doar la călătoria asta inutilă, la acel ţinut sălbatic unde ea nu a avut chef să-l acompanieze. Dar cel puţin vorbăria îl va ţine treaz, mai sunt aproape două ore până să intre în Roma…

Cu un gest decis, Christa coboară geamul şi dă drumul aerului condiţionat. O să-l lase deschis şi cât timp pun benzină, şi cât beau la bar un espresso.

Iar Traian se uită nerăbdător pe geam, se vor opri peste cinci minute la benzinărie, la un *market tourist*. Un espresso, un *té freddo* şi fete tinere, cu sânii tari şi liberi mişcându-se sub maiouri.

Capitolul 3

Vizită la academicianul nostru

Smuci şnurul de câteva ori, dar, cum draperia nu se clintea, apucă, la nimereală, faldul greu de damasc, cu mâna făcută gheară, şi trase. Sus, pe şina pe care ar fi trebuit să alunece, draperia era tot nemişcată, dar între degetelele dureros înţepenite de artroză se trezi cu unul din ciucurii prăfuiţi.

În clipa când se pregătea să-l arunce cât colo, îşi aminti că celălalt îi pândeşte iritarea, zâmbi şi îl aşează cu grijă pe pervazul lat, de lemn negru, al ferestrei.

— …Ţ-am zis, toarăşu academician, că nu e cazu să te deranjezi! N-am nevoie de mai multă lumină, că văd! Văd încă destul de bine! râse celălalt. Şi ce crezi, nu s-a găsit un tâmpit să oprească şi la noi lumina? Când ne-am trezit cu mâinile-n sân, că toată aparatura sta, l-a şi adus la mine de guler! Un cretin! Nu şi nu, că dimineaţa, între 10 şi 14, a primit ordin de Sus să oprească electrica, economie pă tot oraşu, că e în reţea şi poa să fie şi Dumnezeu, el n-are ce face să deschidă numa la noi! Pe mă-ta n-ai ce face, hai sictir! i-am zis, vă daţi sama că l-am mâncat cu fulgi cu tot…

Trăncănea şi se umfla în pene, jovialitatea lui de mitocan viclean. Degeaba îi spusese că are şedinţa de la Institut, degeaba se uitase de două ori la ceas. Celălalt se tolănise pe canapea, cu diplomatul între picioare, şi paharul îi era mereu gol. A dat să i-l umple din nou, dar, când a întins mâna mică, cu degetele încovoiate, spre sticla de cristal, sperând că o să facă semn că i-ajunge, cu acel *Agâp*! al lui, mitocanul o şi înhăţase şi-şi turna, râzând mulţumit.

— Nu ţ-am zis dă la-nceput să nu te deranjezi, că îmi pun singur? Toarnă, toarnă, frate, ha-ha! a nechezat. Nu vreau gheaţă, ştii problemele mele cu gâtu…

Cuburile de gheaţă pluteau deja în apa topită din tăviţă: mai mult de o oră de când a apărut, pe neaşteptate, cum au ei obiceiul să răsară din pământ, şi, când se va hotărî să dispară, o să-l ia tot prin surprindere, ca de fiecare dată. Până atunci, bea ca de la altul, în duşmănie, şi, când are impresia că nu e observat, îşi roteşte ochii prin cameră, repede-repede.

Se pândesc amândoi, de ani de zile, şi toate meciurile se termină cu remiză. Data viitoare, când o să intre aici, în biroul lui, iar o să încerce să-l prindă cu ceva, dar cu ce? Ce ar putea înţelege unul ca el din revistele şi cărţile străine de biochimie? Când vrea să-şi dea importanţă, strecoară câte un cuvânt în ruseşte, în alte limbi străine nu are curaj să deschidă gura, te poţi întreba atunci cum de se ocupă cu ce se ocupă?! Cum de face carieră?! Simplu: a fost şeful Direcţiei de Securitate şi Gardă a Nebunului! Îi tot dă înainte cu Facultatea lui de Istorie, dar el l-a dibuit că şi-a luat diploma la 40 de ani, şi cum! În timp ce era şef pe toată regiunea şi se târau directorii de licee în genunchi la el!

Nu cumva îl nemulţumeşte ceva la nota lui? În stânga ţine hârtia, depărtată mult de ochi, în dreapta paharul pe care îl tot duce la gură, între genunchi strânge diplomatul.

Se încruntă pentru că citeşte fără ochelari sau nu-i convine ceva din ce a scris el?

*

4 martie 1986

NOTĂ INFORMATIVĂ

Cu ocazia vizitei pe care am făcut-o în Italia între 19 ianuarie şi 21 februarie 1986, ca invitat al universităților din Roma şi Milano, am avut prilejul să întîlnesc şi pe unii fugari români din acea țară. Întors la Roma din Milano în ziua de 9 februarie 1986, mi s-a propus de către tov. ministru Const. Pleja să fac o vizită la Institutul European de Cercetare a Mediului Mediteranean din Neapole, condus de MANU TRAIAN, dat fiind că am fost colegi de studii în tinerețe. Tov. Pleja vroia să verifice dacă TRAIAN MANU se bucură de un bun renume printre cercetătorii occidentali. Am acceptat, bucuros să pot vedea acest institut şi laboratorul despre care auzisem vorbindu-se în toate publicațiile de specialitate.

De comun acord cu tov. locotenent Matei Silviu, am trimis lui MANU o telegramă, întrebîndu-l dacă are ceva împotriva vizitei mele la Neapole. Prin telegramă am primit răspunsul lui afirmativ, încît în ziua de 13 februarie a.c. am avut întîlnirea. Desigur, pentru a nu fi bănuit că stă de vorbă cu un reprezentant al regimului nostru, MANU TRAIAN a preferat să vorbim în limba italiană, în tot timpul fiind de față un colaborator al său. Numai într-o singură seară am putut vorbi circa 2 ore, în care mi-a povestit programul său obişnuit de lucru, foarte încărcat. Cercetările recente le-a putut întreprinde în colaborare cu SCHMIDT HEINRICH, directorul Institutului European similar din Hamburg, mare specialist. Aşa cum am arătat în raportul meu amănunțit prezentat pentru conformitate locotenentului Matei Silviu, TRAIAN MANU ar fi o achiziție importantă pentru folosul cauzei noastre.

„EMILIAN“

*

Buzele subţiri i se pungiseră în timp ce citea, dar, cum a pus foaia deoparte, faţa i s-a luminat. Zâmbetul bonom înşelător, cu strungăreaţa neliniştitoare între dinţii laţi, din faţă.

— …Da ai stat ceva, de data asta, toarăşu academician! O lună în cap, cam atât, nu? O lună-n cap în Italia! Nu, n-o lua aşa, n-am vrut să zic că te-ai distrat! Păi, cine să ştie mai bine ca mine că te-ai dus cu treabă? Da

Institutu? Academia? A mers treaba pă roate în lipsă sau, când te-ai întors, a trebuit să dai jos cu mătura şobolanii graşi de se suise pe masă? Ce spun io cu mătura? Cu mitraliera! A trebuit să pui tunu pe ei, este? Eee, uite că mai ştim şi noi câte ceva! Când te-a sărbătorit la şaizeci de ani, atâtea mii să am eu câţi dântre lăudători îţi purta sâmbetele! Amuşina pă la noi să vadă dacă e rost de ceva capete tăiate, nu şi nu, că şi Toarăşu a zis că în ţara asta nimeni nu e de ne-nlocuit! Marş d-aci, şacalilor! Le-am dat o cizmă-n bot la şacali, de nu s-a văzut!! Eee, uite că mai punem şi noi umăru, la o adică! Mi-a zis şi fârţângăul de Matei, legătura dumitale, nu e prost, chiar dacă încă are caş la gură, cum zice poporul: toarăşu colonel, da de ce-l lucrează jigodiile astea pă academicianu nostru? Noi te susţinem şi cred că nu mi-o iei în nume de rău că ţi le spui de-a dreptu, din prietenie, dacă îmi permiţi, toarăşu academician!

— E reconfortant pentru mine să ştiu că am susţinerea Instituţiei! Adică persoane de încredere care-mi cunosc valoarea şi devotamentul! Chiar prietenie, cum ai spus dumneata…

Prietenie cu Satana în persoană! Care arată ca un contabil bonom, cu o burtică rotunjoară sub costumul civil gri, *first-class*, de la fabrica APACA, spelb de blond şi cu părul creţ. Se vede că nu mai face teren, nu mai colindă coclaurile la vânătorile Nebunului! Contabil la GAS în satul lui, asta ajungea dacă nu cădea, la înrolare, chiar în zona fierbinte, cu legionarii din munţi; i-a căsăpit p-ăia şi pe urmă a urcat de parcă avea o rachetă în turul pantalonilor.

Să fie un avertisment aluzia la duşmanii lui din Institut, la ciripitorii ăia nenorociţi pe care i-a pus la punct în adunarea generală?

— Problema ar fi că n-a ieşit toate cum le-am gândit noi, mârâie vizitatorul. Mi-a parvenit raportul ălălant, am văzut că omologii italieni nu ţi-a făcut oferta, docamdată nu mi-a venit concluzile, e-n lucru, da n-aş zice că ne-a intoxicat. Mai ştiu şi io câte ceva, am mai citit, am mai ascultat pe la alţii, n-am trecut ca o valiză pân gară. Doar chiar dumneata, toarăşu

academician, ai confirmat că data trecută simţeai că ai lor îţi dă târcoale să te agaţe, d-aia te-am pregătit. Nu mă grăbesc să zic că a fost pierdere de vreme, mai are anu zile şi ăştia umblă cu limba scoasă după alde noi… Mai degrabă n-aş esclude că există un trădător, ai semnalat chiar dumneata că parc-ar fi ceva scurgeri de informaţii. Pe lângă plăcerea de a sta la un pahar de vorbă cu Johnny Walker, d-asta m-am deplasat, vorbim alfel aici, da te deranjează, toarăşu academician, dacă aprinz o ţigară?

— Deloc, deloc… Doar o să întredeschid puţin geamul…

— Din partea mea, n-ai decât, io am cojocul meu, dumneata eşti mai şubred.

*

I-a strecurat-o, în timp ce i-a fluturat pe sub nas pachetul de Dunhill, asta ca să ştii ce să-i aduci data viitoare! Fiecare frază a unui astfel de taler cu două feţe trebuie interpretată ca prorocirea Pythiei! Secretomania în luptă cu vanitatea, să te facă să crezi că eşti la mâna lor! Îl deprimă şi primele zile din martie, fără anotimp.

Dacă te uiţi, aşa cum face el acum, la limbile anemice de zăpadă căzute în timpul nopţii peste straturile din grădină în care n-au mai rămas decât tulpinile înnegrite, cu spinii muiaţi de umezeală, ale trandafirilor, poţi foarte uşor să te crezi în noiembrie sau ianuarie. Chelit de frunze, teiul se desenează uscat şi negru, pe un cer plumburiu, la fel de murdar ca faţada casei de vizavi. Pe trotuar, vântul a dispus praful subţire în figuri ciudate, ca apa mării, după ce se retrage de pe nisip.

Are încă în memorie, proaspăt, albastrul intens al Mediteranei…

— …Spui că ai întâlnit ceva fugari români care ne denigrează ţara şi l-ai luat în studiu pe acest… Manu Traian. Chiar ai avut impresia că e o mare sculă de basculă la ei, acolo, să merite să ne ocupăm de el? L-am dat în

verificare la cartotecă, cu specificarea să se adune informaţii de cum e cunoscut, că urmează să fie pus în lucru, dar ăştia mi-a raportat că n-au nimic despre el!

L-a aşteptat să închidă geamul ca să intre în sfârşit în subiect şi, când a vrut să-i umple iar paharul, l-a acoperit cu palma şi a rostit clasicul lui *Agâp*! Se repede să-i răspundă, doar-doar l-o vedea mai repede plecat:

— Aaa! Categoric! Categoric, tovarăşul Ispas! Tovarăşul colonel! Chiar şi numai postul lui Traian Manu ne dă suficiente informaţii despre relaţiile înalte de care dispune! Aşa cum am arătat în raportul meu amănunţit depus la ambasadă, Traian Manu trebuie neapărat folosit! Neapărat! Insist să citeşti acum şi pagina cu referinţa!

— Insişti, ca să scapi mai repede de mine! Eee, uite că te-ascult!

*

4 martie 1986

REFERINȚE DESPRE MANU TRAIAN

Cercetător merituos, MANU TRAIAN s-a distins ca student printr-o inteligență remarcabilă, printr-o pregătire serioasă mai ales în chimie, a dovedit multă pricepere în biologie, ştiinţele naturale, dar şi la latină şi greacă. A urmat cursurile Universității din Bucureşti, ambele secții, Ştiinţele Naturii şi Clasicele, la Litere, în acelaşi timp cu mine, cu care ocazie ne-am şi cunoscut, cunoaştere care a continuat pe perioada studiilor în străinătate la Universitatea din Montpellier. Vrednic. Atitudini modeste. Coleg excelent cît a fost în şcoală, caracter vesel, comunicativ, îndatoritor. Atitudine politică foarte discretă. A refuzat să se întoarcă în țară după război, cînd din acest motiv i s-a retras cetățenia. În ultimul deceniu s-a impus atenției biologilor francezi şi italieni care i-au încredințat misiuni importante. A avut misiuni importante şi din partea organizației UNESCO.

Am dus o muncă de lămurire susținută cu el pentru a-l determina să accepte să aibă relații cu oficialitățile românești şi să accepte vizita în țară, deşi nu este propusă de noi, ci de Centrul Cultural German.

„EMILIAN“

*

— Da ce legături are ăsta-n ţară?

— Susţine că de treizeci de ani nu are nicio legătură cu familia.

— Are, în schimb, cu cuibul de vipere de la Europa Liberă! Să nu-mi spui că nu-i aşa!

— Din ce am dedus eu, frecventează cercuri ştiinţifice şi chiar oficiale înalte… Dar, fireşte, ca toată generaţia lui, mai are şi relaţii cu cercurile ostile din emigraţie. A încercat să evite subiectul, dar eu nu l-am lăsat…

— Şi cetăţenia? În ce condiţii i s-a luat cetăţenia?

— Spre deosebire de mine, el a refuzat să se întoarcă după război.

— E înrăit, e veninos, e resentimentar, nu-i aşa?

— Ştiu şi eu?! E drept, l-am regăsit reticent, suspicios.

— Dacă nu ai găsit ocazia să vorbiţi între patru ochi, aş zice că nici aici deplasarea nu prea şi-a atins scopul!

Acum are tupeul să scoată direct colţii! Mâine, chiar mâine se va duce la Cancelaria CC, la Biroul de Documentare-Informare, să lase şi acolo rapoartele, să fie sigur că se contrabalansează cu raportul mitocanului, Dumnezeu ştie ce observaţii va face în marginea notelor lui informative! Dar, până atunci, se grăbeşte să-i dea replica:

— Aceasta a fost doar prima întrevedere, tovarăşul colonel! Cu toate precauţiile lui Traian Manu, misiunea a fost realizată. L-am auzit, în prima seară, pe asistentul lui cerându-i să-l învoiască a doua zi. Şi atunci, fără să-l

mai anunţ dinainte, m-am şi înfiinţat! I-am spus lui Traian Manu că eram prin zonă, că aş vrea să văd muzeele şi am nevoie de un sfat…

— Frecţii d-astea! Şi? A muşcat? În raport scrie de o invitaţie. Vine sau nu vine?

— Am dus o muncă de lămurire susţinută cu el să-l determin să accepte vizita. I-am reamintit întâmplări comune din tinereţe, s-a destins şi mi-a povestit şi el. Argumentul a fost că vizita nu este propusă de noi, ci de Centrul Cultural German, hai, Traiane, i-am zis, nu fi mai catolic decât Papa! N-ai încredere nici în ai tăi?

— Dar în dumneata are încredere?

— A ajuns să-mi spună (râde) că a citit şi unele articole publicate de mine, i se mai întâmplă să citească presa românească. Şi m-a luat aşa, pe după umeri, şi mi-a şoptit să nu mai fac politică! (Ţanţoş.) Eu i-am răspuns că sunt angajat ca om de ştiinţă în ceea ce scriu şi…

— Data viitoare să-mi spui ce mai este pe la Academie! A, era să uit! Treci cu decontul de valută pe la Oficiu, la casierie!

*

— …Arăţi cam pleoştit, *daddy*! Te-a obosit ăsta, cine e? Dacă ieşeai să-mi spui, îl făceam eu să plece… De ce ai deschis geamul iar? Şi-aşa caloriferele nu merg…

— Fii drăguţă, Teodora, şi spune-i şoferului să fie maşina pregătită peste un sfert de oră! În zece minute! Şi lasă geamul deschis, *darling*! Să se ducă mirosul de mitocan!

Capitolul 4

Casa în care ne-a fost la toţi frig

— …Nimeni nu înţelege mai bine ca mine nostalgia după locul, adică după timpul copilăriei… Ai da oricât ca să te trezeşti iar în anii aceia când părinţii trăiau, chiar dacă te mai forţau uneori să mergi pe alt drum decât ţi-ai fi dorit tu… Totuşi, ei erau cei care purtau greutăţile vieţii…

Şi ea, ce mai căuta acolo, după şapte ani? De ce venise ca o somnambulă pe drumul vechi, de la şcoală la fosta casă? De ce întindea mâna spre zidul proaspăt tencuit pe care nici nu se mai vedea urma fostei sonerii şi aştepta să vină tata sau mama sau Klara sau Walter să deschidă uşa şi peste Hauptstrasse să se reverse sunetele de pian şi vioară din salonul unde azi s-a făcut focul, pentru că e seară de muzică?

— Dar să te expui, cum faci tu, acum, riscurilor şi să suporţi atâtea emoţii! De ce? Nu te poţi întoarce într-un loc sperând că te întorci în timp, crede-mă, dragul meu! Ceea ce vrei tu să regăseşti nu mai există nicăieri altundeva decât în mintea ta…

Rozul, verdele, albul fulgeră în goana bicicletei, corole roz-albe, vişini japonezi, magnolii, cireşi înfloriţi în grădini, şi ea pedalează fără nicio grabă, pentru că e prea frumos afară ca să se grăbească. De pe pod vede Rinul verde, până departe, spuma albă, ridicată peste ecluze, copacii albi, înfloriţi pe dealurile verzi, aude clopotul catedralei.

Şi legată la ochi ar şti să facă drumul ăsta de la şcoală la casa de pe Hauptstrasse.

*

— …Ţii minte când ai venit în orăşelul meu pentru prima oară? Te-am aşteptat la gară şi ne-am plimbat pe străzi. Când ne-am aşezat afară, în curtea interioară a unei cofetării de pe Hauptstrasse, tu ai fost foarte mirat când ţi-am spus că în clădirea aceea mă născusem. Ţi-am arătat fereastra camerei mele de altădată şi ţi-am povestit cum, la vreo şapte ani după ce ne mutaserăm de acolo şi locuiam la periferie, în Bergstrasse, am plecat, după ore, de la şcoală pe bicicletă, ca o somnambulă, la fosta noastră locuinţă de pe Hauptstrasse…

Şi ea, de ce mai întinde mâna spre soneria smulsă din zid de ani de zile şi spărtura astupată şi tencuită şi uşa, pe care, cândva, intrau ei toţi, încuiată şi descuiată de mâini străine?

Ce mai căuta ea acolo, după douăzeci de ani?

— …Mi-a fost frig în casa aceea toată copilăria! Era prea costisitor să încălzeşti camerele mari, cu plafonul foarte înalt. Cu excepţia serilor de muzică şi a sărbătorilor, iarna focul se făcea zilnic doar în sufrageria unde stăteam cu toţii. Salariul de avocat al tatei, care refuzase să intre la naţional-socialişti, ne ajungea tot mai greu, taxele pentru şcolile noastre, logodna Klarei cu Hermann…

Mâna tatei strânsă pe toarta cafetierei toarnă grijulie lichidul subţiat, maroniu.

— …Pune-ţi azi lapte cât vrei, Christa! Prinţul ne-a trimis cadou două sticle…

Cele cinci ceşti de porţelan aşezate la distanţe egale, lângă felia subţire de pâine, cu miez umed.

— Nu aruncaţi nicio firimitură, copii! Faceţi economie…

Gheata peticită a lui Walter atinge pe sub masă gheata ei peticită, ieri-dimineaţă au desenat împreună pe dalele din curte, cu cretă colorată, popouri din care ieşeau excremente, ce rău s-a supărat mama când a văzut!

Dar mâine o să se facă în toată casa foc, pentru că e sâmbătă şi e seară de muzică…

— Când am venit atunci, pe bicicletă, la fosta noastră casă, tata era pe front, depresia mamei se agravase. Poate am vrut să mă întorc cu ani în urmă, pe vremea când singura noastră problemă erau lipsurile şi sărăcia. Sau poate nu mă obişnuisem să locuiesc în Bergstrasse şi mă simţeam prost faţă de colegele care ştiau că vin de la marginea oraşului, pe bicicletă. Oricum, atunci când m-am trezit acolo, cu mâna întinsă spre soneria care nu mai exista de ani de zile, mi-a fost greu să-mi explic, chiar şi mie, de ce venisem.

De ce stă în stradă şi priveşte nedumerită geamul până la care ajung crengile platanului? Ce bine ştie cum înaintează umbra crengilor înfrunzite de la ceas la ceas, acoperind pe rând colţurile camerei ei, la această vreme de sfârşit de aprilie… Când deschide geamul, crengile înfrunzite îi intră în odaie cu mirosul de verde, melodios, cu lumina aurie, catifelată, *Sonate für Klavier und Violine nr. 1, G-dur, op. 78 von Johannes Brahms*, ea coboară capacul pianului, merge până în dreptul ferestrei şi priveşte ca în somn copacii albi, înfloriţi pe dealurile verzi, până când soarele coboară în spatele lor şi se fac galbeni, se fac roşii, se fac negri.

*

— Părinţii se deciseseră după multe ezitări să vândă casa de pe Hauptstrasse, care aparţinuse familiei, câteva generaţii la rând, şi să ne mutăm într-una mai mică, la periferie, pe Bergstrasse. Era de altfel ceva obişnuit, după războiul pierdut venise criza, se vindeau curent proprietăţi vechi, chiar şi castele! Papetăria de lângă noi era a unui prinţ care ajunsese să-şi servească chiar el clienţii şi uneori ne mai făcea cadou două sticle de lapte. Într-o zi a închis-o, a vândut şi a plecat în Elveţia. Era un om gentil,

dar foarte prudent, a simţit ce se apropie şi nu mai vroia să îndure alt război… După ce părinţii au vândut casa noastră, noul proprietar, un îmbogăţit de război, a început s-o renoveze: i-a dărâmat pereţii, a mutat uşile, a instalat un mobilier alb, de cofetărie, iar fosta noastră grădină a devenit o curte interioară, în care vara se mânca îngheţată. A sacrificat câţiva copaci, dar platanul din faţa ferestrei mele scăpase.

De ce se uita nedumerită la fosta lor grădină, plină de doamne cu copii, paharele de cristal şi linguriţele de argint licăresc în soare şi ei înghit lacom, la măsuţele albe, cochete, imensele porţii de îngheţată, cu pişcoturi aurii înfipte în mormanele de frişcă, fără să ştie, aşa cum nici ea, care se uită cu jind la ei, nu ştie că peste trei luni vor fi bombardamentele?

— Noul proprietar, patronul cofetăriei, a avut mână bună, casa de pe Hauptstrasse a scăpat la bombardament ca prin minune, spre deosebire de cea din Bergstrasse, unde locuiam cu mama şi Klara. Aici s-au spart doar geamurile şi uşa a fost smulsă de suflul bombei. Cealaltă a rămas până azi cofetărie, chiar dacă proprietarii s-au tot schimbat…

Ce altceva mai poţi să faci decât să tragi spre tine bicicleta rezemată de zidul străin şi să cobori încet, ca în somn, pe Hauptstrasse, să nu te uiţi nici în dreapta, nici în stânga, să te uiţi doar înainte. Ce vezi acolo? Nimic, doar un ou de ciocolată imens, acoperit de o glazură multicoloră roz-alb-fistic, împodobit cu panglici roz şi înconjurat de iepuraşi de ciocolată, în vitrina cofetăriei care a fost casa noastră. Pentru că mai e numai o săptămână până la Paşte şi mai sunt doar trei luni până la bombardamente.

— …Asta trebuie să fi fost la aproape un an după ce tata primise ordinul de concentrare, ţin minte plicul galben-murdar care a schimbat atmosfera din casă şi cum Walter şi cu mine l-am condus la gară. Primeai motivare să lipseşti de la toate orele dacă un membru al familiei pleca pe front. Am mers la gară numai noi trei, mamei i se făcuse rău tocmai când ieşeam pe uşă şi am lăsat-o acasă…

Şi aşa o să rămâi doar tu să vezi la fiecare Paşte un ou de ciocolată imens printre iepuraşi de marţipan în vitrina cofetăriei instalate în fosta voastră casă, în care v-a fost atât de frig împreună. Şi poate certurile voastre din ultima vreme erau ale unor făpturi exasperate, care presimţeau c-au să moară. Că mama şi Klara aveau să moară la bombardamente, că Walter va muri lângă Berlin, fără să ştie de ce este aşa de înverşunat, fără să fi apucat să arunce în vreun tanc grenada pe care o strângea în mâna transpirată, îngustă. Numai că exact cum, exact când a murit Walter tu nu vei mai afla niciodată. Tu n-ai să mai ştii dacă tata a fost executat ca dezertor sau a murit, un schelet urât mirositor, cu mâinile şi picioarele degerate, cangrenate într-o mină siberiană. Paşii lui istoviţi, împleticindu-se în zăpadă, excremente, sânge, sârmă ghimpată… Tată… Căldura trupului mare şi ocrotitor care te duce adormită în braţe, scârţâitul zăpezii sub paşii apăsaţi ai tatei.

*

Suntem alţi oameni şi trăim altă viaţă, spunea Hermann când ea încerca să-l facă să povestească, se ferea de amintirile lui din Ucraina, de execuţiile localnicilor evrei, făcute de Einsatzgruppe, la care şi el, ca şi alţii din Wehrmacht, asistase – poate uneori chiar dăduse o mână de ajutor? Avea şi el de uitat coşmarurile lui, conservele expirate, diareea şi frigul inuman din tranşeele de la Stalingrad, de care amintea câteodată, lupta cu ghearele şi cu dinţii pentru un loc în camioanele retragerii, în mijlocul unei mulţimi de soldaţi sălbăticiţi, piciorul amputat de la genunchi în compartimentul sanitar al trenului care scăpase, la distanţă de două zile, de lovitura de stat a englezilor, de conivenţă cu ruşii, la Bucureşti? Îşi înghiţise şi el amintirile, aşa cum şi ea le înghiţise pe ale ei, sau nu au avut destui ani de trăit împreună pentru ca, tot povestite, ele să-şi piardă tăişul, să nu mai doară?

Iar dacă nici lui Hermann nu i-a putut povesti tot, tot, tot, de ce se străduieşte să i le spună lui Traian, care moţăie, neatent, cu ochii la autostradă?

— …Drumul ăsta începe să fie prea lung pentru vârsta noastră. Mult nu mai e şi n-aş vrea, tocmai acum, să adorm la volan. Dar încearcă şi tu să rămâi treaz, pentru că în două ore, îţi promit, o să fim în hotelul nostru, la cină… Bineînţeles, dacă nu greşesc intrarea…

Prin geamul maşinii, aceeaşi autostradă monotonă, fără sfârşit. Soarele orbitor de alb prin care trec femeia şi bărbatul îmbrăcaţi în negru: două siluete eterne, încremenite, solemne. Ei sunt la fel ca atunci când el a ajuns aici, dar, Doamne, câtă schimbare! Iar el a trăit aici suficient de mult cât să-şi amintească această ţară, noua lui ţară, aşa cum era când a venit… *Cristo si è fermato a Eboli.* Atunci, înainte de război, Cristos se oprise la Eboli, dar pe urmă a mers mai departe… Unde sunt mlaştinile, unde-s ţânţarii, latifundiile şi malaria? Uite curţi cu două automobile, livezi de portocali şi măslini în locul stufului de altădată, câmpurile îngrijite…

Se bucură de ele, pentru că aceasta este acum ţara lui, dar Christa de ce e atât de posomorâtă? S-a rătăcit în amintirile ei, aşa cum face când iese de pe autostradă şi pierde, de fiecare dată, intrarea în oraş.

Capitolul 5

Povestea lui nimeni n-o s-o audă vreodată

— Vezi deci că ştiu şi eu ce înseamnă tentaţia trecutului! Numai că un mers somnambulic la o casă străină te face ridicol, pe când o călătorie într-o ţară de la capătul lumii…

— Capătul lumii?! Nu exagera! Două ore cu avionul, atât! Poţi de altfel să te convingi şi singură, dăm de la hotel telefon pentru încă un bilet…

— Dar nu biletul e problema, dragul meu! Şi nici distanţa pe hartă! Problema e ţara aceea, care nu seamănă deloc cu lumea noastră. Iar eu sunt gata să accept multe lucruri de dragul tău, dar asta nu. Eu aşa am crescut, în şuşoteala părinţilor, cine, dintre cei care ne calcă pragul azi, ne denunţă mâine?

Du-ţi liniştită bicicleta, n-ai nimic altceva de văzut decât umbra aceloraşi uniforme SS în aceleaşi bine ştiute vitrine, mergi fără teamă, n-ai să auzi nimic altceva decât cadenţa cizmelor, pocnetul tocurilor lipite, strigătul scurt, automobilul cu difuzor a dat colţul, o mănuşă albă dirijează învălmăşeala trotuarului spre care îţi târăşti bicicleta, fă-te că nu-l observi pe civilul postat lângă vitrina cofetăriei cu mâinile la spate, împinge-ţi mai repede bicicleta spre locul arătat, grăbeşte-te, grăbeşte…

— La vremea aceea, foarte puţini credeau că războiul este o aventură care se va sfârşi prost pentru noi. Iar eu fusesem învăţată de mică să nu intru în asemenea discuţii. Dar după procesul doctorului Geiger, unul dintre prietenii tatei pe care o clientă l-a denunţat că nu crede în victoria Germaniei, am căpătat o adevărată obsesie. Dacă îmi dădeam drumul la gură, la şcoală ori în adăpost, îmi făceam, ore întregi, reproşuri pentru

imprudenţele imaginare. Îi treceam în revistă pe cei care se găseau atunci în preajma mea, vruseseră sau nu să mă provoace, cine era de încredere, cine nu?

Nu-i nimic altceva decât tăcerea obişnuită, uruitul asurzitor al maşinii blindate decapotabile care se apropie, simţi trepidaţia aerului, a asfaltului, vezi ochii noştri alunecând, lacomi? unde e? unde e? unde e?

Führerul! Conducătorul!

Şi mâinile noastre ridicându-se, grăbite să ne descopere capul, şi gurile noastre deschizându-se, larg, să-l aclame…

*

— Ne mutaserăm deja în casa din Bergstrasse când a fost arestat doctorul Aloys Geiger. Tata a pierdut procesul în care l-a apărat şi, foarte curând, avea să primească ordinul de mobilizare. Poate nu ar fi fost trimis aşa de repede pe front dacă nu ar fi fost avocatul doctorului Geiger. Dacă ar fi judecat la rece, tata ar fi văzut că pe doctorul Geiger nu-l mai putea ajuta, putea, în schimb, să-şi facă rău lui. Şi nouă. Biata mama l-a avertizat…

— Aşa cum mă avertizezi tu pe mine, draga mea?

— Dacă o spui în glumă, nu cred că e momentul. Iar dacă ai vorbit serios, fii liniştit, îmi lipseşte darul prezicerii. Mama, în schimb, era o adevărată Casandră, când l-am condus pe tata la gară, i s-a făcut rău înainte să ieşim din casă. I-a spus că n-o să se mai întoarcă şi, într-adevăr, atunci l-am văzut ultima oară. Am primit de la el o singură scrisoare…

Vezi feţele nemişcate ale poliţiştilor, denunţătorilor, profitorilor pieţei negre? Feţele buhăite ale celor care de doi ani mănâncă numai cartofi, care zilnic coboară în adăposturi? Vezi cum se înviorează feţele noastre, aruncate de-a valma, unele peste altele, vezi în ochii noştri licărul de fanatism, de nepăsare, de ură, auzi zvâcnetul sângelui în palmele noastre uscate,

pregătite să se lovească unele de altele cu un zgomot asurzitor? Simţi trepidaţia aerului, a asfaltului, auzi uruitul asurzitor al motocicletelor, vezi ochii noştri alunecând lacomi pe luciul căştilor, pe ţeava armelor automate, unde e, unde e, unde e Führerul? Conducătorul?

Şi gurile noastre deschizându-se, larg, să-l aclame…

*

— Dar nu este uşor de trăit lângă o Casandră! Tot presimţind răul, mama era anxioasă şi depresivă, veşnic cu migrene şi palpitaţii, veşnic obosită. Bunicii ne-au crescut pe amândouă, ei erau metodici, riguroşi, sportivi şi aşa au rămas mult timp, dar sistemele de educaţie nu dau aceleaşi rezultate. Eu m-am reechilibrat lângă ei, după toate nenorocirile, pe mama însă educaţia catolică din familie, în loc să o modeleze, o învăţase să se sustragă. O speriau şi economia pe care trebuia să o facă în casă, şi mulţimile adunate. Dar să le fi văzut pe prietenele ei din copilărie, toate naţional-socialiste înfocate, ce pline de viaţă erau! Aveau şapte-opt copii, dar nu se plângeau niciodată, plângeau doar când auzeau vocea Führerului la radio, întreruptă de ovaţiile stadioanelor. Probabil o să vezi lucrul ăsta şi în ţara ta, unde te duci, dar nu mă sili pe mine să mai trec încă o dată prin această oroare!

Deşi este doar o şcolăriţă neatentă, ea ştie cine e vinovatul, îl aşteaptă să treacă, înghesuită într-un colţ de trotuar, înconjurată de feţele nemişcate, păzită de armele automate, îl urăşte, îl aşteaptă să treacă. Pe ea se urăşte, nodul de emoţie care îi urcă în gât doar pentru că aerul trepidează de urale, ovaţii şi asfaltul trepidează sub roţile grele, acumacumacumacumacum-acum, uite-l! În maşina decapotabilă, în picioare, El salută, nemişcat, cu braţul întins. Chipul Lui mic, scofâlcit, pe care îl ştie de pe toate panourile, din toate jurnalele de ştiri, îi este la fel de familiar ca al lui Walter, al Klarei,

e bucuroasă să-i recunoască faţa mică, micşorată, zvâcnind de ticuri, şi încearcă să-i ghicească mâna paralizată. Vocea lui, strigând printre aplauze, îi este la fel de cunoscută ca vocile celor pe care în fiecare dimineaţă îi vede în jurul mesei ovale, în faţa celor patru, a celor trei ceşti de ceai cu felii egal tăiate de pâine umedă.

— Aşa cum se întâmplă atunci când îţi moare cineva apropiat şi descoperi că te-ai fi putut purta mai bine, dar nu mai poţi schimba nimic, mi-am reproşat mai târziu egoismul, accesele de nervozitate, trădările. După ce nu a mai avut nicio veste de la tata, mama a renunţat la ultimele constrângeri, şi asupra ei, şi asupra noastră. Îmi face realmente rău să-mi amintesc că în ultima vreme, de când se îngrăşase şi se neglija total, încercam să evit ocaziile, oricum rare, când puteam ieşi împreună. Mamele colegelor mele erau puse la punct, elegante, deşi începuse perioada de lipsuri, şi mi-era ruşine cu ea. Acum am trecut de vârsta ei, pentru că, murind, ea a rămas mai tânără ca mine, dar, cu cât mă străduiesc s-o înţeleg, cu atât mi-e mai străină…

Iar faţa ei, îngrozită că ar putea să explodeze într-un plâns nervos, nu şi-ar recunoaşte-o dacă şi-ar zări-o în vitrina cofetăriei de pe Hauptstrasse în timp ce urmăreşte maşina decapotabilă, escortată de motociclete, şi îşi înghite lacrimile isterice, uriaşe lentile strâmbe care îi întunecă privirea. Profitorii de război, provocatorii, fanaticii, orfanii, părinţii îndoliaţi, văduvele vesele, ei toţi, noi toţi urmărim maşina blindată care se tot depărtează şi, după ea, gonind, fără să o mai poată ajunge, disperatele noastre urale.

*

Ţine mâna încordată pe volan, în maşină este acum răcoare după ce, făcându-se că nu observă faţa lui nemulţumită, a închis geamul şi a dat

drumul la aerul condiţionat.

— Atunci când a acceptat procesul doctorului Geiger, tata, naiv, şi-a pus speranţele în Karl Syck, fostul lui coleg de facultate. Ştii despre cine vorbesc, nu? I-ai mai auzit numele şi de la alţii, nu?

— Karl Syck?… Da… parcă…

Nu i-a mai auzit numele decât de la Christa şi asta pentru că a mai auzit de atâtea ori poveştile ei! Dar o lasă să-şi înşire, mereu, aceleaşi amintiri, deşi nu este deloc sigur că-i face bine să şi le tot răscolească. Înainte de el, trebuie să i le fi povestit lui Hermann, fără să apuce vreodată să ajungă la sfârşitul lor, pentru că Hermann se grăbea probabil să o consoleze. Sau nici nu mai avea nevoie să i le spună lui Hermann, pentru că el le ştia din timpul logodnei lui cu Klara, sora ei?

Iată ceva ce Christa a evitat totdeauna să-i povestească, iar el n-o va întreba niciodată: cum a ajuns ea să se mărite cu Hermann, după moartea surorii ei.

*

Cu mâna încordată pe volan, Christa amână să verifice dacă el nu cumva a aţipit iar. Cât timp vorbeşte, somnul, care este contagios, ca boala, ca frica, nu poate s-o prindă.

— Nu-ţi aminteşti pentru că niciodată nu eşti atent la ce spun eu… Karl Syck a fost şeful justiţiei militare. Nu şi-a riscat el pielea pentru tata, dar, în momentul Conspiraţiei, tot a făcut o greşeală, pe care avea s-o plătească scump… Măcar povestea Conspiraţiei n-ai cum să nu o ştii, este deja în cărţile de istorie! Minţile lucide vedeau că războiul era pierdut şi se gândeau să salveze Germania. România, Ungaria, să nu mai vorbim de Italia, ce altceva făceau atunci? Toţi încercau să negocieze cu Aliaţii…

Inexplicabil animal derutat, lasă, uită! Erai doar o şcolăriţă neatentă şi într-o dimineaţă de aprilie istoria a trecut pe lângă tine, ducând într-o maşină decapotabilă un animal bolnav de urale şi sânge, lasă, uită! Uită că ai întâlnit pe Hauptstrasse maşina blindată, escortată de înalţi gradaţi SS, în care El saluta, cu braţul ţeapăn întins, şi ochii ţi s-au umplut de lacrimi.

O mică umilinţă a ta, a noastră, o ruşine pe care o vor purta urmaşii urmaşilor noştri, câte generaţii să mai treacă fără să ne ierte, fără să ne înţeleagă?

Tu mai bine uită şi nu te mai tot întreba de ce de la şcoală ai venit la casa veche, ai venit ca să uiţi toţi anii în care n-am fost noi, în care nu ne-am trăit viaţa…

*

El se uită pe geam, fără să scoată o vorbă.

Îşi mai aminteşte într-adevăr Christa ce s-a întâmplat acum patruzeci de ani sau îşi aminteşte doar ordinea în care trebuie să repovestească aceleaşi episoade, cu aceleaşi expresii? Iar emoţia i se declanşează automat, la aceleaşi cuvinte, ca saliva la animalele dresate.

Autostrada fără sfârşit tăiată în două de gărduleţul de leandri, încărcaţi cu flori albe, roz, roşii. Culmile împădurite urcând spre cer, petele albe ale satelor, cocoţate acum mii, sute de ani, lângă izvoare. Un sat orbitor de alb, prin care înaintează două siluete negre, solemne; un bărbat şi o femeie în negru.

Îi vede?

Şi-i aminteşte?

Ce făceam atunci, unde eram? Eram aici? Dincolo?

Lumina urcă peste trunchiurile albe, răsucite, petrificate – crescând dintr-un pământ roşu. Măslini bătrâni, pitici, cu trunchiul noduros, de cinci

sute de ani: pădurea dantescă. Câmpul parcelat în romburi – ca pe vremea Gracchilor. Şi, profilându-se tot mai departe, silueta omului călare pe un măgar, cu două imense coşuri de nuiele de o parte şi de cealaltă a lui: pentru el atât de familiară, pentru că vine din trecutul său aici. În ţara adoptivă.

Ce făcea el în anii despre care povesteşte ea? Cum a ajuns el, omul fără cetăţenie, omul fără ţară, profesorul respectat, onorat de azi? Şi ce spune Christa? De ce, de la dezastrul Germaniei, a ajuns iar la el?

— …Nu neg greutăţile prin care trebuie să fi trecut şi tu venind aici, deşi nu mi le-ai povestit… Dar pot să-mi închipui că nu ţi-a fost uşor fără părinţi, fără fraţi, ca şi mine. Numai că tu aveai consolarea că ei încă trăiau, chiar dacă erau departe şi scrisorile nu mai ajungeau la ei… Şi, iartă-mă, nici dacă ai fi fost lângă părinţi nu i-ai fi putut salva de bătrâneţe, de sfârşitul inevitabil. În schimb, ai trăit aici într-o ambianţă mai civilizată decât ţi-ar fi oferit ţara ta, ai ajuns mult mai departe în meserie…

I-a fost mai uşor? Captiv într-o ţară străină, înspăimântat de războiul pentru care era somat să se întoarcă acasă ca să plece pe front, hotărât să nu răspundă ordinului de mobilizare, bursa retrasă, singur, de dimineaţa până seara în bibliotecă, întinzând singurul costum, tot mai lucios în coate, sub saltea, ca să-l calce, mâncând o dată pe zi, dacă avea noroc, dezertor, aşteptat de Curtea Marţială, de linia întâi a frontului, transfug…

Moţăie, tot mai amorţit, în scaun, întrezărind în fugă o fotografie mişcată care se va risipi în buimăceală şi somn când va încerca să o reţină. Şi doar nişte cuvinte:

nesiguranţă frică singurătate foame

Povestea lui nici ea, nici nimeni altcineva nu are s-o audă vreodată. Nici întreagă, de la cap la coadă, nici pe sărite, încurcat, complicat, aşa cum tot povesteşte Christa. Pentru că, după o viaţă întreagă petrecută între străini, el ştie ceva ce ea nu va învăţa niciodată.

El ştie să tacă.

Prin geamul maşinii alunecă măslini firavi şi frunzişul lor luminează albicios – la fel ca al salciei, părăsite acum câţi ani? Şi el, tot mai adormit, confundând încă o dată trunchiurile măslinilor împliniţi cu ai prunilor copilăriei.

Capitolul 6

Scrisorile Christei

— În ciuda aparenţei tale, de om cu nasul în cărţi, ai o înclinaţie spre aventură, dragul meu. Aventură am spus, nu aventuri, da! Da! Te asigur eu că o ai, nu nega! Nu-ţi ajunge că te expui pe tine, eşti gata să mă expui şi pe mine unui risc inutil, pentru că n-ai habar ce înseamnă o astfel de lume! Nu spun că ai avut o viaţă uşoară, dar nu te-ai trezit, ca mine, scos brutal din copilărie şi ajuns peste noapte stâlpul familiei!

Hermann, aplecat mult peste geamul vagonului de tren ca să-i mai spună Klarei ceva, ochii lui albaştri care nu se desprind de ochii plini de lacrimi ai Klarei, *am să te aştept, cum poţi să n-ai încredere?* şopteşte Klara, părul rebel al lui Hermann are irizări roşcate în lumina soarelui de amiază, dar nu le mai auzi şoaptele, le-au acoperit cântecele soldaţilor şi ai un nod în gât. Tu n-ai nici măcar dreptul să plângi, nu tu eşti logodnica celui care pleacă! Eşti doar micuţa, slăbănoaga lui cumnată, nu poţi decât să ghemuieşti în palma transpirată batistuţa pe care ai s-o fluturi de îndată ce trenul o să înceapă să se mişte, poate că, atunci când peronul o să-i alunece sub ochi, Hermann o să te zărească în sfârşit şi pe tine şi o să înţeleagă ce ai vrea să-i spui. Şi eu am să te aştept, de mine poţi să fii sigur! Mâna lui Walter pe umărul tău, m-am plictisit, Christa, hai să plecăm odată acasă, ce tot dai din batistă, nu vezi că ăsta nici nu se uită la tine?

*

Traian se îndreaptă în scaun, îşi desface centura de siguranţă, se apleacă, greoi, după sticla de *té freddo* de la picioare, ia câteva înghiţituri, îşi pune centura la loc, îşi roteşte gâtul înţepenit şi tace. Un timp tace şi Christa: iar a căzut în butoiul cu amintiri sau este derutată de lipsa lui de reacţie. Când reîncepe să vorbească, vocea Christei s-a micşorat.

— …Până şi corespondenţa tot în grija mea cădea! Eram singura care continua să-i scrie tatei, deşi de zece luni nu mai venise de la el nicio scrisoare. Fireşte, nu-i scriam tot ce-aş fi vrut. Chiar tata, când a plecat, ne-a atras atenţia că, pe vreme de război, scrisorile sunt citite şi cenzurate…

Dragă tată, noutatea săptămânii este că Walter a intrat în Hitlerjugend.

Atât! Nici dacă scrisoarea nu i-ar fi fost adresată Obersturmführer-ului Ralf Döring, rătăcit în nămeţii de la Stalingrad, de unde armata noastră trimitea comunicate victorioase, ci avocatului Ralf Döring, plecat la un proces oarecare, tot nu i-ar fi povestit cât a scormonit mansarda după jurnalul lui Walter! N-o să-i spună nici lui Traian că murea de curiozitate să vadă de ce se trezeşte Walter cu o oră înaintea ei şi se urcă tiptil în mansardă. Şi nici peste ce a dat ea acolo, sub colecţia de tratate de drept penal ale tatei: insigne şi broşuri despre Hitlerjugend, portrete ale Führerului şi jurnalul cu coperţi de piele, primit de Walter când a împlinit cincisprezece ani. Cum de l-a deschis tocmai la pagina în care scria despre ea?

*

Dacă se uită cineva mai atent la nasul şi la pistruii Christei, sigur o trimite într-un KL, Christa are şi o fire prefăcută, interesată, de evreică, iar eu voi scăpa oricum de acest ruşinos matriarhat, pentru că mă voi duce împreună cu Horst să apărăm Germania de bolşevismul şi iudaismul

mondial. Iar Klara, care are tipul fizic arian, ar trebui internată într-un Lebensborn ca să scape de atmosfera nesănătoasă din casa noastră.

Păcat că s-a grăbit să se ducă imediat cu pâra:

— …Uite, Grenma, ce scrie Walter despre mine! Şi despre Klara uite ce spune!

Şi acum, după patruzeci de ani, tot îi mai pare rău că n-a văzut tot ce mocnea în capul lui Walter de când se înhăitase cu Horst, băiatul cel mare al Gauleiterului.

— …Ce prostii!

Bunica a luat caietul cu diferite scrisuri şi cerneluri – oare câte personalităţi ascundea Walter în el pe atunci? – şi l-a azvârlit în sobă. Pe urmă şi-a pus mănuşile de lemne, a luat sticla de gaz, l-a udat, l-a acoperit cu cărbuni şi a aruncat chibritul. A stat ciucită în faţa sobei până când pălălaia s-a transformat în limbi tot mai mici care, cu ultimul trosnet, ca un sughiţ, au dispărut sub mormanul de file înnegrite. Legătura de piele şi cărbunii ieftini lăsaseră în salon o putoare ca de pârţuri, mai ales că era prea ger afară ca să ţină destul geamul deschis.

Dacă tata s-ar fi întors atunci, l-ar fi pârât pe Walter cât era de nesuferit şi cum începea el primul atunci când se certau, atât de urât, seară de seară:

— …Spune, hai, unde mi-ai pus jurnalul! Tu mi l-ai luat, recunoaşte! Tu ai urcat în mansardă, când m-a strigat Horst să mergem la focul de tabără!

Dar nu i-ar fi mărturisit şi că ea, roşie la faţă de furie, zbiera:

— Crezi că mi-aş pierde timpul cu idioţeniile tale, caraghiosule! Mai bine te-ai uita la tine, nu vezi ce glas caraghios ai, ce faţă plină de coşuri! Aş vrea să văd la balul de la sfârşitul anului dacă o să accepte vreuna să danseze cu tine!

*

— Du-te după Walter, plângea mama, din pat, atunci când Walter îşi încheia centura cu pafta argintie strălucitoare pe care scria *Dumnezeu e cu noi.*… Nu pleca, Walter! Spune-i şi tu să nu plece, că n-o să se mai întoarcă! Sunteţi fraţi, nu vă mai certaţi ca nişte câini, du-te după el, împăcaţi-vă!

Poate doar ca să scapi de ţipetele mamei ai coborât în goană scara după Walter, care trântise uşa?

— Vă urăsc pe toate, vă urăsc, striga Walter, tropăind pe scări, şi aşa, tot într-o goană a dus-o până la trenul plin de Hitlerjugend, care cântau *Heidemarie.*

Şi tu, ascunsă după panourile înalte cu portretul Führerului şi steagurile cu cruci încârligate, scâncind:

— Walter, întoarce-te! Ai auzit ce-a spus mama! Întoarce-te acasă!

Dar nu îndrăzneai să te laşi văzută, pentru că-ţi interzisese să-l conduci la gară şi cine ştie ce nebunie ar mai fi fost în stare să strige despre faţa ta pistruiată.

*

— …Era primăvară, Paştele cădea destul de târziu, aproape de solstiţiul de vară, care se sărbătorea cu ruguri de foc, cu cântece… Cred că atmosfera asta l-a fermecat pe Walter, aşa a intrat în Hitlerjugend cum a plecat tata pe front şi pe urmă ne-a fost tot mai greu să ne înţelegem cu el. Treptat, toate greutăţile casei mi-au căzut mie în spate. Vecinele şuşoteau că frontul căzuse, că ruşii înaintau în Ucraina, că englezii şi americanii debarcau în Franţa, eu mă îngrijeam de aprovizionare, începuseră restricţiile la electricitate.

Dragă Hermann, eu fac acum toate cozile la Karstadt pentru că sarcina Klarei nu merge bine, mai are o lună până să nască şi doctorul a sfătuit-o să nu prea facă mişcare. După primul bombardament cu avioane Mosquito,

orăşelul nostru a scăpat uşor. Klara n-a vrut să coboare în adăpost, iar mama are depresie, pentru că în familia noastră de avocaţi, cu documente atestate de la 1561, Klara este prima fată-mamă.

Degeaba are mama daruri de Casandră, tot nu vede că documentele voastre de familie au să ardă peste trei săptămâni, la următorul bombardament, iar tu ai să rămâi o viaţă întreagă să te întrebi ce-ar fi fost dacă mama şi Klara coborau atunci în adăpost? Poate şi dacă se duceau în adăpost, tot mureau, dar mureau asfixiate, pentru că dărâmăturile au astupat intrarea.

Întoarce capul, nu te uita! Ce vezi acolo? Pe mine mă văd rătăcind, istovită, picioarele îmi tremură, mâinile însângerate împing o roată de bicicletă strivită, cu spiţele strâmbe. Mă văd cum cad în genunchi, icnesc, vomit, gustul metalic, acru, în nări, mirosul de ars, de carne arsă, de putred, aerul prăfos care se tot înnegreşte, dealurile roşii care se fac tot mai negre, cerul de plumb spre care zboară hârtii, stofe sfâşiate, flori vineţii de magnolie. Mai bine ascunde-te după movilele de moloz şi aşteaptă, nu întoarce capul, nu te uita! Ce vezi acolo? Un camion cu resturi putrede, lichefiate, părinţii îndoliaţi, cine să fie, prostituatele, denunţătorii, orfanii, afaceriştii, văduvele, marii invalizi care s-au sacrificat pentru Germania Mare. Aşteptau disciplinaţi, încrezători, în adăpost, cu lanternele stinse, răsuflare lângă răsuflare, dar dărâmăturile au astupat intrarea. Au murit toţi, arşi, asfixiaţi, arşi, asfixiaţi, arşi, asfixiaţi, iar falşii civili aprindeau din când în când lanterna ca să vadă cine a vorbit, cine a ţipat fără să se controleze.

*

Dar ce-ar fi fost dacă nu ar fi pus la poştă scrisoarea pentru Hermann cu o zi înainte de bombardamentele care pe ea au prins-o în adăpostul de la Karstadt, unde intrase când a auzit sirena? *Să nu fii trist de copilul Klarei,*

eu te iubesc, poate că dacă n-ar fi scris asta la sfârşitul scrisorii, Hermann n-ar fi purtat-o în căptuşeala hainei, chiar şi atunci când i-au amputat, în trenul sanitar, piciorul.

Christa respiră adânc şi încearcă să-şi destindă spatele crispat. Durerea s-a cuibărit deasupra feselor, un animal triunghiular care o muşcă fără oprire. Dar ea ţine mai departe mâna cu pielea uscată, împestriţată de pete maronii, pe volan şi se uită în oglinda retrovizoare la maşina care vine din spate.

— …Nu neg spiritul meu de aventură, draga mea! Însă, dacă aş fi considerat că există cu adevărat un risc prin călătoria în România, fii sigură că nu te-aş fi invitat să mă însoţeşti!

A, s-a hotărât în sfârşit şi Traian să-i răspundă! Defensiv, precaut, să nu cumva să enerveze şoferiţa! Ceea ce înseamnă că ar putea şi în alte ocazii să se controleze! Vocea ei se ascute brusc.

— Să nu mai vorbim despre modul în care m-ai invitat, dragul meu! Ai făcut-o după ce oricum dăduseşi răspunsul la Centrul Cultural German! Ba chiar şi fostului tău coleg de studii, am uitat cum îl cheamă, academicianul român! Lui, cum ţi-a telefonat, i-ai promis să faci călătoria! Nu ai venit să te sfătuieşti cu mine înainte să iei decizia! Niciodată n-o faci! Tu eşti un lup singuratic, pe toate le hotărăşti de unul singur şi pe urmă mă inviţi, foarte politicos, să mă supun deciziei tale… Iartă-mă, dragul meu, dar nu am niciun chef să mai văd o dată ceea ce a trebuit să văd în copilărie…

Crezi că nimeni nu ne urmăreşte cu binoclul din tribune, din balcoane? Nimeni nu ne împarte în grupuri, nimeni nu ne dirijează de la capătul şirurilor de bănci? Nu sunt difuzoare care să ne întărească ovaţiile, nici arme automate îndreptate spre noi de la ferestrele care ne înconjoară? Suntem aici doar noi, cei care zi de zi coborâm disciplinaţi în adăposturi, zâmbind patrulelor? Noi singuri, orfanii, văduvele, părinţii îndoliaţi, damele de consumaţie, denunţătorii, profitorii de război, marii invalizi, ne

descoperim capul plecat şi Îl aclamăm cu glasurile noastre care nu răguşesc niciodată?

*

Ea nu dă drumul frazei care nu poate răzbi dincolo de buzele ei, strânse, de pe care rujul s-a şters la *market tourist*-ul unde ea a băut un espresso, iar Traian un *decaf* şi s-a uitat după adolescente cu umerii înguşti şi sânii necrescuţi, ieşind din maiouri decoltate, şi cu picioare lungi, slăbănoage, aşa cum avea şi ea cândva!

Şi de mult nu mai are niciun chef să explice nimănui ceea ce, de atâtea zeci de ani, se străduieşte să uite. Lumina galbenă, roşie, care se înteţeşte deasupra Rinului plumburiu, până atinge dealurile roşii, până atinge cerul roşu-prăfos, în timp ce ea aleargă pe bicicletă, aleargă, cine a spus că pe Bergstrassse a căzut bomba? Gâtul îi e înfundat cu praful cenuşiu, gustul de ars, de funingine, pe limbă, icneşte, bicicleta s-a poticnit de un corp moale şi a aruncat-o între mormanele de moloz care fumegă, imense, pe cerul roşu. Se ridică în patru labe, e desigur un vis că merge împiedicându-se în sârmele negre, fierbinţi, care ies din moloz, din scândurile prăfuite, pline de cuie, din picioarele frânte ale mobilelor. Cade, se ridică, aşchii, cioburi fierbinţi, pietre ascuţite i se înfig în coate, în genunchi, în pulpele zdrelite, uite o inexplicabilă zdreanţă vineţie, murdară, o creangă de magnolie înflorită, roz-alb veştedă, asfixiată, care iese din mormanul de moloz odată cu ultimele limbi de flăcări, şi ea scurmă cu unghiile, rupte, însângerate, urlând: Klara, mamă, de ce, de ce, de ce? Doar le-ai rugat de-atâtea ori să se ducă în adăpost când o să sune sirena, erau greoaie, depresive, bolnave, de ce, de ce? Ca să rămână doar ea să rătăcească, cu gâtul sufocat de aerul înecăcios, de praful cu gust de ars, printre movilele de moloz în care se aud scrâşnind lopeţi, sunt prizonierii de război francezi, americani, ruşi,

polonezi care caută bombele neexplodate, care îi scot pe cei morţi, asfixiaţi, striviţi de sub ruine.

*

De fiecare dată când revine la poveştile din trecutul ei, Christa devine irascibilă. A trecut de mult faza plânsului în pat, după ce fac dragoste, e drept şi că fac tot mai rar, corpul ei se usucă şi este tot mai neprimitor, doar secreţiile trecutului au rămas intacte. Pentru această iritabilitate o să se scuze, peste vreo oră, două, depresia lasă urme, înţelege şi tu, el înţelege, el nu se înfurie, nu reacţionează în niciun fel, mai bine să se descarce, să spună ce vrea decât să conducă nervoasă.

— Te-ai supărat când am spus că e o ţară la capătul lumii şi, *stricto sensu*, ai dreptate… Dar lucrurile nu stau de fapt aşa. Drumul până acolo durează două ore, dar nu mai socoteşti şi zilele acestea de mers la Roma, drumul dus-întors la aeroport…

— Ştii bine, draga mea, că nu vreau să te oboseşti cu…

— Nu e vorba de mine, sunt obişnuită să fac faţă dacă e nevoie… Tu eşti însă cel care se lamentează că nu are spor, că mereu îşi întrerupe lucrul tocmai atunci când… Tu te vei plânge peste o lună că n-ai să poţi preda la termen cartea întârziată. Îţi cunosc obiceiul de a evita discuţiile neplăcute sau măcar de a le amâna până când nu mai au niciun rost, de aceea insist să vorbim măcar în ceasul al treisprezecelea. Încă mai este timp să te răzgândeşti, cum ţi-am spus, la vârsta noastră problemele de sănătate sunt o bună scuză, solicitările urgente ale ministerului pot fi, de asemenea, invocate… De ce să te expui de bunăvoie pericolelor…?

Autostrada fără sfârşit, tăiată în două de gărduleţul de leandri, încărcaţi cu flori albe, roz, roşii. Culmile împădurite urcând spre cer, cu petele albe ale satelor medievale, cocoţate acum sute şi sute de ani, lângă izvoare.

*

— Pericole au fost, nu le neg, dar acum situaţia este radical schimbată. Vreau să spun că e schimbată în ceea ce mă priveşte… Sunt cetăţean străin, mă bucur de protecţia ţării mele adoptive, în plus, fostul meu coleg Alexandru Stan, pe care l-ai pomenit, are acolo un cuvânt greu de spus. Iar eu garantez pentru el, doar ne ştim de la douăzeci de ani, de când am venit împreună la studii… Ne-am despărţit atunci când el s-a decis să se întoarcă în ţară şi eu am ales să rămân aici. Inteligent, briliant, draga mea, chiar dacă nu s-a prea omorât cu cercetarea de când i s-au oferit funcţii importante… Dar ce bucurie să-l revăd neschimbat după atâţia ani, doar cărunt, firește, cu kilograme în plus, cum se întâmplă… Ca de un frate regăsit m-am bucurat şi, deşi timpul a fost scurt, mi-a dat probe de prietenie… Suficiente…

— Şi eu îl apreciez, se vede imediat omul cu bună educaţie, omul călătorit… Mare diferenţă faţă de acei prieteni ai lui de la Ambasadă de care se tot plânge că îi este greu să scape, dar tot insistă să-i invităm la noi acasă. În privinţa aceasta însă, iartă-mă, am fost şi rămân inflexibilă. Şi nu ştiu câte probe de prietenie ţi-a dat acest domn, ştiu însă că până acum el a avut destule probe ale prieteniei tale. A avut nevoie de invitaţie la congresul de la Berlin şi a primit-o, a vrut să meargă la conferinţa de la Basel şi l-ai recomandat, a vrut burse pentru studenţii lui, între care şi fiica, te-ai dat peste cap să le obţii… Dacă nu toţi cei invitaţi au ajuns la vreme sau dacă nu au primit toţi paşapoarte, tu, dragul meu, te-ai enervat mai tare ca el… Înţeleptul Alexandru a fost mulţumit pentru că fiica sa a putut primi bursa… o tânără care sunt sigură, de altfel, că o merită din plin.

Soarele orbitor. Căldura. Ochiul lui, bucurându-se de frumuseţea de cartolină a peisajului şi vibraţia emoţională, când recunoaşte ceva ce vine la fel de departe din viaţa lui ca şi amintirile copilăriei din ţara depărtată. Ca şi versurile lui Homer care curg, mecanic, indiferent de golul speriat din el.

Pietroasă, aspră-i Ithaca,/ dar ca mamă bună creşte feciori voinici/ şi-apoi nimic mai dulce ca ţara ei nu pot vedea pe lume.

*

Ea ştie că e prea târziu ca să-l mai poată întoarce din drum. Dar nu se poate opri să nu insiste.

— Şi, dacă te-ai decis să înduri neplăcerile acestei călătorii, măcar să fi fost un şir de prelegeri, nu o simplă conferinţă! Care, în treacăt fie spus, dacă am înţeles bine, nici măcar nu este plătită aşa cum eşti obişnuit. Să te întreb cât vei primi pentru ea sau mai bine nu? Ca să nu spun ce rezerve am faţă de scrisorile pe care ai început să le primeşti! Cel puţin cea pe care ai binevoit să mi-o traduci, iartă-mă, este de-a dreptul servilă. Cum poate un academician, un director de Institut, să te linguşească astfel? Şi ce-ţi scrie acel Victor, acel văr de care abia îţi aduci aminte? După ce ani de zile nu ai primit nicio scrisoare, nu ai ştiut nimic despre părinţii, despre fraţii tăi, acum eşti asaltat de corespondenţă. Felul cum taci îmi confirmă că am dreptate…

— Nu, nicidecum, draga mea… Tac doar pentru că nu văd ce rost ar avea să mai răspund… De ce prelungim această dispută inutilă din moment ce zarurile sunt aruncate?! Dacă fac bine sau rău mergând acolo, vom vedea la întoarcere… Într-o situaţie precum cea de acum, niciun om civilizat nu mai poate da înapoi… Dar nu toate sunt aşa cum le crezi tu. Alexandru Stan, de pildă, nu are nevoie de invitaţiile mele ca să colinde lumea, el îşi reprezintă ţara în cele mai înalte foruri ştiinţifice. Nu ştiu cum sunt cei care îmi scriu acum, din nenorocire, toţi cei apropiaţi, aşa cum chiar tu ai spus, nu mai trăiesc decât în mintea mea… Eu pot să mulţumesc lui Dumnezeu că mi-am făcut o viaţă şi o carieră aici, în timp ce, dacă rămâneam acolo, muream pe front sau putrezeam într-o închisoare…

Oraşul începe să se zărească departe, într-o ceaţă lăptoasă, străvezie, sub un cer alburiu.

Capitolul 7

Generaţia expirată

— Planul de măsuri! Ce holbezi ochii la mine cât cepele?!

Se ţine deocamdată să nu răcnească la el, deşi, de fiecare dată când îi vede nasul poros, striat de vinişoare violacee, îi vine să-l dea afară din birou, cu şuturi în cur.

Numai că nu-l poate da afară din birou, pentru că el l-a chemat la raport, Nuţi, trimite-l pe căpitanul Gherghina, cu dosarul în lucru şi planul de măsuri, ştie el ce plan, da să vină pe loc, nu când se trezeşte din mahmureală!

Şi nu-l poate da nici afară, pentru că nu a dibuit încă cine mai sunt sfinţii care i-au vârât în secţie jigodia asta. Dar o să-l facă să-şi rupă gâtul singur, azi, cu dosarul Transfugului: trebuie numai să fie cu ochii pe el, să nu-i compromită lucrarea.

— De săptămâna trecută, planul de măsuri trebuia să fie pe masa mea! Aici! (Bate cu pumnul în masă.) Unde e?

Îşi lărgeşte cravata la gât şi-şi desface nasturele cămăşii.

*

La controlul de rutină de săptămâna trecută, medicul Direcţiei, *Felceru*, cum îi zice el şi-n faţă, i-a atras atenţia s-o lase mai moale, că tensiunea, colesterolul, plus coxartorza…

— Data viitoare, dacă analizele arată la fel, o să trebuiască să-ţi fac raport! Vrei să te trimit în pensie anticipată?

Dar *Felceru* s-a luminat la faţă când i-a împins, şerpeşte, sticluţa de Ballantine’s şi doar a mormăit:

— Pentru binele dumitale îţi spun! La mulţi dintre voi bolile profesionale sunt date de necumpătare, viaţă nesănătoasă, dar la dumneata e doar stres şi viaţă sedentară! Arătai altfel când făceai teren, dar nu te poţi plânge că ai fost avansat…

Şi tot aşa, tranca-fleanca-mere-acre, s-a gargarisit *Felceru*. Vorbeşte ca să fie auzit ce principial e! Se cacă pe el de fricos ce e, de când i-au dat grad, pistol şi l-au băgat în sistem. E drept, clădirea e echipată, de sus până jos, cu tehnică de ascultare, dar cine-şi pierde vremea cu unul ca el şi cu sticluţele care le primeşte? Moare după visichi, *Felceru*, dar *Afară* n-o să iasă nici cu picioarele înainte, la câte ştie, e zidit la noi în sediu. Se cacă pe el de frică să nu-l facem scăpat de la o fereastră, ca pe colegul lui, Abraham Schechter, cu care am umplut şapte dosare mari până i-am dat brânci de la etajul zece al Urgenţei, CIA şi Mosadul nu au mai putut aduna un oscior din el! Dar se compară beţivul de *Felceru* cu ditamai doctorul Şefului cum se compară un răcan cu generalul Doicaru! De la *Felceru* nu auzi un *mulţumesc*, dar ia cu o mână dibace sticluţele, le preferă pe astea micile, de plastic, le vârâ în geanta în care ţine trusa medicală de prim ajutor.

— La sală! zice tare, pe urmă. Dă burtica asta jos! Şi mai ales, orice-ar fi, nu te enerva, ţine minte!

*

Nu se enervează, dar se dă mai în spate cu scaunul, i se pare sau chiar l-a ajuns damful de palincă stătută amestecat cu loţiune Tarr de bărbierit?

Duhoarea de beţiv a nenorocitului ăstuia de Gherghina care altceva decât să stea drepţi n-a deprins din toată milităria…

— Da, să trăiţi, tov colonel! Planul de măsuri pentru urmărirea informativă a transfugului Manu Traian, da, se lucrează la el! Am adus şi dosarul, da… (Citeşte de pe o hârtie, se împiedică la anumite cuvinte…) *Manu Traian, născut la 3 aprilie 1922, în comuna Cărbuneşti – Dolj, director la Institutul European de Cercetare a Mediului*…

— Bă, tu n-ai apucat alfabetizarea obligatorie din ’56 de citeşti aşa împiedicat? Nu te-ai dus să faci cursurile, este? Păi, bă, cultura şi învăţământul ideologic se bagă cu forţa în aparat, n-ai vrut, uite cum ai rămas! Da să ciripeşti pe la colţuri că de ce nu te avansez, asta poţi, ai, tu-ţi curu mă-tii! Crezi că nu ştiu ce scoţi pe gură? Nu eşti în stare nici să citeşti ce-ai pe hârtie?

— Tre să-mi schimb ochelarii, toarăşu colonel!

— Când să-ţ schimbi ochelarii, dacă zaci pân crâşme, tembelule? Dă-i, bă, odată drumul!

*

— …Am reactivat agentul Emilian, care din cauza funcţiei de răspundere are deplasări de servici…

— Ai reactivat-o pe mă-ta! Nu „din cauza“, ci „pentru că are“! Iar pe agentul Emilian io l-am reactivat! Io, uită-te la mine! I-am adus notele din data de 4 martie, şi ultima, adnotată de mine la 9 mai, le ai la dosar sau le-ai uitat la crâşmă? Dă să le văd, că de la tine nu cred o iotă! Dă tot dosaru mai bine! Păi, bine, bă toarăşu Gherghina, aştepţi să îţi fac io treaba? Dosarul „Savantul“ are douăzeci de file şi mai mult de jumate sunt notele lu profesoru Stan, care i-am fost şi îi sunt ofiţer de legătură şi întreţine corespondenţa cu Transfugul sub supravegherea mea!

— …Mai ar fi cererea de verificare la Cartotecă, toarăşu colonel, uite-o acilea…

— Care a făcut-o Matei, un spanac! Răspund după trei săptămâni că n-au nimic înregistrat! Un cuib de putori!

— Aveţi dreptate, toarăşu colonel, io i-am zis lu pămpălău de Matei că degeaba o face! Că p-asta n-am făcut-o io!

— Da, chiar! N-ai făcut-o tu p-asta, dar tu, bă, tu ce-ai făcut? La ce ţi-am semnat decont de deplasare, la ce-ai ciugulit diurne? Ce lucrezi de trei luni, zi odată, până nu-mi ies din răbdări?! Ce-ai făcut ca să-l brichiseşti pe Transfugu ăsta, în afară de ce am adus de la Emilian?

— Am două note, toarăşu' colonel, să trăiţi.

*

Fila nr. 12

Subsemnatul FODOR PAVEL, fiul lui Nicolae şi Elena, născut la 1 noiembrie 1917 în Calafat, domiciliat în Bucureşti, strada Caragiale nr. 18, sectorul 2, declar prin prezenta următoarele:

Am cunoscut pe MANU prin anul 1944. El îşi făcea un doctorat la Sorbona, eu lucram la legația României.

Nu am avut niciun fel de relații cu el.

Nu cunosc nimic despre activitatea sa politică.

Nu cunosc persoanele cu care ar fi avut legături în țară sau în străinătate în afară de colegul Stan Alexandru cu care venea prin legație să prelungească viza.

Spunea că vrea să plece în America.

Prin aceasta se vede că ducea o activitate duşmănoasă guvernului nostru de democrație populară.

Era potrivit de înalt, părul blond, începuse să albească devreme, ochi verzi-albaştri, cunoştea bine limbile franceză, italiană, germană, engleză.

Nu am nicio relație cu el în prezent şi nu cunosc nimic despre situația lui actuală.

Drept care dau prezenta declarație liber şi nesilit de nimeni.

sss. FODOR PAVEL

*

— Bă, ştii ce faci cu asta? Te ştergi la cur cu ea! Fodor, ăsta, e din lotul spionilor americani, este? De i-ai anchetat tu, şi când te vede îşi aduce aminte cum l-ai ciomăgit şi l-ai priponit şaisprezece ani! Ce i-ai făcut, i-ai strivit degetele în uşă, de scrie doar trei rânduri, nu ştiu, n-am văzut?! Păi, asta-i muncă de informaţie? Ăsta e războiu nostru secret? Ce dracu, toarăşu, lucrezi de atâţia ani în instituţia noastră şi tot n-ai aflat ce înseamnă un dosar? Un plan de măsuri? Ţi-am atras atenţia de atâtea ori că trebuie să-ţi ridici nivelul profesional!

— Da, toarăşu colonel, aşa cum a spus toarăşu Nicolae Ceauşescu, ridicarea nivelului este sarcina întregului nostru popor şi uite şi ceailantă notă informativă, furnizată de agentul „Ene“.

*

Fila nr. 14-15

NOTĂ INFORMATIVĂ

Profesorul MANU TRAIAN, l-am cunoscut prin o recomandație a lui Victor Georgescu. Cunoştința am făcut-o cu el în luna Maiu 1981. Pe baza recomandației dată de Victor Georgescu el a obținut pentru mine sigiorno de şedere în Italia, ca refugiat român, după aceia nea condus la Comitato per profughi rumeni din Roma via Babuino 149 pentru ami pregăti mai departe actele necesare pentru plecarea în Canada. Am aflat cu această ocazie următoarele:

A plecat din țară în 1941 cu paşaport român la studii. În țară a lăsat o logodnică care n-a vrut să vină cu el sau el na loat-o.

În 1947 a fost rechemat în țară. Refuzînd acest lucru i s-a loat cetățenia română şi a fost foarte supărat pentru aceasta.

Face politică de dreapta pentru că este în comitetul refugiaților români din Roma care este sub conducerea lui. Menționez că într-o seară în luna iunie 1984 am avut ocazia să iau masa împreună cu el şi cu consulul Canadei la Roma cu care ocazie sa vorbit şi despre obținerea vizei mele de intrare în Canada.

Am aflat deasemenea că este foarte bine introdus şi are mare trecere pe lîngă Ministerul Italian.

Datorită recomandației lui Victor Georgescu cît şi faptul că am avut convorbiri dese cu el s-au stabilit între mine şi el relațiuni strînse de cunoştință şi mă bucur de prietenie din partea lui.

Potrivit de înalt, albit de tînăr mi-a spus, barbă, ochi albaştri, căsătorit cu o femeie cu copii mari.

Sursa „ENE“

*

Trage de pe masă pachetul de Dunhill, îşi aprinde ţigara, face rotocoale de fum şi tace. Se uită în tavan, fumează şi tace, cu mutra lui bonomă, de contabil la CAP.

L-a prins pe animal şi n-o să-i mai dea drumul din gheare. Savurează execuţia care urmează, îşi trece mâna prin părul creţ, i s-a rărit pe fruntea pe care îi creşte un os, un lipom, ce-o fi, un corn, sper că nu mi l-ai pus tu, i-a zis nevestei şi ea: Eu? Dracul din tine îşi scoate coarnele!

Gherghina a încremenit, în poziţie de drepţi, i-ar da foc dac-ar putea, numa cizme-n burtă şi-n testicule! Dar n-are ce face, trebuie să stea drepţi şi să-nghită, pe cine-o mai avea animalu ăsta în spate? Pantiuşa? Doicaru? Nimeni şi nimic n-o să-l mai ajute: detaşare la Secţia de Filaj şi Investigaţie, până îi ies actele de pensie, să umble prin blocuri, să tragă la ţuici cu administratorii.

— Apă de ploaie şi-asta! Tot un căcat! îi dă în fine verdictul. Văd că mai ai o foaie, dă-mi-o şi p-asta! Cine-a făcut-o? Locotenentul Matei?

*

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
Strict secret
Exemplar unic
Fila nr. 25

NOTĂ-RAPORT – PRIVIND PE NUMITUL MANU TRAIAN

În discuţiile purtate în ziua de 1 august 1985 cu „S.A.“ şi „V.G.“, legături oficiale ale organelor noastre, a rezultat că va sosi în ţara noastră numitul MANU TRAIAN – şeful Institutului European de Cercetare a Mediului Mediteranean, director în Ministerul Cercetării, Italia. Acesta va sosi prin punctul de frontieră Otopeni în ziua de 12 august.

Despre MANU TRAIAN se cunosc următoarele. Este născut în comuna Cărbuneşti, fiul lui Ion şi al Mariei, de naţionalitate română şi cetăţenie italiană.

În perioada anilor 1940-1941 Manu Traian şi-a trădat patria, plecînd la studii în Franţa şi Italia. În prezent duce o activitate potrivnică statului nostru. Din aceleaşi surse se cunoaşte că MANU TRAIAN are legături cu cercuri oficiale şi ştiinţifice italiene, olandeze, franceze şi americane.

Lui MANU TRAIAN i s-a reţinut o cameră la Hotel Intercontinental.

Locotenent

MATEI SILVIU

*

— Deci soseşte pe 12 august, da? Şi azi în cât e? 10 august, da? Ora 15.36. Şi planul de măsuri unde este?

— Se lucrează, toarăşu… Am loat legătura la hotel, la aeroport, aştept…

— Ce aştepţi, bă animalule?! răcneşte, pe neaşteptate, colonelul Ispas. Ce e de aşteptat? Nici până acum n-ai învăţat ce înseamnă plan de măsuri? Plan de măsuri, înţelegi, boule?! Plan de măsuri! Ăla intră în ţară, acu intră pe aeroport şi tu, animalule, n-ai pregătit nimic! La sapă, acolo e locul tău, nu la noi! Ieşi, tu-ţi curu mă-tii! Dosarul rămâne la mine! Şi nu te mişti din birou până la noi dispoziţii!

Prin uşa deschisă, intră zgomotul maşinii de scris, scârţâitul podelei sub cizme, o închide după ce îi spune lui Nuţi să-i facă legătura.

Acum, cât vorbeşte la telefon, îşi poate pune picioarele pe birou, americăneşte.

— Cine dracu mi l-a trimis pe idiotul asta? Unde a lucrat înainte? Se vede! Se face Canalul din nou, să se ducă-n pizda mă-sii înapoi, acolo! Ei, nu chiar acum! Acum să meargă pe teren, la urmărire informativă, să echipeze cu mijloace TO, că de mai mult nu e în stare. Îţi trimit chiar azi nota, dă-i drumul la actele de pensionare, că de mult îl păşteam! Aici e lucru fin, toarăşu colonel, dă-mi unul şcolit, cum îl cheamă pe locotenentul ăla fiţos de la Direcţia I, UM 0744, care a făcut şi sesizarea la Cartotecă? Da, da, ştiu cine-i ta-su vitreg, îl ştiu pe toarăşu colonel, ştiu că şi mama lucrează în aparat, te cred, e arătoasă şi-acu, dar ştii părerea mea despre femei! Femeile se spurcă uşor, se fac duble, triple, aşa e firea lor, muierile la cratiţă, dacă mă întrebi pe mine, excepţia e doar Toarăşa! Nu po-să-ţ spui în ce belea ne-a băgat beţivu de Gherghina, fă repede actele pentru Matei, e lucrare urgentă! Are dreptate Şefu, toarăşu colonel, avem nevoie de o reformă instituţională, dar adevărată! De profesionişti adevăraţi avem nevoie, de oameni tineri, cu şcoală! Instituţia noastră e blocată de oamenii Trădătorului, de toţi defecaţii ăştia cumpăraţi de americani, alfabetizaţi de

mine cu de-a sila în ’56! Ce să alfabetizezi la ei dacă Drăghici a semnat atunci ordinul, dar el n-a vrut neam să vie la cursuri! Generaţia expirată pe care Trădătorul de Pacepa a ţinut-o la sânul lui! Cu ăştia, nu mai e nimic de făcut, toarăşu colonel! La cimitirul elefanţilor! Ei, noi! Noi suntem excepţiile, nu vezi că nu se face o vânătoare fără noi? Ne vedem sâmbătă la casa de oaspeţi din Brădet, da, toarăşu colonel?

Partea a doua

Acasă

Capitolul 8

Daniel la aeroport

Daniel says:

N-am nimic altceva de văzut decât vârfurile plopilor, antenele de televizor şi rufele din balcoanele de vizavi etc., adică vederea obişnuită de la fereastra unui apartament de locuinţe proprietate personală, etajul şapte, în oricare dintre noile şi frumoasele noastre cartiere din glorioasa noastră patrie. Profit de faptul că ceilalţi s-au cărat ca să mă lăfăi pe canapeaua extensibilă, acoperită de cerga roşie care pişcă – ultimul snobism de căcat al bieţilor mei părinţi, care tot încearcă, fără şanse, să se racordeze la moda de doi lei a clasei de mijloc comuniste. Dar n-am stare şi mă foiesc prin sufragerie – cum îi spune, inadecvat, tata, pentru că am mâncat şi vom mânca totdeauna în strâmta noastră bucătărie. Sau living, cum vrea să o boteze, cu eterna ei lipsă de succes, mama, infatigabila Casandra, neascultată de nimeni. Sau, mai pe ţărăneşte, camera bună. Am răvăşit colecţia de Clasici ai Literaturii Universale, aşezaţi alfabetic, inginereşte de tata, care, altminteri, credincios tradiţiei sale profesionale, nu serveşte beletristică, doar o aşază în rafturi, ca la cimitir, cruce lângă cruce. Dar în eterna bibliotecă Dana, nimic ca lumea de citit, Faulkner şi Alexei Tolstoi, şi Hermann Hesse, mai bine îi ziceam lui Gimmi că i-am pierdut *The Spy Who Came in from the Cold*, când mi l-a cerut nu ajunsesem decât până la jumătate, şi motivul, aiurea! L-a cerut de sanchi, pură răutate! Cin-să creadă că vrea ta-su să citească John Le Carré! Vrea toarăşu colonel să se mai inspire de la grăsuţul Smith, ăla da personaj, beton! Dacă ar fi aşa şi securiştii noştri, ne-am înghesui şi mai tare să intrăm la Şcoala din Băneasa,

unde cică au dat patru din premianţii de la Şincai! Am umplut scrumiera de mucuri, ba chiar am contribuit şi la decorarea livingului Casandrei, lipind cu clei o vedere din Praga şi una din Berlinul de Est, trimise de colegii tatei, dintr-o fericită deplasare de serviciu, peste petele scorojite de la ultima inundaţie a vecinului de deasupra. Şi, pentru că meseria m-a prins, am mai adăugat o poză cu Maradona, cam nasoală, din *Informaţia Bucureştiului*, şi una cu Rolling Stones pe care am găsit-o într-un teanc de *Nouvel Observateur*, *L'Express*, *Paris Match*, pe care mi le-a aruncat nea Victor, ultima oară când a călcat pe la noi.

— Ia-le, bă puţă, mi-a zis, că io ce să fac cu ele, e-n engleză!

De unde le avea Victor? Cine ştie biznisurile lui Victor, regele şopurilor, valutist cu vechi state de serviciu?

*

La pomenirea de trei luni a lui Buni m-am gândit prima oară la unchiul Traian, ştiam de la nea Victor că în vară o să vină şi m-am gândit că oricum pentru Buni vine prea târziu. Odată l-am auzit la Europa Liberă, dar mama spune că nu era unchiul Traian, ci Virgil Ierunca. Atunci m-am gândit că, dacă s-ar fi însurat cu Buni şi ar fi rămas aici, pe mine m-ar fi chemat Daniel Manu. Dar de fapt nu m-ar fi chemat, fiindcă mama este adoptată de Buni şi, de când s-a măritat cu tata, o cheamă Izvoranu. Şi atunci m-am hotărât să nu mă mai gândesc dinainte cum o să iasă, ca să nu stric totul.

Dar eram sigur că, şi fără să-mi fac dinainte un plan, tot o să stăm într-un fel numai noi doi de vorbă. „Tu eşti Daniel, nepotul Anei Maria, vino să-mi spui dacă ea îţi povestea despre mine vreodată", ar fi trebuit să-mi spună.

La toate astea m-am gândit atunci, la aeroport, sub lumina aia enervantă în care n-ai cum să-ţi ascunzi coşurile şi punctele negre şi părul ăsta

nenorocit care se încăpăţânează să nu se aşeze, dacă aş avea un gel cum i-a adus colonelul de ta-su lui Gimmi, mi l-aş aşeza aşa, panc! panc! panc!

Dar, în privinţa luminii, numai pereţii de sticlă ai aeroportului sunt de vină, deşi probabil nu poţi să construieşti la sfârşitul mileniului doi un aeroport de modă veche. Şi chiar Gimmi, care ai lui au video şi două maşini în curte şi Gimmi nu iese din treninguri şi adidaşi veritabili, Gimmi mi-a zis pe şest că aeroportul nostru e făcut după planurile celui de la Frankfurt, care oricum este cel mai mare din Europa. Ceea ce ar fi o premieră mondială absolută, pentru Gimmi, să nu spună el o minciună, ca să se dea mare!

*

Şi, în timp ce mă uitam în dreapta, în stânga, excelent, meserie, aeroportul! n-am fost pe față că mama mă ţinea în colimator şi, de necrezut!, pentru prima oară s-a prins şi Pisăloaga de Casandra ce am eu în minte, prin urmare, aiurea, ca de obicei, cum e ea, notă de subsol, Buni ar fi folosit cuvântul *deplasată*, deci mama, deplasată, cum este de obicei, a pus imediat la curent pe toată lumea de cum stăteau lucrurile cu mine:

— …Îţi place, Daniel, aeroportul? striga mama. Vezi ce bine că m-ai ascultat până la urmă şi ai acceptat să vii să-l aştepţi şi tu cu noi pe unchiul? Bunicul! Strănepotul! Străbunicul nostru! Vezi ce bine că o dată în viaţă m-ai ascultat şi tu pe mine? Vezi ce mare, ce frumos, ce nou e aeroportul nostru?

Şi sigur că nu erau ele făpturile gingaşe care să piardă o asemenea ocazie şi să nu dea drumul la bandă, aşa că m-au luat în gheare:

— …Deci n-ai mai fost niciodată în aeroport? Cum aşa? Cum aşa? Cum aşa?

— Aţi auzit ce spune Clementina? Daniel acum intră în aeroport prima dată!

— Pune-ţi o dorinţă!

— Ia o piatră în gură!

— Cum aşa? Cum aşa?

— Chiar aşa? Acum intri în aeroport prima oară? Ia te uită! Ia te uită! Iateuită!

Şi eu ce era să le răspund decât: *how funny!* Şi a trebuit să mai îndur o vreme până să uite de mine şi să înceapă iar să schimbe între ele reţete, tot calculându-şi chenzine, concedii medicale, rate. Ameţite de vacarm, după o cursă cu obstacole începută de dimineaţă, de la şase fără un sfert, de când ieşiseră pe uşă cu ciorapii strâmbi şi foarte întârziate, şi până în momentul când eşuaseră pe bancheta de vinilin albastru, cu trei ore înainte de sosirea avionului, reuşiseră să scape cu viaţă din toate maşinile, tramvaiele, troleibuzele, autobuzele, care deraiaseră, se împotmoliseră, se înzăpeziseră, luaseră foc, şi să adauge pensiei, nu prea îndepărtate, procentul cuvenit din rodul unor încordate ceasuri de muncă pline de realizări, răspunderi, succese. Aşa că, ieşite dintr-un stres şi intrate în altul, îşi scoseseră călcâiele umflate din pantofi şi-şi desfăcuseră pe furiş fermoarele, copcile, cordoanele deasupra stomacurilor umflate, arse de hiperaciditatea îngrijită decenii la rând în cantine de instituţie şi şedinţe de analiza muncii, îşi potriviseră rochiile de ocazie ce scoteau aburi de colonie Jubileu şi Femina spray pentru subraţ şi se întorseseră iar la persoana incitantă, sacrosanctă a musafirului: celebrul în toată lumea Traian Manu!

*

— …Se spune că a fost cel mai inteligent din familie.

— Cel mai cultivat, de fapt.

— Cel mai ambiţios, mai degrabă.

— Cel mai muncitor.

— Cel mai viril, presupun.

— Cel mai dornic să se ajungă!

— El e muncitor, ambiţios, inteligent, dacă vrei, dar suflet n-a avut niciodată.

— Pe el nu l-a interesat decât să plece! Nu l-a interesat în ce condiţii, nu l-a interesat cu ce sacrificii…

— Cine nu se adaptează aici n-are decât să plece!

— El a ţinut să intre în competiţie într-o lume străină. Aici toţi îl ştiu c-a fost copil din flori! Mama lui, o fostă spălătoreasă, l-a crescut din greu, cu mâinile ei, cu acul…

— A plecat ca să scape de influenţa familiei – tatăl, moşier bogat.

— Negustor!

— Dentist!

— Tatăl i-a dat de mic banii pe mână, fraţii lui se lansaseră în jocuri de cărţi, cazinouri, bursă, curve, viaţă de noapte, pe el nu l-a interesat decât cartea…

— Şi-a părăsit aici fraţii sugari, tatăl bătrân, infirm şi nu s-a mai întors niciodată să-i vadă!

*

— Un adevărat cult a avut pentru mama lui! Fină persoană, domnişoară de familie, crescută la călugăriţe, cu pian, cu limbi străine! Când ea a murit, el n-a mai suportat să stea aici, a plecat în lume.

— Mama lui a murit pe loc de inimă, când el a anunţat-o că are de gând să plece!

— Mama lui a paralizat, tot aşteptându-l să se întoarcă! Douăzeci de ani l-a tot aşteptat singură, bătrână, nebună, fără nimeni care să-i deschidă uşa!

— Iar el, în tot acest timp, nu i-a trimis niciun pachet, nicio invitaţie – nicio valută în bancă!

— Nicio scrisoare…

— Mi se pare totuşi o lipsă de caracter…

— Chiar o lipsă de sentimente!…

— Toţi care reuşesc în viaţă reuşesc cu un asemenea preţ! Chiar te rog să verifici!

— Din cauza mamei lui a rămas burlac! A adorat-o! A făcut avere, şi-a făcut relaţii şi o situaţie acolo! Dar o familie n-a reuşit să-şi facă!

— Soarta celebrităţilor! Aşa îşi plătesc aroganţa, egoismul, cinismul din timpul vieţii…

— Aşa ajung să moară în mizerie! Alcoolici, boemi, nebuni, bolnavi de sifilis şi de SIDA… părăsiţi de toţi, aruncaţi la groapa comună!

— Ca Amadeus… Ca Eminescu.

— Victor, care e de-o vârstă cu Traian, îşi aduce aminte că mama lui Traian a fugit cu un bariton, tatăl i-a murit în duel şi pe el l-au crescut strâmtorat bunicii…

— Tatăl lui plecase în America, mama se recăsătorise, avea alţi fraţi vitregi, altă familie.

— Tatăl i-a murit pe front înainte ca el să se nască! Mama l-a crescut singură, dintr-o leafă de biată institutoare, care n-avea cum să-i ajungă pentru taxe, şcoli, lux!

— Greşeala mamei lui a fost că a refuzat să-şi refacă viaţa! El, la prima ocazie, a abandonat-o!

— Mama lui a murit la naştere.

— Mama lui a murit înainte ca el să se nască! L-a crescut tatăl orb, surd, erou de război, mare mutilat faţă de care el avea un ataşament bolnăvicios!

— A! De aceea a ţinut Traian să ajungă bogat, influent. Să fie cineva!

— Un fiu demn! A ţinut morţiş să se realizeze!

*

— Ce suflet nobil! Ce fire tare!

— Totuşi, exagerat de ambiţios! Nu găseşti?

— A ţinut să-şi ia revanşa faţă de bogaţii familiei, care l-au umilit când era sărac în copilărie!

— A ţinut să se întoarcă pe poziţii de forţă, bogat, influent, ca să ne sfideze!

— A fost orfan, ţi-am mai spus! A crescut din mila familiei! Au pus mână de la mână toţi să-l dea la şcoală!

— Ar putea acum să dea înapoi ce-a primit!

— Cui să dea? Cei de atunci au murit!

— Ultima care a rezistat a fost Buni.

— Penultima, pentru că ultimul este Victor.

— Trebuia să vină la vreme, dacă vroia să-şi arate recunoştinţa!

— De ce? Oricând e bine să vină, doar suntem aici, noi, urmaşii…

— După lege, nouă ne este dator.

— E dator la familie!

— E dator celor de aici! Tuturor!

Capitolul 9

Generaţia aşteptată

Cămaşă de douăzeci de dolari, totdeauna în civil, în uniformă nu l-ai văzut niciodată, nici nu poţi să ştii cum i-ar sta, cu moaca asta de gagică, dacă-i pui o basma, poţi să-l duci la Târgul de Fete de pe Găina. O fi curist, cum se zice? Nasul, gura, totul e-al mă-sii, ca şi felul cum ţi se uită în ochi când vorbeşte, şi vorbeşte încet, ca să te forţeze să-l asculţi! Tehnică muierească şi-asta, dosar de premiant, hai sictir! Te crezi prinţ sau ce? Spune la proşti că ai căzut cu hârzobu dân cer, pe tac-tu l-am văzut cu ochii mei îmbrăcat ţăran, amestecat cu talpa ţării pân piaţă, urechist de la Filaj, deci atenţie, ăsta da, spate! Zâmbeşte-i, primeşte-l bine, o cafea? Numai ceai verde, altceva nu serveşte?

— Comandă-ţi ceaiul, locotenente, şi mie o cafea cu zaharină şi un coniac mic! Şi hai la treabă, că Transfugu penetrează aeroportu…

N-aş crede că avem nici ceai verde, nici ceai albastru!

Şi l-a adus singur de-acasă? Ete-al dracu puţoi!

— Din discuţiile cu sursa „Ene“, legătura organelor noastre, a rezultat că numitul fugar Manu Traian va sosi în ţara noastră prin punctul de frontieră Otopeni, în ziua de 12 august.

— Adică azi! Adică acum e pe aeroport, tolomacule! Citeşte mai bine planul de măsuri, locotenente, că suntem în găleată şi sper că te descurci mai bine ca căpitanul Gherghina!

*

— Plan de măsuri: Având în vedere că anul acesta transfugul MANU TRAIAN va veni pentru prima oară în ţară între 12 şi 25 august a.c. pentru o conferinţă la Centrul Cultural German şi intenţionează să stea zece zile, ne propunem să deschidem un dosar de acţiune individuală, cu următoarele sarcini: 1. stabilirea metodelor folosite de Manu Traian în activitatea desfăşurată împotriva ţării noastre; 2. descoperirea elementelor din ţară pe care Manu Traian le foloseşte în acest scop; 3. contracararea activităţii duşmănoase duse de Manu Traian împotriva Republicii Socialiste România şi întreprinderea unor misiuni de acţionare asupra lui.

— Lasă astea, că nu eşti la Şcoala de la Băneasa! Ce măsuri informativ-operative ai în vedere?

— Am verificat, tovarăşul colonel, şi s-a luat până acum legătura cu agentura pentru dirijarea informatorilor. Agentul „Emilian“ se va afla permanent în preajma lui Manu Traian, va colecta impresiile acestuia pe durata vizitei în ţară şi-i va superviza cu tact contactele. Doar spre sfârşitul vizitei va fi absent, are o deplasare de serviciu la Moscova, dar va fi înlocuit cu agentul Bădescu. Am organizat ca agentul „Emilian“ să verifice dacă Manu Traian apelează la agent pentru a-i face unele comisioane.

— Mai departe!

— În scopul stabilirii comportării lui, a legăturilor şi a naturii lor s-a trimis o notă telefonică la Departamentul de Filaj şi Investigaţii prin care se va solicita încadrarea lui operativă. Prin serviciul F vom ţine sub supraveghere corespondenţa şi telefoanele lui Manu Traian, în primul rând cu soţia, Christa, cât şi cu cei care vor încerca să intre în contact cu el. Prin vărul lui, sursa noastră, vom identifica relaţiile de rudenie şi prietenie din ţară ale lui Manu Traian, urmând ca, ulterior, să organizăm urmărirea informativă a unora şi cooptarea lor ca agenţi. Se va verifica dacă Manu Traian intenţionează să ia legătura cu un corespondent al Europei Libere la Bucureşti, controlat de noi.

— Altceva?

— Întrucât avem date că obiectivul se va caza la hotelul Intercontinental, s-a luat legătura cu Direcţia a III-a în vederea cazării lui într-o cameră cu măsuri speciale. În cursul deplasărilor prin ţară informatorii vor fi dirijaţi pe teren. În cazul cazării într-o locuinţă particulară, vom organiza cazarea într-o cameră dotată cu mijloace TO.

— Altceva?!

— Se va încerca să i se facă lui Manu Traian un program şi de către Institutul Român pentru Relaţiile Culturale cu Străinătatea.

— Ce ne mai încurcăm şi cu tembelii ăia?

— Un profit de imagine pentru ţară, tovarăşul colonel! Ne oferă oportunităţi pentru un *follow-up*! În momentul când se va verifica informaţia privitoare la o deplasare a obiectivului în provincie, se va trimite o notă telefonică la Departamentul Regional Craiova prin care se va solicita încadrarea lui operativă.

— Dă-mi să semnez planul de măsuri şi pune la secretariat ştampila! Şi cască ochii la aeroport! Chiar dacă ai oamenii în teren, e cazul să te afli, incognito, acolo! Cu teoria stai bine, dar pe noi practica ne omoară! Şi, dacă ai dat-o în bară, ştii ce te aşteaptă!

Capitolul 10

Moartea Penelopei

Daniel says:

Am lipit un poster cu Belodedici pe uşa pătată, mi-am pus caseta cu Scorpions, am golit scrumiera în vasul de la closet, asta a fost o greşeală, oricât am tras apa, mucurile se încăpăţânează să plutească, am deschis toate ferestrele, pentru că se apropie ora când Pisăloaga de Casandra se întoarce acasă, şi ce-ar fi să încerc acum să pun Sandra – *Stop for a minute*? Am căutat prin bucătărie, mai era o felie de cozonac de la masa de dimineaţă, un cozonac fărâmicios, fără nuci, fără rahat, fără zahăr, fără niciun chichirez, cum zice tata, dar l-am molfăit, oricum trebuie să mă obişnuiesc cu gândul că Buni a plecat şi a luat cu ea secretul cozonacilor.

Coca dulce, lipicioasă, care dă pe de lături, scurgându-se peste marginea ligheanului, muiată în căldura aromată a bucătăriei încinse, hai, Daniel, vrei şi tu un pic de cocă?

Şi ghemotoacele de vată vârâte în nările galbene, încremenite, prin care se prelinge, negru, sângele… nu, asta nu, asta nu, asta nu, gândeşte-te la altceva, la ce? La cimentul negru care trage, acoperit de un covor îmbâcsit de iută, peste el, preşurile de zdrenţe, de un cenuşiu pestriţ, îndoielnic. La albastrul tare al bolţii, pe care este desenată stângaci crucea neagră cu cei doi îngeri cu aripi imense de berze, ţepeni, rezemaţi de braţele crucii. Şi scara, sprijinită de pereţii înnegriţi, lângă schela rămasă de astă-vară, de când au început zugrăvitul bisericii, atunci încă mai trăiau şi Buni, şi Mihnea…

Ah, cât se zbate sufletul când se desparte de trup, spre oameni se întoarce atunci… Şi ghemotoacele de vată, vârâte în nările galbene, încremenite, prin care se prelinge, necontenit, mort, sângele, necontenit, mort, sângele, necontenit, mort, sângele.

Nu! Aminteşte-ţi altceva, altceva, altceva! *Pomeneşte-i, Doamne, pe Ion, Constantin, Rozalia, Ivana, Alexandru, Neacşa, Corneliu, Gheorghiţă, Petre, Mănăilă, Ana Maria, Mihnea.*

Pomeneşte-i, Doamne, în împărăţia drepţilor.

*

Capetele acoperite cu broboade negre, genunchii osoşi, bătrâni, striviţi de cimentul negru care trage, acoperit cu un covor îmbâcsit de iută, peste el, preşurile de zdrenţe, de un alb-cenuşiu, pestriţ, îndoielnic, cizmele de cauciuc îngenuncheate din care ies ciorapii groşi de lână, cojoacele care fac mătănii. Capul descoperit mi-a îngheţat de mult în pâlpâitul fumegos al lumânărilor şi ochii lor se întorc mereu spre mine, pâlpâind fumegos sub broboadele negre.

— Al cui eşti?

— Al cui eşti?

— Al cui eşti?

— Al cui?

— Cine?

— *Eu sunt oaia cea pierdută…*

Şi mă uit la cele trei mese de înălţimi diferite, puse cap la cap, acoperite cu muşama, şi muşamaua, şi ea, acoperită cu o cârpă nu prea curată. Curate sunt doar coşurile în care licăresc lumânările înfipte în prescuri, printre biscuiţii lemnoşi, imortele legate cu aţă roşie, vinul pus în sticlele de Cico, cununa rumenită, ca un cozonac, a parastasului şi bomboanele mici, roz-

verzi-frez, aşezate pe zahărul alb al colivei. Ochii lor, licărind fumegos sub broboadele negre.

— Ce faci? Plângi?

— Nu plângi?

— Al cui eşti?

— Al cui eşti? Alcuieşti?

— *Ana Maria, Mihnea, morţi negrijiţi, fără lumânare.*

*

Am încercat atunci, la parastas, să mi-o amintesc pe Buni. *Pomeneşte-i, Doamne! Ah, cât se zbate sufletul ca să se despartă de trup! Spre îngeri ridică ochii, dar îngerii…*

Am încercat iar să mi-o amintesc pe Buni, aşa cum era ea, împreună cu noi, dar în secunda aceea mi-era prea frig şi nu mi-am amintit nimic.

De fapt, la pomenirea de trei luni a lui Buni, m-am gândit prima oară la el, la Traian al nostru, de atunci am început să-l aştept. Deşi mai corect ar fi dacă aş spune că am început să-l aştept de când eram mic şi am auzit poveşti despre el şi Buni. M-am gândit că ar trebui să-i spun asta de la început, de la aeroport, de când îl văd, nu eram deloc sigur că o să fiu în stare, dar eram sigur că, până la urmă, tot o să stăm noi doi de vorbă, chiar fără să mă bag cu tupeu în faţă, ceea ce detest.

Şi atunci, la aeroport, când îl aşteptam, jumătate din timp doar despre el şi despre Buni au vorbit ai noştri. Şi ei, şi ele. Ele eşuaseră, grămezi, pe bancheta de vinilin albastru şi, stând, aşteptând, carnea pulpelor lor, bine îndesate, se tot umfla, fenomenul devenind vizibil mai ales sub baretele sandalelor cu toc cui, păstrate din îndepărtata tinereţe, a lor şi a lui Elvis Presley.

Sub apăsarea nemiloasă a curelelor de la sandale, carnea alburie se tot umfla, creştea moale, dădea pe de lături, ca o cocă.

Iar ele şi dăduseră drumul la bandă.

*

— Ce păcat că Buni n-a mai apucat măcar luna asta! Să fi stat şi ei amândoi de vorbă!

— La ce bun să se mai vadă la vârsta asta dacă s-au despărţit la tinereţe?

— Cine spunea că în tinereţe a fost ceva între ei doi? Parcă Victor…

— Din câte ştiu de la Victor, erau rude apropiate.

— Veri buni au fost.

— Veri de-al doilea!

— Fraţi vitregi!

— Uite, Buni s-a prăpădit şi mie tot nu mi-e clar, au fost sau nu logodiţi?

— Trebuiau să ia de la Patriarhie dispensă…

— El i-a cerut mâna, dar ea l-a refuzat, fiindcă era prea tânăr…

— Ea era prea tânără în raport cu el!

— Erau amândoi în şcoală…

— Nici nu ar fi avut când, cum, unde să se vadă!

— Ba da! Fă o socoteală şi o să vezi că aveau timp destul pentru orice înainte ca el să plece!

*

— Adevărul e că Buni l-a refuzat! Era un neisprăvit, n-avea nicio situaţie!

— Buni n-a acceptat să plece cu el! Ar fi trebuit să fie studentă şi ei nu-i plăcea să înveţe!

— Era prea legată de familie!

— Era prea independentă, n-a vrut să se lege!

— Buni era o femeie de casă! A luat cu ea secretul cozonacilor! De când s-a prăpădit ea, iau cozonac de la Alimentara, de la Pâine…

— A mai păstrat Buni şi alte secrete! N-a povestit niciodată despre prima ei căsătorie, când s-a numit doamna Manu.

— Ce tot vorbeşti? Primul ei soţ a fost aviator şi a murit la Stalingrad! Traian a încercat doar s-o consoleze, dar ştii cum era Buni, foarte fidelă…

— Ba, din câte ştiu, lui Buni i-au cam plăcut ofiţerii nemţi.

— Americani!

— Francezi!

— Ruşi!

— Chiar şi români! Mergea la Cercul Militar să danseze seară de seară!

— E drept că în tinereţe Buni a fost cam frivolă…

— El putea să-şi facă o situaţie şi aici, dar Buni, faţă de care avea un ataşament bolnăvicios, un adevărat cult, l-a lăsat şi atunci el ce avea altceva de făcut decât să plece?

— S-ar părea că Buni a fost de trei ori logodită.

— De la Victor ştiu că el numai pentru parastasul lui Buni a acceptat să vină.

— Cine spunea că Buni era gravidă în patru luni când a lăsat-o?

— În şase. Dar a pierdut sarcina, a căzut pe scară!

— Acum Traian plăteşte că a lăsat-o pe Buni să-şi crească copilul singură şi el să colinde lumea…

— Spui prostii, Clementina e făcută cu altul (tonul vocii scăzut, ultimul cuvânt rostit în şoaptă), care a murit la Sighet.

— Clementina a fost adoptată – uite-o colo! Dacă nu crezi, strig-o, să-ţi spună.

— Victor mi-a spus că în tinereţe, aici, Traian a fost mare crai, au rămas multe inimi zdrobite când a plecat.

— Singura inimă zdrobită a fost a lui Buni, murea să-l ia de bărbat.

— Traian nu vroia decât să plece! A pus-o să avorteze şi dus a fost!

— Nici nu i-a scris, nici n-a chemat-o! Nici nu i-a trimis vreodată ceva, un Wiener Kaffe, o ciocolată!

— Ce tot vorbiţi? Ştiu de la Victor că era disperat, i-a trimis scrisori, bani să vină, că el nu mai avea cum să se întoarcă!

— L-ar fi trimis pe front…

— L-ar fi băgat la închisoare…

— L-ar fi condamnat la moarte…

— A fost condamnat la moarte! Mă şi mir că are acum tupeul să vină!

— A venit să o mai vadă pe Buni înainte să moară, să-şi ceară iertare că n-a vrut s-o ia.

— Ar fi avut şi Buni o viaţă uşoară!

— O moarte uşoară! …

*

— Ce caraghioslâcuri puteţi să mai spuneţi! Nu vă gândiţi un pic, doi oameni bătrâni! Nu aveţi pic de respect pentru vârstă!

— De ce? Doar ea vorbea tot timpul de el.

— Vorbea de bine de el, deşi el s-a purtat cum s-a purtat!

— Despre Traian, Buni a fost foarte discretă, nu i-a rostit numele niciodată!

— Buni vorbea foarte frumos despre el, pentru că erau rude.

— Buni vorbea frumos despre toată lumea.

— Lasă că le avea şi Buni pe ale ei! Când nu plăcea pe cineva, degeaba!

— Orice aţi spune voi, Buni a fost o adevărată doamnă!

— Ultima doamnă din familie, din păcate.

— Dacă o să vă spun că a fost singura, sper să nu se supere nimeni.

— O să vă şocheze câte am auzit despre ea de la lume străină care a cunoscut-o de aproape.

— Lasă, lasă! Despre morţi numai de bine.

*

Stăteam acolo şi gâfâiam, ca un câine lăţos, pentru că, de la 6 dimineaţa, Bucureştiul era irespirabil. Mă întreb cum o fi la Frankfurt, dacă la Otopeni, sub ciuperca de sticlă a aeroportului, e aşa zăpuşeală! Atâta că *Dincolo* pot să aibă aer condiţionat peste tot, dar Gimmi, care ai lui sunt toată ziua *Afară*, Gimmi zice că *Dincolo* e încă şi mai rău, că de la aer condiţionat ţi se umflă amigdalele şi câte un ochi. Atunci zi-le şi tu la babacii tăi să mai stea pe-acasă, l-am sfătuit pe Gimmi.

Oricum, aici, la noi, ele erau cu feţele buhăite, de plâns, de râs, de căldură, cu amândoi ochii umflaţi, boceau şi îi forfecau pe Traian şi pe Buni.

— Vă gândiţi că bietul Traian a făcut atâta drum numai pentru Buni şi nu i-a fost dat s-o vadă?

— După părerea mea, nu are rost să mai vii să vezi o fostă logodnică, bătrână şi sclerozată!

— E chiar absurd…

— E un sacrilegiu…

— E un sacrilegiu să spui că Buni era sclerozată!

— Să fi fost Buni în locul lui, ar fi ştiut să se poarte!

— Femeile, află de la mine, sunt altfel decât bărbaţii!

— Mai sentimentale!

— Mai sensibile!

— Mai interesate!

— Victor ţinea să-i facem acum lui Buni un parastas, că vine Traian, dar n-a primit aprobare de la profesorul Stan.

— Să vedem dacă Traian întreabă de Buni! Dacă se duce la biserică, dacă încearcă să afle cine i-a făcut pomenirile.

— Să vedem dacă scoate portofelul!

— Dincolo, la ei, nu sunt parastase! Îi arde şi-i ţine într-o urnă pe şemineu!

— Fereşte-mă, Doamne!

— Dacă Buni a vorbit atât de des de el, înseamnă că-l aştepta să se întoarcă.

— La ce să-l fi aşteptat? Ce mai puteau să facă la vârsta lor?

*

Dacă Buni ar mai fi trăit, l-ar fi aşteptat şi ea la aeroport, cu noi. Ele i-ar fi făcut loc în mijlocul banchetei şi şi-ar fi trecut pălăria ei din mână în mână, dându-şi coate, pe furiş, şi scoţând cele mai ascuţite chicoteli şi exclamaţii. Momentul următor fiind la sigur cel în care s-ar fi luat de pantofii ei, ce formidabili, că de unde i-a luat, că ar vrea neapărat şi ele, pufnind de râs pe furiş şi dându-şi coate.

Şi Buni, pierzând din ce în ce pământul de sub picioare şi navigând într-o ceaţă tot mai deasă, le-ar fi explicat amănunţit şi foarte confuz un traseu întortocheat, cu repere care existau acum o sută de ani, bulevardul Regele Ferdinand, bulevardul Regina Maria, Piaţa de Flori, strada Bateriilor, la statuia lui Brătianu, strada Sabinelor, biserica Mihai-Vodă, spitalul Brâncovenesc şi alte asemenea repere, demolate şi pierite într-un nor de fum, sub ochii noştri plini de înţelepciune.

De mai multe ori, Buni şi-ar fi întrerupt explicaţia şi, clipind din genele rare, micşorându-şi ochii aburiţi de *mândrie şi prejudecată*, le-ar fi mărturisit că ea nu poate purta decât pantofi moi, care să n-o deranjeze la monturi. Şi, cu fireasca ei amabilitate, notă de subsol:

amabilitate – cuvântul preferat care o caracteriza cel mai bine pe Buni.

Ex.: *Ai, te rog, amabilitatea, domnişoară*.

Ex.: *Era un domn/Era un vânzător/Era un miliţian amabil.*

Din amabilitate deci, Buni s-ar fi ridicat de pe banchetă cu intenţia unei demonstraţii sportive, adică, uite ce uşor se merge cu aceşti pantofi cumpăraţi, cred că v-am explicat destul de clar, dragele mele, de unde.

Pauză pentru publicitate: pun LIVE TO TELL cu Madonna, care îi place Dianei, *my dear*, *my dirty Diana.*

*

Deci Buni se repede în mijlocul terenului, câteva pase scurte, un dribling, acum a prins mingea, aleargă, aleargă, aleargă şi… şutează cu pantofii ei moi, noi, direct în păianjen şi… goool! Dragi ascultători, goool! Goooool!

Faza fiind înregistrată pentru dumneavoastră cu toată fidelitatea, aparatura de bord funcţionând din plin, turaţia maximă, motoarele duduind, ochiurile magice clipind, peste câteva ore va avea loc obişnuita conferinţă de presă!

Deocamdată, toate feţele s-ar fi întors zâmbind spre Buni, toate simţurile s-ar fi aflat în alertă, pregătite s-o cântărească, s-o măsoare. Deasupra celor cinci cârlionţi ai ei, uscaţi de permanentul proaspăt, de proaspătul vopsit, licărind ca arama într-un asfinţit senin de septembrie, se încrucişează ultrasunete, semnalele liliecilor, priviri pline de subînţelesuri. Atenţie! Filmare cu încetinitorul! Buni se ridică, mai întâi se ridică umerii

gheboşaţi, apoi micuţa cocoaşă care îi îndoaie gâtul în faţă, apoi genunchii tremurători, vezi? vezi vezi vezi vezi vezi vezi vezi vezi vezi vezi cu câte grade i s-au mai flexat genunchii, umerii, gâtul, coatele, cât de mult a mai îmbătrânit Buni faţă de ultima oară când a mai suportat, fără măcar să observe, o examinare publică similară, în cadrul legal şi banal constituit al unui botez/al unei nunţi/pomeniri. Nu suntem în măsură să precizăm data/locul/motivul precedentei întruniri de familie, întrucât cronica devotatului nostru Daniel a fost distrusă din neglijenţa ori reaua-voinţă a autorităţii tutelare materne, Pisăloaga Casandra.

*

Deşi cronicarul Daniel s-ar fi întors, ca de obicei, cu spatele, făcând totul ca să conserve părerea proastă ce o au în genere ceilalţi despre el, ca să demonstreze prin strâmbături că nu ar fi pe fază, bunicile, strănepoatele, cumnatele, nepoatele, soacrele, cuscrele, mamele etc. şi-ar fi intensificat şuşotelile şi ghionturile, pentru lipsa lor de reţinere în comportament existând două explicaţii:

1. Daniel este de obicei unicul lor spectator/ascultător, fiind şi unicul urmaş *male*, nu neapărat *macho* al familiei, dovada incontestabilă a iremediabilei ei decăderi.

2. În privinţa lui Buni s-a stabilit că ea aude/vede/ţine minte din ce în ce mai puţin, mai prost, mai nasol.

În plus, practica ne-a demonstrat că în cazurile, extrem de rare, când ea are revelaţia că se află la mijloc, obiect de mişto, de ironii familiale, supărarea ei ţine doar un sfert de oră, după care zâmbeşte cu amabilitatea ei obişnuită. Doar de aceea o şi iubim cu toţii pe Buni, jucăria noastră ridicolă şi desuetă, ultima, singura doamnă a familiei! Bineînţeles că nu nutrim,

dragi ascultători, aceleaşi sentimente şi faţă de posomorâtul Daniel, care e singurul ce aude vocile imaginate de pe banchetă.

*

— Ce pălărie frumoasă ai, Buni!

— Bine că a observat în sfârşit şi ea că Buni are pălării nostime totdeauna!

— Pentru ce o admir eu cel mai mult pe Buni e curajul ei să se îmbrace în culori deschise.

— Mie rochia asta roz cu alb îmi place.

— Întoarce-te, Buni, să-i văd şi la spate modelul.

— Dar mai ai tu, Buni, o rochie roşie?

— Mai ai tu, Buni, o rochie portocalie?

— Verde *criant*? *Bleu ciel*?

— Vai, Buni, de ce te scuzi? Ăsta e genul tău! Ţie numai aşa îţi stă bine! Dacă altele au chef să umble în negru şi cu basmaua pe cap, n-au decât să se băbească!

— Cum să fii babă, tu, care ai sufletul cel mai tânăr din familie?

— Ia mai terminaţi cu prostiile, că vreau s-o întreb ceva serios pe Buni. Ascultă, Buni, în tinereţea voastră, înainte ca Traian să plece, l-ai cunoscut sau nu? L-ai cunoscut bine, adică l-ai cunoscut, înţelegi tu, bine?

— A, deci chiar aţi fost logodiţi!

— A, deci chiar eraţi rude! Apropiate? Depărtate?

— Dar spune-ne şi nouă, Buni, este adevărat ce se vorbeşte despre el acum, că era cel mai inteligent din familie?

— Cel mai frumos?

— Cel mai viril, cel mai bărbat?

— Nu ţi-e ruşine să-i pui asemenea întrebări lui Buni?

— Ce, Buni, ai emoţii? Uite, draga de ea, Buni are emoţii!

— E adevărat că erai mai mare cu cinci ani decât el?

— E adevărat că era mai mic ca tine cu zece ani şi de-aia ai rupt logodna?

— Nu-l vezi, Buni? Uite-l colo, domnul care intră acum în vamă! Un domn înalt, cu costum alb, cu păr alb, cu barbă..

— Dar tu, Buni, nu vezi nici cu ochelari până acolo? Vezi sau nu?

— Da sau nu? Spune, Buni!

— Ce faci, plângi? Nu plânge, Buni!

— Nu pierzi nicio ocazie să faci o gafă! Nu plânge, îi lăcrimează ochii de la cataractă!

— Chiar, Buni, am uitat să te întreb, cum te mai simţi? Cum o mai duci cu ochii? cu inima? cu boala?

*

— Pentru ce o admir eu pe Buni mai mult decât pentru pantofi, rochii şi pălărie este pentru cum cântă la pian sonata de Chopin!

— De Beethoven!

— De Brahms, mai degrabă.

— Dar acum, de când cu boala, acum, de când cu moartea, mai poţi să cânţi la pian, Buni?

— Termină, încetează! Doar ştii că sunt ani de când n-a mai auzit-o nimeni cântând! Ce tâmpenie! Nu ştii când a vândut pianul? Când n-a avut din ce trăi, că bărba-su murise în puşcărie şi pe ea o dăduse afară de la serviciu!

— Şi ce ai? Glaucom sau cataractă? Ce ai, Buni?

Iar Buni ar fi moţăit din cap, cu un zâmbet încremenit în ochii şterşi, aprobând necontenit, unica ei grijă fiind să le dea impresia că aude tot, că

vede tot, nimic nu se pierde, nimic nu se câştigă, dragele mele, fiţi liniştite! Clipsurile roz/bleu încadrându-i feţişoara bine fardată, bine ridată, cu cei cinci cârlionţi uscaţi despre care a mai fost vorba, şi ochii, verzi cândva, acum lăcrimoşi, încântaţi copilăreşte. Buni zâmbind non-stop, mulţumită că se află în centrul atenţiei, în centrul familiei şi de fapt altundeva fiind de mai multă vreme, undeva unde nu pare să mai ajungă nici durerea, nici umilinţa de a fi un boşo.

Ceea ce eu niciodată, niciodată, niciodată n-am să accept! Să ajung un boşo! Măcar din seara când Mihnea a căzut de pe balustradă, am văzut că poţi trece dintr-o lume într-alta, în cinci ori în treizeci de minute…

— Am fi avut cozonaci şi anul ăsta, dacă făceam rost de tot ce ne trebuie şi dacă mai trăia Buni, ea le ştia secretul. Dar aşa, ţin de zece zile în frigider trei ouă şi nu mă îndur de ele.

— Lasă, că e bun şi cozonacul de la Scala!

— Lasă, că e bun şi cozonacul de la Pâine.

Şi cine ştie dacă viaţa nu este de fapt moarte şi dacă ceea ce noi numim moarte nu înseamnă într-un fel mai adânc viaţă.

Capitolul 11

Viaţa necunoscutului Traian Manu, I

Daniel says:

We still have dreams, aş putea să pun, şi *Don’t be so shy*, lui Mihnea nu-i plăceau Scorpions, cum îmi plac mie, dar nu vreau să mă gândesc iar la Mihnea, nici la slujba de pomenire a lui Buni, mai bine să revin la oile noastre, care, să fi avut cu adevărat nas, l-ar fi mirosit pe Traian al nostru încă de când mai orbecăia prin vamă, împreună cu cei veniţi de la muncă de *Afară*, din Libia/Siria. Iar caraliii dădeau iama prin Luxurile şi Kenturile din bagajele lor. Numai că, doar când au adulmecat *the individual fragrance Tabac Original*, ele s-au decis să-şi dezlipească fundurile mari de pe canapelele de vinilin albastru pe care înţepeniseră de trei ore, tot holbându-se la tăbliţele alea cu NEW YORK MOSCOVA BERLIN PRAGA care odată fac clipclipclipzurzurzur, se întorc pe dos şi…

— Ce vezi tu acum, Daniel?

— Acum văd BUDAPESTA ISTANBUL LENINGRAD MADRID…

Şi atunci, prin minţile lor încleiate de fixativ s-ar putea să fi trecut bănuiala că toate aceste nume ciudate, LONDRA BRUXELLES COPENHAGA ROMA, sunt chiar oraşe care există cu adevărat, deci, dacă ai putea să treci de uşa batantă şi de încă alte câteva uşi, te-ai trezi probabil într-o carlingă de avion, la prova sau la pupa unui vas.

— Mateloţi, ridicaţi pânzele! Ancora! Vântul ne este prielnic! Direcţia Vest Vest Vest PARIS MADRID BERLIN ROMA *to the heart of Europe and of the world*, dragi călători, vă rugăm să vă legaţi centurile, vă urăm călătorie plăcută!

Dar şi infinitul trebuie să aibă un sfârşit, aşa cum ar avea şi această călătorie, şi, după ce ai plăti obolul răului de mare, răului de înălţime, ai coborî, fluierând, spre o ciupercă de sticlă încă şi mai babană decât a noastră şi probabil autobuze cât de cât asemănătoare te-ar duce undeva în centru.

Deci chiar ai ajunge la PARIS LONDRA MADRID ROMA şi chiar poţi să-ţi închipui aşa ceva?

*

La aşa ceva sunt convins că doar eu m-am gândit, în niciun caz ele, care se holbau mai departe la câte un negru, japonez, malaez, chinez. Şi, când ăia dispăreau din colimatorul lor, ele treceau la cercei, coafuri, pisici-câini în colivie, gata-gata să piardă din vedere să mai schimbe între ele reţete de prăjituri, avorturi spontane, cumpărături la negru:

— O faci repede, o faci în cinci minute…

— Pentru alea cinci minute cât am tras, mă lipseam!

— La mine durează şi douăzeci!

— La mine, treizeci!

— Patruzeci! Două ore! Nu mai ştiu cum să scap de el, îi spun că trebuie să merg la baie şi tot nu mă lasă.

— Am o relaţie la Cocorul…

— Am pe una la Bucur…

— Am pe cineva care-mi e obligat…

Şi, deşi *respirer c’est juger*, uite că o dată în viaţă dăduseră cu ochii de Milena şi uitaseră să o mai întrebe:

— Dar tu, Milena dragă, ce faci? Nu te mai măriţi şi tu odată? Vezi că anii trec, vezi că…

Şi n-o să vă vină să credeţi, dar şi pe mine uitaseră să mă mai întrebe:

— Şi tu, Daniel, te-ai hotărât unde dai, ce faci anul ăsta? Te ia în armată?

— Gândeşte-te din vreme, să nu-i mai faci maică-tii alt necaz!

— Dar nu mai e nicio speranţă să te primească din nou la facultate?

— Să te fi dus să spui tot! Să spui tot! Săspuitot!

— Şi maică-ta, săraca! O nenorocire după alta! După ce a murit Buni, necazul tău cu facultatea…

— Tu gândeşte-te, oricum, înainte, să nu-i mai…

— Gândeşte-te!

— Gândeşte-te!

*

Şi, uitându-mă la ele, mi-am repetat în gând: *les camps d'esclaves sous la bannière de la liberté*.

Citatul l-am cules din cartea lui Camus, pe care Letiţia Arcan a uitat-o la noi când a fost ultima oară, şi ce speriată a venit după ea, o adusese bărba-su, la ultima lui călătorie *Afară*! E un nasol Petru Arcan, marele profesor, dar cel puţin, dacă şi-a adus *L'Homme révolté*, poţi fi sigur că nu face ca ta-su lui Gimmi cu John Le Carré, Arcan roade tot, citeşte tot, era plină cartea de sublinieri, altfel de unde aş fi ginit eu fraza de mai-nainte? Doar nu eram diliu să-mi scot ochii cu o poveste fără acţiune şi fără dialog?

Dar ca dovadă că ce bun sunt e că nu ştiam decât fotografia de acum o sută de ani în care Traian al nostru are aceiaşi dinţi strâmbi şi aceiaşi ochi creduli ca ai mei, şi totuşi am fost primul care l-am recunoscut.

— …Fii atentă, i-am spus Milenei pe şest, uite, îl vezi? Ăsta trebuie să fie!

Pe bune că nu era cine ştie ce greu să te prinzi că e el, de la început m-am gândit că, dacă n-au minţit cu poveştile lor, bune de adormit copiii,

despre ce mare figură era când încă mai pierdea vremea pe aici în îndepărtata lui copilărie, o să iasă din vamă ultimul, penultimul.

Şi chiar aşa a şi fost! A mai ieşit după el doar una, arăta ca în *Vizita bătrânei doamne*, piesa favorită a Letiţiei, mănuşi, pălărie, s-a uitat crunt, în dreapta, în stânga, era pulbere că fanfara oraşului n-a venit s-o aştepte. Şi hop, apare şi o faţă dubioasă, cu un carton mototolit, pătat, scris de mână, cu litere strâmbe, şi o înhaţă pe babă!

Şi, chiar în faţa ei, el! Cu ochelarii lui meseriaşi şi trenciul aruncat pe-un umăr, şi barba tunsă la fix.

— Pe cât că e ăsta? i-am zis Milenei.

*

N-am înţeles de ce ai noştri n-au putut să-l repereze din primul moment, deşi umblau cu ochii în toate părţile, buimaci, prin ciuperca de sticlă a aeroportului, trebuie că nici după trei ore, de când zăceau în ea, tot nu se prinseseră pe unde se iese, pe unde se intră. Sau se prindeau o dată şi pe urmă iar li se încurcau toate în creierul lor opărit, altminteri ar fi fost la mintea cocoşului, cine altcineva să mai fie ultimul, în afară de el? Ultimul bărbat care să mai intre aici, la noi, venind de pe mapamond!

Numai că ai noştri, ei-ele, trebuie să-l fi aşteptat pus la ţol festiv, costum negru, bleumarin, în dungi, cravată cu picăţele, baston, cârjă, servietă-diplomat, melon, ce poţi să ştii ce e-n mintea lor eleganţa lu peşte, reprezentarea clasică de *old-fashionable*? Şi nici rocker nu te puteai aştepta să fie!

Aşa că, oricât s-au benoclat, tot n-au reuşit să-l detecteze şi, chiar când nu mai aveau de ce să aibă vreun dubiu, chiar atunci când au început *smiling* unii la alţii cu plecăciuni, ţepeni ca nişte ciocli, şi-şi tot strângeau mâinile, tot le ieşeau ochii din cap de mirare, tot nu le venea să creadă, aşa

să arate el? El să fie ăsta? Să nu fie el? Cu ochelarii lui meseriaşi şi hainele albe şi buzunarele de pe mânecă, şi fermoarele, doar *le charme n'attend pas le nombre des années*!

*

Dar ce le-a terminat pe ele a fost dâra de TABAC ORIGINAL, *the successful range for men of the world all over the world after shave lotion*, amestecat cu încă un parfum viril ce nici până la ora aceasta nu a fost detectat şi comunicat agenţiilor noastre de presă. În această privinţă facem cu prudenţă unele presupuneri, vă dăm, dragi ascultători, legătura cu studiourile noastre, unde se află în acest moment purtătorul de cuvânt al familiei în cercurile oficiale, mult comentatul Victor.

— În niciun caz nu ne aşteptăm ca din bagajele vărului Traian să ginim doar un săpun banal gen rexonaverde sau optoripatruherbfriş care se găsesc oricând, pe ceva mangoţi, la piaţa neagră! Poate fi o colonie Osovaj sau aftărşeivpacorabano sau ugobos. Sunaţi-ne dacă sunteţi interesaţi!

A fost în direct vărul Victor, agent de vânzări, valutist cu vechi state.

Vă rugăm însă, fiţi liniştiţi, imediat ce vom avea date noi, vă vom transmite. După Telejurnal, reluăm transmisia de la aeroport.

*

Oricum, şi ele au fost pe fază, pentru că, de unde moţăiau, claie peste grămadă, cum au adulmecat dâra de TABAC ORIGINAL, odată au făcut ochi şi au început să se foiască pe canapeaua de vinilin albastru.

Dar Victor luase deja startul cu florile în mână.

— Loc! Loc! Loc! Vă rog, faceţi loc!

Aşa că şi ele au început să se consulte cu voce tare, ca să acopere vuietul trepidant, ultramodern al aeroportului nostru, în care un avion pleacă/vine la două-trei ore.

— Dă-te puţin într-o parte, să-l văd şi eu!

— Deci aşa arată?

— Care dintre ei spui că e?

— Cu costum sport şi ochelari!

— Lentile de contact, geantă sport pe umăr!

— Şi barbă!

— Nemaipomenit! Am fost sigură că e mai tânăr!

— Mai bătrân!

— Mai scund!

— Mai gras!

— Mai chel!

— Cu totul altfel mi l-am imaginat! Cu pălărie de pai, trenchcoat, baston.

— Redingotă, melon, monoclu, umbrelă neagră…

— Smoking! Papion!

Capitolul 12

Raport de etapă

Ce duhoare! Căpitanul Gherghina nu prea o are cu spălatul! Nu-i de mirare că soţia şi-a luat câmpii, chiar dacă şi-a ştirbit cu asta dosarul şi-au scos-o din aparat! Dar fiara de Ispas nu l-a pus la colţ pe Gherghina pentru că împute birourile, ci pentru că prietenul lui de la Cadre i-a trimis turnătoria lui! Atât i-a trebuit, c-a luat foc! Altfel, ar fi cam de aceeaşi vârstă, unul într-adevăr expirat, iar celălalt pe val! Ispas, regele vânătorilor Tovarăşului, n-are nicio problemă, cu şiretenia lui ţărănească, şi şcoala de ucenici, şi facultatea luată la seral, când răspundea de învăţământ pe ţară – cum spune *mommy*, este omul epocii noastre de aur! Când a văzut că ruşii pierd partida, s-a tras într-o parte şi mereu dai de el în partea câştigătoare! Cum te descurci, *son*, cu fiara? mă întreabă *mommy* în fiecare seară. Deocamdată este ok, doar trivialităţile lui mă deranjează! o liniştesc. Nici nu pot să repet în faţa ta apelativele pe care mi le dă! Nici să nu repeţi, *honey*, mitocăniile ăstuia, doar cu alde el mi-am mâncat viaţa!

*

— Tov căpitan! Tov căpitan Gherghina! Aţi fost în echipa de filaj şi chiar dumneavoastră v-aţi ocupat de urmărirea informativă a lui Manu Traian. Vreţi să-mi enumeraţi concluziile investigaţiei şi elementele pe care vă bazaţi? Trebuie să redactez raportul pentru tov colonel…

— Ce să numeri, javră? Să numeri munca mea, da? Doi cu sapa, cinci cu mapa! Se duce de râpă Instituţia asta dacă eu, decorat de cinci ori, de la Teohari Georgescu la Toarăşu în persoană, am ajuns să raportez la un mucos spălat pe creieri ca tine! De ce nu te-ai dus tu pe teren, jigodie?! Ca atunci când a aterizat obiectivul şi te-ai dat mare cu dosarele mele! Ai uitat că la început îmi mâncai din palmă? Crezi că nu mai am spate şi îmi daţi voi un şut în cur când vi se scoală?? O să vii să te guduri, să nu te dau afară, ţine minte! Ia hârtiile, să nu zici că nu ţi le-am dat, am martori, şi şterge-te la cur cu ele!

*

— Ce nesimţit! Ce spate mai are alcoolicul ăsta, tovarăşul locotenent Matei, de-şi permite să vă vorbească aşa?

— Pensia, Nuţi! O să-şi bea pensia şi o să-şi înjure colegii, dacă nimeni nu intervine să-l pună la punct! E un individ periculos, care de la început nu avea ce căuta în aparat! Sper să nu te superi că o să deschid puţin fereastra! O să-ţi dictez, că are un scris oribil, greşeli de logică, de ortografie, dar tu nu schimbi nimic, el trebuia să-ţi dea textele lună! *Raport de filaj, da. La orele 10.30, obiectivu a ieşit de la hotel, având asupra sa o servietă mare de culoare bej, jos îl aştepta autoturismul de serviciu nr. B 31255 în holul hotelului iera şoferu la care obiectivu ia dat mâna*. Ia legat, aşa l-a scris, respectă grafia lui, Nuţi! Să vadă şi tovarăşul colonel ce ortografie utilizează generaţia asta expirată, aşa le zice dânsul la ăştia din anii ’50! *Au călătorit până în staţia Gorjului,* călătorit, auzi (râde)*, după care a parcat, obiectivu a ieşit cu şoferu, au traversat Bulevardul Înfrăţirea între Popoare, până la blocul 16, scara C, în faţa blocului a venit la el un individ care aştepta în faţa blocului 16, scara A…* Care scară, A sau C? Luase ceva la bord căpitanul Gherghina când a scris raportul ăsta! Tu dactilografiază cum

a scris el! *A intrat cu obiectivu în imobil dar apartamentul nefiind echipat cu tehnica de ascultare, nu se ştie ce s-a discutat. În discuţiile purtate cu administratora persoană de sprijin, aceasta a afirmat că este ginerele primei neveste a obiectivului, care a decedat acum 8 luni, domiciliată în casă la curte, acum demolată. Semnalmentele individului, etate 48-50 ani, statură înaltă, conformaţia corpului plină, faţa ovală grasă şaten, nasul rectilin, gura potrivită! Pentru conformitate etc. etc.* Asta-i tot, apă de ploaie! Şi confuz! Când se întoarce de pe teren, că se întoarce sigur, vine să-şi ia chenzina şi diurna de deplasare, îi dai să semneze şi o copie o păstrezi pentru dosar, la mine!

*

Să sperăm că iese transferul la Institutul de Economie Mondială şi pe urmă bursa în State şi scap din cloaca asta! Numai fiara de Ispas să nu aibă de ce să se agaţe, să-mi pună beţe în roate! Ce scandal a putut să declanşeze la fiecare neconcordanţă dintre planul de măsuri şi orar! Ce m-a mai alergat! Şi doar aranjasem cu beţivanul ăla de Petrea de la Direcţia a III-a ca obiectivul să fie cazat într-o cameră cu măsuri speciale, dar, dacă pe urmă mi se aduce la cunoştinţă că nu s-a putut efectua, că nu au avut camere disponibile, de ce să zbiere la mine despre Tribunalul Militar şi asta încă de faţă cu Nuţi? Când Transfugul lui e fişat oră de oră! Personal am vorbit la Direcţia a III-a, veţi vedea când vin rapoartele, obiectivul a fost încadrat 24 de ore din 24 de agentura noastră, rapoartele informative sunt complete, cele ale persoanelor de sprijin din hotel, directorul, chelnerii, portarul, toţi! i-am spus. Plus sursa Bădescu, vărul obiectivului, şi sursa Emilian, care s-au deplasat împreună cu obiectivul în satul natal, Cărbuneşti, iar când conversaţia s-a axat pe probleme de ordin familial, sursa Bădescu i-a dat informaţii aşa cum se convenise dinainte despre cum au murit părinţii şi

fraţii săi. I-am spus toate astea şi că voi ataşa la raportul de etapă notele informatorilor şi înregistrarea, pentru că, la întoarcerea de la Cărbuneşti, Transfugul a avut la Hotel Nord o cameră echipată cu măsuri speciale. Iar fiara de Ispas nici nu asculta ce spun, o ţinea într-un urlet : Fii atent cum faci raportul, că va merge foarte Sus! De data asta nu-i mai iert! Nu e prima oară când Direcţia a III-a îşi permite să ignore solicitările noastre!

*

— Tovarăşul locotenent! Nesimţitu a mai lăsat două foi, le fac şi pe-astea?

— Ştiu şi eu? Citeşte, repede, să văd ce e.

Nuţi (citeşte, se mai împiedică): *Notă informativă asupra numitului Izvoranu Cornel, născut în Cărbuneşti, în anul 1940, fiul lui Ilie şi al Rodicăi, de naţionalitate şi cetăţenie română, de profesie inginer silvicultor, căsătorit, un copil, cu domiciliul în Înfrăţirea dintre Popoare, nr. 16, scara C, ap. 313. Din investigaţiile efectuate la domiciliul celui în cauză rezultă că cel investigat are atitudini nesănătoase faţă de vecini, fiind încrezut şi sfidându-şi atât vecinii din jur, cât şi elementul muncitor, are manifestări ostile la adresa Partidului, fiind nemulţumit de reformele făcute de către Partid şi Guvern şi ascultând radio Europa Liberă, în permanenţă auzindu-se acest post de radio pe palier. La domiciliu cel în cauză este vizitat de diferite persoane care nu s-au putut identifica datorită faptului că nu se prezintă. Cercul de prieteni este format de ingineri şi diferite persoane înstărite de pe raza oraşului Bucureşti şi nu numai cu care se vizitează şi le face vizite, primeşte corespondenţă din diverse oraşe, în special din Bucureşti, iar din investigaţii rezultă că ar avea o rudă în SUA, dar nu s-a putut stabili gradul de rudenie. Din punct de vedere politic, înainte de 23 august 1944 nu rezultă că ar fi făcut parte din vreun partid istoric.*

Căsătorit cu Izvoranu Clementina, născută în anul 1939, 13 august, în Bucureşti, fiica adoptivă a Anei Maria Bădulescu şi a lui Şerban Bădulescu, de naţionalitate şi cetăţenie română, profesoară, au împreună un copil. Cea în cauză este cunoscută la domiciliu ca un element necomunicativ, încrezut faţă de vecini cât şi de societate, fiind o fire închisă nu întreţine relaţii cu vecini, având prietenie numai cu elemente ca soţi de medici şi diferite persoane care au făcut parte din bogătaşi, cu care întreţine diferite vizite, sfidează elementul muncitor, având ca sursă de trai două salarii cu al soţului. Primeşte corespondenţă din diferite oraşe ale ţări, fiind un element rafinat, nu are manifestări ostile la adresa Partidului, iar din investigaţii reiese că ar avea o rudă apropiată prin SUA, un frate s-au nepot nu s-a putut preciza pentru că nu vrea să aibă relaţii cu vecinii nici dacă s-a purtat corespondenţă cu acesta. Din punct de vedere politic, înainte de 23 august 1944 nu rezultă că ar fi făcut parte din vreun partid istoric, în prezent este neîncadrată politic.

— E scris cu picioarele, dar ar fi ceva elemente, fă-l şi pe ăsta şi pune un exemplar în mapa mea, Nuţi!

Capitolul 13

Viaţa necunoscutului Traian Manu, II

Daniel says:

— Ultima care a ieşit, baba aia, cu mănuşi, pălărie, este sau nu nevasta lui, spune?

— Prezentabilă!

— Oribilă, vrei să spui…

— Pentru vârsta ei, o femeie bine.

— La vârsta ei, frumoasă, urâtă, nu mai contează! Important este că e bătrână!

— Eu m-aş fi dus să vorbesc cu nevasta, dacă Traian nu venea singur…

— Victor, care e-n corespondenţă cu el, mi-a spus că ar fi un burlac înrăit…

— Dimpotrivă! Ştiu de la Victor că nevasta lui e minoră, alcoolică, se droghează, îl face de râs, de aceea nu poate ieşi cu ea nicăieri în lume.

— În ruptul capului n-aş fi crezut să ajung să trăiesc ziua când cea mai importantă corespondenţă a familiei are s-o ţină Victor!

— Din câte am auzit, nevasta lui e o sacrificată, stă în permanenţă acasă ca să supravegheze copilul.

— Nepotul, ai vrut să spui!

— Strănepotul!

— Asta înseamnă că Buni a ştiut ea ce a ştiut când a rupt logodna!

— Biletele de avion le-a rupt, şi paşaportul!

— Şi cât a mai plâns după ele pe urmă!

— Victor mi-a spus că Traian al nostru numai datorită nevestei a reuşit ce a reuşit acolo, ea i-a pus la dispoziţie relaţii, averi, moşteniri, afaceri…

— Nevasta lui e borţoasă şi doctorul nu i-a permis să se deplaseze!

— Nu-i uşor să ţii sarcina, când ai un soţ atât de bătrân!

— Ştiu de la Victor că şi-au serbat nunta de argint de curând! Nevasta lui e cu 13 ani mai mare ca el, e bogată, are blazon, castele şi se înţeleg perfect, o adoră.

— Pentru el e o problemă să iasă cu nevasta în lume, în raport cu el, ea şochează.

— A, da! Am auzit că e infirmă!

— Dimpotrivă! E prea tânără, prea sănătoasă şi oricine îi vede alături n-are cum să nu se întrebe: ea ce îi e, nepoată? Strănepoată? Fiică?

— Mania celebrităţilor, să se însoare târziu şi nepotrivit! Ţi-aminteşti filmul ăla cu Goethe, câte prinţese, câte ducese a avut şi s-a însurat cu menajera?

*

Deci, culpabilizate de vocea autoritară care le amintea fără milă că nici până la vârsta asta nu s-au pus încă la curent cu limbile străine, năucite de hulă, măturate de colo-colo pe puntea uriaşului transatlantic de sticlă denumit Aeroportul Otopeni, vorbeau toate deodată. Parcă înghiţiseră afrodiziace cu SIDA cu tot, parcă luaseră ecstasy, haşiş, beladonă, cocaină, superglue, menoctal, parcă le dăduseşi cu flit, aşa bâzâiau.

— Gândeşte-te că a fost de cinci ori însurat!

— Cinci neveste costă prea mult, chiar şi la situaţia lui de-acolo!

— Victor spune că nu e însurat, dar trăieşte cu cineva cu care se înţelege în toate privinţele…

— La vârsta lui, nu prea înţeleg de ce ai nevoie să te înţelegi cu cineva în toate privinţele.

— La vârsta lui, acolo, te rog să mă crezi că se poate trăi foarte comod şi confortabil singur, de vreme ce ai pensiuni…

— Ai sex-shopuri, bistrouri, babysitter, dame de companie, bordeluri, droguri…

— La vârsta, la banii, la situaţia lui de acolo, apasă pe buton, deschide albumul, face comanda şi îi vine la pat, fără să mişte un deget!

— Ai tot ce vrei acolo, dar n-ai sentimentul familiei!

— N-ai, în genere, sentimente! Acolo fiecare e pentru el! Chiar şi în familie, concurenţa e lege!

— Te înşeli! În weekend, de pildă, când oraşele se golesc, unde crezi că dispar toţi? Dispar în familie!

— Dar şi în filmele lor – nu ai văzut că te atacă teroriştii, te atacă huliganii în metrou şi nu-ţi sare nimeniîn ajutor?!

— Dar el, la vârsta, la banii, la situaţia lui de acolo, n-are de ce călători cu metroul!…

— Dacă şi-ar avea şi ei familiile lor, atunci de ce şi-ar mai lua de la noi neveste?!

— Acolo să ştii că-i greu să dai de ceva ce aici se găseşte pe toate drumurile, adică o nevastă-nevastă, care să-ţi ţină casa curată, să-ţi facă copii, să te spele şi să te calce!

— La vârsta lui, acolo abia începi să trăieşti… Ai bani în cont, la bancă, acum, în sfârşit, poţi să călătoreşti, să ai hobby-uri, să faci sport, căsătorii, copii în eprubetă…

— Aşa ceva Papa ar trebui să interzică!

*

— Lui Victor i-a mărturisit că are un copil mongoloid pe care îl ţine la etaj.

— La mansardă!

— Într-o aripă a castelului!

— Într-o mănăstire benedictină.

— Într-un sanatoriu special, foarte scump, cincizeci de dolari minutul…

— I-a rămas lui pe cap, fiindcă nevastă-sa a murit într-un accident de avion.

— De maşină!

— De atunci el este distrus! Într-o continuă letargie, incapabil să-şi mai revină…

— De aceea profesorul Stan l-a invitat la noi să se mai relaxeze, să se mai destindă.

— Vezi că profesorul se gândeşte la ţară! La colectiv, la noi! La familie!

— Profesorul Stan se gândeşte cum să se aranjeze el mai bine!

— Traian totuşi dintre noi a plecat: n-are cum, la vârsta lui, să nu-i fie greu acolo!

— Dacă nu i-ar fi greu acolo, n-ar fi stat să le răspundă la atâtea scrisori lui Victor.

— Pe loc îi răspunde, chiar în ziua când a primit scrisoarea, am avut ocazia să verific.

— Din politeţe, nu de altceva îi răspunde, toţi sunt politicoşi, toţi sunt punctuali, acolo.

— Ei n-au sentimente ca noi, au în schimb reguli de comportare pe care nu le-ncalcă nimeni.

— Dar el n-are nevastă, n-are copil!

— N-are căţel, n-are purcel!

— Gândeşte-te că n-are nicăieri alte rude!!

— Gândeşte-te la vârsta, la banii, la situaţia lui, gândeşte-te că e singur pe lume!

*

Un biet orfan de 67-77-87-107 ani, la care se repeziseră, care mai de care, să-l adopte, gata să facă incesturi, testamente false, delaţiuni, crime, crize de isterie, pentru el. Puteai să fi stat şi în cap, tot nu găseai una sub 40, dar, cum v-am mai spus, *le charme n'attend pas le nombre des année*s! Aşa că el, în costumul lui sport, cu geanta de voiaj pe umăr şi barba înspicată, era ultima şansă a vieţii lor să se mai simtă o dată tinere copile, cu fustiţa în brâu şi obrăjorii rumeni! Nişte babete libi, care, tot gângurind, şi-au înghiţit de emoţie rujul pentru a zecea oară în cursul aceleiaşi zile.

Iar în tot acest timp, vărul Victor, abonatul şopurilor, regele pieţei negre, care cumpără şi vinde informaţii de o jumătate de secol, înota mai departe prin mulţime, cu florile în mână:

— Loc, loc, loc! Vă rog, faceţi loc!

Victor, semănând panică în jur, toţi disperaţi că ar putea veni între timp alţii care să ne chidnapeze musafirul sau că însuşi Traian, neobişnuit să-şi piardă vremea fără niciun folos intelectual, se va întoarce pe călcâie şi va lua oricare alt avion în oricare altă direcţie din lume, dispărând într-un nor de fum cu spray-urile, cafeaua, chewing-gumurile şi casetele video pe care se presupune că le deţine.

La aşa ceva doar eu m-am gândit, în niciun caz ei, care încă se mai chinuiau să-l identifice.

— Dar care dintre ei spui că e?

— Uite-l, tu, cu costum sport, geantă de umăr, geacă.

— N-arată rău pentru vârsta lui!

— Hei, cască ochii mai bine! Unde te uiţi, că nu-i ăla! Ăla e Stan, pe care-l tot vezi la televizor, la *Teleenciclopedia*!

— La Marea Adunare Naţională!

— La Congresul 11 era lângă ştii tu cine…

— Nu pot să nu mă mir când îl văd pe profesorul Stan cu şleahta lui cum se tot agită…

— Nu înţeleg ce caută printre ei Victor…

— Victor şi cu profesorul l-au convins pe Traian să vină în ţară!

— Dar ce interes au avut să-l cheme?

— Doar n-o să stai tu lângă Traian când desface valizele şi scoate Wiener Kaffee şi Kent!

— Normal că n-o să stau eu! Doar ăsta e locul lui Victor!

— Nu vezi cum se bate Victor cu şoferul lui Stan, care din ei să ducă valizele?

— Totuşi, pentru mine e un mister cum de a reuşit să se vâre pe sub pielea lui tocmai Victor!

— Ce greu trebuie să-i fie bietului Victor să scrie atâtea scrisori, tocmai el, care nu se împăca în şcoală cu scrisul!

— Uită-te la profesorul Stan, e ca titirezul în jurul lui!

— Dacă te deranjează că profesorul e piua-ntâi, vârâ-te-n faţă tu, prezintă-te, fă glume!

— Ce, să-şi închipuie că am vreun interes? Să spuneţi pe urmă voi că m-am dus să-l perii?

*

Dar acum nu mai era posibil niciun dubiu, pe ultima ieşită, bătrâna doamnă cu mănuşi şi pălărie, o înconjura un grup întreg de tinere copile, iar în faţa lor sta singur el, un angelic discoman reformat, cu ochelarii lui meseriaşi şi costumul alb plin de buzunare şi fermoare, geanta de voiaj pe umăr, atât. Şi atunci mi-a căzut şi fisa de ce nu au putut ei să-l repereze din primul moment, ca mine. La altceva erau ei atenţi:

— M-a văzut aia de la sindicat!

— De la Muncă şi Salarii!

— Ba de la contabilitate!

— Ăla de la poartă! Ce-o fi căutând aici, că doar n-au rude în străinătate!

— Să ştii că pe tine te caută!

— Pe mine!

— Pe cine pot să-i spun mâine că am aşteptat la aeroport?

— Pe cine? Pe cine? Pe cine?

Capitolul 14

Accidentul

Daniel says:

Am tras perdeaua ajurată peste vederea cu plopi, antene de televizor, balcoane pline cu rufe jerpelite, butoaie de varză şi murături, tot ce se vede de la etajul şapte al blocului. Am făcut o cursă până la cutia de scrisori, nu venise nimic de la Rectorat, deşi Casandra Pisăloagă i-a dus săpunurile Fa şi deodorantul Nivea secretarei, care a asigurat-o că ordinul să ne reprimească, pe mine şi pe Gimmi, a fost deja semnat. Ta-su lui Gimmi, colonelul, l-a chemat la ordin pe Rector şi eu am fost profitorul.

Pe scară mirosea îngrozitor a hoit, ieri administratorul a băgat otravă pe ghenă, verde de Paris, el ştie ce a băgat, şi şobolanii morţi au rămas în gunoiul neevacuat. M-am ţinut de nas până m-am văzut în camera mea şi am deschis geamul.

Am decupat afişul tăiat din *Paris Match* şi l-am lipit pe uşa camerei mele: două trupuri de fete bronzate, muşchi exersaţi, zâmbete albe, fără carii. *Imagine you're in Spain. After a delicious breakfast served in your hotel room you're deciding how to spend the morning.*

Am stins casetofonul şi m-am întins în pat, n-aveam stare. Am luat din biblioteca Dana cartea preferată a lui Traian, *Odiseea*, recitase din ea în casa de la Cărbuneşti, ce să mai fie şi asta? Cartea s-a deschis chiar la citatul pe care obişnuia să-l repete, l-am recunoscut pe loc, ce memorie brici pot să am! *Mai e ceva mai greu să faci, sărmane/ cum ai putut să vii tu pe tărâmul lui Pluto/ unde-şi au lăcaşul morţii nesimţitori/ bicisnicele umbre de oameni răposaţi?* Şi pe urmă am moţăit, dormeam, nu dormeam, n-aş fi

putut spune, cine îmi poate de altfel spune dacă nu visez şi acum? Dar poate nu am visat, poate doar m-am gândit cum ar arăta Tărâmul lui Hades, dacă aş coborî după Mihnea, după Buni, acolo…

*

Pe fiecare dintre ei am vrut să-l opresc, şi pe Mihnea, şi pe Buni. Cu fiecare dintre ei am vrut să merg acolo, să nu ne pierdem unii de alţii şi ei să nu rămână, pentru totdeauna, în frig, în beznă.

— Al cui eşti? Al cui eşti? Al cui eşti? Al cui eşti? Cine?… m-ar întreba Caron, lovind cu vâslele reci, lunecoase, apa Acheronului, atât de întunecată, încât nu se oglindeşte în ea nicio umbră.

În beznă, aş auzi doar clipocitul râului fumuriu, sub cerul greu şi jos, de plumb, al subpământului. Aş clipi mut, orbit de bezna ca smoala, nu i-aş vedea nici chipul hâd şi bărbos, nici mâinile reci, încleştate pe vâsle. Nimic altceva în jur decât clipocitul nevăzut al apei negre, gata să smulgă de lângă mal luntrea, tocmai când, şovăind, tremurând, aş întinde piciorul, ca să mă prăbuşesc în adâncurile fără fund, umede, îngheţate, care au să se închidă, uleioase, tăcute, deasupra mea, acoperindu-mă, cu frig şi beznă. *Al cui eşti? Al cui eşti? Cine? Eu sunt oaia cea pierdută*…

De fapt, n-aş vrea într-adevăr să merg acolo, doar când este nasol şi mă gândesc c-o să fie încă şi mai şi, atunci îmi aduc aminte de Mihnea şi-mi spun: lasă, ai răbdare, înghite-o şi p-asta, oricând poţi să treci *Dincolo*, în cinci ori în treizeci de minute, aşa cum s-a întâmplat cu Mihnea, atunci când a căzut de pe balustradă.

N-am povestit nimănui asta, nici măcar Dianei, şi la ancheta de la Rectorat am răspuns la întrebări, doar atâta. Dar de-atâtea ori am încercat să-mi imaginez cum ar fi fost dacă eram în locul lui Mihnea.

Deci…

*

Să fii Mihnea, să fii matol şi să-l auzi pe Gimmi cum se dă mare şmecher, cum povesteşte ce meseriaşă e Lumi şi ce la fix o pun ea şi prietena ei în cele trei ore cât lipseşte din cameră tocilara de Gabi, în fiecare miercuri, când Gabi se duce moartă-coaptă cu abonamentul ei la Cinematecă. Să fie gălăgie în jur, nimeni, în afară de tine, Mihnea să nu-l asculte pe Gimmi cum se dă mai departe mare şmecher, cu amănunte la ce se pricep Luminiţa şi prietena ei. Şi atunci, ţie, Mihnea, să-ţi vină ideea cretină să mergi pe balustradă din camera voastră până în balcon la Lumi, să te faci omul invizibil, *The Invisible Man* cu Michael Cretzu, melodia ta preferată, Mihnea. Şi să începi să te dai mare, cum o să ajungi, mergând numai pe balustradă, până în cameră la Lumi, să poţi să vezi ce se petrece, azi, pentru că e miercuri, şi Gabi a plecat la Cinematecă.

*

Eşti Mihnea deci, eşti matol şi te grăbeşti, cu limba împiedicată, să întrebi:

— Câte camere sunt… de aici… până la fete?

Sunetele se lipesc unele de altele, aşa că trebuie să repeţi:

— …Câte camere sunt de aici… până la fete?

Eu, cel mai bun prieten al tău, eu, Daniel, venit din Oraş după un caiet de cursuri, eu am fost singurul care te-am auzit şi ţi-am răspuns:

— Două.

Mister, până acum nici măcar de mine prea lămurit, cum de am ştiut, nepreafiind la curent cu topografia Complexului. Şi pe urmă tot eu m-am întors către cei câţiva care mai erau cu noi, aşadar către corul antic:

— …Nu-i mai turnaţi, bă, lui Mihnea, nu vedeţi că-i matol? le-am spus.

Din păcate însă, era deja târziu, Mihnea dădea să deschidă uşa dinspre balcon, aşa că prima rundă a încheiat-o Cătă:

— Închide-o dracului! Nu ţi s-a luat de atâta frig? i-a zis şi l-a întors prompt pe colţul său de pat, aşa cum va face de mai multe ori în cursul serii, până se va lăsa la un moment dat înşelat de blândeţea şireată a lui Mihnea, uitând că blândeţea şireată a beţivului ascunde o minte la fel de întunecată ca a nebunului şi o perseverenţă la fel de mare.

*

Notă de subsol:

Acesta e doar un fragment din cronica posomorâtului Daniel, în care au fost consemnate cele mai importante momente ale serii, când în camera 325 D s-au întâlnit prieteni şi neprieteni, întâmplători şi neîntâmplători. Mihnea, cel ce primise un pachet cu haleală de-acasă, cronicarul Daniel, venit după un caiet de cursuri, Gimmi, picat nu se ştie de ce, nu se ştie cum, care a adus fiola, Cătălin, care toată seara va închide uşa dinspre balcon în nasul lui Mihnea, şi încă vreo câţiva care vor alcătui corul antic.

— …Cine se duce după Lumi şi prietena ei? Cum o cheamă? Care sunt nedespărţite.

Nu ştia nimeni cum o cheamă pe prietena ei, dar ştiau toţi că sunt nedespărţite. Dacă, aşa cum am propus eu, cineva s-ar fi dus la două camere mai încolo să le aducă şi pe ele, mai mult ca sigur că temerarul Mihnea nu ar mai fi încălecat peste o jumătate de oră balconul. Dar Gimmi s-a rânjit în felul lui:

— Nu se face să le deranjaţi tocmai acum, când tocilara de Gabi a plecat la *Aventura* lui Antonioni! Fiţi şi voi salon, închipuiţi-vă ce activitate frenetică trebuie să fie acum la ele în cameră!

*

Nici măcar în acel viitor apropiat, când singura activitate, diferenţiată, bineînţeles, în funcţie de ponderea taţilor, la care se vor deda cei de faţă va consta în istovitoare anchete şi declaraţii, inspirate de părinţi disperaţi şi de foruri competente, sever criticate de înalte foruri, şi mai competente, şi mai indignate, nu s-a putut stabili dacă Gimmi, insinuatorul, era sau nu la curent cu relaţia dintre Mihnea şi Lumi.

Momentul important următor, runda a doua, va fi deschis atunci când, într-un capac de muştar, se va stinge mucul ultimei ţigări, făcută poştă, ajungându-se astfel la întrebarea de baraj:

— Oare cine şi în ce cameră ar mai avea nas să meargă să ceară o ţigară, două?

Sau:

— Oare ce bombă din jur ar mai putea fi deschisă la ora asta ca să mergem după ţigări?

O agitaţie cu totul inutilă, orice prognoză arătând din start că funcţia de ambasador al tutunului tot mie, cronicarului Daniel, urma să-mi revină, fiind singurul care nu purta uniforma de cameră, şlapi şi cămaşă ruptă, pusă pe dos, ci, dimpotrivă, ţinuta banală de oraş.

— …Mă duc eu la Lumi, să văd dacă nu au ele ţigări…

Cred că v-aţi dat seama, dragi ascultători, că ne aflăm în mijlocul celei de-a doua reprize şi că acela care a bolborosit această frază a fost tot temerarul Mihnea.

Rewind.

— Mă duc eu la Lumi să văd dacă nu au ele ţigări…

— Mai bine te-ai duce în pat, dacă dă portarul peste tine, în halul în care eşti, ăia suntem!

— Ce treabă am eu cu portarul? Eu o să merg din balcon în balcon, n-aţi văzut ce lată e balustrada?

Lacună în text.

*

În repriza următoare, Mihnea priveşte cu nespus regret cutia de carton goală în care s-a aflat mâncarea trimisă de grijuliii lui părinţi: cojile de toate felurile, de plastic, de la salamul de vară, de ouă, de la ouă, de rumeguş, de la pâinea veche de alaltăieri. La sigur se zgâria pe ochi c-a fost atât de fraier să desfacă pachetul primit de acasă, pentru toată luna asta.

De mâine, *ragazzi di oggi*, vă întoarceţi la ceaiul cu pâine şi margarină, dacă aţi fost atât de abili să vă vindeţi cartela!

Poate Mihnea să se fi aflat în aceeaşi stare depresivă cu care-şi începuse seara, cu care-şi transmisese invitaţiile întâmplătoare, cu care-şi dăruise colectivului pachetul de mâncare, din pricina parţialului ratat. Poate să fi fost stresat de sesiunea care se apropia şi de amintirea celeilalte în care avusese două boabe. Poate nu mai putea să adune într-o singură imagine ceea ce lui i se păruse că ar fi Luminiţa şi ceea ce auzise cu o oră înainte de la Gimmi că s-ar fi vorbit despre ea.

*

Degeaba însă, mi-am amintit tristeţea cu care se uita la cutia goală, în multele nopţi care au urmat, când un insuportabil sentiment de vină mă trezea fix la ora 3 din noapte, ca şi când atunci ar fi bătut o neiertătoare pendulă. Şi numai când, datorită fleacurilor turuite de tine, irezistibila mea Diana, mai degrabă decât datorită sedativelor grijuliei mele mame, am încetat să-mi mai aud în mijlocul nopţii pendula interioară, mi-am spus că sentimentul de vină ivit atunci când nu mai poţi face nimic pentru fiinţa

apropiată, dusă de-acum pe râul fumuriu, sub cerul jos, de plumb, al subpământului, de luntrea ca o umbră, nu s-ar ivi să ne chinuiască pe urmă, dacă tot timpul ne-am purta unii cu alţii aşa cum avem de obicei răbdarea să ne purtăm cu cei despre care ştim sigur că vor muri peste o zi, două.

*

De altminteri, toate declaraţiile viitoare ale celor de faţă vor consemna că de la începutul serii Mihnea a fost şucărit, de mâncat, n-a mâncat cine ştie ce, de băut, s-a vârât de la început în tării, foarte repede s-a pilit, drept care a spus numai prostii – de pildă, ce-i povestise unul care văzuse nu ştiu ce pe un video. De mai multe ori, Mihnea a întrebat câte camere sunt de acolo până la fete, deşi el era cel mai în măsură s-o ştie, nu şi-a explicat însă intenţiile decât tot deschizând uşa de la balcon, fapt pentru care colegul lui Cătălin l-a admonestat, să nu mai facă şi el frig în plus, că abia s-a dat căldură. Iar cum foarte puţini dintre cei care au locuit acolo au încercat să treacă dintr-un balcon într-altul mergând pe balustradă, niciunul dintre cei de faţă nu şi-a imaginat că Mihnea ar fi avut un asemenea plan nebunesc.

De fapt, după ce a privit cu melancolie restul festinului, ca orice băutor novice, Mihnea a fost apucat de greaţă, izul stătut de ţigară, căldura corpurilor adunate laolaltă l-au împins grăbit spre uşă, doar că, aşa cum deseori ni se întâmplă în viaţă, a greşit direcţia şi, în loc să pornească spre baie, a luat-o înspre balcon. Numai că a fost întors de Cătă, cel cu ochiul ager şi reacţia promptă.

Din acel moment, conştiinciosul cronicar Daniel, asupra căruia căzuseră sorţii să plece după ţigări, iese din scenă, nu înainte de a da în dreapta şi în stânga asigurări că nu va întârzia mult, că nu va merge decât până la prima bombă, că are bani suficienţi, chiar şi pentru un Golf. Şi ultima frază pe care o mai aude, atunci când închide uşa, o rosteşte tot Cătă:

— Hai, Mihnea, las-o moartă! Nu vezi că Dani a plecat după ţigări? Mergi mai bine şi-ţi vâră capul sub robinetul cu apă rece!

*

Ultima parte a acestei cronici nu va mai fi redactată pe baza unor impresii proprii, ci pe relatările corului antic, tot atât de discontinue, sincopate şi confuze. Din ceea ce am auzit, imaginat, dedus, eu, cronicarul, voi alcătui *ad usum Delphini* următoarea naraţiune, cât de cât obiectivă, pe care la un moment dat mă tem că o voi înlocui fie cu propria mea tăcere, fie cu propria mea voce plângăreaţă.

Curând după plecarea lui Daniel, un observator, Cătălin, după unele opinii, ar fi atras atenţia colectivului asupra pericolului pe care Mihnea îl reprezenta pentru ei toţi, atât prin mersul lui debusolat, de colo-colo, cât şi prin tentaţia permanentă de a deschide uşa dinspre balcon.

— Luaţi-l careva p-ăsta şi vârâţi-l în scutece, să nu ne vâre el pe noi în vreun bucluc!

— Dacă cineva crede că doar dintr-atât m-am pilit, a strigat Mihnea, să meargă cu mine afară, să se convingă ce excelent pot să trec eu din balcon în balcon, până la a doua cameră de aici, doar mergând pe balustradă. Vine sau nu cu mine cineva să mă vadă? Are sau nu curaj cineva să pună prinsoare că sunt în stare să ajung de aici până în cameră la Lumi, mergând doar pe balustradă?

*

Se poate presupune că până şi Cătălin obosise să-l tot trimită în şuturi pe recalcitrantul băutor novice până în colţul său de pat, de aceea, în gălăgia

din cameră, bolboroselile lui Mihnea nici nu au fost auzite. Iar fumul stătut de ţigară şi ora destul de târzie au făcut ca ultima deschidere a uşii dinspre balcon să pară o bine-venită măsură de aerisire. În condiţiile amintite, ţigări nexam, băutură canci, adunarea părea pe vărsate, deci nimeni nu se mai interesa de reacţiile din jur, de uşile închise-deschise, aşa că îmi imaginez că tu, Mihnea, ai ieşit pe balcon, convins fiind că din urmă te va întoarce, ca şi până acum, glasul lui Cătălin:

— Hai, Mihnea, las-o baltă! Lasă, că ne arăţi tu mâine ce zmeu eşti şi cum ştii tu să zbori până în camera mândrelor! Hai, potoleşte-te acum, înghiţitorule de săbii! Du-te şi fă nani, nasolule, că toată seara nu mi-a tihnit de tine! Altă dată o să am grijă şi coniacul Calypso o să ţi-l dau cu pipeta!

*

Mă întorceam, strângând triumfător ţigările în pumnul umed, când tu, dragă Mihnea, încă mai aşteptai să vină Cătă să te ia de guler şi să te arunce în patul tău ocrotitor, dar nu ţi-a fost dat să auzi decât râsul lui Gimmi, care iar se dădea mare şmecher:

— Lăsaţi-l, bă, să degere puţin afară, că, în halul în care e, n-are ce să-i strice!

Aşa că, dorind poate din ce în ce mai puţin să vezi ce se întâmplă la Luminiţa în cameră, clătinându-te, abia stăpânindu-te să nu vomiţi, tu, dragă Mihnea, te-ai urcat pe balustradă şi, când te-ai dezmeticit, după câţiva paşi ai descoperit că era mult mai îngustă decât îţi imaginaseşi şi că până jos distanţa era mult mai mare. *Strangers by Night* a lui C.C. Catch îţi umbla prin minte şi, desigur, *Like a Hero* a lui Modern Talking…

Oricât m-am gândit mai târziu, oricât mă voi gândi, niciodată nu voi reuşi să aflu dacă erai treaz, erai beat, visai, privind orbit întunericul din jurul Complexului şi, mai departe, întunericul în care presimţeai Oraşul, *In*

the Heat of the Night, bineînţeles, cu Sandra. Ţi-era frig, ţi-era greaţă, îţi dispăruse orice nerăbdare, orice curiozitate, deloc, dar absolut deloc nu mai ţineai să vezi, ca omul invizibil, ce se petrecea în clipa aceea în cameră la Lumi.

*

Deci înăuntru să fie fum, gălăgie, mirosuri acre, râsete, bancuri, ei să se termine de râs şi tu să păşeşti tot mai temător, afară, pe balustrada ta îngustă, *în frig, în beznă*. Râsetele, glasurile lor să le auzi tot mai de departe şi ultima frază care să mai ajungă până la tine, clar repetată mereu, să fie cea a marelui şmecher de Gimmi:

— Lăsaţi-l, bă, să degere puţin afară, că, în halul în care e, nu-i strică!

Să-ţi fie frig, să-ţi fie greaţă şi totuşi să mergi mai departe cu încăpăţânare, ca să nu pierzi pariul pe care n-ai avut cu cine altcineva să-l faci decât cu tine. Să nu te poţi întoarce în cameră, învins, riscând ca nimeni să nu fi observat c-ai intrat înapoi, aşa cum aproape nimeni nu a observat nici c-ai ieşit. Să-ţi fie frig, să-ţi fie somn, să nu mai ai niciun chef să vezi, ca omul invizibil, ce se petrece în cameră la Lumi. Şi de altfel acolo nici să nu se petreacă nimic, Luminiţa să se afle în vizită la o mătuşă, cât despre prietena ei nedespărţită, nimeni nu ştie cum o cheamă, unde altundeva să fie decât la gargară, într-o cameră vecină. Şi totuşi, tu să mergi înainte, clătinându-te, tot mai treaz, tot mai îngheţat, pentru că, după ce ai făcut câţiva paşi pe o balustradă atât de îngustă, devine la fel de greu să te întorci pe cât de greu e să mergi înainte. Să fii tot mai treaz, tot mai singur, în întunericul halucinant, luminat de câteva becuri. Să mergi, respirând rar şi adânc, ca să-ţi mai amâni o secundă voma, să te tot clatini, mergând, dar să mergi, încă un pas, încă un pas, încă unul. Tot mai îngheţat, tot mai îngrozit,

clătinându-te, gândind ce? Simţind ce? Oricât mă voi strădui toată viaţa de acum înainte, tot nu voi reuşi să aflu.

Şi pasul greşit să-l faci chiar înainte să păşeşti în balconul de la camera Luminiţei…

*

L-aş fi putut striga, l-aş fi tras de pe balustradă jos, pe balcon, şi, dacă ne-am fi încăierat, ceilalţi ar fi sărit să ne despartă. A trebuit să-i ascult, de ce? să mă duc după ţigări, de ce fac asta întotdeauna, de ce mă reped să fac ceva ce ar putea face oricare altul? Şi, când mi-am făcut loc printre cei strânşi în jurul lui, cu lumânări, lanterne, n-am mai avut nimic altceva de făcut decât să mă uit, fireşte, tot nu venise Salvarea.

— Te doare? vroiam să-l întreb, dar n-am făcut nimic decât să mă uit.

Nu-mi dădeam seama de unde vine şuieratul neomenesc prin gura deschisă şi şuviţele de sânge prelingându-se din colţul buzelor, din nări şi ochii, care încă mai priveau din faţa încremenită.

— Te doare? Te doare? Te doare?

Şi, undeva, încă mai sclipind, înţelegătoare, lumina cât un vârf de ac. Încă mai licărind, fumegos, pupila strânsă, concentrată, ca un vârf de ac.

— Te doare? Te doare? să strig.

Şi lumina, cât un vârf de ac, pâlpâind deodată intens, ce altceva să-mi răspundă decât:

— *Eu mă duc sub pământ şi tu ai să mergi sub soare*…

Şi nimic altceva decât să mă aplec şi să strig:

— Al cui eşti? Al cui eşti? Al cui eşti? Te doare?

— *J’irai sous la terre et toi, tu marcheras dans le soleil.*

Şi pe urmă nimic altceva decât ghemotoacele de vată pe care le împingeam în nările galbene, încremenite, prin care se prelinge, necontenit,

mort, sângele, necontenit, mort, sângele, necontenit, mort…

*

Ajunge! Pisăloaga Casandra sună de cinci minute la uşă, iar şi-a uitat acasă cheia:

— Daniel! Deschide, Daniel! Deschide, că am scrisoarea! Am scrisoarea de la Rectorat! M-am întâlnit jos cu poştaşul…

Imagine you're in Spain. After a delicious breakfast served in your hotel room you're deciding how to spend the morning.

On sand or grass?

It's so hard to choose.

Şi cine ştie oare dacă viaţa nu este de fapt moarte şi dacă ceea ce noi numim moarte nu înseamnă, într-un fel mai adânc, viaţă?

Capitolul 15

Dosar „Savantul“ (1)

Sursa: BALACCIU
26 august 1985

La întîlnirea din 25 august 1985 informatorul „Balacciu“ mi-a relatat următoarele:

În ultima săptămînă a lunii iulie a primit o ilustrată din partea familiei Izvoranu din oraşul Călimăneşti, unde era la băi şi tratament, din care a aflat că urmează să vină MANU TRAIAN din Franța ca să-şi vadă pentru prima dată rudele de cînd a plecat din țară.

După primirea acestei ilustrate, soția informatorului a întîlnit pe Daniel Izvoranu la un magazin alimentar din cartierul Militari care, din proprie inițiativă, i-a relatat că MANU TRAIAN a venit de la Roma, că a stat cîteva zile în oraşul natal Cărbuneşti, după care a venit la Bucureşti, unde urmează să țină o conferință.

Soția informatorului a făcut invitația lui Izvoranu Daniel de a le face o vizită împreună cu MANU TRAIAN, dar acesta s-a eschivat motivînd că MANU TRAIAN este prea aglomerat şi nu i-ar conveni o asemenea vizită.

Informatorul presupune că acest refuz se datorează faptului că el nu s-a achitat de promisiunea făcută familiei Izvoranu de a interveni pentru ca Izvoranu Daniel să fie reprimit la facultate după ce a fost exmatriculat împreună cu colegii care au făcut o beție în cămin şi unul a căzut de pe balustradă şi a murit.

Am indicat informatorului să încerce să se achite de promisiune şi să reia relațiile cu familia Izvoranu, să le permanentizeze pentru a nu mai pierde alte ocazii de a veni în contact cu MANU TRAIAN cînd acesta vine în țară.

Materialul va fi dat locotenentului Matei Silviu care are cazul în lucru.

Col. N. ISPAS

Partea a treia

Întoarcerea

Capitolul 16

Dosar „Savantul“ (2)

Fila nr. 73
Informator „Emilian“
Casa „Sandu“
23 august 1986

La 12 august a.c. a sosit la Bucureşti în vizită la familie şi ca să ţină o conferinţă prof. MANU TRAIAN. La aeroport a fost primit de familia sa, ca şi de mai mulţi biologi şi biochimişti.

Foarte repede a plecat în comuna Cărbuneşti, judeţul Dolj, şi a locuit pentru cîteva zile în casa secretarului de partid, unde a fost cazată familia. La Bucureşti a stat la Hotel Intercontinental, de relaţia cu persoanele de sprijin ocupîndu-se sursa. Pînă la Cărbuneşti a fost de asemenea însoţit de sursă, care nu a putut rămîne pe toată durata şederii, din cauza unei deplasări externe. La Bucureşti, MANU TRAIAN a luat contact cu o serie de indivizi, între care Cristian Dobrotă, care i-a solicitat o intervenţie şi cu familia Izvoranu, devenită prin adopţie familia iubitei din tinereţe Ana Maria Bădulescu. În ziua de 19 august, MANU TRAIAN a făcut o vizită ambasadorului Italiei, Giuseppe Palumbo. După cîte a relatat el sursei, au vorbit şi despre deschiderea Şcolii Române de la Roma, ce se află în curs de restaurare. Comentariul lui MANU a fost că e păcat de tradiţia culturală înaltă a Şcolii Române care a ajuns un hotel pentru securişti.

Restul conversaţiei s-a axat pe probleme de interes ştiinţific sau pe probleme de ordin familial, MANU vrînd să afle mai exact cum au murit părinţii şi fraţii săi, iar sursa dînd informaţii aşa cum se convenise dinainte.

MANU a plecat înapoi la Roma la 22 august a.c.

„EMILIAN“

Capitolul 17

„Logodnică de-a pururi, soţie niciodată“

Parterul unei case-tip din Sudul anilor ’30, construită cu banii unor emigranţi întorşi din America şi refăcută acum zece ani. Terasă la ultimul etaj, ferestre mici cu rufe colorate atârnate, între ele, pe frânghii. Prin uşa deschisă se văd copacii bătrâni din curte cum freamătă: bate un vânt cald, subţire, aici e încă vară. Un living imens, pe jos gresie în culori şterse, în capăt bucătăria cu pereţii acoperiţi de faianţă învechită, afişe şi calendare lipite pe frigider şi pe masca chiuvetei.

Tinerii căsătoriţi alătură două mese şi întind peste ele o faţă de masă de hârtie, în carouri alb-roşii, profesorul Manu inspectează cărţile de pe rafturile de lemn nevopsit, soţia lui, Christa, se uită, zâmbind, la fotografiile din biserică.

— Iertaţi-mă, dragii mei colegi, că am lipsit de la nunta voastră! Da, da, colegi, ce altceva!? Ei, Doamne, subalterni! Până acum un an studenţii mei eminenţi şi acum colegi!

Tinerii protestează, profesorul insistă. Ştie că pentru el vor rămâne copiii pe care nu s-a întâmplat să-i aibă; nu ştie însă cât timp vor mai vrea ei să investească atenţie şi energie în relaţia cu el.

— …Credeţi-mă că îmi regret absenţa cu atât mai mult cu cât călătoriile îmi aduc de la un timp, dragii mei, tot mai puţine surprize plăcute şi tot mai multe neplăceri cu sănătatea. La aşa ceva nu există un medicament mai bun decât renunţarea şi în ultima vreme am refuzat destule invitaţii…

Zâmbetul ironic al Christei şi ridurile fine din colţul gurii subţiate plutesc deasupra bluzei *chemisier*, închisă până la ultimul nasture. El

preferă să-l ignore însă şi să continue:

— …Ce altceva faci, de fapt, mergând dintr-un loc într-altul? Schimbi, doar, între ele cópii, din ce în ce mai ieftine, ale aceluiaşi decor! Tokio seamănă cu New York, cu Los Angeles, Rio de Janeiro cu San Francisco, mâine chiar şi Beijingul poate ajunge la fel! Lumea noastră se uniformizează, periferiile copiază, cum pot, centrul. Poate că vârsta mă împinge să văd peste tot degradarea şi plictiseala! Dar pentru voi altfel arată chiar şi cea mai banală călătorie…

*

— Vreţi să spuneţi, domnule profesor, că aceasta a fost o călătorie banală?

Vocea tânărului sună insinuant, dar el nu-şi ridică ochii, toarnă mai departe, cu atenţie, vinul de Chianti direct din micuţa damigeană, acoperită cu rafie împletită, în paharele de plastic.

— A, nu! Orice aş putea să spun, dragul meu Antonio, dar nu şi că a fost o călătorie banală! Doar acolo mi-am început viaţa! Acolo mi-au rămas părinţii, fraţii, fata de care eram îndrăgostit. *Pietroasă, aspră-i Ithaca, dar ca mamă bună creşte feciori voinici./ Şi-apoi nimic mai dulce ca ţara ei nu pot vedea pe lume.…*

Profesorul recită, gesticulează, se simte în largul lui în faţa auditoriului tânăr, a doua lui familie. Sau chiar prima, cum îi reproşează Christa?

— …Ştiţi, dragii mei, desigur, de unde este citatul…

S-a făcut linişte, ca în clasă. Cariera lor ştiinţifică a avut nevoie de matematică, chimie şi multă biologie, nu de sunetele bizare ale unei limbi moarte.

— *Odiseea*! Cartea dumneavoastră favorită, domnule profesor!

Fireşte, numai ea putea răspunde. Giulia a prins totul din zbor, deşi făcea curse spre capătul livingului ca să aducă platourile cu paste, cu legume şi fripturele răsucite, prinse cu o scobitoare. Dacă nu ştie mai multă greacă veche decât Antonio, în schimb a înregistrat, cu mai multă atenţie, obsesiile profesorului.

— *Odiseea* este într-adevăr cartea mea favorită, aşa cum bine a observat ochiul tău perspicace!

Ulise fermecat de graţia Nausicăi, asta ar declama Christa acum, dacă n-ar fi detestat în liceu greaca veche şi dacă schimbul de amabilităţi dintre cei doi n-ar irita-o.

Roşind de emoţia succesului, Giulia întreabă cu vocea alintat-copilărească a fetelor timide care îşi descoperă puterea în faţa bărbaţilor vârstnici:

— Totuşi! Cum de v-a plăcut atât de mult *Odissea*? Trebuie să fi fost, ca şi noi, obligat s-o învăţaţi în şcoală!

— Am citit de atâtea ori *Odiseea*, încât o ştiam, de mic, pe dinafară şi vedeţi că o ştiu şi acum! De ce îmi plăcea? Poate să o fi preferat *Iliadei* pentru că avea ceea ce voi numiţi happy-end. Şi, fireşte, ca orice adolescent, visam călătorii în ţinuturi îndepărtate. Dar mai era un motiv, mai prozaic: eram foarte bun, strălucit chiar, la greacă şi latină, pentru că în ele vedeam singura mea salvare! Tatăl meu mă înscrisese cu forţa la Seminarul Teologic, unde nu se plăteau taxe, dar eu ştiam că nu am vocaţie de preot şi pe la şaisprezece-şaptesprezece ani am început să visez să-mi dau diferenţele la un liceu de limbi clasice şi să ajung profesor.

*

Christa ascultă superior plictisită, ştie povestea care o să urmeze, numai că protocolul o obligă să aibă răbdare. Ea va monitoriza momentul

toasturilor şi ora când se vor ridica să plece, pentru că mâine, înainte să ia drumul lung spre casă, îi aşteaptă un matineu: la castel concertează o violonistă din Rusia sau Polonia, remarcabilă, s-ar părea, aşa cum sunt unele talente ciudate care apar, când şi când, din Estul sălbatic al Europei. Ca şi acest ultim bărbat din viaţa ei, Traian Manu, care iată-l cum îşi dăruieşte amintirile, ţinute ascunse atâta vreme faţă de ea. Iar juna, ca să-l încurajeze, nu-şi desprinde ochii de el, deşi ar trebui să-i îndemne, chiar şi pe muteşte, pe ceilalţi să-şi pună ce vor în farfuriile de plastic. Ea, Christa, aşa ar face, dar la ce să te aştepţi de la aceste noi generaţii, fără nicio educaţie?

— …Greaca veche şi latina mi-au fost de mare ajutor. În primul rând, am început să câştig ceva bani de buzunar cu ele. Spre deosebire de colegii mei, eu nu primeam nimic de-acasă, iar adolescenţa este o vârstă grea, în sine, dar este şi mai grea dacă eşti sărac. Am căpătat notorietate în seminar cu juxtele mele, traduceri cu care unii din anii mari şi-au luat examenele fără să ştie o iotă de greacă veche! Pe urmă am început să dau meditaţii şi aşa mi-am făcut un amic, pe Anton. Iată, descopăr că avea acelaşi nume ca şi tine, dragul meu Antonio!

*

Vorbeşte întors spre tânăr, dar i se adresează mai degrabă Giuliei, care îl ascultă, ca totdeauna, cu ochii sclipind de o discretă inteligenţă. Probabil în astfel de momente a fost absorbit şi tânărul ei soţ de aura erotică a tăcerii, de transparenţa ei, pentru că în restul timpului e ştearsă, uneori chiar urâţică. Dar Traian Manu a trăit destul ca să fi învăţat că încărcătura erotică nu are nicio legătură cu aspectul fizic.

— Anton Dobrotă ajunsese şi el, fără voie, la „şcoala de popi“, dar din motive diferite decât ale mele. Aş spune chiar opuse. Eu venisem din

pricina sărăciei părinţilor, el fusese exmatriculat dintr-un liceu select, fără drept de reînscriere, pentru genul de boroboaţe pe care de obicei le fac copiii răsfăţaţi din familii avute. În ciuda numeroaselor sale relaţii, tatăl lui, politician influent, prefect al judeţului, nu mai găsise o altă şcoală dispusă să-l primească. Sau cine ştie? Poate a sperat că disciplina Seminarului îl va mai domoli pe fiul preferat…

E atât de prins de amintirile lui, încât nu observă că ceilalţi nu îndrăznesc să înceapă să mănânce. Dar, slavă Domnului, se află aici Christa, care intervine cu tact, ridicând paharul. Traian are să-şi continue povestea după ce ea va face, în numele amândurora, urări de fericire şi viaţă lungă tinerilor căsătoriţi, *auguri*!

— Mergeam de două ori pe săptămână în somptuoasa, pentru mine, casă Dobrotă ca să-l meditez pe Anton la latină şi greacă veche. Treptat ne-am împrietenit. Sau, cel puţin, mie aşa mi se părea, s-ar putea ca el să fi făcut parte din acea categorie de oameni care nu pot avea cu adevărat prieteni, pentru că sunt prea preocupaţi de ei înşişi. Mie Anton mi se părea înzestrat cu ceea ce credeam eu pe atunci că sunt calităţile bărbatului matur, şi, de fapt, chiar aşa era.

*

Dar tu, tu poţi într-adevăr să ai prieteni? Te uiţi cu strângere de inimă la braţul bronzat al lui Anton care izbeşte mingea albă de tenis de podeaua întunecată, îl invidiezi? Îl admiri? N-ai şti ce să spui, dar ţi-ai dori să râzi atât de lipsit de griji ca el, dezvelindu-ţi dinţii sănătoşi şi laţi, şi hălăciuga ta de păr blond şi creţ să fie părul lui negru, des, îmblânzit de briantina fină şi dat ascultător peste cap. Ce n-ai da să fii tu cel mai aplaudat pilot acrobat de Ziua Aviaţiei, care îşi pierde în vestiarul terenului de tenis scrisorile roz, parfumate de la Riri, mica balerină care adoră rafinamentele în pat şi

ciocolata, după cum povesteşte chiar faimosul aviator, umplându-i de poftă şi venin pe seminariştii cu uniformele impregnate de duhorile internatului! Ai accepta chiar şi ghinionul lui Anton la partidele de poker jucate până la ziuă, cu condiţia ca la sfârşitul orelor să te aştepte mereu, vizavi de şcoală, trăsura cu coşul tras, înăuntru micuţa Riri, într-o blană albă, pufoasă, pusă doar peste ciorapii negri cu jartiere înflorate, ronţăind, răbdătoare, alunele trase în cea mai fină ciocolată.

Îi faci temele, îi pregăteşti juxtele pentru traducerea din greacă veche, înveninat de amestecul de adoraţie şi invidie. Şi, de fiecare dată când închizi în urma ta uşa grea a casei Dobrotă, îţi doreşti să fii el, dar să rămâi tu.

N-ai de unde să ştii că Menadele îi vor dărui ani grei de închisoare, umilinţe şi tortură.

*

— Lui Anton îi datorez decizia să-mi iau viaţa în mâini şi să renunţ la Seminar! Atunci când a obţinut, prin relaţiile tatălui, fireşte, iertarea vechilor păcate şi dreptul să-şi dea examenele de diferenţă, l-am meditat şi am dat examenele, în aceeaşi zi, la acelaşi liceu, amândoi. Am reuşit, el mai la coadă, eu în capul listei. Am primit bursă de întreţinere, am urmat apoi două facultăţi deodată, am primit iar o bursă pentru continuarea studiilor în străinătate – cum vedeţi, un parcurs academic standard. N-a fost uşor, dar până la urmă am ajuns aici, unde suntem cu toţii. Iar dacă rămâneam acolo, aş fi avut probleme, ca preot, într-un regim declarat ateu, iar ca profesor aş fi murit de foame cu studiile clasice, atunci, imediat după război, când s-au desfiinţat nu numai catedrele de latină şi greacă, ci şi cele de engleză ori franceză, iar copiii trebuiau să înveţe doar rusa, limba ocupantului. De aceea îi voi rămâne pe veci recunoscător lui Anton…

— …Sfârşitul poveştii lui este atât de trist, încât este de-a dreptul păcat că vi-l povestesc într-o asemenea seară festivă. L-am aflat în această călătorie de la fratele lui, Cristian Dobrotă. Anton şi-a plătit celebritatea ca pilot de război cu ani grei de umilinţă şi tortură într-o închisoare. A fost singurul care a reuşit să evadeze, dar a fost, destul de repede, prins. Ca pedeapsă, a fost ţinut desculţ într-o carceră plină cu apă care a îngheţat. I s-a cangrenat un picior, i-a fost amputat fără anestezie, în fine, un sfârşit îngrozitor de viaţă… Din ce am înţeles, familia „a plătit“ ceea ce ei, acolo, numesc, cu un termen teologic, „păcatele politice“ ale lui Anton.

*

Giulia strânge farfuriile, cu resturi de sosuri şi dâre de grăsime, şi le stivuieşte în punga de plastic pe care Antonio are s-o arunce, după plecarea musafirilor. Uscăţivă, chiar urâţică, atrăgătoare, câteodată, în feminitatea ei fragilă, de care nu este conştientă, pentru că mintea îi este mult mai intensă decât simţurile. Cară alte farfurii curate, salata, brânzeturile, fructele, îngheţata, se mişcă repede şi îi face lui Antonio semn să stea liniştit, ea o să se descurce singură. Ştiu toţi că, de fapt, ea este cea mai bună, memorie fenomenală, minte asociativă, o ştie şi el, mirele, dar se repede să i-o ia înainte şi aşa va face mereu. Iar ceilalţi, peste câţiva ani, au să uite că ea a fost cea mai dotată, pentru că singură a ales să se micşoreze. Pentru că îşi doreşte să fie o femeie obişnuită şi până la urmă chiar aşa va ajunge. Speranţa ei pătimaşă că, dacă îşi va nega inteligenţa, o să poată trăi mult visata viaţă de femeie obişnuită îi va face pe toţi să uite că Giulia era cea mai bună din câteva serii întregi de studenţi.

Vor uita toţi, în afară de profesorul ei, al cărui ochi exersat, chiar înceţoşat de cataractă, prevede evoluţia fiecăruia.

Traian Manu se uită cu tristeţe la Giulia Mazzoni, studenta lui favorită, care a ales singură să plimbe farfurii de plastic şi pe care el nu va avea cum s-o mai ajute. Ştie de-acum şi clipa când, prea târziu, ea are să regrete că şi-a ascuns strălucirea minţii pentru bucuriile înşelătoare ale unei vieţi mediocre.

I se strânge inima atât de tare pentru că se gândeşte la Ana Maria, care, probabil, nici nu a avut de ales când şi-a abandonat concertele.

*

— …Anton era vărul fetei de care eram îndrăgostit, o rudă depărtată a familiei Dobrotă, care o adoptase. Vizitele în casa lor erau un chin dorit, aşteptat cu spaimă. În ora liberă dintre lecţiile cu Anton, care se plictisea repede, şi cina unde eram invitat, intram tiptil în salonul unde Ana Maria exersa la pian. Tocmai îşi începuse cariera de pianistă…

Voaleta neagră cu bobiţe cochete te-ar împiedica să vezi câte riduri a făcut între timp, dar glasul muzical poate să-i fi rămas acelaşi. După o despărţire atât de lungă, ai fi preferat să fi stat amândoi de vorbă, dar nu ai putut decât să ajungi cu maşina profesorului Stan pe strada plină de blocuri hidoase unde, până acum câteva luni, ea stătea, ore şi ore, la coadă pentru pui vineţi, îngheţaţi.

— Când am plecat eu la Montpellier, ne înţeleseserăm să ne întâlnim la Paris, unde vroia să studieze. Dar Parisul a fost ocupat, s-a circulat tot mai greu din cauza războiului, la noi a urmat ocupaţia rusească, Ana Maria a fost dată afară de la Filarmonică şi s-a devotat familiei. Iar eu, decenii întregi, nu am mai ştiut nimic despre ea şi despre niciunul dintre cei dragi de-acolo. În această călătorie am aflat că murise, nu cu mult înainte de venirea mea. Şi mai trist e că, din ce mi s-a spus, putea fi salvată, numai că acolo oamenii de vârsta mea şi a ei nu mai primesc îngrijire medicală.

Spitalele sunt de altfel într-o stare deplorabilă, maşinile de salvare întârzie ore şi ore. S-ar părea că făcuse de mai multe ori cerere să călătorească în Vest, dar…

O iubeşti pentru că n-a mai ajuns la Paris, ci a colindat oraşul pentru lecţii de pian particulare, cinci lei ora, şi s-a îngrijit de fata adoptată a vecinilor, arestaţi, amândoi, într-o noapte. O iubeşti pentru că degetele ei îngroşate de reumatism, dar cu pieliţele unghiilor îngrijit tăiate au să împingă timide banii greşit număraţi pe tejgheaua slinoasă în faţa vânzătoarei dispreţuitoare, iar aprobarea de paşaport pentru o călătorie în Bulgaria, prima ei călătorie în străinătate, îi va veni la o săptămână după ce spitalul a refuzat s-o interneze, lăsând-o să moară acasă.

*

— …Când pleci dintre ai tăi, dragii mei, în tinereţe, rămâi să te lupţi pe viaţă cu nostalgia! De când am plecat, am continuat, în toţi aceşti ani, să mă visez noaptea în oraşul acela patriarhal cu duzi, uite cât de groşi. Duzii sunt prea puţin băgaţi în seamă aici, dar acolo mergi pe stradă şi dudele, nişte fructe sămânţoase, cu mare trecere în copilăria mea săracă, umpleau tot caldarâmul, cădeau în pălăriile domnilor ce coborau, puşi la punct, din maşină. Mă visam în camerele comode de atunci, cu mobile amestecate, ca şi stilurile caselor, ca şi limbile de conversaţie. Cu cât trecea timpul, cu atât mai clar îmi apăreau în vis părinţii, fraţii, despre care nici nu aflasem decât că la un moment dat s-au stins, dar nu puteam de fapt înţelege, crede. Mă visam mereu alături de oamenii care însemnaseră pentru mine atât, încât până la această călătorie nu am vrut să cred că ei nu mai există. Acum, doar acum, în numai două săptămâni, s-au distrus iremediabil în mintea mea chipuri pe care le păstrasem intacte aproape o jumătate de secol… Dacă m-aş fi gândit raţional, erau slabe speranţele să-i mai întâlnesc pe cei iubiţi, o

simplă operaţie de logică şi aritmetică mi-ar fi spus că, măsurând timpul care s-a scurs de când am plecat, aş fi văzut că nu mai au, bieţii, multe şanse de supravieţuire, cu viaţa grea de acolo… Socotiţi şi voi…

*

— Ca să socotim, ar trebui să ştim anul când aţi plecat, domnule profesor…

Noroc cu intervenţia tânărului care a tăiat, ca o lamă rece de cuţit, confesiunea în care Traian se rătăcise. Christa prinde momentul ca să întoarcă spre teme mai uşoare conversaţia. O irita de mult curiozitatea indiscretă din ochii tineri adunaţi în jurul mesei: inutil curioşi, inutil atenţi, pentru că nu pot concepe că şi altcineva decât ei a mai trăit vreodată aroganţa oarbă, fericită a tinereţii.

— Sper să nu descopere discipolii tăi că tu, care ai o asemenea memorie prodigioasă, nu ştii câţi ani ai făcut la ultima mare aniversare, sărbătorită cu discursuri şi volume!

— Bineînţeles că nu-mi ştiu anii pe dinafară, pentru că nici nu vreau să-i ştiu! Când am văzut că s-au adunat prea mulţi, am evitat să-i mai număr…

O sclipire provocatoare a întinerit privirea lui Traian Manu. Sub blândeţea obosită a privirii – aşteptarea, neliniştea. Pupila îi pâlpâie o secundă, nesigură, apoi întreaga faţă i se destinde: râsetele s-au grăbit să izbucnească.

— Mi-e teamă să nu fi trecut chiar o jumătate de secol de când am plecat de acolo ca să-mi încep viaţa aici! Şi, când te întorci, totdeauna mergi ca în vis: aceleaşi case, aceleaşi străzi, numai că micşorate, chircite. S-au degradat între timp şi ele, aşa cum şi trupul tău s-a degradat. În copilărie, toţi din jur erau, dacă nu tineri, măcar plini de viaţă, puternici… Lumea întreagă era nouă, proaspătă, pentru că ochiul copilului transferă asupra

celor din jur nevoia de protecţie a făpturii lui neputincioase… Voi însă, dragii mei, sunteţi prea tineri ca să înţelegeţi ce vă spun… Voi nici nu aveţi unde să vă întoarceţi şi pe toate le ştiţi la perfecţie, dar numai din cărţi!

*

— Să înţeleg că ne reproşaţi tinereţea noastră, domnule profesor!?

E acelaşi. Proaspătul căsătorit. Ultimul lui asistent, cel mai ambiţios. Viitorul şef de laborator. Viitorul director. Dorinţa lui dintotdeauna să iasă în faţă. Să se afirme mai repede decât colegii lui.

— …Să vă reproşez? Ei, Doamne Dumnezeule, nici gând! Nu vă reproşez, dimpotrivă, vă invidiez pentru că nu aveţi cum şi nici unde să vă întâlniţi cu trecutul! Am spus că vă invidiez, deşi, dacă ar trebui să o iau de la capăt, dacă mi s-ar oferi să mă întorc la început, nu ştiu dacă… Prea obositor… şi atât de mare plictiseala câteodată!

— V-aţi plictisit şi în această călătorie, domnule profesor?

— Ei, sigur că m-am plictisit şi aici! Cum altfel? Nici cine ştie ce întâmplări ieşite din comun nu s-au petrecut, cum te aşteptai tu, draga mea…

— Mă aşteptam?!

Privirea demnă, ultragiată a Christei îl va face să dea înapoi.

— …Am fost oarecum neliniştită şi continui să cred că aveam de ce… Ştii doar în ce condiţii te-ai întors…

— Întoarcerea, într-adevăr… Felul cum au decurs lucrurile când m-am întors, într-adevăr…

Nu mai are altceva de făcut decât să înceapă cu întoarcerea.

Capitolul 18

Dosar „Savantul“ (3)

Fila nr. 103
Sursa „Bădescu“
24 septembrie 1986

NOTĂ INFORMATIVĂ

Sursa informează că în ziua de 12 august 1986 biologul MANU TRAIAN, de cetățenie italiană, a venit în Bucureşti din Italia. Motivul venirii în țara noastră a fost o conferință la Bucureşti. De la Bucureşti s-a dus în comuna Cărbuneşti iar pe drum, maşina sursei avînd o pană a fost ajutată de două tractoare care treceau întîmplător pe acolo. Sursa s-a aflat mereu cu MANU TRAIAN la restaurante şi hoteluri şi va prezenta ulterior o listă cu nume şi adrese ale celor care au vrut contact cu Manu Traian ca şi nota de decont pentru un geamantan şi plata la restaurante.

MANU TRAIAN nu a spus dacă va mai veni în țară dar sursei i-a promis că o să îl invite la el acasă unde are o nevastă, Cristina.

„BĂDESCU“

COMENTARII

În continuare sursa a primit sarcina să continue relațiile cu sus-numitul şi să încerce să-şi perfecteze o vizită la el în Italia. O copie de pe această notă se va înainta la Secția a III-a.

Lt. MATEI SILVIU

De acord cu cele preconizate
Col. N. ISPAS

Capitolul 19

Daruri la plecare

Giulia serveşte îngheţata şi fructele, aduce tava cu Rémy Martin şi Amaro Lucano, coniacul şi digestivul preferate ale profesorului, şi se aşază să asculte, cu mâinile în poală, ca o fetiţă cuminte.

— N-o să vă vină să credeţi, dar, atunci când şeful statului pleacă sau vine dintr-o vizită oficială, zborurile, de orice fel, inclusiv cele internaţionale, sunt oprite, pe neaşteptate, ore întregi! Habar n-am ce ştie personalul aeroportului, dar călătorilor nu li se comunică nimic. Mă veţi întreba de ce nu sunt incluse în orar aceste întârzieri şi răspunsul nu poate fi decât că acest şef de stat nu se simte iubit de popor şi îşi ia cele mai extravagante măsuri de protecţie.

— Dar companiile aeriene internaţionale trebuie să piardă bani, nu glumă, cu astfel de perturbări de orar! Cum de acceptă să aibă relaţii cu această ţară? strigă Antonio.

— Dar poţi să înţelegi de ce un asemenea personaj burlesc este invitat cu fast în Anglia? În America?

Christa clatină nemulţumită din cap, întinde mâna după poşetă, scoate cu mişcări febrile portţigaretul şi bricheta şi îşi aprinde ţigara, fără să ia în seamă privirile mustrătoare ale soţului ei. În timp ce ea trage repede primele fumuri şi pe urmă tot mai rar, tot mai adânc, pe celelalte, Antonio se ridică să-i aducă o scrumieră şi, oftând uşurat, îşi scoate şi el pachetul lui de ţigări şi îl trânteşte, victorios, pe masă.

*

— Vă puteţi imagina, dragii mei, ce înseamnă să stai ore întregi într-un aeroport, fără să ai habar de ce? Mi-au trecut atunci prin minte cele mai extravagante explicaţii: că a început al treilea război mondial, că, fără ştirea mea, a fost cutremur, revoluţie, că urmează să fiu arestat, condamnat la moarte şi executat! Am intrat în panică, dar nu puteam să fac nimic altceva decât să stau cu ochii pe orarul electronic înţepenit şi să înghit citronade cu un supărător gust chimic şi sendvişuri cu pâine umedă şi şuncă de cauciuc! Şi într-o căldură sufocantă, de etuvă! Instalaţia de aer condiţionat nu funcţiona sau nu exista, iar geamurile nu se deschideau. Eram ca un şoarece, ca un şobolan prins în cursă! Şi ştiţi prea bine, dragii mei, din cea mai banală experienţă, că un şobolan face ulcer după 24 de ore de captivitate! Dar eu, ros de bolile mele cronice şi ajuns la vârsta la care Cel de Sus mi-a îngăduit să ajung, la ce mă puteam aştepta?! La un anumit moment, am dat cu ochii de mine într-o oglindă şi m-am îngrozit de cum arătam: stacojiu şi transpirat, cu părul lipit de frunte, cu cămaşa udă, cu haina şi pantalonul mototolite. Şi respirând ca un peşte aruncat pe uscat, cu gura deschisă şi ochii scoşi din orbite! Şi ţiuitul acela neîntrerupt care m-a însoţit toată călătoria! Să fi fost apa de la toaletele aflate într-o stare deplorabilă? Să fi fost oscilaţiile mele de tensiune, ce crezi tu, draga mea? Sau aparatele care înregistrează tot, tot, tot, aşa cum sunt convinşi cei de acolo? Şi nici măcar nu aveam cum să dau un telefon la o ambasadă, la Amnesty International, la Helsinki Watch, la orice asociaţie de salvare a celor aflaţi în primejdie! Să vină cineva şi, habar n-am cum, să mă scoată de-acolo!

Obişnuinţă didactică: pauza de destindere. Îşi plimbă zâmbetul blând, încurajator, pe feţele zâmbitoare din jur. Nu va reîncepe să vorbească decât după ce râsetele se vor opri şi se va stinge şi ultima vibraţie a aerului. O mână econoamă are să adune grijulie firimiturile atenţiei celorlalţi: sub

bonomia generoasă, încă mai pulsează vechea nesiguranţă de sine pe care Giulia o recunoaşte înăuntrul ei.

*

— Gândeşte-te, numai, în ce tensiune am putut să fiu, draga mea, ştiind că tu faci sute de kilometri ca să mă aştepţi la aeroport şi eu neavând nicio posibilitate să te anunţ de întârziere… Mi-am amintit toate avertismentele tale şi am regretat că nu te ascultasem!

Mutra lui penitentă îi face pe tineri să râdă, dar Christa dă nepăsătoare din mână, lasă clovneriile, te ştiu eu prea bine, şi se întinde după scrumieră, doar n-o să scuture scrumul ca prost-crescutul de Antonio, în farfurioara de fructe, Giuliei n-o să-i fie deloc uşor cu el.

— …Nu, nu sunt un fricos, dar nu vă doresc să vă simţiţi scoşi dintr-odată în afara regulilor ocrotitoare ale lumii noastre! Şi, cunoscându-mi toate reacţiile, eram perfect conştient că pericolul de a se petrece ceva fatal creştea în fiecare secundă. Iar atunci când m-am văzut în avion, prima mea grijă a fost să-mi caut pastilele de tensiune şi să-i cer stewardesei un pahar cu apă.

Un Vitello, dragă domnişoară, un Pernod, chiar şi apă de la robinet, orice, să-mi iau mai repede medicamentul!

*

Mărite al lui Laerte fiu, Ulysse,/ Prea iscusite, de ce-ai lăsat, sărmane,/ A soarelui lumină şi ai venit/ Să-i vezi pe morţi şi jalnica lor ţară? Pui pastila pe limbă, înghiţi încet, cu icnituri, apa care îţi frige gura uscată, dedesubt, macheta unui oraş-jucărie în care îţi juri să nu te mai întorci

vreodată. În scaunul de alături o faţă nemişcată, negricioasă, bine hrănită, tristeţea feţelor nemişcate care îşi ascund mulţumirea-nemulţumirea.

Dar nici tu n-ai strigat: deschideţi odată geamurile ca să intre aer, de ce să mă sufoc, împreună cu voi, în această cutie etanşă?

Cu o mână nesigură îţi aşezi în buzunarul de sus al hainei cutia de pastile, nu, mulţumesc, nu mai am nevoie de nimic, dragă domnişoară, te uiţi suspicios la ea, aşa cum stă, ţeapăn- -îndatoritoare, nu-i cumva tot cea care apărea mereu la uşa camerei de hotel, seara, să-ţi ceară o brichetă, un chibrit, un foc? N-are cum să fie tot aia, e alta şi toate la fel, e o jumătate de secol de când n-am mai atins o compatrioată, dar ar fi ultima nebunie să te las să intri la mine în cameră! Fardul verde, gros, supărător de verde sub sprânceana smulsă nemilos, pe pleoapa fanată, deasupra genelor încleiate gros, supărător de negre.

Culorile, mereu, ele fac prima diferenţă între lumea ta şi lumea lor!

Lângă hublou, faţa uscată, gălbuie a femeii care mestecă religios, repede, licărul dintelui de viplă în gura lacomă, larg deschisă, farfurioara roz de plastic a şi rămas goală. Dincolo de hublou, albul orbitor, catifelat, dedesubt, macheta minusculă a unui alb oraş-jucărie a alunecat prea repede sub aripa avionului? Ai închis ochii, să nu-l mai vezi?

Nu ştiu cine sunteţi şi nu mă interesează, ai vrea să strigi, am atâta de lucru şi vreau să mă întorc mai repede la mine acasă, nu vreau şi nici nu pot să-mi pierd vremea, încercând să înţeleg ceea ce nu e de înţeles, *atunci de ce ai mai venit, străine, aici, pe ceaţă şi pe întuneric*?

*

Privirea lui – opacă, absentă –, întoarsă spre amintirile din interiorul lui, a rămas pironită pe afişul colorat de pe frigider. A uitat chiar şi de privirea

Christei: ocrotitoare, ironică, sigură că îl înţelege mai bine decât se înţelege singur.

— …Întoarcerea a fost, într-adevăr, un coşmar, dragii mei. E drept că eram obosit şi nervos încă de când am plecat spre aeroport, pentru că mi-am făcut bagajele într-o agitaţie insuportabilă! În jurul meu era un du-te-vino, o foială ca într-o sală de aşteptare! Fiecare mai apărea cu câte ceva în mână şi foarte repede camera mea de la hotel a început să semene cu altarul unui idol pe care se îngrămădeau ofrandele. Când am început să le cântăresc din ochi, m-am îngrijorat de cât aveau să-mi îngreuneze valiza toate acele obiecte de lemn, metal, piele şi mai ştiu eu ce! Nu mai vorbesc de cărţile pe cât de groase, pe atât de urâte! Dar ştiţi foarte bine cât de drămuit este timpul care ne mai rămâne pentru citit altceva în afară de stricta noastră specialitate!

„Dar voi vreţi să mă omorâţi, dragii mei“, le-am spus la un moment dat. „Voi vreţi, pur şi simplu, să scăpaţi de mine! Gândiţi-vă că nu mai sunt tânăr, nici în putere, să car un bagaj greu, sfătuiţi-vă frăţeşte între voi şi vedeţi cum ar fi mai bine să faceţi!“

Ce să se sfătuiască frăţeşte?! Ei se certau la început în şoaptă, pe urmă din ce în ce mai tare şi veneau să se plângă la mine unul de altul. De altminteri, făcuseră asta tot timpul, un spectacol cât se poate de dezagreabil. Şi continuau să stea toţi grămadă în jurul valizei mele, care ajunsese un adevărat teatru de luptă: fiecare încerca să dea la o parte celelalte pachete ca să şi-l vâre pe al lui. Pe unul dintre ei l-am surprins în timp ce scotea pe furiş trusa mea de voiaj, ca să vâre în locul ei, ce credeţi? Nişte linguri de lemn! Atunci m-am enervat cel mai tare şi-am strigat la nefericit, dar ştiţi ce răspuns mi-a dat? Stupefiant! „Vere dragă“, mi-a spus omul acesta, pe care nu-l văzusem niciodată înainte să fi ajuns acolo, nici pe el, nici pe vorbăreaţa lui nevastă, nici pe fiul lor, un puşti care se tot învârtea prin jurul meu, ăsta, în schimb, nu scotea o vorbă. Fac o paranteză pentru apelativul „vere“, care mă scoate din sărite, el desemnează o relaţie socială de

complicitate, pornită dintr-una gentilică, vărul nu este fratele, dar nu este nici străinul. „Vere dragă, domnule Traian“, a adăugat, probabil realizând că sunt nemulţumit, „nu te supăra, domnule Traian! Am fost sigur că periuţa şi spray-urile, şi săpunul, şi toate obiectele astea de bărbierit şi spălat, multe, de parcă ai fi femeie, nu bărbat, atâta te îngrijeşti dimineaţa, o să-şi găsească un loc undeva în valiza dumitale! N-o să pleci dumneata fără ele! Pe când ceea ce ţi-am adus eu, setul ăsta de obiecte de lemn, făcute la mama lor, doar când o să le vezi acolo la tine, în bucătărie, o să-ţi dai seama ce bine au să-ţi prindă!“. Şi a urmat o întreagă poveste despre lungile lui călătorii prin ţară, parcă spunea că este inginer silvic, un om stângaci, muncit, veşnic obosit, care transpira vorbind, se vede că nu prea avea obişnuinţa să scoată două vorbe…

*

Râsul ironic al Christei.

— …Stângaci, stângaci, dar perseverent! Pentru că lingurile lui, din geamantanul greu, cu care te-ai căptuşit acolo, vor ajunge, mâine seară, în bucătăria noastră! Şi avea dreptate bietul inginer de păduri, setul lui de bucătărie e muzeistic, un asemenea model arhaic îl găseşti doar la târgurile speciale! Ultima generaţie de meşteri folclorici, fără urmaşi!…

De acel „văr“ râde oare Christa, ori chiar de el, soţul ei, atunci când ironizează lumea arhaică din care tocmai s-a întors? Dar el nici nu a avut timp să aparţină acelei lumi primitive! Vocea enervată cu care îi răspunde Christei se datorează amintirilor neplăcute ale călătoriei sau nemulţumirii faţă de felul în care el simte că îl vede ea, chiar dacă se face că nu observă?

— Poate că lingurile au valoare muzeistică, numai că aşa trebuie să fi rămas în camera de hotel aparatul meu de luat tensiunea! Şi, în schimb, m-am trezit încărcat cu alimente perisabile sau picante şi cu băuturi autohtone

pentru care doctorul îmi pusese de ani de zile un veto absolut. „Mai bine, dragii mei“, le-am spus, „păstraţi-le aici! Au să vă prindă mult mai bine vouă decât mie, pot să vă asigur!“. Pentru că, n-o să vă vină să credeţi, dar, în ţara aceea, oamenii stau la cozi pentru alimente ca pe timp de război! Dar apelurile mele au fost zadarnice şi eu nu am fost capabil să găsesc o soluţie diplomatică la toată situaţia. Să fi dat doar unele înapoi şi să păstrez altele ar fi însemnat să-i învrăjbesc şi mai mult între ei. Să le fi dat, pur şi simplu, pe toate, mi-a fost teamă că îi jignesc în bloc. Dar cel puţin i-am avertizat: „Fiţi atenţi“, le-am spus, „ar fi curată nenorocire dacă sfârşiţi prin a rupe până la urmă fermoarul valizei!“. Parcă aş fi avut gura blestemată! Peste nici zece minute, aud şoapte furioase. Când am întors capul, s-a făcut deodată linişte: fiecare încerca să se retragă cât mai discret de lângă valiza mea. Îi rupseseră într-adevăr fermoarul şi numai Cel de Sus ar mai fi fost în stare să spună ce apucaseră să vâre înăuntru şi ce rămăsese pe afară: pe scaune, pe pat, pe noptieră, chiar pe mochetă, erau îngrămădite, unele peste altele, pachete şi pacheţele. Iar ei au prins încet-încet glas şi au început să se învinuiască unii pe alţii, în şoaptă.

— Ar fi trebuit să le cereţi la toţi să iasă din cameră şi să fi scos toate pachetele străine din valiză! strigă, sever, Antonio.

— Dar cu fermoarul rupt ce mă făceam? Oricum, trebuie să recunosc că îmi pierdusem sângele rece, mai ales că şi maşina de serviciu întârzia. Dacă profesorul Stan ar fi fost acolo, nu aş fi avut nicio problemă practică de rezolvat, numai că el trebuise să plece precipitat într-o deplasare urgentă la Moscova sau în Berlinul de Est. Am rugat să se sune după un taxi, dar numărul era întruna ocupat. Nu sunt foarte multe comenzi, mi s-a spus, pentru că taxiul este un lux faţă de veniturile lor obişnuite, dar, pe de altă parte, nu există decât o companie, cea de stat. Aşa cum al statului este tot ce există acolo…

— Cine vrea ceai? Ce fel? Cafea? Cu, fără cofeină? şopteşte Giulia.

Sssst, o mustră proaspătul ei soţ, dar profesorul o aşteaptă răbdător să-şi termine numărătoarea, să pună apa la fiert pentru ceai şi cafea în filtru. Şi doar atunci când ceştile aburinde sunt pe masă şi Giulia în postura ei obişnuită, cu mâinile în poală, strânse una într-alta, ca o fetiţă de la ţară, continuă.

*

— Sincer, draga mea, nu ştiu ce m-aş fi făcut dacă atunci nu s-ar fi apropiat de mine vărul meu, Victor. Acum îmi reproşez că tocmai pe el m-am găsit să-mi vărs nervii. „De ce eşti atât de nervos?“, mi-a spus şi m-a bătut, aşa, pe umăr. „Îmi închipui că aşa te-ai învăţat acolo, să nu-ţi permiţi să pierzi niciun minut, pentru că la voi timpul înseamnă bani. Dar şi dacă te enervezi, spune-mi, ce o să câştigi? Potoleşte-te! Vino-ţi în fire! O să punem toţi mână de la mână şi în câteva minute bagajul tău are să fie gata! Ce nu încape în valize vârâm frumuşel în pungi! Avem pungi, lasă, nu ne purta tu de grijă! Pe urmă o să legăm cât se poate de artistic şi valiza cu fermoarul rupt! Ai să vezi că nici n-o să se observe şi oricum nu vei mai umbla în ea înainte să ajungi la tine acasă, nu? Şi gata! Mai e ceva? Maşina? Apare ea, ai să vezi că în ultimul moment apare şi maşina! Sau, dacă nu, când o să crezi că totul e pierdut, prindem tocmai atunci liber la telefon şi comandăm taxiul. Ori, dacă nu, coborâm în stradă şi pe loc găsim un particular care o să ne ducă la fel de repede şi nu neapărat cu mai mulţi bani.“ „Nu cred că o să găsim în ţara asta un om dispus să facă aşa ceva!“, am strigat eu. „Îl găsim, îl găsim, doar n-o să fim chiar atât de ghinionişti! Să ştii că o soluţie mai există întotdeauna! Dacă rămâi liniştit şi aştepţi, până la urmă lucrurile tot se aranjează, de la sine. Adevărul este că şi tu ai avea ceva de învăţat de la noi! În primul rând: să nu-ţi faci nervi degeaba!“ „Dar bine, dragul meu“, i-am strigat exasperat, „nu îmi spui nicio noutate!

Eu de aici am plecat şi o viaţă întreagă m-am străduit din toate puterile să uit felul acesta de a gândi! Nu-i vorba doar de mine, dar eu reprezint o instituţie! O provincie întreagă! O ţară! Nu pot să apar în lume încărcat cu pungi de plastic şi cu o valiză legată cu sfoară!“. „Lasă, dragă“, mi-a răspuns, „ce atâta tevatură! O să facem noi într-un fel. O să facem rost şi de un geamantan ca lumea! Marfă! Mai ceva ca valiza ta!“. A coborât imediat şi în cinci minute s-a întors cu un geamantan nou. Are un design oribil, dar e mai încăpător şi se închide foarte bine. Mi-e imposibil să înţeleg cum de l-a găsit atât de repede şi cum de a apărut imediat şi maşina… Ştiu, draga mea, că ţie Victor nu-ţi este prea simpatic, dar n-ai dreptate, să ştii, după câte a făcut pentru mine. El este omul faptelor, nu al vorbelor.

Capitolul 20

Discursul Casandrei

Daniel says:

Fusese toată tevatura aia cu fermoarul rupt… Când am auzit chirăieli şi şuşoteli, am fost sigur că s-a petrecut catastrofa pe care doar el, cu ochiul lui rece de cetăţean vestic, aterizat dintr-un performant OZN, şi cu calculul lui de futurolog acerb, o prevăzuse, atunci când le spusese:

— Fiţi atenţi, dragii mei! Nu vă mai îndesaţi toate darurile în valiză, că n-o să se mai închidă! Şi ar fi o adevărată nenorocire să se rupă fermoarul!

Aşa că, fără să mă mai uit la ghemul negru de vinovaţi care se răsfira, vociferând: „Ţi-am spus că nu!“ „Dar ţi-am spus, te-am rugat…“ „Trebuia tu să…“ „Acum ce?“ „Întotdeauna!“ „Ţi-aş zice eu câteva, dacă n-ar fi Traian aicea!“, am ştiut că ghinionistul perfect se va dovedi şi de această dată tot tata.

Şi, tot fără să mă uit, l-am văzut înghiţind repede pastila de Rudotel pe care i-a dat-o Victor, care o are de la profesorul Stan, care înghite întotdeauna când are şedinţă la Cece, la Marea Adunare Naţională, ca să fie fotogenic atunci când o să-l vedem la televizor:

— Uite-l şi pe profesorul Alexandru lângă…

— Nu i-o fi ruşine să stea acolo, lângă…

— Uite-l cum stă lângă, ptiu…

— De ce să-i fie ruşine? Stă o zi şi profită o viaţă întreagă! E mai bine cum tragem noi mâţa de coadă?

Şi, ca şi când nu era de-ajuns, după ce a înghiţit preţiosul Rudotel, l-am văzut pe bietul babac ducându-se direct spre înaltul oaspete şi – incredibil,

incredibil, incredibil! – spunându-i:

— …Vere Traiane…

Şi pe urmă, îngrozit de ce vedea pe faţa Musafirului şi amintindu-şi, ca totdeauna, prea târziu sfaturile Casandrei, s-a corectat:

— Dragă domnule Traiane…

Şi restul nu am mai vrut să aud, să văd nimic, am ieşit afară şi-am tras o duşcă şi-am pipat o ţigară.

*

Şi aşa am ajuns la momentul când Traian se pregătea să intre în vamă cu geamantanul pe care Victor l-a scos, el ştie de unde, cu o viteză incredibilă, şi, oricât nu-mi venea să cred, înaltul Musafir era pe picior de plecare, deşi nu reuşiserăm nici măcar o dată să stăm amândoi de vorbă, oricât am încercat să mă apropii.

Marea ratare a fost atunci când el a venit la noi acasă şi eu eram la Secretariat, la Şcoală. Iar se refăcea ancheta morţii lui Mihnea, se întorseseră babacii lui Gimmi de-afară şi presau să ne reprimească în facultate, că nu-i vina noastră că s-a pilit Mihnea şi a căzut de pe balustradă. Penibil, penibil să ajung să mă bucur că presează colonelul de ta-su lui Gimmi, dar asta trebuie să recunosc, sunt un pigmeu, un nimenea, un nimic, chiar am aşteptat cu inima cât un purice răspunsul de la Rectorat, poate în toamnă intrăm cu restanţierii şi nu pierdem anul.

Numai că, dacă aş fi fost atunci acasă, puteam să-l conduc pe Traian la plecare până la maşină, puteam să fi stat şi noi doi de vorbă! Ce l-o fi apucat atunci să vină, nu ştiu, mama spune că a vrut doar să vadă unde a locuit Buni, 27 de ani, după ce l-au săltat pe bărba-su şi au scos-o şi pe ea din casă şi-au aruncat-o în Militari, la marginea oraşului.

Oricum, de atunci până la plecare, Traian a fost încă şi mai inabordabil, flancat de profesorul Stan şi de toată şleahta de nehaliţi, de urechişti din jurul lui, plus nelipsitul Victor cu valuta lipită de degete şi ochii rotindu-i-se în cap ca un girofar.

Culmea nebuniei e că, din cauza fermoarului, dintre noi trei, cel mai mult Traian a stat de vorbă cu tata, deşi bine ar fi fost să nu fi avut ocazia asta! Acum nu ar mai căra după el ditamai monstrul de geamantan şi tata n-ar mai înghiţi Rudotel, Extraveral, Valium şi Distonocalm, de câte ori îşi aminteşte.

*

Aşa că stăteam cu un ochi la Traian, care se pregătea să intre în vamă, cu un ochi la uriaşul ceas electronic şi ascultam vocile bărbăteşti ale corului antic, iar ei îşi tot repetau îndemnurile reciproce, însoţite de bătăi prieteneşti pe umăr, de mici bancuri libidinoase la care coborau glasul, alăturându-şi burţile de toate mărimile, cheliile, negii, zâmbetele prefăcute, linguşitoare, laşe, dinţii de acrilat, măselele de viplă, servietele-diplomat, mapele roase, înţelepciunea maturităţii.

Şi, odată bancul sfârşit, aceeaşi privire îngrijorată în jur, cine i-a putut auzi, cine i-a văzut, ăla de la poartă, secretarul de partid, aia de la contabilitate, securistul nostru?

Ai fi putut să-i iei pachet cu Salvarea, douăzeci şi şapte cu douăzeci tensiune, dar ei erau încă vii, ei întorceau automat, în mare viteză, capul, la stânga, la dreapta, să vadă cine îi vede, nu-i vede?

Şi pe urmă, pericolul trecut, abia respirând, îşi repetau unii spre alţii îndemnurile, sfaturile însoţite de bătăi prieteneşti pe umăr:

— Să stăm cu toţii aici!

— Să nu ne pierdem unii de alţii!

— Să nu cumva s-o ia unul înainte!
— Să-i ieşim înainte acum, când intră în vamă!
— Ar fi mai bine să nu-i ieşim înainte!
— Dar poate la subsol e veceul!
— Dar poate la subsol e bufetul!
— Dar poate la subsol sunt ţigări, cafea amestec, nechezol!
— Ness veritabil!
— Dar poate…
— Dar poate…

*

Iar mama trăia toate panicile tatei şi în acelaşi timp punea la punct strategia viitoare pentru a facilita o întâlnire confidenţială la nivel înalt cu Musafirul deja plecat spre vamă. Cu darul improvizatoric al lui Miles Davis, mama îngrămădea schiţele unor scenarii ratate, cum va merge ea în al treisprezecelea ceas să-i spună Musafirului tot ceea ce nimeni n-are de gând să-i spună.

Eu sunt fiica lui Buni, ar fi strigat Casandra, atât de tare, încât caraliii, care scorbeleau haina plină de buzunare a lui Traian, căutându-l de scrisori pentru Europa Liberă, şi treceau prin aparatura Roentgen lingurile de lemn ale tatei, şi-ar fi branşat imediat aparatura pe înregistrare. Iar el însuşi, celebrul profesor, logodnicul de-a pururi al neuitatei Buni, ar fi devenit dintr-odată atent şi ar fi ascultat-o pios, cu un picior deja pe scara OZN-ului şi cu ochii după geamantanul lui Victor.

Eu sunt fiica Anei Maria, singura ei fiică, ar vrea să strige mama, plângând, Buni m-a crescut, dar eu am lăsat-o să moară şi îmi fac reproşuri în fiecare dimineaţă, când deschid ochii. Soţul meu, care e un om bun, deşi a rupt fermoarul valizei tale, încearcă să mă liniştească, aşa a fost să fie,

ăsta era destinul ei, lasă, Clementina, că nici noi nu vom împărăţi pământul, o să ne întâlnim *Dincolo* cu toţii, îmi spune. Eu, când am dus-o la spital, era doar în precomă, dar ei nu au mai vrut s-o primească pentru că trecuse de şaizeci şi cinci de ani şi n-aveau paturi libere, nici medicamente, nici vată…

Sunt fiica Anei Maria, se pregăteşte mama să strige cât poate de tare, să se audă în tot aeroportul, dar sunt adoptată, ţin certificatul într-un pachet cu poze vechi, eraţi şi dumneavoastră, domnule Traian Manu, acolo sau era celălalt, care a murit pe front, la Stalingrad, sau la Sighet, nu mai ţin minte unde.

Asta ar striga mama şi, profitând de năuceala Înaltului Oaspete, i-ar cere repede un fleac pentru mine, măcar nişte adidaşi, nişte blugi prespălaţi, un medicament pentru tata şi pentru ea nimic, nimic, nimic, decât datoria sfântă de a spăla, mătura, curăţa, călca, cârpi, bombănind în urma noastră.

*

Deci mama ar ezita între aceste excitante proiecte şi teama că tata ar putea să observe tentativele ei disperate de ultimă oră, ceea ce l-ar determina să devină pe loc acel om străin şi antipatic pe care ea îl întâlneşte tot timpul în halucinaţiile ei cele mai rele şi i-ar auzi vocea insuportabilă strigându-i:

— Ţi-am interzis să-i ceri orice! Ţi-am interzis să ne umileşti, cerându-i! Ţi-am interzis să ceri ceva, orice, orice, orice!

Pe loc, tata ar putea să devină unul dintre acei oameni cu atât mai greu de suportat când se enervează, cu cât de obicei se strigă la ei, sunt împinşi, repeziţi, bruftuluiţi de toată lumea şi în tot acest timp ei surâd, fac glume, îşi cer singuri scuze şi, când se dovedeşte a fi mai puţin cazul, încep dintr-odată să urle cu glas răguşit, piţigăiat, mâinile tremurându-le, obrajii congestionându-li-se:

— Cum ai putut să faci o asemenea neghiobie? Când mi-ai spus că ai de gând să vorbeşti cu el şi să-i ceri ceva, ţi-am interzis, e adevărat, spune?

Deci, în momentul imaginat, sufletul pătimaş al mamei-Casandra se va legăna între dorinţa ei normală de femeie-furnică-soldat de a căra în muşuroi ceea ce soarta i-a aruncat în faţă şi obişnuinţa petrificată în cinci milenii de convieţuire de a considera orice interdicţie a tatei ca funcţionând sub regim de lege marţială, încălcarea ei neputând să poarte alt nume decât VINĂ.

*

It's so hard to choose.

Deci prima mea pornire ar fi fost să mă duc, măcar în al treisprezecelea ceas, să stau de vorbă cu el, să-l întreb când mai vine, dacă mai vine.

Îmi bătea inima, îmi transpirau mâinile, eram Buni, care îl aşteptase fără o scrisoare, fără o vorbă, o jumătate de secol, şi acum vedea că el pleacă înainte ca ei să mai aibă vreo şansă să se întâlnească.

Eram tata, un şarpe neiertător îmi muşca stomacul şi mă încovoiam de durere, zâmbind fericit, din minut în minut avea să vină izbăvirea, revanşa propriilor mele reuşite-nereuşite.

Eram mama, iată rolul meu cel mai uşor, nu-i deloc greu să îmi închipui ce i-ar spune mama, Pisăloaga Casandră, Musafirului.

*

Mama ar intra pe loc în priză, ochii ei s-ar decolora pe loc de panică şi, strângând cu îndârjire toarta poşetei, ar repeta în gând, cu pasiunea cu care o bigotă rosteşte rugăciunea, cuvintele demne al căror scop ascuns va fi să

ceară, aşa cum am mai spus, nişte blugi sau o geacă sau nişte adidaşi veritabili, pentru copil, fără să ştie soţul meu, te rog. Ceva ce, deşi ne-am străduit, ne străduim mereu, nu s-a putut până acum, ceea ce nu înseamnă că ne plângem. Slavă Domnului, o ducem ca toată lumea, o ducem cum o ducem. Doar că nu poţi şi tu să-ţi permiţi ceea ce alţii ca tine îşi pot permite. Dar eşti om în toată firea, înţelegi că acum nu se poate mai mult, o să se poată mai mult atunci când o să se poată. Asta ca să nu cumva să-ţi faci o impresie despre noi, mai ales că soţul mi-a interzis să-ţi cer orice fleac. După părerea mea însă, el este exagerat, pentru că nici până la vârsta asta nu a învăţat pe ce lume trăieşte! Parcă face dinadins ca să-şi creeze necazuri singur, la soţ mă refer, care, încolo, este un om corect, muncitor şi în privinţa dumneavoastră îmi tot spune:

— Să nu ne pui în situaţia să ne umileşti, cerându-i! Mai bine noi să-i oferim!

Să-ţi oferim, dar ce? Ce să faci tu cu ce avem noi aici? Şi setul ăla de linguri de lemn al lui, ce prostie! Eu i-am spus, las-o baltă, ce-i trebuie lui aşa ceva?! Pun mâna în foc că nevasta lui Traian, cine o fi, cum o fi, nu stă, ca mine, la bucătărie…

De altfel, nu ştiu cum ar fi mai potrivit să-ţi spun, tu, dumneata, dumneavoastră?! Mare diferenţă de vârstă tot nu ar fi, pentru că nici noi nu mai suntem tineri, dar dumneavoastră sunteţi un om important şi noi suntem nimeni. La cadre scriem de ani de zile că nu avem rude în străinătate, nu purtăm corespondenţă, tragem linie! Iar rude prin alianţă, asta ce să mai însemne?

Aşa că, dacă era pe rudenie, nu mi-aş mai fi creat o bătaie de cap în plus, să mă dau de ceasul morţii ca să prind un moment când suntem singuri. Aş vrea doar să ştii ce ai însemnat pentru mama, pentru băiatul meu, el niciodată nu o să fie în stare să-ţi spună singur, iar ea, cum ştii, a murit. Părinţii mei buni au făcut o prostie pe care am plătit-o eu, ani de zile, şi-au plătit-o şi ei, din greu. I-au ascuns pe unii care stăteau prin munţi şi-au

intrat amândoi, şi mama, şi tata, în puşcărie şi nu i-a mai văzut de atunci nimeni.

Aşa că pe mine Buni m-a scos din orfelinat şi m-a adoptat, îi spun Buni, pentru că aşa îi spune toată lumea, dar ea a fost pentru mine ca o mamă. Buni m-a trimis la seral, la şcoală, că la zi nu mă primise, a stat cu copilul meu când eu eram la învăţământ politic, la cartofi, la porumb, la şedinţă, la miting. Cred că se gândea la dumneata în clipele ei cele mai grele, care au fost destule. Dacă Traian a reuşit într-o lume străină, dar tu aici? îi spunea Buni lui Daniel.

Dar mă tem că, dacă nu apuc să-ţi spun până pleci toate astea, n-are să ţi le mai spună nimeni…

Daniel râde de mine că sunt o Casandră pisăloagă şi, într-adevăr, unele lucruri le ştiu dinainte cum au să se întâmple. De exemplu, ştiu că ai să continui să ai mai departe încredere în Victor. Cu noi ai să fii prea sever câteodată, cu el ai să fii prea îngăduitor însă. Iar soţul meu oricum n-ar deschide gura, întotdeauna m-a deranjat la el cât de uşor renunţă, un fel de a fi care totuşi te incomodează cu timpul. El nu-i înfigăreţ ca Victor, nici relaţii în dreapta şi-n stânga nu şi-a făcut, nici bani de stat prin cârciumi nu are, el detestă să ai încurcături la serviciu cum are Victor, cadouri, bani daţi, luaţi, scăpat basma curată datorită cunoştinţelor sale, oameni grei…

Din cauza grabei, mi-e teamă că mă repet, din clipă în clipă poate să apară Victor şi să mă dea la o parte cu o glumă prostească de-a lui.

— Clementina n-are simţul umorului, obişnuieşte să spună.

— Ce să fac, îi zic, dacă mie nu mi se par atât de multe lucruri de râs ca vouă!

Mie nici oamenii prea veseli, ca Victor, nu-mi plac, cum o tot duce el, din glumă în glumă, din taxi în vagonul-restaurant, de gât, ba cu cine ştie ce om important, ba cu toţi bişniţarii, şi plimbă de colo-colo zvonuri, bârfe, poveşti jumătate adevăr, jumătate minciună, niciuna spusă la întâmplare.

Victor, abonatul shopurilor, regele pieţei negre, cumpără şi vinde de peste tot informaţii de o jumătate de secol, spune Daniel despre el.

Mă şi mir că n-a apărut între timp, să nu mai am ocazia să spun ce vreau decât tot la cumnate, verişoare, nepoate, mătuşi, cum a fost şi în casa de la Cărbuneşti, unde m-am ales doar cu şoptitul la bucătărie.

Dar poate e mai bine aşa, pentru că, dacă m-ai auzi, s-ar putea să mă dai de gol la ai mei, ei şi-aşa îmi reproşează mereu că nu sunt discretă, că mă bag neîntrebată în vorbă. În casa noastră rareori sunt certuri, pe motivul ăsta recunosc însă că au fost discuţii. În tinereţe eram mai tăcută, mai târziu însă am observat că, dacă taci, ceilalţi n-au habar ce ai tu în minte. Doar în romane oamenii îşi citesc gândurile unul la altul, în viaţa adevărată, cu cât taci, cu atât intri în mai multe încurcături, ţine minte.

Dar să nu crezi că Daniel m-a trimis să-ţi cer ceva, lui dacă îi dai ceva e bine, dacă nu îi dai nimic, e acelaşi lucru. Numai că aş fi vrut să-i fac o bucurie, când alţii sunt împinşi, ajutaţi, dopaţi, el să intre la facultate, singur, cum a intrat, şi doar după câteva luni să-l dea afară?! Ghinion că s-a dus tocmai atunci la Complex după un caiet de cursuri şi un prieten tocmai primise un pachet de acasă, altul a adus băutura, nu pot să spun că a fost petrecere sau agapă, a fost o prostie! Şi a ieşit unul dintre ei pe balcon şi-a căzut de acolo, ce căuta pe balcon, asta nu mai ştiu, îşi căuta moartea, vezi bine. Mie însă mi se pare că Domnul i-a dat o pedeapsă prea mare, să fii tânăr, să te îmbeţi o dată şi dintr-atâta să mori, şi în jur, când te uiţi, atâţia ticăloşi care o duc bine!

Şi Daniel n-a scos pe urmă o vorbă, luni şi luni de zile, iar doctorul mi-a spus:

— Pe cât poţi, încearcă să-i faci o bucurie…

Şi-am făcut memorii peste memorii să-l reprimească, doar el n-avea nicio vină, am insistat, am trimis, am rugat, dar nu am primit niciun răspuns atâta vreme. Eu am zis că asta e mai degrabă de bine, înseamnă că mai e loc de sperat şi iată că am avut dreptate, cum am totdeauna, numai că nu mă

crede nimeni. Iată că s-a făcut o excepţie pentru unul dintre ei, Gimmi, culmea că e tocmai ăla care a adus băutura, dar ta-su e mare colonel, cum zicem noi, băiat cu ochi albaştri, toată ziua *Afară*, şi maică-sa şi ea lucrează tot pe-acolo. Da e bine că s-au descurcat ai lui Gimmi, am zis eu, că o să-i reprimească şi pe ceilalţi după el, şi uite că a venit de la Rectorat scrisoarea să vină să se reînscrie…

Numai Buni trebuie să fi făcut asta, de-acolo de unde e, draga de ea, pentru că eu sunt convinsă că trebuie să mai existe şi pentru noi cineva care să ne ajute, dacă nu aici, măcar în cealaltă lume…

*

It's so hard to choose.

Iar eu tot nu alesesem nimic, eu stam cu spatele la familie, cu faţa spre cei care ieşeau din vamă.

Pe de o parte, vroiam să mă reped măcar acum să-l întreb:

— Spune, când ai să te întorci? Spune, când ai să vii iar în ţară? Spune, când ai să mă chemi la tine, *Dincolo,* în cealaltă lume?

Pe de alta, vroiam să ies din aeroport şi să plec, ştiind că oricum o să-l aştept în continuare, aşa cum îl aşteptam de când mă ştiu.

Poate îl aşteptasem atât pentru că pe el nu-l văzusem cum se întoarce în fiecare zi, târându-şi picioarele, târându-şi servieta, târându-se, de la serviciu, nervos, istovit, neras, mototolit, intoxicat de propriile lui dorinţe, neputinţe, invidii, resentimente prelungite.

Poate îl aşteptam pentru că pe el nu-l văzusem, nu-l auzisem şuşotind, cap în cap cu mama, seară de seară, calculându-şi banii împrumutaţi, daţi, luaţi. Lui nu-i zărisem în ochi panica din zilele când se întorcea alarmat:

— …M-au chemat la director să-mi spună…

— …M-au chemat la muncă duminică…

— …M-au chemat la Muncă şi Salarii…

— …M-au chemat deoparte să-mi spună ce se spune despre mine! Mi-au spus că se aşteaptă o unificare, o mare schimbare.

*

Stăteam deci cu ochii la cei care făceau *check-in*-ul şi plecau spre vamă, cu spatele la familie, dar printre râsetele de pe banchetă auzeam mereu fraza care mă scoate din sărite:

— Sper că Daniel va moşteni succesul tatălui său la doamne şi domnişoare!

Şi, fără să întorc capul, îi zăream ochii veseli în obrazul pământiu şi trupul cocârjat de durere în hainele care s-au mototolit şi s-au pătat imediat ce le-a pus pe el, anihilând pe loc după-amiaza când mama i le-a periat, lustruit, cusut, curăţat, strecurându-i în acelaşi timp necontenite bombăneli şi sfaturi.

Şi, tot stând mai departe cu spatele la ei, îl puteam vedea cum scoate un pumn întreg de pastile, înfăşurate atent de mama în hârtiuţe şi amestecate neglijent de el cu firimituri uscate de pâine, bilete de tramvai, agrafe de birou ş.a.m.d. Şi, în timp ce le despacheta şi le înghiţea cu nonşalanţă, cu noduri, arunca o privire neliniştită spre uriaşul ceas electronic şi o altă glumă tandră, o tachinărie galantă verişoarelor, mătuşilor, surorilor, cumnatelor, de pe eterna canapea de vinilin albastru, în acel fel al lui inimitabil de a face pe grozavul, ironizându-se, umilindu-se singur.

Şi imediat s-a auzit şi glasul de mezzosoprană al mamei. Pisăloaga Casandra prezenta sfaturi medicale laolaltă cu buletinul de sănătate al soţului ei, întrerupte de mici amănunte revelatoare privind obiceiurile familiei noastre şi de prognoze funeste.

*

— Ce faci, Cornele? Doar şi un copil ştie că nu e voie să iei pastilele fără apă! Parcă ţii cu tot dinadinsul să-ţi faci singur rău! Parcă ţii cu tot dinadinsul să pleci pe lumea cealaltă, ca să-mi faci mie în necaz! Ca să rămân eu pe cap cu toate! Eu nu spun să nu le iei, dacă te doare stomacul, rinichiul, ficatul, bila, ia-le, dar nu le lua brambura! Ia-le la ora la care trebuie, ia-le din oră în oră, din minut în minut. Oi fi eu sălbatică, aşa cum zici, pentru că detest medicamentele, dar să ştii că există o medicină alternativă, naturistă, există acupunctură, citeşte în *Flacăra*! Citeşte-l pe Păunescu! Altfel, ai să vezi într-o zi ce-o să se întâmple: au să ţi se blocheze rinichii!

Şi el, dintr-odată încremenind:

— Sssssssssst!

Şi ea, speriată de panica din ochii lui umflaţi, dar înţelegând pe loc ce înseamnă asta: sssssssssssst! Pentru că, de cinci milenii de când stau împreună, s-au rodat, s-au sincronizat, au învăţat cel mai bine să-şi transmită alarma: atunci când unul dintre ei, totdeauna el, se va plânge de hiperaciditate, melenă, maşinaţii, micţiuni, manevre, mâncătorii infernale, făcute pe la spate, infecţii cu colibacili, şedinţe nesfârşite, coaliţii îndreptate împotriva lui de indivizi răuvoitori, găşti, grupuri de terorişti, gangsteri. Aşa că de obicei nici nu mai e nevoie de vreo vorbă, e suficient un *ssssst*, un *nţţţţţţţ*, un *hmmmmmm*, un ridicat din umeri, o cută pe obrazul lui, tot mai pământiu, tot mai cutat.

Iar acum *sssssssssst!* însemna WARNING! Cineva i-a văzut aşteptând, conducând pe cineva la aeroport, pe cine? Pe cine ar putea spune că aşteaptă, conduc etc.?

Ceea ce eu niciodată n-am să accept: să împart cu altcineva durerile de ficat, de colon, de dinţi, resentimentele, constipaţia, umilinţa, diareea, bătrâneţea.

Nu, niciodată n-am să accept să ajung o fiinţă simbiotică, aşa cum n-am să accept să ajung un boşo.

Capitolul 21

Oameni de încredere

— Am, într-adevăr, rezervele mele faţă de scrisorile acestui văr care au început, la un moment dat, să sosească des, după ce, decenii întregi, poştaşul nu ţi-a adus nimic din ţara ta, spuse Christa. Dar Victor, cum spui că îl cheamă, nu are cum să-mi fie nici antipatic, nici simpatic, de vreme ce nu-l cunosc… S-ar putea să am totuşi ocazia să îl întâlnesc aici… Poate o să te roage să-i trimiţi o invitaţie…

— De ce trebuie să zâmbeşti ironic, draga mea? Tocmai fiindcă eşti atât de suspicioasă, mi-ar plăcea să-l întâlneşti. Într-o asemenea lume fără legi, birocratizată la maximum, aşa cum este cea de acolo, n-ai idee ce bine poate să-ţi prindă să ai lângă tine pe cineva capabil să rezolve infinitele chiţibuşuri administrative de care te împiedici la fiecare pas. Victor ştie cum să-l ia pe fiecare, ştie ce să-i dea fiecăruia. Şi ai putea să mă crezi când îţi spun că a intervenit în toate momentele dificile pentru mine…

— Bănuiesc că n-au fost doar gesturi gratuite…

— Ei, uite că aici te înşeli! Aş spune chiar că eu l-am costat! Deşi acolo se trăieşte atât de prost, el a reuşit să se descurce. Conduce un mic atelier, de stat, fireşte, dar unde este privit ca adevăratul patron. Şi, pentru că ştie din instinct cum să se poarte cu fiecare, se înţelege bine cu şefii. Din câte mi-a dat să înţeleg, a mai şi fost închis pentru unele eludări ale legii, şi-a revenit însă, de fiecare dată. Postul lui are o anumită importanţă în orăşelul nostru, dar l-am văzut că se simte ca peştele în apă şi în capitală! Ca să înţelegi că nu e un profitor, cum îţi imaginezi, trebuie să-ţi spun că în nu ştiu câte ocazii s-a oferit să plătească el: „Lasă, dragă“, parcă îl aud, „aici

banii mei sunt mai buni decât sunt ai tăi!“. Şi, într-adevăr, de câte ori deschidea portofelul, am văzut că era plin.

Vocea joasă a lui Traian, încercând să convingă mai degrabă tânăra asistenţă derutată decât pe suspicioasa Christa.

— Cu banii lui, Victor mi-a cumpărat geamantanul, atunci, la plecare. Mi-am amintit acest lucru prea târziu. Dar oricum, ştiind că plec, cheltuisem tot ce aveam schimbat şi aş fi avut o reţinere să-i fi dat valută, pentru că legea de acolo nu permite aşa ceva. Victor s-a oferit la un moment dat să mă ajute să schimb bani la negru, dacă am nevoie, dar am preferat schimbul oficial, teribil de dezavantajos, numai ca să nu-l târăsc în cine ştie ce încurcături. Pentru că supraveghere trebuie să fi existat, chiar dacă eu nu am simţit-o. Aşa că a rămas neplătit geamantanul, iar bietul Victor, cu onestitatea care îl caracterizează, mă avertizase: „Să ştii că pe drum n-are să-ţi fie comod. Şi gol atârnă greu, darmite când o fi plin! Valiza cu fermoarul rupt o păstrez ca s-o repar. Te aşteaptă aici să te întorci s-o iei“, mi-a spus la plecare.

— Doar nu îţi trece prin cap să te mai întorci acolo!

Christa întinde mâna, nervoasă, după portţigaret: altă ţigară.

— Nu se mai întoarce decât împreună cu noi! Iar eu voi fi bodyguardul profesorului! Am de gând să iau, încet-încet, locul vărului Victor! strigă Antonio.

— Nu prea te văd în stare! Mai ales când o să vină nota de plată la restaurant! râde Giulia.

Râde şi profesorul, Christa zâmbeşte, dar tortul? întreabă. Când vine tortul?

*

— …Banii de acolo au valoare doar în lumea lor! Şi cum bietul Victor, din ce mi-a spus, nu a ieşit niciodată din ţara aceea…

— După întâlnirea cu tine însă, nu-i exclus să aibă ocazia să iasă! insistă, strepezit, Christa.

— Şi ce ar fi rău în asta? După o viaţă de muncă şi suferinţă, pentru că să trăieşti acolo înseamnă să suferi de dimineaţă până seara, mi-ar plăcea să vadă şi el altă lume. Doar de la aeroport am simţit că în Victor pot să am aceeaşi încredere deplină ca şi în profesorul Stan! Cine crezi că ar mai fi fost în stare să facă ce a făcut el pentru un străin? Pentru că, să fim drepţi: aşa cum i-am simţit eu pe cei de acolo, aşa trebuie să mă fi simţit şi ei pe mine. Adică tot ca pe un străin, nu ca pe o rudă!

De ce, cu cât i-l laudă mai mult, cu atât îi este mai antipatic? Din spiritul de contradicţie pe care Christei, de mică, i l-au detectat părinţii? Sau pentru că îi aminteşte de patronul şchiop al cofetăriei de pe Hauptstrasse şi de încercările lui, mereu reînnoite, mereu eşuate, de a câştiga bunăvoinţa ei – sora cea mică, ştearsă, dar harnică a strălucitoarei Klara? Pachetele de prăjituri, invitaţiile la cofetărie…

Cu o strâmbătură de dezgust, Christa dă la o parte farfurioara cu tort.

*

Savurând, cu ochii închişi, prima linguriţă, Traian Manu e cu gândul tot la vărul Victor: cum oare să învingă rezistenţa Christei?

— Dată fiind vârsta lui, sigur că a trăit sub mai multe stăpâniri, dar politica nu-l interesează. Asta mi-a declarat-o de la început şi mi-a crescut încrederea în el, pentru că este un lucru neobişnuit într-o asemenea ţară. Pe el nu-l interesează decât mâncarea, băutura şi prietenii, asta o spune şi o repetă. Îl lăsasem un copilandru. Acum este un munte de om, cu faţa roşie, cărnoasă, o figură rabelaisiană. Veşnic avea ceva de făcut, veşnic era cu o

glumă pe buze şi cu paharul în mână! De la început, mi-a spus pe şleau: „Dragă, te rog să apelezi la mine ori de câte ori ai nevoie de ceva“. Chiar şi forţa lui fizică neobişnuită mă făcea să mă simt în siguranţă lângă el… Un om simplu, dar tu ştii părerea mea: de multe ori, un om simplu valorează mai mult decât un om cu carte…

— De multe ori? Nu totdeauna? se strâmbă Christa.

— Tu, cu ironiile tale, fireşte! Este un adevărat personaj din romanele ruseşti… e drept că tu nu prea te omori după ele… Mie nu-mi plac stilul francez de grădinărit şi barocul, ţie nu-ţi place Dostoievski. Dar aici nu este vorba despre plăcut, ci despre util…

Este rolul gazdei să modereze astfel de momente, în care discuţia se întoarce mereu la disputa dintre profesor şi soţia lui, care sigur ţine de altceva decât de un personaj total neinteresant cum este vărul Victor. Şi Antonio o face în stilul său obişnuit, direct: de fapt, care au fost diferenţele cele mai şocante dintre lumea noastră şi lumea aceea? îl întreabă pe Traian Manu.

*

Stratul catifelat de moloz şi praf de pe frunza decolorată, zidurile cenuşii, cu dâre şi mai cenuşii de ploi, verdeaţa alburie, pânza roşie, atârnând moale, încremenită pe zidul striat de poluare şi ploi.

— …Există şi o altă ambianţă sonoră, altfel de zgomote. Dar şocul esenţial acolo ţi-l dau culorile, este o diferenţă flagrantă de culori, de cum intri acolo. Şi nu mi-am dat seama de lucrul acesta decât după întoarcerea mea aici, deşi, probabil, de înregistrat, atunci l-am înregistrat. Abia aici însă m-am dumirit că impresia de altă lume, de altceva pe care o ai înainte de a apuca să vezi cu adevărat ceva ţi-o dau culorile. Şi nu mă refer în primul rând la hainele celor de-acolo, la felul trist şi caraghios cum erau

îmbrăcaţi… Mă refer la un univers în culori şterse şi întunecate, ca un film alb-negru… *Sosind la capătul de dincolo al apelor, la poporul cimerian, pururi învelit în ceaţă şi întuneric şi pe care în veci nu-l vede soarele…*

Feţele lor neclintite de tineri bine-crescuţi: ca şi când glasul lui, dintr-odată patetic, şi sunetele ciudate ale acestei limbi de mult moarte nu îi îndeamnă în niciun fel să râdă. El se scuză, râzând:

— *Odiseea*, tot ea! La lucrarea de an, de la Seminarul Teologic, mi-am ales să refac traseul călătoriei în lumea de dincolo pe baza informaţiilor existente în literatura greacă…

— Dar cum de aţi fost atras la vârsta aceea de o asemenea temă, domnule profesor?

Traian Manu şovăie cu privirea în privirea ascuţită a Giuliei până când, brusc, îşi dă seama că a şovăit prea mult şi renunţă. Ochii lui, privind spre ceilalţi ochi, întrebători.

— Trebuie să fi fost curiozitatea morbidă a adolescenţei, cea bântuită de ideea sinuciderii şi de tot soiul de întrebări definitive. Dar sărăcia relatărilor despre tărâmul subpământean avea să mă dezamăgească. Şi ce promiţător începe: *mai e ceva mai greu să faci, sărmane?/ cum ai putut să vii tu pe tărâmul lui Pluto/ unde-şi au lăcaşul morţii, bicisnicele umbre?* Aşa începe relatarea călătoriei, dar continuă cu povestea lui Tyro, a Alcmenei, a Ifimediei, poveşti ale vieţii, de fapt. Niciun detaliu concret despre regatul Proserpinei. Lumea umbrelor, lumea de dincolo, nu poate fi nici înţeleasă, nici povestită… Cum de am ajuns însă aici?

Licărul din ce în ce mai panicat al pupilei. Nu mă lăsaţi aici să mă afund în nisipurile mişcătoare, întindeţi-mi o mână de ajutor! Nu vedeţi cum mă cufund până la genunchi, până la brâu? Aruncaţi-mi o frânghie! Acum, acum apa îmi ajunge până la gură! Acum, acum nisipul are să-mi astupe ochii! Rătăcesc de atâta timp prin întuneric şi nu mai ştiu cum să mă întorc! Tu, draga mea, nu se poate să mă laşi, luminează tu hăţişurile în care m-am pierdut.

— Giulia te-a întrebat de ce ţi-ai ales la adolescenţă o temă morbidă, spune calm Christa, întinzând mâna după o portocală. Şi dacă mai are şi altceva să te întrebe, ea sau Antonio, ar fi bine să se grăbească, pentru că de-acum înainte ar trebui să ne uităm la ceas. Ziua de mâine se anunţă lungă şi tu eşti evident istovit după această călătorie.

*

— Ne-aţi povestit întoarcerea, domnule profesor! Dar sosirea?! Tot atât de dramatică?

O notă de ironie s-a strecurat în vocea asistentului, dar profesorul n-a sesizat-o, crede Christa. Sau a ales să nu o bage în seamă, crede Giulia, care, ca şi altă dată, ca şi în multe alte dăţi viitoare, se simte împărţită între dorinţa de a-i fi fidelă întru totul soţului ei şi mintea ei vie, care îi spune altceva.

— Sosirea?! Deşi eram evident aşteptat – sau poate chiar din acest motiv –, sosirea mea acolo a fost şi ea dificilă. Gândiţi-vă, doar, că din prima clipă când am intrat în aeroport mi-au defilat prin faţă fel de fel de figuri – toate în mod egal de necunoscute. Eu însă ar fi trebuit să recunosc în fiecare dintre ele pe câte cineva. Teoretic, erau fiii, fiicele, nepoţii, strănepoţii fiinţelor care îmi fuseseră apropiate în prima parte a vieţii mele. Sau poate mai exact ar fi să spun „în prima mea viaţă“. Majoritatea celor care mă aşteptau erau născuţi sau crescuseră după plecarea mea. Trebuia deci, cât mai repede posibil, să ţin minte fiecare nume, împreună cu chipul şi povestea lui. Şi memoria mea care funcţionează tot mai prost de la o vreme…

— Nu vă supăraţi că vă întrerup, dar… Totuşi… De ce aţi folosit cuvântul *teoretic*, domnule profesor? „Teoretic, erau fiii, fiicele, nepoţii, strănepoţii…“

Doar ea putea pune această întrebare cu această voce, aparent şovăitoare. Doar mintea ei rapidă putea prinde ceea ce în mintea bătrânului ei profesor rămâne încă înfăşurat într-un halou de ceaţă.

— Poate o să vi se pară o simplă fantezie, dar ştiu că atunci, în clipa aceea, mi-a trecut prin minte prima oară un gând care mi-a tot revenit. Oare cine sunt toţi aceşti oameni? m-am întrebat. Sunt oare chiar urmaşii celor care mi-au fost cândva apropiaţi – la fel de apropiaţi cum mi-aţi devenit voi? Sau sunt doar nişte străini, pregătiţi să joace acest rol?

Ochii lui, plimbându-se, întrebători, pe feţele tinere care îl înconjoară. E tăcerea unor tineri bine educaţi, politicoşi, în faţa profesorului temut-iubit, într-o patriarhală sală de clasă? Sau e tăcerea unor adolescenţi care jinduiesc pământul sălbatic unde încolţeşte aventura?

*

— Ooo, ce roman poliţist ai început! Şi tocmai acum, când ne pregătim de plecare!

Vocea Christei: blândă, prevenitoare la început, pe urmă tot mai înaltă, ca o lamă flexibilă a unui cuţit de calitate, pe care îl ţii îndoit în mână şi îi dai, încet-încet, drumul.

— Dar nu vă lăsăm să plecaţi până nu ne terminaţi povestea sosirii! insistă Antonio cu aceeaşi undă de ironie în glas care o face pe Giulia să se simtă jenată. Aşadar, cel mai dificil moment a fost atunci când v-aţi întâlnit rudele… sau aşa-zisele rude?

— Nu, categoric nu! Acela a fost momentul derutant. Dar momentul cel mai neplăcut a fost la vamă. Stăteam, din ce în ce mai obosit, din ce în ce mai nervos, şi aşteptam să-mi vină rândul la control. Acolo să vedeţi control, dragii mei, pentru că citeşti în privirile poliţiştilor, înainte să-ţi deschidă geamantanul, că eşti un infractor: decizia e luată, condamnarea

făcută, vor găsi ei şi probele! Stăteam deci la coadă şi dura, şi dura! E drept, dura atât şi pentru că din geamantanele celor de dinaintea mea ieşeau căciuli de blană, în plină vară, pături, casetofoane, pachete de cafea şi ţigări Kent. Numai şi numai Kent par să fumeze oamenii cu ceva stare din ţara aceea, mi-e greu să vă explic de ce… Geamantane burduşite, oameni transpiraţi, poliţişti crunţi, cu figuri de bătăuşi, înjurături cum nu-mi aminteam să fi existat altădată în această limbă… Înjurăturile începeau, fireşte, după ce călătorul pleca de acolo cu valiza deschisă, cu săpunuri, şi spray-uri, şi ţigări curgând din ghemotoacele de lenjerie. Am înţeles pe urmă că se întorceau cei care lucraseră cu contracte în ţările arabe şi controlul era menit să-i determine să le lase vameşilor o şpagă cât mai mare… Din fericire, tocmai atunci a apărut, ca un înger salvator, Alexandru Stan, fostul meu coleg de studii, director de Institut, academician, şi încă alte înalte funcţii. Controlorii, vameşii au dus cu respect mâna la chipiu şi într-o secundă aşteptarea mea a luat sfârşit. Profesorul Stan nu a rostit atunci decât vorbele de circumstanţă: că se bucură de revedere, că aşteaptă cu interes să mă audă la conferinţă…

*

Christa râde.

— Aşteaptă cu interes să te revadă şi aici… Sunt aproape sigură că ai să primeşti cât de curând un telefon: tocmai a sosit şi vrea să te vadă. Poate poţi să-l ajuţi cu o recomandare pentru el şi pentru fiica lui, pe care s-o introduci…

Christa râde, Traian, nu. Tinerii surâd, nedumeriţi. El nu râde pentru că nu-l amuză decât setul lui de glume didactice? Nu râde pentru că are simţul umorului educat pentru alt tip de umor? Glumele ei vor rămâne pentru el

glumele unei limbi străine. Şi după atâţia ani de viaţă comună, încă i se întâmplă să nu distingă bine cum sună glasul ei, serios sau a glumă.

— Într-adevăr, ultima oară când ne-am văzut, profesorul Stan mi-a sugerat c-o să mă caute aici, cât de curând. Insistase să-i fac o vizită la Institut, înainte de plecare. A fost o simplă formalitate, a durat un sfert de oră, a ieşit din biroul lui şi m-a condus până afară, unde mă aştepta maşina. Fireşte, protocolul nu-i dicta aşa ceva, dar mi-a făcut un semn explicit că este ascultat, arăta spre tavan, spre telefon, iar eu învăţasem deja limbajul lor conspirativ, de toate zilele. Şi, afară, la despărţire, mi-a recitat din *Odiseea*, îşi amintise, din tinereţea noastră comună, că este cartea mea favorită. Vă spun versul în traducere, ca să înţelegeţi de ce l-am compătimit din toată inima când mi l-a şoptit: *Mai bine-aş vrea să fiu argat la ţară/ la un sărac cu prea puţină avere/ decât aici în iad să fiu mai mare*…

— O-la-la! Ca şi când ar fi fost pus cu de-a sila în înaltele lui funcţii! În fapt, dacă am înţeles bine, el a făcut o mare carieră politică, fiind vorba de un om cât se poate de abil. Iar lucrările lui sunt de mult depăşite. Ţie îţi pare rău că el s-a irosit în viaţa publică şi nu va mai lăsa nimic serios în urmă, dar eu mă îndoiesc că acesta a fost scopul lui în viaţă. Aţi fost colegi, sunteţi prieteni, dar nu semănaţi deloc… Şi să nu crezi că spun asta pentru că îi port pică pentru această călătorie…

Vocea Christei, casantă la început, s-a tot catifelat pe măsură ce vorbea. La sfârşit şi-a vârât în poşetă bricheta şi pachetul de ţigări, şi-a pus ochelarii şi s-a uitat la ceasul atârnat cu un lănţişor la gât.

Dar soţul ei încă mai are ceva de spus:

— Când ocupi funcţii importante cum ocupă el, într-un stat ca acela, sigur că plăteşti un anumit preţ. În primul rând, nu mai ai timp să te dedici studiului. Eram şi eu la început suspicios când am primit de la el o telegramă, avizându-mă că vrea să viziteze Centrul nostru European, despre care citise în reviste de specialitate. Nu-l puteam refuza, dar mi-am luat măsuri de precauţie de care acum mă cam jenez. Chiar l-am rugat pe Marco,

asistentul meu de-atunci, care a plecat la bursă în America, predecesorul tău, dragă Antonio, să nu ne lase singuri, şi, pentru că Marco era de faţă, s-a vorbit italieneşte tot timpul. Profesorul Stan este un excelent poliglot, nu a fost deranjat de acest fapt. Dar era o precauţie exagerată, pentru că în timpul şederii mele acolo l-am simţit, tot timpul, atent şi devotat ca un frate. Dar ajunge cu poveştile astea! Spuneai, Antonio, că ne mai aşteaptă o şampanie Martini? Atunci, să-mi pregătesc şi eu toastul!

Capitolul 22

Un băiat de aur

— Am ceva să vă arăt, tov colonel! Avem deja o recoltă semnificativă. Da, da, nu fiţi aşa sceptic, vă veţi convinge imediat! De-abia a plecat Transfugul, cum îi spuneţi, şi am colectat deja un prim dosărel de corespondenţă. Sunt optimist, avem bune auspicii! Îngăduiţi-mi să vă prezint piesele mai importante…

Mucea ăsta de Silviu Matei s-a scrântit de-a binelea de când l-au detaşat la Păltiniş. S-a decis să nu stăm numa pe tehnica operativă şi dân toţi care s-a şcolit acolo, locotenentul Matei al meu e ăl mai zmintit! Le-a luat faţa la toţi în aparat, un băiat de aur, o s-ajungă departe! Un băiat de căcat! Mi-a ajuns la urechi că târla lui de neamuri, gorbacioviştii sub acoperire, vrea să-l trimită-n State, şi nu la lucru, ca pălmaşii! Direct la bursă! Să-l şcolim la cel mai înalt nivel, că în alde ei stă viitorul instituţiei! Tineretul nostru în care ne punem nădejdea, hai sictir! O s-ajungă departe că are cin să-l împingă, naşi-su, generalu, mă-sa, maioreasa, ta-su vitreg, colonelul, ta-su natural la Informaţiile din armată! Nu ca mine, care-am venit de la glie, activist la Tineret, intrat în armată când s-a făcut reforma la Siguranţă, dân grad în grad, pân-am ajuns şef la Direcţia de Securitate şi Gardă! Să pune cu mine maimuţoiul ăsta nedus la muieri, doar la d-alea găsite de mă-sa?! Papagaliceşte cu vorbele alea furate când trăgea cu urechea la târla lui Noica, parcă îţi vâră degetele în ochi când îşi plimbă limba în gură, o s-o tot plimbe aşa, până şi-o scrânteşte! Dacă se gândeşte că o să troneze în biroul ăsta, se înşală! La Sfântu-Aşteaptă! Familia mea e aparatul! Aici am fost,

aici rămân, vom fi ce-am fost şi încă şi mai şi! Nu mă clinteşte pe mine orice marţafoi…

— Hai, dă-le-ncoa să văd ce-ţ poate pielea!

Fila nr. 90

NOTĂ

Serv. „F“ de corespondenţă ne-a comunicat cu adresa 0025722 din 5 septembrie 1986:

Numitul MANU TRAIAN, Istituto Europeo di Ricerche sull’Ambiente Mediterraneo, Neapole, figurează în evidenţa serviciului „F“ că între 23 şi 28 august 1986 a avut corespondenţă cu Dobrotă Cristian, din Bucureşti, str. Cîmpineanca 13, sector 3, tel. 32145, Izvoranu Cornel, şi Izvoranu Daniel, tel. 46071, din Bucureşti, Bul. Înfrăţirea între popoare, bloc 16, sc. C, apt. 313, sector 6.

Corespondenţa expediată de susnumiţii a fost semnalată la D.S.B. cu adresa nr. 0023836 şi la Dir. I-a cu adresa 00143267.

În perioada 12 august 1986 şi 25 august 1986, numitul Manu a fost în obiectivul Serv. „M“, iar actualmente formează obiectivul ind. 313.

Pt. conformitate

Lt. maj. CHICUŞ MARIN

— Da nu văd scrisorile ălora!

— Alea sunt pe venite, cum spuneţi dumneavoastră, tov colonel!

— Pe venite e un pârţ! Fuga marş la putorile de la Serviciul „F“ şi spune-le să lase bişniţa şi să pună osul la treabă, că o să le zboare fulgii dacă-mi pun mintea cu ei!

Capitolul 23

Sentimentul familiei

Aplaudă. O dată, de două ori, de trei ori, ajunge. Aruncă o privire nerăbdătoare spre ieşire, dar în dreptul draperiilor vişinii sunt doar plasatoarele; niciun spectator nu s-a mişcat de pe locul lui. Se uită cu coada ochiului la profilul Christei – regulat, sever chiar şi acum, când pare transportată de muzică. Părul tuns drept, sub linia urechii, tenul nefardat, riduri în colţul ochilor şi al buzelor peste care a întins, grăbită, un ruj palid. Sala continuă să aplaude, reîncepe să aplaude şi el, împins de entuziasmul Christei, care repetă entuziasmul sălii. Ea s-a ridicat şi aplaudă în picioare. El a rămas aşezat. Bate din palme, lent, în contratimp, şi aruncă priviri piezişe spre ceasul de la mână.

— …A ţinut prea mult? şuieră Christa.

Se uită la el de sus în jos, aplaudând mai departe.

— …Mă gândesc la tine, care mai ai atât de condus, şopteşte el, a scuză.

Chipul nemişcat al Christei nu arată prin nimic că l-ar fi auzit. Îşi aude zgomotul palmelor, slab, netopit în aplauzele ritmice. Nu-i place exhibiţionismul entuziasmului – aplaudatul în picioare –, dar trebuie să cedeze. Se ridică şi el, împreună cu ultimii spectatori reticenţi.

— La tine m-am gândit… că mai ai de condus în seara asta, repetă.

Christa îi răspunde cu un zâmbet absent. Niciun semn că ar avea intenţia să plece mai devreme. Sunt înglobaţi amândoi în delirul cuviincios al sălii – oameni de bună condiţie, mulţi vârstnici. Niciun bravo, niciun bis, niciun zgomot de dezordine omenească – bătăi din picioare, strigăte, scaune împinse. Doar vibraţia recunoscătoare de simpatie pe care o dilată ritmul

surdinizat al bătăilor de palme, exhibiţia unui evanescent sentiment de solidaritate sub lumini, sub arabescurile aurii ale tavanului.

— …Mă gândesc la drumul care ne aşteaptă, stăruie Traian.

Un singur zgomot de scaun lovit: al lui.

Zâmbetul satisfăcut al Christei: ştiuse dinainte că are să se lovească de scaun. Îi presimte mişcările, vorbele, gesturile, enervările, stă la pândă, înainte ca el să le schiţeze. Încearcă să intervină, să-i sugereze altele.

Iluzia că ne-am cunoaşte, dacă stăm alături.

*

El o priveşte acum pe violonista care se înclină: firesc, graţios, distant. De la cine mai putea să înveţe acolo, în leagănul revoluţiilor, cum se face o reverenţă? Să mai existe o soră a unei bunici-străbunici care să-i fi descris protocolul de la curtea Romanovilor în timp ce apa mai urcă o jumătate de centimetru în subsolul igrasios, inundând scaunele delabrate ale salonului Aubusson? Să mai fi reuşit să păstreze nevândută o vioară, un violoncel într-un colţ al holului comun din apartamentul mirosind a varză în care membrii celor patru familii care îl împart se combină mereu pentru o nouă ceartă?

La patru, la şase, la opt generaţii de la cataclismul Marii Revoluţii din Octombrie – câte generaţii trebuie să piară în frică şi sărăcie până să ajungi la Mullova? Pentru că uite-o, ce incredibil a cântat. Şi cât de înduioşător de tânără arată. Vârsta eternă a eternei Ana Maria…

Iarăşi ritmul mecanic al aplauzelor la care participă, jenându-se, ca de o copilărie. De ce? Neobişnuinţa: el nu are niciodată timp de pierdut cu aşa ceva. El nu şi-a putut permite să piardă timpul niciodată. El nu a mers de bunăvoie decât la concertele Anei Maria.

*

Christa s-a oprit şi ea din aplaudat. Tot trage de lănţişorul de la gât: încearcă să descifreze ecranul ceasului, mijindu-şi ochii, neputincioasă. Nu vrea să-şi pună, în acest moment, ochelarii.

— …Plecăm înainte ca să biseze? îl întreabă.

Veşnicul lui contratimp cu Christa. S-ar părea că în fine ea este de acord să plece. Acum. Sau e rapiditatea reacţiei ei atunci când privirea lui întârzie pe o făptură tânără?

— De ce să plecăm noi primii? se miră el. Evident că n-are să mai biseze.

Bună-credinţă, fair-play, egoism, duioşie faţă de copii, animale, făpturi neputincioase, respect faţă de adevăr, tradiţie şi ceremonialul acceptat – iată ce i s-a transplantat lui aici, în fiecare din ultimii lui patruzeci de ani. Iată ce crede că recunoaşte în acest public copt şi rezervat, stăpânit de un cuviincios delir.

Dar violonista Mullova?

Rochia, şocant de simplă, îi îmbracă firesc trupul subţire. Gust impecabil, educat de cine? La fel de sobră agrafa care îi strânge impecabil părul arămiu; fard discret pe ochii oblici, pe pomeţii laţi. Antrenată să cânte impecabil, să alerge impecabil, să sară impecabil, să mulţumească impecabil. Să cucerească săli după săli de public din această parte a lumii unde tancurile cu stea roşie nu au ajuns încă, unde imperiul într-o singură culoare – atotputernicul gri – nu stăpâneşte încă.

Să nu se lase furat de farmecul Mullovei, un soldat dresat să nu piardă nimic. Nicăieri. Niciodată. Şi mai ales acele teritorii nefericite, acea ţară *care a fost a noastră şi nu mai e a nimănui*, pe care o detesta prea intens Cioran.

Nu, este un gând urât. Mullova este Ana Maria şi-atât. Măcar aici nu, măcar arta s-o tragem din faţa tancurilor şi a resentimentelor noastre.

Lasă…

*

Aplauzele au început să slăbească, dar pe feţele din jur se vede acelaşi entuziasm perseverent. Mâinile din jur sunt antrenate în aceeaşi mişcare fără oprire. Dar ştiu toţi că sunt ultimele reverenţe reciproce: ale cuviinciosului public meloman, ale violonistei, ale pianistului.

— …parcă adineauri te grăbeai, şopteşte Christa.

Reacţia lui derutantă, aşa cum, de altfel, ea o şi aşteaptă. Să dărâme un scaun atunci când e o linişte desăvârşită. Să vrea să plece în toiul aplauzelor şi să nu vrea atunci când lumea se pregăteşte să plece. Evident, mintea lui e încă la călătoria inutilă în acel ţinut sălbatic unde ea nu a avut niciun chef să-l acompanieze. În schimb, a făcut bine că l-a convins să meargă la acest concert…

Sonate für Klavier und Violine No. 1 G-dur op. 78 von Johannes Brahms Vivace ma non troppo Adagio Allegro…

Cobori încet capacul pianului şi mergi să deschizi fereastra, dacă întinzi mâna, atingi crengile înfrunzite, iar mirosul lor de verde, de proaspăt melodios îţi intră în odaie odată cu lumina aurie, catifelată a sfârşitului de aprilie.

— …Un minut în plus ce importanţă poate să mai aibă? dă Traian din umeri.

Un minut în plus poate să ţi se pară enorm uneori, aşa cum i se pare ei, acum. A apucat-o brusc dorinţa să respire aerul proaspăt de afară. Un parc la fel de rafinat ca şi sala de concerte a castelului, i-a spus lui Traian ieri, încercând să-l convingă să asculte o violonistă de excepţie şi să se dezmorţească într-o scurtă plimbare prin parcul plin de animale şi opere de artă, înainte să pornească pe drumul lung spre casă.

*

Rozul, verdele, albul fulgeră în goana bicicletei, corole roz-albe, vişini japonezi, magnolii, cireşi înfloriţi deasupra imenselor geamuri limpezi.

Iar tu pedalezi fără nicio grabă pentru că e prea frumos afară ca să te grăbeşti, de pe podul pe care treci acum, vezi Rinul verde până departe, vezi spuma albă, ridicată peste ecluze, vezi copacii albi, înfloriţi pe dealurile verzi, auzi clopotul catedralei. Peste o săptămână e Paştele, peste o săptămână e sărbătoare, apeşi degetul pe soneria invizibilă şi aştepţi să vină Klara sau Walter sau tata să deschidă uşa şi te uiţi în sus la fereastra deschisă a camerei tale. De acolo se varsă peste Hauptstrasse seara noastră de muzică, *Sonate für Klavier und Violine*.

*

Zâmbetul Mullovei s-a mai răcit cu încă un sfert de grad, dar reverenţa e la fel de graţioasă. Încununată de aplauze tot mai anemice, dispare în culise cu pasul ei tânăr şi elastic, ducându-şi cu o distincţie armonioasă vioara. A ieşit din scenă, dar a rămas încă în privirea lui mirată, îndepărtată, împreună cu nevăzutul ei profesor de instrument şi toţi ceilalţi nevăzuţi educatori şi supraveghetori care au împins spre sala de concert a castelului rococo (corpul central 1300, aripile noi 1700) mica sălbăticiune cu pometii laţi, cu ochii oblici şi părul arămiu…

— …Te foieşti în timpul concertului şi, când jumătate din spectatori sunt deja la vestiar, devii dintr-odată interesat şi suntem ultimii care ieşim din sală. Chiar dacă e vorba de un simplu minut, de ce să nu profităm de el aici, în parc?

— Am ieşit odată cu toată lumea, draga mea… Vezi cum exagerezi? Eu am crezut că asta vroiai, să mai întârzii, dar se vede că m-am înşelat…

Are o voce conciliantă şi nepăsătoare. Degetele lui albe, lungi închid nasturii pardesiului bleumarin. De ce, când e atât de cald afară? E început de septembrie, dar aerul parcului este proaspăt şi cald ca la sfârşit de aprilie.

— Atunci când dădeam semne că vreau să ieşim mai repede, la tine, care trebuie să conduci atâtea ore, m-am gândit, ţi-am şi spus. Poate că n-ar fi trebuit să ne încărcăm şi cu acest concert, pentru că arăţi deja obosită… parcă încă dormi…

*

Du-ţi bicicleta pe mijlocul străzii şi nu te gândi de ce mergi ca în somn, cine poate să-ţi spună care e viaţa ta adevărată, care e casa ta adevărată?

Cine îţi garantează că nu visezi şi acum? Poate doar visezi că traversezi parcul de la castel spre parcarea unde te aşteaptă maşina, poate de fapt tu mergi pe Hauptstrasse şi auzi clopotul catedralei.

Poate e doar un vis că de opt luni n-a mai venit de la tata nicio scrisoare, că Walter a intrat în Hitlerjugend şi pe urmă în Waffen-SS şi a plecat să apere Berlinul cu trenul care cânta *Heidemarie*. Poate e doar un vis că i-ai scris lui Hermann, *să nu fii nefericit, chiar dacă nu e al tău copilul din burta Klarei, pentru că eu te iubesc, eu am să te aştept, de aceea cobor zi de zi, disciplinată, în adăposturi, atunci când aud alarma…*

*

— …Când am aflat că avionul tău are o întârziere atât de mare, am vrut să decomand vizita la Giulia şi Antonio, dar au insistat atât de mult să

venim, oricât de târziu, încât a trebuit să accept. N-am fi avut cum să scăpăm, ar fi trebuit să mergem azi la ei şi ai fi fost nemulţumit că mai pierzi o zi în Roma. Cred că din cauza oboselii erai surescitat ieri, ai vorbit mult mai mult decât de obicei şi la un moment dat chiar ai deraiat… poate îţi mai aminteşti ce-ai spus, aşa-zisa ta dilemă cu rudele, dacă era sau nu era familia ta. O metaforă, desigur, dar ei nu au luat-o aşa, se vedea pe feţele lor că nu ştiu ce să creadă.

Ochii lui măriţi, cu albastrul mai decolorat, mai dezorientat de sticla groasă a ochelarilor.

— Dar nu… nici gând, draga mea. Nu a fost vorba de nicio metaforă. Când eram printre ei, acolo, într-adevăr, de mai multe ori m-am întrebat: oare sunt chiar rudele mele? *Sărmanul de mine, unde sunt, în ce ţară, la ce popor sălbatic?*

— De ce să nu fie rudele tale? Puteau fi rudele tale, chiar dacă nu îţi plăceau. Chiar dacă nu te înţelegeai cu ele…

*

Poate că Walter n-ar fi ajuns să moară în Pankow, înainte să apuce să arunce grenada pe care o strângea în mâna transpirată, îngustă, dacă tu nu i-ai fi aruncat în foc jurnalul. Poate că mama bea într-adevăr pe furiş încă de dimineaţă, aşa cum i-a strigat în faţă Walter, atunci când v-aţi certat ultima oară şi el a plecat, trântind uşa.

Poate nici Klara nu a vrut să dea Germaniei încă un soldat, ca fată-mamă, aşa cum spunea, ci doar îşi pierduse răbdarea pentru că Hermann nu venise în permisie… La vârsta ta de acum ai putea să înţelegi ce uşurată de grijile casei s-a simţit după ce patronul şchiop al cofetăriei a început să vă umple casa cu alimente la negru şi pachete de prăjituri.

Poate Klara n-a mai vrut să coboare în adăpostul din Bergstrasse pentru că era supărată, îţi descoperise scrisul pe scrisoarea adresată lui Hermann şi se temea că el va rupe logodna şi tu o să-i iei locul.

Dar aşa, ai rămas doar tu cu ruşinea amintirilor, să plângi fără lacrimi în somn, să urli în somn fără glas.

Şi atunci, toţi acei ani n-au fost decât un vis? Un vis, ce altceva ai vrea să fie.

*

— Nu de plăcut e vorba, cum ar fi putut să-mi placă acei bieţi oameni care mi-au defilat prin faţă la sosirea în aeroport, prost îmbrăcaţi, stângaci, egal de necunoscuţi? Cât despre întâlnirea cu ei, a fost total lipsită de afecţiune! Mult mai caldă este o conferinţă a noastră, care îmi dă prilejul să mă întâlnesc cu prieteni dragi! Cei de *Dincolo* nu mi-au transmis deloc un sentiment de familie, feţele lor rămâneau nemişcate, chiar şi atunci când zâmbeau. Am simţit chiar de la început, deşi am fost asaltat de necunoscuţi care se străduiau să-mi explice câte ceva, unii m-au întrebat, absurd, dacă îi recunosc! Pe cine să recunosc, spune şi tu, când vârsta lor spunea clar că se născuseră după plecarea mea!? Şi toţi susţineau că s-au gândit la mine şi m-au aşteptat, de ce să mă aştepte, dacă nici nu ne mai văzuserăm până atunci? Aşa că, de fiecare dată când eram împreună, îmi revenea suspiciunea, oare cine să fie toţi ăştia? Or fi într-adevăr rudele mele sau nişte străini, puşi să joace acest rol? mă întrebam. Şi nici până la sfârşit nu m-am lămurit…

Nu se uită la Christa, în timp ce vorbeşte, se uită mereu drept înainte. Îl agasează ceva de când a ieşit din sala de concert, îi displace ceva… dar ce? Şi dintr-odată îşi dă seama, straturile de lalele, agasant de drepte, agasant de egale. Şi-ar dori o grădină cu plante încâlcite, cu straturile pline de frunze de anul trecut, putrezind în pace, la lumină, cu pânze umede de păianjeni şi

musculiţe bâzâind inconştiente deasupra lor. Unde-i această grădină în care ar vrea să zacă pe o pătură, cu ochii închişi, la soare? *În ţara care a fost a noastră şi nu mai e a nimănui*, spune prietenul Cioran.

*

— Iartă-mă, dar bănuiala ta e lipsită de orice logică şi aduce a paranoia. De ce s-ar fi pregătit un spectacol cu necunoscuţi pe rol de rude, special în cinstea ta?! Absurd! Ca să nu mai spun că atunci nici Victor nu ar mai fi vărul tău, e corect, nu?

— Victor este excepţia, draga mea! De aceea am şi pledat, poate excesiv, cauza lui, în faţa ta şi a prietenilor noştri tineri! Nu ştiu, literalmente, ce m-aş fi făcut fără Victor, fără glumele lui, mai ales atunci când s-a întâmplat să lipsească Alexandru şi fiica lui, Teodora. Cu ei mai glumeam, mai râdeam, dar în rest parcă eram pe scenă. Dacă eu, aşa tăcut cum îmi reproşezi că sunt de obicei, ajunsesem să întreţin conversaţia! Ceilalţi, rar să mai scoată vreunul o vorbă. Şi atunci când stăteam la una din mesele acelea interminabile, foarte puţin animate, îi simţeam pe toţi că, mai pe furiş, mai pe faţă, se uită la mine, că nu mă scapă o clipă din ochi, că nu-mi pierd nicio vorbă…

*

Verdele intens-umed al pajiştii. Păunul, cu coada desfăcută, sărbătoreşte, se grăbeşte, solemn şi caraghios, spre paznicul înconjurat de raţele sălbatice care se înghesuie, măcănind, în jurul lui. Doar un porumbel cenuşiu gulerat vine mai departe, în urma lor, ca o găină prea domesticită.

— Du-te şi tu, hai! Du-te şi tu acolo unde se serveşte masa! Noi n-avem ce să-ţi dăm, îl sfătuieşte, jucăuşă, Christa.

Dar nu: porumbelul continuă să se ţină cu încăpăţânare după ei.

— Du-te odată, dacă ţi se spune! Hai, pleacă! strigă Traian.

Christa clatină din cap, dezaprobator.

— Bietul porumbel! De ce te răsteşti aşa la el?

— Porumbel? Ăsta mai e porumbel?! Uită-te în ce hal a ajuns! De gras şi de greoi ce este, nici să zboare nu mai poate, se loveşte cu aripile de pietriş!! Îmi aminteşte de oamenii de *Dincolo,* deşi captivitatea lor e infinit mai inconfortabilă. Dar acolo puţini au mai rămas, cât de cât, liberi! De fapt, în afară de acest văr Victor şi de prietenul meu Alexandru Stan, eu nu am întâlnit pe nimeni…

S-a oprit în loc şi îşi subliniază frazele cu gesturi largi. S-a oprit şi porumbelul cenuşiu, gulerat, care aşteaptă, răbdător, cu capul puţin înclinat într-o parte. Traian îl uşuie, şuierat, ca pe o pasăre de curte, dar porumbelul nu se mişcă. Iar Christa urmăreşte scena cu un început de indignare: se vede că, în lumea sălbatică de unde el a venit, animalele din arca lui Noe sunt prost tratate. I-o şi spune, pe un ton moralizator, dând din mâna pe care niciun inel, nicio brăţară nu ascund zbârciturile, venele îngroşate, petele de bătrâneţe.

— Tu îţi închipui că mai poţi fi liber într-o astfel de lume? Iar suspiciunea ta în privinţa familiei mi se pare o pură fantezie. Un serial ieftin de televiziune. Ai văzut sau auzit ceva care…?

— Nu… De văzut nu pot spune… Sau poate că… Nu ştiu, n-am de fapt nicio dovadă… E vorba mai degrabă de atmosfera crispată…

— Dar şi pentru ei tu erai cineva nou, necunoscut! Şi renumele tău putea să-i intimideze!

— Putea fi aşa la început, de acord. Pe urmă, relaţia ar fi trebuit să se normalizeze, dar nu. Chiar şi atunci când am mers cu toţii în orăşelul nostru, prea tăceau. Nu mă pierdeau o clipă din ochi, dar tăceau. Erau ca

nişte figuranţi într-o piesă. Şi ce m-a pus mai mult pe gânduri era ordinea din camere. Parcă nu-şi permiteau să clintească nimic. Nu cumva şi casa asta în care m-au adus este o casă oficială? mi-a trecut la un moment dat prin minte…

*

Christa a reuşit – cum oare? – să-l convingă pe porumbel să se ducă la paznicul care aşteaptă lângă platoul cu grăunţe. Stă pe loc şi-l priveşte încântată cum se îndreaptă spre locul bine ştiut, legănându-se greoi, ca o găină prea domesticită.

— Ai făcut din bietul porumbel, inofensiv, metafora nemulţumirilor faţă de cei din ţara ta!

— Ţi-am mai spus că aceea nu este ţara mea. Şi nu sunt enervat, deşi recunosc că acest porumbel degenerat îmi stârneşte o senzaţie neplăcută… o mică repulsie.

— Degenerat? De ce? Doar pentru că s-a ţinut după noi tot drumul?

— Exact asta, da! Că se ţine după noi, deşi interesul lui ar fi să se ducă la paznicul care îl hrăneşte! Nu mai are niciun fel de repere, şi-a pierdut instinctele! Nu ştie unde îşi poate găsi hrana, nu mai poate să zboare. Constat la el ceea ce toată lumea ştie: cum se degradează făpturile în captivitate.

Un pui minuscul de raţă sălbatică a încremenit în mijlocul ochiului minuscul, verde, de apă. Aproape de mal, grupul statuar al cerbului încolţit de câini. Cerbul îngenuncheat, încolţit de câinii care i se urcă, lătrând, pe coapse, pe spinare, pe gât, colţii lor de piatră înfipţi, pentru totdeauna, în carnea lui de piatră, coroana grea atingând cu rămurişul ei încâlcit soclul înecat în roşul lalelelor, jetul limpede de apă ţâşnindu-i din răni. Ce oroare! Dar nu, nu aşa se priveşte arta!

*

— Şi pentru asta să te răţoieşti la o pasăre nevinovată?! Bătrâneţea nu este nici înţeleaptă, nici calmă, aşa cum se crede, oamenii vârstnici sunt nervoşi, depresivi, lipsiţi de răbdare…

— Christa care le ştie pe toate! Acum ai devenit şi specialistă în gerontologie! De când?!

— Observ pe mine, bineînţeles! Dar, înainte de asta, a trebuit să văd cum s-a degradat, treptat, sănătatea bunicilor mei. Şi ei au fost longevivi, au avut o bătrâneţe de invidiat, bine ar fi să le semăn, iar pe mine ei m-au salvat. Eram cu ei în adăpost când s-a zguduit pământul, întuneric, ţipete, miros oribil, adăpostul era prost aerisit şi unii de frică vomau sau se scăpau pe ei… Dar ne-am dat seama că bomba nu căzuse în apropierea noastră, ci mai departe, şi cineva, o voce de bărbat, a spus: au lovit în Bergstrasse. Când s-a oprit alarma, am alergat de nebună până acolo, am văzut de departe ruinele caselor înnegrite, în flăcări. Bunicii m-au scos dintre mormanele de moloz, dintre ruinele printre care rătăceam, m-au luat la ei acasă şi au stat cu schimbul lângă mine, ziua şi noaptea, până mi-am revenit din starea de şoc. Bunicul avea un doctorat în psihologie, luat la începutul secolului, la Viena, şi predase mulţi ani la facultate. A desfăşurat o întreagă terapie pentru că, după ce m-a scos din starea de şoc, am căzut într-o depresie severă, care a durat luni de zile. Bunicul îmi tot repeta că, dacă vreau să fiu bine, trebuie să-mi controlez emoţiile şi mai ales să nu-mi tot proiectez în minte imaginile dureroase. Să fac efortul să le îndepărtez din amintirea mea…

De ce să rămâi doar tu să rătăceşti printre movilele de moloz din care se aud scrâşnind lopeţi, printr-un oraş de moloz, scufundat în beznă, luminat doar de flăcări?

Nu mai scurma cu unghiile tale rupte, însângerate, în cioburile de sticlă, în sârmele înroşite în foc, nu mai striga: Klara! Mamă! Aşteptaţi! Au să

vină deţinuţii francezi, prizonierii ruşi care dezgroapă cadavrele şi bombele neexplodate, le vezi umbrele lângă mormanul de cărămizi unde cândva ai visat că este casa noastră din Bergstrasse? Nu mai săpa cu mâinile în molozul încins, nu mai urla: Klara, mamă, aşteptaţi! Au să vină prizonierii, îi auzi cum sapă tot mai aproape, Klara, mamă, aşteptaţi încă puţin, ei au să vă dezgroape! Au să sape atent, cu grijă, ca să nu vă rănească, să nu vă… au să dezgroape, ce?

Nu urla, trezeşte-te! E doar un coşmar, ai visat!

Nu-ţi pierde capul, mergi cum poţi înainte, e viaţa ta adevărată.

Mi-e frică să adorm şi să visez, mi-e frică să scormonesc, urlând, în molozul fierbinte, în aşchiile de sticlă, cu unghiile mele însângerate, mi-e frică să merg înainte, prin întuneric, pe bâjbâite, în viaţa mea adevărată, mi-e frică…

Capitolul 24

Dosar „Savantul“ (4)

Fila nr. 86
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
DIRECȚIA BUCUREŞTI
29 AUG. 1986
SECTORUL 6 MILIȚIE

În cursul lunii august a.c. numitul Izvoranu Daniel din Bul. Înfrățirea între popoare bl. 16, scara C, apt. 313 din Bucureşti expediază o vedere către numitul prof. MANU TRAIAN din Italia Istituto Europeo di Ricerche sull’Ambiente Mediterraneo, Neapole, fără stradă şi număr.

Luați măsuri de identificare a numitului Izvoranu Daniel pentru a stabili cînd şi în ce împrejurări a plecat din țară numitul MANU TRAIAN.

Şeful Serviciului

Maior EFTIMIE GHEORGHE

Capitolul 25

Conferinţa ratată

Christa s-a oprit în faţa panoului de lemn cu programul spectacolelor din luna următoare, ca şi când ar căuta ceva – un anumit solist, un anumit concert. Citeşte ici-colo, pe sărite, cuvinte fără legătură între ele, conştientă de inutilitatea gestului. S-a oprit şi Traian, dar numai ca să se uite, atent, la ea, pentru că îl surprinde tăcerea ei din ultimele minute.

— Ce faci, draga mea?! Plângi? Plângi ori mi se pare mie?

Zâmbetul din glasul lui, întâlnind zâmbetul ei silit.

— E ceva mecanic, să ştii. După patruzeci de ani, din păcate, mi se umplu automat ochii de lacrimi. La anumite cuvinte, la o muzică anumită. Poate e o simplă alergie…

Sentimentul de umilinţă faţă de corpul care începe să te trădeze, lacrimile apărând odată cu emoţiile, urina ţâşnind odată cu strănutul…

— …Urinaţi mai des ca înainte şi în cantităţi mai mici?

— …De ce mă întrebi asta, doctore? La ce diagnostic te gândeşti?

— Liniştiţi-vă, doamnă! Sunt simptome curente la vârsta aceasta. De altfel, chiar şi destui bărbaţi au unele neplăceri…

Christa trage ceasul atârnat de lănţişorul de la gât în dreptul ochilor mijiţi: aici, în lumină, poate să vadă ecranul şi fără ochelari. Şi ce vede o convinge că e momentul să grăbească pasul. Până la următorul concert vor fi la mare distanţă de acest castel vechi şi de parcul în care mâine vor înflori alte lalele proaspete.

*

— Deci singurul tău motiv de suspiciune este că cei de *Dincolo* nu ţi-au dat sentimentul de familie. Ţi s-a părut că interpretau prost, ca nişte amatori, roluri de rude… Nu vorbeau firesc…

— Mai deloc nu vorbeau. Liniştiţi, cu câte o carte în mână, mai ales una părea să-i intereseze, care făcuse vogă şi toată lumea pe asta o citea sau vorbea despre ea. Ritmul vieţii acolo e mai lent şi atunci ce să facă? Citesc. Pe unul l-am văzut că a citit tot timpul conferinţei mele…

— Înţeleg, în fine, de ce eşti nemulţumit de călătorie! Cineva şi-a permis să nu fie atent în timp ce vorbeai! Şi aici am văzut cum te enervezi la anumite reacţii ale sălii pe care alţi vorbitori nu le iau în seamă! Încerci o vreme să fii îngăduitor, dar de fapt mimezi îngăduinţa şi, de la un moment dat, nici nu-ţi mai dai osteneala să mimezi…

— A, nu! Înseamnă că nu mă cunoşti nici după atâţia ani, draga mea! Ultimul lucru care m-ar fi deranjat ar fi fost să citească cineva în sală! E vina mea dacă nu am reuşit să-i captez atenţia. Cu studenţii mei, da, sunt mai puţin îngăduitor, pentru că mi se pare inacceptabil ca orice imberb ignorant, înarmat cu trei citate din Troţki şi două din Marx, să vină să-ţi ceară socoteală! Mi se pare inacceptabil şi să o ţii doar în glume ca să captezi amfiteatrul, cum fac unii dintre colegii mei! Şi grevele lor, de ce? Pentru că ei nu vor să înveţe! Când tinerii din ţări nefericite ar da oricât să aibă şansele lor…

— Ceva tot cred că s-a petrecut la conferinţa aceasta, de vreme ce nu suporţi să vorbeşti despre ea! Dacă nu te-au provocat tinerii din sală, atunci poate au făcut-o frumoasele tale compatrioate! Puse la punct cu tot ce e mai şic acolo!

— Ei, Doamne! Frumoase acum o jumătate de secol! Majoritatea ascultătoarelor feminine erau de vârsta mea! Îmi pare rău că te dezamăgesc, dar nu s-a petrecut niciun incident…

— Când ai tineret în sală, nu poţi să n-ai incidente!

— Nu a fost niciun incident pentru că nu a fost nici tineret… Sau aproape deloc… De ce ai presupus aşa ceva?

— Dar nu aşa arată sălile în care vorbeşti tu?

— Aici! Dar acolo?! Erau în primul rând oficialităţi de toate gradele, cei de la Institut, de la facultate, în genere oameni maturi, câţiva tineri, despre care cu greu puteai spune dacă erau sau nu studenţi; în niciun caz genul de tineri care provoacă vorbitorul cu întrebări-încuietoare. Am înţeles de la profesorul Stan că aceasta ar fi asistenţa obişnuită a unui asemenea loc – sală de consulat, bibliotecă străină. Cei de acolo, spunea el, nu au cine ştie ce interes să le frecventeze, ca să nu fie prost văzuţi. Dar erau în sală şi vechi cunoştinţe ale mele, oameni vârstnici, cu familiile lor, care aflaseră, ei ştiu cum, că sunt acolo. Asistenţa neomogenă mi-a creat o dificultate în plus, pentru că nu ştiam cărui public mă adresam…

*

Cupele roz, galbene, aurii, albe, mov-negre ale lalelelor s-au strâns de seară. Dar în pământ se umflă bulbii celor care au să se deschidă mâine-dimineaţă, atunci când lalelele de azi au să fie retezate de la rădăcină de mâna nemiloasă a grădinarului, atent ca petalele lor să nu ajungă scorojite. Lalelele din acest parc nu au dreptul să îmbătrânească.

— Profesorul Stan mă avertizase să fiu atent să nu mi se arunce provocări politice. De aceea am ţinut un discurs strict ştiinţific, deci, din punctul de vedere al unui public neprofesionist, absolut plicticos!

Ea protestează: tu nu poţi să fii plicticos, el insistă: ba da, pot, din păcate.

— Crede-mă că într-un asemenea mod plicticos n-am mai vorbit nicăieri! Nu mi-am îngăduit nicio secundă să ies din subiect! Nicio remarcă

în plus, nicio digresiune. Detest să fac pe clovnul în faţa studenţilor, dar nici ca acolo, să nu-ţi permiţi niciun fel de glume. Aşa ceva aici m-ar fi făcut ţinta proiectilelor de hârtie şi într-o jumătate de oră aş fi avut sala goală! Acolo, s-ar părea că ei au găsit discursul meu firesc, nici fluierături, nici prea multe aplauze. I-a derutat doar că i-am anunţat: „Regret, dragii mei“, le-am spus, „că nu o să stăm, cum mi-ar fi plăcut, pur şi simplu, de vorbă! Poate şi voi aţi fi preferat, numai că eu am venit pregătit să vă ţin o prelegere ştiinţifică, plicticoasă!“. Oricum, precauţia lui Alexandru mi s-a părut exagerată, nimeni nu avea intenţia să mă deranjeze. Numai atunci când le-am spus că voi ţine o prelegere plicticoasă au fost derutaţi, nehotărâţi. Ce vrusesem de fapt să spun? S-a auzit un râs, s-au auzit câteva vorbe care, în tăcerea jenată a celorlalţi, au sunat oarecum ca o insolenţă. Acolo, sunt obişnuiţi ca tot ce spui să aibă un înţeles ascuns, chiar contrariu, şi caută insinuarea până şi în cea mai plată frază. Am avut atunci o ezitare dacă să arunc sau nu mingea înapoi. Am ales să nu.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă eu am vorbit, iar ei s-au prefăcut că mă ascultă…

— De ce spui asta? Poate chiar te ascultau!

— Mă ascultau, sigur că da! Mă ascultau colegii mei! Specialiştii! Dar restul? Fiecare, dintr-un motiv sau altul, aştepta ca totul să se termine mai repede. Ziariştii, ca să mă asalteze cu interviul pe care nu aveam de gând să li-l dau, ţi-am spus asta înainte să plec. Oficialităţile, care peste tot sunt grăbite, ca să mă gratuleze şi să-mi transmită invitaţii pe care aveam de gând să le evit. Iar sala…

*

Poate l-a înviorat muzica. Poate oboseala prea mare din ultima săptămână l-a mobilizat. Sau poate e doar enervarea care urcă în el pe

măsură ce povestirea lui se apropie de momentul neplăcut. Hai, lasă asta, îi vine să-şi spună, ca atunci când îl obsedează o gafă, hai, lasă asta, dar e prea târziu să mai repare ceva. Sau să uite…

— La sfârşit, sala era mult mai plină decât fusese în timpul conferinţei mele. Punctualitatea nu este punctul forte al oamenilor de acolo, o bună parte dintre ei intraseră în timp ce eu vorbeam, dar nu păreau să fie conştienţi de impoliteţe. Astfel încât la sfârşit, la fel ca la aeroport, o mulţime de necunoscuţi se înghesuiau în jurul meu să mă felicite şi să fie recunoscuţi. Până la urmă, s-a creat un şir destul de dezordonat şi care înainta foarte încet, iar eu trebuia să schimb o vorbă cu fiecare, să notez un număr de telefon, o adresă, să ascult o poveste greu de înţeles, cu insinuări şi amănunte inutile, să promit că voi veni neapărat – la un dejun, la o cafea, în casa lor de la ţară, de la munte, în weekend. Şi, cum doamnele, dar şi domnii erau foarte locvace şi aveau acelaşi gen de poveşti confuze şi acelaşi mod aproape neinteligibil de a vorbi, clipeau, uite-aşa, tuşeau, făceau pauze şi semne cu mâna spre tavan, la stânga, la dreapta, încât cu fiecare dintre ei pierdeam o grămadă de vreme, unii dintre cei aflaţi mai departe de mine au început să protesteze. Mai întâi în şoaptă, pe urmă din ce în ce mai tare. Atunci m-am gândit că, dacă se va crea o anumită dezordine, s-ar putea să avem neplăceri – şi eu, şi ei, cu toţii…

*

Înainte să-l vadă, l-a auzit. Un zgomot mic, ca un ţârâit în pietrişul aleii. Şi acum, Christa l-a şi zărit: un ghem cenuşiu care se rostogoleşte peste straturile viu colorate. Tot mai mic, tot mai departe.

— Un iepure, Traian! Nu, acolo, la dreapta, am spus! Lângă statuia cerbului! La dreapta, nu la stânga…

Ochii lui, cu verdele-albăstriu diluat de sticla groasă a ochelarilor, rătăcesc, derutaţi, în imensitatea ordonată a parcului.

— La dreapta?… Unde la dreapta? A, da! Uite-l!

— Când văd iepuraşi, totdeauna mă gândesc la o figurină de ciocolată, nu la o vietate. Probabil pentru că îmi plăcea atât de mult când vedeam iepuraşii şi ouăle de ciocolată în vitrina cofetăriei instalate în fosta noastră casă, înainte de Paşte…

Şi aşa ai rămas doar tu să vezi, la fiecare sfârşit de aprilie, un ou de ciocolată imens, acoperit de o glazură multicoloră, roz-alb-fistic, împodobit cu panglici, înconjurat de iepuraşi de ciocolată, mai mari, mici, în vitrina celei mai elegante cofetării de pe Hauptstrasse, adică a vechii noastre case, în care ne era atât de frig, dar eram împreună.

O să intraţi, într-o zi de vară-primăvară, în curtea interioară a cofetăriei renovate, adică în fosta voastră grădină, o să staţi toţi patru, Hermann, tu şi copiii, la o măsuţă albă, cochetă, în faţa imenselor porţii de îngheţată, acoperite de mormane albe de frişcă. Tu ai să le arăţi copiilor fosta ta fereastră până la care ajung crengile platanului şi ei au să înfigă lacomi linguriţele de argint în mormanele pufoase de frişcă, e prima dată, mamă, când mâncăm îngheţată la o cofetărie atât de scumpă, e prima dată!

De aceea nu au să se îndure să ridice ochii spre fereastra pe care ţii cu tot dinadinsul să le-o arăţi şi, când Hermann va face nota de plată, ei au să te întrebe miraţi: dar tu ce ai? dar tu de ce plângi? de ce plângi, mamă?

*

— …Aşadar, ceea ce la început m-a emoţionat şi pe urmă m-a amuzat am început să o simt ca pe o corvoadă. Mă exaspera şi când îi vedeam scormonindu-şi buzunarele după o bucăţică de hârtie, după un pix cu mina uscată sau întorcându-şi pe dos bietele poşete îndelung purtate, ca să

găsească ceva pe care să noteze numărul de telefon, ca să mi-l dea. Acolo, cărţile de vizită sunt o ciudăţenie. Iar la un moment dat, când am estimat lumea rămasă în sală şi timpul pe care aveam să-l pierd cu fiecare şi mi-am dat seama că mai am de îndurat cel puţin o oră, am fost de-a dreptul exasperat. Lor le era mai uşor, veniseră să mă vadă şi să-mi ceară ceva concret. În plus, au şi obişnuinţa, devenită plăcere masochistă, de a sta la cozi. Aşa că, răguşit, cum ştii că ajung după fiecare conferinţă, le-am spus: „Vă mulţumesc tuturor, dragii mei, pentru că aţi venit să mă ascultaţi! Din păcate, trebuie să mă retrag, dar mai rămân câteva zile aici şi sunt convins că vom avea ocazia să stăm de vorbă!“.

Se opreşte, derutat de ezitarea pe care o citeşte în privirea ei:

— …Te plictisesc cu poveştile mele?

— Să mă plictiseşti?! Ce idee! Te ascult cu mare atenţie. Dar trebuie să-ţi spun că n-a fost prea elegant din partea ta să scapi aşa!

— Dar intenţia mea nici nu a fost să scap, crede-mă. Eram decis să dau măcar un telefon, înainte de plecare, la adresele şi numerele de telefon scrise pe petice de hârtie. Le-am pus în buzunarul hainei şi n-am avut încotro, a trebuit să merg la restaurant, împreună cu personalităţile locale, cu cei de la Institut şi, fireşte, cu profesorul Stan şi colaboratorii săi. Din familie, nu ştiu de ce, nu a venit nimeni, în afară de vărul Victor. La restaurant era îngrozitor de cald. Am cerut voie să-mi scot haina şi am pus-o pe spătarul scaunului, dar cineva, poate chelnerul, poate vărul Victor, mi-a dus-o cu amabilitate la garderobă, de unde am şi recuperat-o curând, pentru că fusese deschis geamul, ca să se aerisească sala. Se fumase îngrozitor de mult, aşa cum se fumează acolo, cu o totală nepăsare faţă de nefumători. Poate să fi răcit din cauza ferestrei deschise sau să se fi declanşat obişnuita mea rinită alergică din cauza fumului. Cred că pe drum, de la restaurant la hotel, am scos batista din buzunar, ca să-mi şterg nasul, altă explicaţie n-am, şi ţi-am spus că nu mă simţeam deloc bine!

*

Îşi dă seama că vorbeşte confuz, că nu reuşeşte să explice ce s-a întâmplat. Îşi tamponează cu batista obrajii umezi şi îşi pipăie buzunarul bluzei, după cutia de pastile. Dă să o scoată, pe urmă se răzgândeşte.

— La hotel nu am controlat dacă bileţelele cu adrese mai erau acolo, dar trebuie să fi fost, pentru că, dacă le-aş fi pierdut pe drumul de la Institut la restaurant, mi-ar fi fost restituite pe loc, fiindcă un alai întreg de admiratori ne-a însoţit, de la distanţă, de la Centrul Cultural până la restaurant. Distanţele erau mici, nu departe se afla şi hotelul. În schimb, când am plecat de la restaurant, se făcuse târziu, la ora aceea nici picior de admirator, eram doar eu cu vărul Victor. Am urcat pe urmă în camera mea. Am avut o noapte foarte neplăcută, cu dureri de cap şi greutăţi în respiraţie, poate rinita, poate enervarea, poate amândouă. Cum nu m-am simţit bine, a doua zi nu am ieşit deloc! Mi-au adus câteva ceaiuri sălcii, dar mă simţeam atât de sfârşit, că nu am putut înghiţi nimic.

— Nu mi-ai spus până acum că ai fost bolnav acolo!

— Nu ţi-am spus pentru că mă enervez ori de câte ori îmi aduc aminte… Bietul Victor atunci şi-a arătat tot devotamentul! M-a vegheat în permanenţă, o asemenea huidumă de om, mergea neauzit, cu paşi de pisică! M-am certat cu el să se ducă să se odihnească, dar nu a fost chip să-l conving. Victor a insistat să primesc doctorul, dar nu a fost nevoie. Spre seară mă simţeam mult mai bine, îmi dispăruse ceaţa de pe creier. Mi-am amintit abia atunci de hârtiile cu adrese, dar în buzunar n-am mai găsit decât batista. Bănuiesc că, atunci când am scos-o din buzunar, am scos şi foile cu adrese şi le-am scăpat, prosteşte, pe jos. Un ghinion, o întâmplare nefericită… Dacă nu le-aş fi pus atât de neglijent în buzunar! Este singurul, absolut singurul moment când le-aş fi putut pierde.

Ocoleşte ochii Christei, albastrul lor, atât de limpede, de intens, de rece în lumină. Ea sigur nu ar fi pus un ghem de hârtii preţioase în buzunarul

unei haine şi nu le-ar fi pierdut, pe întuneric, pe strada principală a unui imens oraş de provincie. Capitala unei ţări provinciale.

Se simte mai vinovat acum decât atunci când şi-a descoperit, în camera de hotel, buzunarele goale. Ori poate doar acum, povestindu-i Christei întâmplarea, îşi simte, întreagă, vinovăţia?

Capitolul 26

Dosar „Savantul“ (5)

Fila nr. 130-131

NOTĂ INFORMATIVĂ

Vă aducem la cunoştinţă următoarele:

Documentaristul CRISTIAN DOBROTĂ de la Institutul de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară din Bucureşti a fost propus pentru a fi avansat şi a i se acorda gradul de cercetător ştiinţific grad III, cu mărirea corespunzătoare de salariu. Chiar dacă e gradul mic şi mărirea de salariu corespunzătoare, considerăm a fi o decizie greşită.

Faţă de această situaţie şi pentru a preîntîmpina săvîrşirea acestei greşeli, conştiinţa ne obligă să vă arătăm cele ce urmează în scopul ca să analizaţi cu toată atenţia cuvenită şi să vedeţi dacă mai e cazul ca acest duşman deghizat al regimului să mai rămînă în Institutul nostru, nicidecum să i se acorde un grad ştiinţific mai înalt.

Actualul „cercetător“ CRISTIAN DOBROTĂ din anii studenţiei sale şi mai tîrziu a fost membru notoriu al PNŢ, făcînd parte din comitetul ţărănist pe Facultatea de Agronomie din Bucureşti.

Şi azi menţine legături strînse cu foşti membri ai partidelor politice. CRISTIAN DOBROTĂ a fost reţinut de organele noastre de anchetă mai mult de doi ani şi el se laudă că a fost eliberat şi reabilitat ceeace nu este deloc adevărat.

Mai mult decît atît: întreţine relaţii cu un prieten al familiei, MANU TRAIAN, fugit în străinătate, şi a mers ca să-l audieze cînd acesta a venit în ţară. Susţine că este în corespondenţă cu el şi intenţionează să îi facă o vizită probabil ca să rămînă.

Fratele lui, Anton Dobrotă a fost condamnat la muncă silnică pe viaţă fiind aviator pe frontul de Est, în Uniunea Sovietică.

Aceste fapte concrete de necontestat oglindesc în mod convingător atmosfera din familia acestui duşman al regimului. Numitul Cristian Dobrotă s-a strecurat într-un post de documentarist în Institutul nostru de unde învenineză tinerii cercetători cu aluzii fine împotriva regimului, în special împotriva socializării agriculturii, spunîndu-le că GAS-urile şi GAC-urile sînt focare de boli pentru animalele domestice şi locuri de furt, proprietatea nimănui, minimalizînd şi depreciind personalităţi contemporane de specialitate, de care în particular îşi bate joc.

Toate acestea nu sînt întîmplătoare, deoarece CRISTIAN DOBROTĂ provine dintr-o familie exploatatoare. Fiica sa nu întîmplător se numeşte Mihaela, el exprimîndu-se că i-a dat numele în memoria şi cinstea ultimului rege al fostei Românii burghezo-moşiereşti, cînd a văzut că este fată, pentru că avea pregătit numele MIHAI.

Permanent vine cu ştiri alarmiste, pe care le colportează în sînul prietenilor săi intimi, ştiri pe care le ascultă la Europa Liberă, Deutsche Welle şi BBC.

Despre unele din aceste fapte concrete ştie şi Direcţia Cadrelor din Ministerul Agriculturii şi Silviculturii care în toamna anului 1967 nu a fost de acord cu numirea „cercetătorului“ CRISTIAN DOBROTĂ în Institutul nostru, dar pe urmă s-a strecurat.

Vă rugăm a lua măsurile corespunzătoare pentru a pune capăt mîrşăviilor şi sfidării acestui duşman periculos, ajutat de unii tovarăşi lipsiţi de cel mai elementar simţ al vigilenţei, care îl ajută să se strecoare în cele mai înalte posturi ale ştiinţei.

Un grup de salariaţi ai Institutului de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară de sub egida Academiei RSR

Conform cu originalul
Locotenent MATEI SILVIU

Capitolul 27

Vieţi seriale

— …Este, desigur, neplăcută întâmplarea cu bileţelele pierdute, dar cred că îi dai proporţii exagerate. Chiar dacă nu ai fi rătăcit adresele, ai stat prea puţin acolo ca să ai timp de vizite ori ca să-ţi pierzi timpul cu telefoane protocolare, de rămas-bun. Nemulţumirile tale provin din aşteptări nerealiste, ceea ce ţi-am spus, de altfel, şi când ai plecat: ceea ce crezi c-ai să găseşti acolo nu mai există nicăieri altundeva decât în mintea ta! Ştiu asta foarte bine pentru că, de fiecare dată când m-am întors în orăşelul copilăriei mele, am trăit aceleaşi dezamăgiri ca şi tine…

— Nu are rost să mai venim la cofetăria aceasta, a spus Hermann, cu mâna în jurul umerilor tăi, nu neapărat din economie, deşi n-ar fi un motiv de ignorat, dar îngheţata mi s-a părut mai proastă decât cea de la noi din cartier şi ţie îţi fac rău amintirile legate de casa asta.

— Dar ţie nu-ţi face rău să-ţi aminteşti logodna ta cu Klara, care a avut loc chiar aici?

Ar fi fost mult mai bine să nu îi mai pui întrebarea asta pe care n-ai s-o mai uiţi niciodată, ce rost mai avea să-i aminteşti logodna cu sora ta, când ştii mai bine decât el al cui era copilul pe care Klara nu va mai avea timp să-l nască, pentru că vor muri amândoi, asfixiaţi, arşi, la bombardament.

— Eram atunci alte persoane şi trăiam o altă viaţă, a spus înţeleptul Hermann.

Tu ai să te uiţi la el fără să-l vezi, ai să mergi, înconjurată de ei toţi, ca o somnambulă, prin mirosul de verde, de proaspăt, prin lumina aurie, catifelată.

Va fi cu trei săptămâni şi trei zile înainte de explozia uzinei în care o să moară Hermann.

*

— Locurile, lucrurile se schimbă odată cu oamenii, deşi sunt mai rezistente ca ei. Şi fosta noastră casă ajunsă cofetărie s-a schimbat după război, câţiva ani a fost cofetăria francezilor, eram în zona lor de ocupaţie. Noul patron amenajase o sală pentru şah, iar în fosta noastră grădină, devenită curte interioară, adusese un mobiler scump, cu alt design. Avea preţuri foarte mari, aşa că o singură dată mi-am permis să intru acolo cu Hermann şi cu copiii, care erau total neinteresaţi de amintirile mele, oricât am încercat să le arăt, uite, acolo era camera mea, aceea era fereastra sufrageriei noastre. Mi-am promis să nu mai calc pe acolo, dar nici nu aş mai fi avut cum, în mai puţin de o lună a fost explozia de la uzinele BASF. Cofetăria de pe Hauptstrasse a fost închisă şi ea o vreme pentru renovare, toate casele din centru aveau geamurile sparte de suflul exploziei.

— Dar cum s-a întâmplat, de fapt? Cine fusese de vină?

— Este o poveste încurcată! Procesele şi expertizele au ţinut ani de zile şi până la urmă au fost găsiţi vinovaţi francezii, care interziseseră producţia continuă în uzină. Dacă americanii nu ar fi deschis frontiera şi nu ar fi dat o mână de ajutor, orăşelul nostru ar fi sărit în aer, aşa cum a păţit jumătate din uzină.

El sesizează că vocea ei s-a catifelat când aminteşte despre ajutorul americanilor şi se întreabă dacă acum Christa va povesti mai multe despre tânărul ofiţer american din Kansas City.

— Asta a fost perioada cea mai grea din viaţa ta, nu? După moartea lui Hermann, ţi-a fost mai greu chiar decât după bombardamentul în care au murit mama şi sora ta? o întreabă.

*

Se vede că, în ciuda atâtor momente de slăbiciune când i s-a confesat, Traian nu s-a apropiat cu adevărat de ea, dacă e în stare să compare între ele reacţiile ei în momentele când îşi putea pierde minţile de durere! Perioade de viaţă? Mai degrabă vieţi diferite, vieţi seriale. Pentru că, înainte să-l întâlnească pe Traian Manu, Christa Döring a mai trăit alte două vieţi. Şi, dacă a vrut-o pe ea, Traian ar trebui să-şi înglobeze în propria lui memorie afectivă vieţile ei anterioare.

Vocea cu care răspunde Christa sună tăios, aproape răstit.

— Bineînţeles că mi-a fost mai greu! Cel puţin, după bombardament îi aveam pe bunici şi ei m-au ajutat să supravieţuiesc! Am fost, dintre toţi copiii şi nepoţii, preferata lor, pentru că le semănam: mi-au spus de multe ori că le-am moştenit spiritul echilibrat şi vitalitatea.

— Presupun că şi bunicii tăi au fost afectaţi… Doar le muriseră fiica şi nepoata.

El s-a oprit în loc, şi-a scos ochelarii şi i-a şters cu o batistă de care a dat întâmplător prin buzunar. Întâmplătoare pare să fie şi întrebarea, pusă cu vocea politicoasă pe care o rezervă străinilor.

— Bunicii şi-au ascuns cum au putut durerea, numai ca să mă remonteze!

Traian se uită la ea nedumerit, iar Christa îşi coboară cu un ton vocea răstită.

— „Înţelege că nu eşti tu de vină pentru moartea mamei sau a surorii tale!“ Bunicul îmi repeta zilnic asta ca să mă scoată din şocul bombardamentului. El mi-a explicat că membrii familiei se simt întotdeauna vinovaţi că nu au putut împiedica moartea celor apropiaţi. „Crede-mă că şi eu mă lupt cu acest sentiment autodistructiv“, mi-a spus de mai multe ori. Bănuiesc că îşi reproşa depresia accelerată a mamei, la care asistase neputincos. O sfătuise, la fel ca şi pe mine, să ducă o viaţă activă şi

sănătoasă şi să facă abstracţie de dramele din jurul nostru, dar vorbele lui nu avuseseră niciun efect asupra ei. Dintotdeauna mama fusese rebelă faţă de familie, dar un gen de rebeliune blândă, de încăpăţânare mascată sub o aparentă supunere. Bunicul spunea că era cazul clasic de reacţie infantilă, prelungită şi la maturitate, când te opui părinţilor îmbătrâniţi, pe care îi confunzi cu autoritatea, aşa cum făcuse mama…

Traian îşi pune la loc, pe nas, ochelarii şi-şi înfundă în buzunar batista. Fără să se uite la el, Christa este convinsă că faţa lui străluceşte, ca mai totdeauna, de mulţumirea obtuză a datoriei împlinite. Şi, prin tonul cu care continuă, ea vrea să-l facă să înţeleagă că nu are de ce. Că nu poate doar să intre şi să iasă din ea, relaxat şi sătul, deşi din ce în ce mai rar, şi să se întoarcă la singurele lui obsesii: laboratorul, masa de scris, orele de lucru.

De la partenerul ei aşteaptă şi altceva: să semene cu Hermann…

*

— „E greu să lupţi cu firea cuiva, ţine minte pentru toată viaţa, nu eşti tu vinovată de nefericirea altora! Nici măcar de nefericirea celor din familie! La un moment dat, trebuie să-ţi iei mâna de pe ei, adulţii trebuie să fie responsabili“, mi-a repetat bunicul până în anii din urmă, când mintea lui s-a întunecat. Oribilă mai e bătrâneţea! Dar, în ceea ce mă privea, scopul lui fusese atins: m-a deprins să lupt cu mine, să nu mă mai învinovăţesc. Fireşte, corespondenţa cu Hermann m-a ajutat enorm. Iar bunicii au fost atât de fericiţi când s-a întors Hermann de pe front şi ne-am logodit! Dar la vremea aceea eu deja încetasem să mă mai trezesc strigând şi plângând noaptea. Ne-am căsătorit foarte repede după logodnă. Hermann era atât de protector şi înţelept, parcă nu se întorsese dintr-un măcel! Despre trecut, nici al meu, nici al lui, n-am vorbit niciodată. Au venit copiii, aveam o altă familie, nu mă mai simţeam singură.

Iritarea din vocea ei s-a diluat. El înregistrează cu uşurare schimbarea. De fiecare dată când revine la poveştile din trecutul ei, Christa devine irascibilă şi imprevizibilă. A trecut de mult faza plânsului în pat, după ce fac dragoste. A rămas această iritare pe care nu vrea să şi-o controleze, chiar dacă peste vreo oră-două are să se scuze, depresia lasă urme pe viaţă, ştiu că tu mă înţelegi.

*

— Da, într-adevăr, după moartea lui Hermann, au fost anii mei cei mai dificili! Cum Hermann nu a murit pe loc, ci după o lună, din cauza traumatismelor interne, o vreme nu am avut niciun fel de venit. Pensia am primit-o doar după proces şi procesul a durat ani de zile. Treceam pe lângă cofetăria aceea fără s-o mai văd, aşa cum nu mai vezi vitrinele magazinelor inaccesibile atunci când eşti sărac. Bunica murise, bunicul era internat într-un spital-azil, nu mai era nimeni care să ne întreţină. Cum să nu-ţi fie greu în asemenea vremuri să creşti singură doi copii? Depresia mi-a revenit, dar a trebuit să mă ajut singură. Şi după război n-au fost lipsuri mai mici decât sub dictatură! Atâta doar că dispăruse teama… dar, de fapt, apăruse alta. Teama că nu ai să te descurci cu banii, mai ales că nu se găsea nimic, totul se vindea la negru.

El o înţelege mai bine decât crede ea, nu sunt aceleaşi şi amintirile lui din anii de după război, dacă e vorba de preţuri şi de teama că nu ai ce mânca mâine? Dar, spre deosebire de Christa, Traian Manu e convins că rănile trecutului se vindecă. Iar la soţia lui vede, cu o mică îngrijorare, cum apar tot mai frecvente goluri de memorie: altminteri, de ce i-ar oferi versiuni diferite despre aceeaşi întâmplare tocmai lui, care nu îşi permite nici cea mai mică aluzie, nici cel mai mic comentariu?

— Erau preţuri atât de mari pentru alimente şi preţuri atât de mici pentru lucrurile din casa bunicilor pe care le-am vândut pe rând! O vreme a stat la noi şi Lily, sora lui Hermann, dar ea nu putea să mă ajute prea mult la treburi, trebuia să înveţe… Eu şi aşa lăsasem facultatea din cauza copiilor. Şi o vreme am trăit vânzând: de pildă, am dat cele cinci ediţii rarisime din Freud pentru patru pachete de unt, patru kilograme de carne şi două de cafea veritabilă… ţi se pare puţin? Te asigur că era o ocazie rară, un ofiţer american bibliofil…

*

Acesta este ofiţerul american care a depus mărturie la procesul pentru pensie intentat de Christa companiei BASF, despre care ea nu aruncă însă decât câte o aluzie, când şi când. El nu îi va atrage însă atenţia asupra acestui lucru, aşa cum nu a încercat să citească vreuna din scrisorile ordonat aşezate în cutia golită de bijuteriile de familie. Bijuteriile au scăpat de toate bombardamentele, ca să fie vândute, pe rând, după război, i-a spus, cu un zâmbet strâmb, Christa. Şi el a dedus că ea a tot vândut ce rămăsese de la bunici până când soarta a decis ca noul salvator al Christei să poarte uniformă de ofiţer american. Un martor sau chiar un participant la stingerea focului după explozia de la BASF. Depoziţia celui care a asistat la evacuarea biroului avariat de explozie, în care fusese rănit Hermann, a fost o piesă centrală în dosarul de pensie.

Îşi aminteşte prima dată când a întrezărit acest episod din viaţa ei: şoaptele Christei şi piciorul ei încolăcit între picioarele lui, mâna lui, jucându-se cu părul mătăsos al sexului ei, cearşafurile umede şi bâzâitul unui ţânţar rezistent la Autan. O tragedie, un serial de televiziune, cu un *deus ex machina* salvator: până să fie luată decizia tribunalului, formele făcute şi banii de pensie daţi retroactiv familiei îndoliate (o sumă

considerabilă, care a fost investită într-o nouă casă), tânărul soldat american a făcut ce a putut ca s-o ajute pe tânăra văduvă germană, rămasă fără niciun sprijin în această lume. Americanul a aprovizionat casa tinerei văduve cu carne şi unt şi cafea şi a primit, drept amintire, preţioasele ediţii Freud ale bunicului. Nu era bibliofil, dar şi pentru el a contat întâlnirea cu biblioteca acelei case din Germania. Nu s-a întors în Kansas City, ci a mers să facă studii de psihologie într-o universitate de elită de pe Coasta de Est. Cel puţin aşa preferă să creadă Christa.

*

Arăta ca abia ieşit din adolescenţă în fotografia pe care Christa a scos-o din dormitor, de pe noptieră, după prima lor noapte de dragoste, şi a mutat-o într-un album al anilor de demult: un lungan în uniformă de ofiţer american, cu faţă şi nume de nordic, probabil urmaşul unor emigranţi suedezi.

Trebuie să fi îmbătrânit şi el, chiar dacă pe atunci era cu câţiva ani mai tânăr decât Christa. Oare în deceniile care s-au scurs a ajuns un psihiatru bine instalat, cu o clientelă în creştere la cabinetul particular şi cu numeroşi studenţi la cursul de la facultatea din Kansas City, ori s-a întors cu pieptul plin de decoraţii şi mintea rătăcită de amintirile traumatizante din Coreea sau Vietnam?

Traian nu şi-a îngăduit niciodată să o întrebe, aşa cum nu-şi permite azi să-i atragă atenţia că în biografia americanului au apărut date noi, contradictorii. Uneori are impresia că, pentru Christa, figura tânărului american s-a suprapus până la contopire cu figura, tot mai zeiască, a lui Hermann: avantajul iubirilor care nu durează decenii.

Poate însă Christa nu are goluri de memorie, ci doar vrea să îi menajeze orgoliul: să nu-i stârnească gelozii retrospective.

Sau poate că, în ciuda deselor ei povestiri depresive, rănile trecutului s-au cicatrizat, pur şi simplu. Fără ca ea să vrea. Fără ca ea să ştie. Iată, dintre toate ipotezele lui, cea mai plauzibilă şi, probabil, cea mai deranjantă pentru Christa.

Ea nu-şi va permite niciodată să se vindece de suferinţele trecutului.

Capitolul 28

Dosar „Savantul“ (6)

Fila nr. 88
Direcția a II-a
28 august 1986

SERVICIUL „F“ de corespondență

Vă trimitem alăturat o scrisoare pentru a fi francată corespunzător şi aplicată ştampila poştii cu data de 5 sept. 1986.

Scrisoarea va fi fotocopiată şi introdusă în circuitul poştal pentru a ajunge la destinație.

Fotocopia scrisorii rugăm a fi trimisă indicativului 242.

Şef Serviciu

DUMITRU TRĂSNEA

Fila nr. 89
Dr. Traian Manu
Via Pavia, 313
Neapole
Italia

Dragă prietene,

Îți mulțumesc cordial pt. caldele cuvinte pe care mi le-ai spus cu prilejul vizitei la mine acasă. Să dea Domnul să fiu sănătos şi să pot duce la capăt tot ce mi-am mai propus, pentru că, mai ales datorită inițiativelor soției, lui Flori, de proiecte nu duc lipsă. Îți mulțumesc şi pentru urările transmise fiicei mele, pe care din păcate nu ai putut să o întîlneşti. În privința situației ei de familie, cu părere de rău trebuie să-ți spun că este statu-quo.

Sînt curios să aflu rezultatele cercetărilor d-tale publicate în revista americană despre care mi-ai pomenit. Poate ai posibilitatea

să-mi trimiți un extras pe adresa de acasă, că la instituție s-ar putea pierde.

Nu pot să-mi dau seama dacă rugămințile mele au trezit vreun ecou printre prietenii dumitale. Poate demersurile în această privință nu vor fi avut succes. În orice caz, îți cer scuze pt. osteneala pe care ți-ai dat-o, mulțumindu-ți pentru bunele intenții. Nu îți ascund că uneori visez la eventualitatea vreunei călătorii pe care aş putea-o face la Roma, pentru care mi-ai dat, cu generozitate, speranțe. Nu-ți închipui cît mi-aş dori să nu rămînă doar un vis ca atîtea altele dintr-o viață pe care doar printr-un eufemism aş numi-o banală.

Sper ca măcar promovarea mea mult aşteptată de la documentare la cercetare să nu fie şi ea tot un vis.

Complimente şi urări soției, pe care am văzut-o în fotografia de care nu te desparți nicăieri. Şi bine faci: ce am ajunge fără căldura familiei? Nici măcar nu mă pot gîndi. Rămîn al dumitale afectuos, Cristian.

PS. Adresa mea de acasă este: Cristian Dobrotă, Cîmpineanca 13, sector 3, Bucureşti.

Capitolul 29

Cariera unui naufragiat

— S-ar putea ca unii dintre cei care insistau să vorbească cu tine să fi vrut doar să-ţi ceară câte ceva! În sărăcia care spui că domnea acolo, nu văd cum le-ar arde de sentimentalismele tale! Ce Dumnezeu, suntem oameni în toată firea, cu picioarele pe pământ!

Traian îi aruncă o privire nedumerită, dar tace. Dacă i-ar atrage atenţia că gesticulează prea mult şi că vocea ei sună strident pe această străduţă unde este aproape la fel de linişte ca în parc, ea i-ar reproşa, ca de obicei, că este convenţional şi arhaic.

Iar Christa întârzie să-i spună că iritarea ei e provocată de faptul că nu îşi mai aduce aminte exact unde a parcat maşina; anxietatea lui n-ar face decât s-o sporească pe a ei. Şi, pe măsură ce nu-şi recunoaşte maşina în şirul nesfârşit de lângă grilajul parcului, iritarea i se transformă în panică şi vocea i se ascute. Iar el, deşi nu îşi dă seama de motivele neliniştii ei, îi răspunde cu vocea împăciuitoare pe care o foloseşte ori de câte ori încearcă să o liniştească:

— S-ar putea, ca şi în alte dăţi, de altfel, să fii tu cea care are dreptate. O parte dintre cei care au apucat să vorbească atunci cu mine, la conferinţă, mi-au strecurat, într-adevăr, rugăminţi precise printre tot felul de vorbe inutile şi gesturi caraghioase. Nu aveam timp să le notez şi până la urmă le-am şi uitat. Mai ales că descopeream astfel că o parte din public nu venise din interes faţă de conferinţă şi nici măcar din curiozitate faţă de mine – ceea ce ştii că nu-mi face plăcere nici aici, obişnuiesc să spun că nu sunt un exponat de muzeu –, ci cu o cerere foarte precisă în minte.

*

— Dar, pierzând hârtiile cu numere de telefon, ai scăpat de cei mai insistenţi!

— Nici gând! Cei care aflaseră mai târziu despre venirea mea sau care nu avuseseră curajul să calce într-un institut cultural străin m-au asaltat în zilele următoare. Îi găseam în holul hotelului, pe stradă, la minister. La un moment dat, a apărut şi Cristian Dobrotă, fratele vechiului meu coleg de şcoală, Anton. Ţi-am mai povestit eu despre el, în mai multe rânduri. Anton avea un frate mai mic, Cristian, total diferit de el. Noi nu prea îl luam pe atunci în seamă, ştii cum e la vârsta aceea, unele sunt preocupările unui băiat de doisprezece ani şi altele ale unuia de şaisprezece-şaptesprezece ani. Adaugă şi diferenţa de temperament, pe cât era de extrovertit Anton, pe atât era celălalt de introvertit. Cristian nu a apucat să profite prea mult de avantajele familiei sale influente, în afara faptului că a făcut studii foarte bune, dar care, aşa cum ai să vezi, nu i-au prea folosit. În schimb, a trebuit să suporte toate inconvenientele ulterioare. Poate să se fi adunat în sufletul lui o nemulţumire pentru că în tinereţe fratele lui mai mare îl eclipsase, era spectaculos, iar mai târziu, din câte spunea, a fost ca o ghiulea atârnată de piciorul lui. Poţi înţelege astfel de resentimente?

Ce întrebare! Cum să nu poată să-l înţeleagă? Klara şi buna dispoziţie cu care se trezea dimineaţa şi cânta în baie ca să-şi facă singură curaj să se spele cu apa rece. Genele ei dese care nu aveau nevoie de rimel şi picioarele ei lungi, cu glezne fine, în pantofii *trotteur*, şi felul cum bărbaţii întorceau capul după ea pe stradă. Bomboanele de ciocolată pe care i le aducea Hermann Christei şi pachetele de prăjituri pregătite de patronul şchiop al cofetăriei pentru ea, doar pentru că era sora irezistibilei Klara. Ah, cât putea să o enerveze rolul ăsta ingrat şi de câte ori a plâns din cauza lui!

Îl aprobă, dând din cap, fără un cuvânt, cu ochii după maşină.

*

— Familia Dobrotă era, în copilăria noastră, printre cele mai bine situate din oraş, iar eu aveam în casa lor un statut ambiguu: se ştia că Anton se descurca la şcoală mai ales cu ajutorul meu şi se considera că exercit asupra lui o influenţă bună. Ţi-am spus că avusese şi probleme cu disciplina. Anton era o fire superficială, dar generoasă şi, ca un bun sportiv, se comporta leal, camaradereşte. Aşa cum se întâmplă deseori cu copiii privilegiaţi de soartă, nu se prea omora cu învăţătura, dar juca foarte bine tenis, era un as local al aviaţiei şi, bineînţeles, avea mare succes la doamne şi domnişoare. Mă înţelegeam destul de bine cu el, deşi eram atât de diferiţi. Dar în adolescenţă, când nici tu însuţi nu ştii prea bine cine eşti, dacă prietenia rezistă ciocnirilor incomode, diferenţa de fire te îmbogăţeşte, te ajută să ieşi din carapacea ta. Anton era în adolescenţă mai apropiat de mine decât de fratele lui, mă crezi?

Se poate numi prietenie acea pândă, de la un moment dat reciprocă, dintre tine şi Klara? Poţi să-i spui lui că relaţia din ultimii ani, ca surori concurente la inima lui Hermann, te-a făcut să nu mai ai niciodată încredere în prietenia dintre femei, pentru că poţi să te aştepţi de la oricare dintre ele să-ţi facă ceea ce i-ai făcut tu Klarei? Iar Hermann te-a ales într-adevăr pe tine sau doar a căutat-o în tine pe Klara? Te-a vrut pe tine sau s-a folosit de tine ca să o pedepsească, şi după moarte, pe Klara, pentru că a murit cu copilul nenăscut al altuia în burtă?

*

— Să-ţi povestesc mai departe ori te plictisesc, spune-mi?

— Povesteşte! Povesteşte!

Momentul ei de ezitare a luat sfârşit, în fine: brusc, şi-a amintit unde a parcat maşina – şi grăbeşte mereu pasul.

— Când l-am revăzut pe Cristian Dobrotă, l-am recunoscut pe loc. Era ridat şi încercănat, dar expresia feţei îi rămăsese aceeaşi. Lăsasem un proaspăt absolvent de liceu, cu bacalaureatul luat cu nota maximă, şi regăseam un om în pragul pensiei. După atâţia ani, arăta tot ca un adolescent – dar un adolescent îmbătrânit, cu o dantură execrabilă şi o halenă neplăcută. Mi-l aminteam cu o hălăciugă de păr negru şi creţ. Acum albise de tot, părul îi era lins, de un alb neverosimil…

— Poate era perucă! De ce nu? Ca să acopere…

— Glumeşti! Dacă i-ai fi văzut hainele modeste, ţinuta aproape neglijentă, nu ţi-ar fi trecut prin minte aşa ceva! Era părul lui de altădată, îmbătrânit ca şi el. A insistat să-i fac o vizită acasă. Până la urmă, ca să nu mai dau cu ochii de el în fiecare dimineaţă, în stradă…

— În stradă? De ce?…

— Nici până la sfârşit n-am înţeles de ce… Poate îl intimidau recepţionerii, care depăşeau măsura şi în privinţa slugărniciei, şi în privinţa obrăzniciei. Depinde doar cu cine vorbeau. Poate era obsesia paranoică, pe care o au mulţi dintre cei de acolo, că sunt urmăriţi. Cristian se uita tot timpul în toate părţile, vorbea în şoaptă, făcea semne bizare cu mâna, de atenţionare. La ora la care ieşeam de obicei din hotel dădeam de Cristian, patrulând pe trotuar, disperat că a întârziat la serviciu, dar şi mai disperat la gândul că ar putea rata ocazia să mă întâlnească. Pretindea că la telefon nu mă găseşte, dar Alexandru sau Victor cum de mă găseau?

— Ei îţi ştiau programul mult mai bine…

— Da, poate… Oricum, de milă, de silă, am acceptat într-una din ultimele zile să-mi strecor într-un program teribil de aglomerat o vizită la familia Dobrotă acasă. A fost o întrevedere pe fugă, pentru că jos mă aştepta maşina trimisă de prietenul Alexandru ca să mergem la recepţia de la Institut.

Privirea Christei alunecă victorioasă peste maşinile din parcare, uite-o.

*

— Cristian locuia într-una din casele familiei Dobrotă, de fapt doar în două camere, una fiind de trecere. Casa fusese naţionalizată, ca toate celelalte, de altfel, şi ei locuiau cu chirie în ea. Baia şi bucătăria, de unde răzbătea un puternic miros de varză, erau comune. Dar nu am mai recunoscut nimic din locuinţa elegantă care, în tinereţea mea săracă, mă epata cu luxul ei. Acum era delabrată şi murdară. O mobilă relativ nouă, dar ieftină o înlocuise pe cea veche. Obiectele vechi erau prost întreţinute, ciobite, tot ce fusese de valoare a fost vândut în anii de restrişte, aşa cum ai făcut şi tu când a trebuit să te întreţii singură…

— …acest Cristian trebuie să fie un bătrân celibatar, plin de ticuri…

I-o spune râzând, fără ranchiună. E generoasă, pentru că e fericită. A ajuns la doi paşi de maşină. Îşi va găsi repede şi cheile în poşetă, îşi va pune centura şi va veghea ca el să nu uite să şi-o pună, ochelarii apoi, ca să verifice încă o dată drumul pe hartă, deşi îl ştie atât de bine. Va mai face multe alte gesturi pe care el are să le simtă-vadă ca prin ceaţă, convins, fără să se uite, că ea doar conduce şi îl ascultă.

— Ei, uite că nu! Este căsătorit şi, cum m-a văzut, soţia lui m-a anunţat plină de mândrie că tocmai serbaseră „nunta de argint“! Probabil singurul metal preţios din casa lor! Cristian trebuie să fi făcut atâtea eforturi să mă determine să accept invitaţia acasă numai ca să mă prezinte soţiei! Pe cât este el de filiform şi nesigur pe el, pe atât de impozantă şi lipsită de trac este ea. Pretindea că ne mai întâlniserăm cândva, în tinereţe, dar eu nu prea cred, pentru că e cu cel puţin zece ani mai tânără decât mine. Alcătuiesc însă genul clasic de cuplu inseparabil. Din poveştile ei reieşea că admirase

familia Dobrotă de când era o copilă romantică – rol în care astăzi e dificil să ţi-o imaginezi…

— De ce eşti caustic la adresa ei?

— Nu am deloc intenţia să fiu caustic! Cred că e o femeie de treabă, pe care fratele prietenului meu, fragil aşa cum este, s-a putut baza în viaţa lui dificilă. Am apreciat lucrul acesta, pe care l-am înţeles de cum am intrat acolo.

— Cum să apreciezi viaţa unui cuplu dintr-o privire? Despre noi ce ai putea să spui, la cinci minute după ce intri în casa noastră? Şi fii te rog atent că nu ţi-ai încheiat bine centura!

*

— Am dedus că sunt un cuplu solid atunci când mi-au spus că s-au căsătorit la o lună după ce Cristian ieşise din închisoare! Nicăieri în lume un fost puşcăriaş nu e o partidă avantajoasă, dar mai ales acolo! O să mă întrebi, fireşte, de ce a fost închis şi trebuie să-ţi mărturisesc că n-am înţeles prea bine motivul şi m-am jenat să insist. S-ar părea că, până pe la mijlocul anilor ’60, închisorile lor au fost pline, foştii politicieni, foştii oameni cu stare, cei cu relaţii în Occident, cei care făceau glume pe seama regimului politic, ştii modelul, din păcate, prea bine. Iar închisorile erau oribile, cum sunt cele din ţările Americii Latine, dar asta am aflat-o mai degrabă aici, din cercurile exilului, decât acolo, unde la subiectul acesta se cam lăsa tăcerea. Cristian mi-a spus că „fusese reţinut, fără condamnare“, o formulă oficială pe care bănuiesc că au folosit-o în multe memorii adresate autorităţilor ca să-şi susţină drepturile. Fără prea mare succes – de altfel, mi s-au tot plâns de acest lucru. El era şi, pare-se, mai e încă un om stigmatizat.

Tace brusc, pentru că, dintr-odată, are impresia că ea nu-l mai ascultă. Sau poate nu l-a ascultat de la început?

— Să-ţi povestesc mai departe, spune-mi?

— Numai puţin, să văd pe unde o luăm… Aici totdeauna greşesc intrarea pe autostradă. Dar s-a făcut prea târziu ca să îmi mai permit să mergem o oră, două în sens invers…

*

— …Cum îţi spuneam, nici nu am înţeles de ce fusese nevoie de aceste memorii, dacă aşa-zisa lui vină de a fi aparţinut unei familii cândva înstărite şi de a fi fost fratele unui aviator devenit celebru într-un război repudiat nu se prescrie! Probabil firea activă a acestei ultime doamne Dobrotă a determinat-o să încerce şi imposibilul. Dar, şi cu aceste memorii, şi fără ele, era evident, de când s-au căsătorit, că avea să le fie destul de greu.

Pe acoperişul de ardezie, pe lângă care fulgeră maşina, un porumbel alb merge cu mişcări mici şi rapide, de şobolan. În spate, un cer dulce, verde-ivoriu, încălzit de soarele care coboară. Când se uită la el, îl inundă obişnuita stare de linişte calmă. E cerul lui, pe care îl recunoaşte, după atâtea zeci de ani de când înalţă, măcar o dată pe zi, ochii spre el. Se apropie ora lui preferată, când soarele coboară.

Tace răbdător, ca să ocrotească atenţia şoferiţei Christa. Dar s-ar părea că ea nu a mai greşit de astă dată intrarea pe autostradă.

— De ce să le fie greu? A fost din nou arestat?

— De arestat, a fost arestat doar o dată, după Revoluţia din Ungaria, când, preventiv, s-au făcut şi acolo arestări masive ale unora care ar fi avut motive să nu le placă regimul instaurat după război. Şi erau destui! Dar, la ieşirea din închisoare, Cristian nu a mai fost o vreme angajat nicăieri decât ca muncitor necalificat. El, care avea două diplome şi un doctorat luat în străinătate! Subalimentat şi neîndemânatic cum e, Cristian nu a făcut faţă muncii necalificate. A fost dat afară sau a plecat singur, nu-mi mai aduc

aminte exact. În orice caz, o vreme au trăit doar din salariul soţiei, ceea ce găsesc admirabil din partea ei, mai ales într-o viaţă plină de lipsuri cum e cea de acolo. Pe urmă, ea fiind mai descurcăreaţă, i-a găsit şi lui un post neînsemnat la institutul unde lucrează şi acum. După o vreme, a reuşit să fie chiar avansat, desigur, sub posibilităţile lui, pentru că e tobă de carte şi foarte conştiincios. Soţia mi-a spus cu mândrie că ea a mai compensat dezavantajele condiţiei lui Cristian, pentru că are, cum spuneau ei, „origine sănătoasă“: provine dintr-o familie dezavantajată social înainte de război, ceea ce, în noile condiţii, a devenit un atu. Eu cred că mama ei a fost servitoare în casa Dobrotă, pentru că era la curent cu prea multe. Dar, dacă vrei să înţelegi situaţia din ţara aceea, pe care tu te încăpăţânezi s-o numeşti a mea, gândeşte-te la India. Te naşti într-o castă şi nu mai poţi ieşi din ea, nici ca ofertă de muncă, nici când îţi întemeiezi o familie. Dacă îţi permiţi să sfidezi regulile, eşti marginalizat. Societatea mi s-a părut organizată pe legi gentilice, de sânge, de ispăşire a unor vini strămoşeşti. Şi mai incredibil e felul cum cei de acolo au acceptat aceste reguli absurde – le primesc resemnaţi, ca pe un destin. Memoriile pe care mi le-au arătat recurgeau la o argumentare ridicolă! Mi s-au plâns că până şi fiica lor ispăşea, la rândul ei, „păcatele lui Anton“: fraza asta m-a indignat, dar am renunţat să deschid orice discuţie pe tema ei, fiindcă mă grăbeam.

*

Colţurile gurii i-au căzut a dezaprobare. O deranjează şi mănuşile la condus, îşi simte palmele umede. E cald, e încă vară, ar putea să le scoată. Dar spiritul ei ordonat o îndeamnă să mai aibă răbdare, o să se lase seara. Trebuie să aibă răbdare. Şi o să aibă.

— Deduc că nu a fost o plăcere vizita la familia Dob… care ai spus că e numele de familie al acelui Cristian?

— Dobrotă! Nu mă înţelege greşit, m-am bucurat să-l întâlnesc pe Cristian Dobrotă, deşi comportarea lui şi în casă mi s-a părut bizară. De pildă, se tot ridica de pe scaun, se ducea la telefon şi încerca să-i înţepenească discul cu un creion: un joc absurd, de copil sâcâitor, care m-a deranjat mai ales pentru că eram atât de grăbit. Până la urmă soţia lui, cu o mutră exasperată, a adus din dormitor o pernă mare şi a trântit-o peste aparat. Când i-am întrebat ce se petrece, unul mi-a făcut semne să tac, celălalt a schimbat vorba. I-am povestit mai târziu prietenului Alexandru comportarea lor şi el a izbucnit în râs. „Obişnuieşte-te“, mi-a spus, „aici toţi sunt convinşi că sunt urmăriţi de serviciile secrete. Iar cele mai suspecte obiecte din casă au ajuns telefoanele, pentru că se crede că în interiorul lor se află microfonul de ascultare“. Deci familia Dobrotă încercase, cu aceste mijloace ridicole, să debranşeze presupusa aparatură de ascultare…

— O să spui iar că am mania contrazicerii, dar poate să fi avut şi ei oarecare dreptate… Tu nu înţelegi astfel de lucruri…

Christa se îndreaptă în scaun, durerea de deasupra feselor a urcat până sub omoplaţi. Nu mai are chef să-i explice ceea ce el nu a înţeles nici după această călătorie. Nu mai are chef nici măcar să-şi continue fraza, îşi economiseşte nervii şi energia ca să ducă până la capăt această zi istovitoare. Dacă s-ar putea întinde pe jos, cu ochii închişi, gonind imaginile care se reîntorc, mereu, tot mai vii cu cât se îndepărtează de ele…

*

Portalul dreptunghiular al bisericii romane din secolul al XI-lea, cu silueta străveche veghind din înălţime maşinile colorate care se rostogolesc de-a lungul autostrăzii. Bătrâna biserică i-a reamintit discursul religios al acelei ţări atee?

Traian întinde mâna după pastila de Tic-Tac şi o împinge cu limba într-un colţ al gurii, ca să poată vorbi mai departe.

— …Eram grăbit, cum ţi-am spus, aşa că nu am avut prezenţa de spirit să-i fi întrebat de cine şi de ce să mai fie ei urmăriţi. Arătau atât de stresaţi! Mai ales Cristian, care, în ciuda bunei educaţii primite cândva şi a obligaţiilor lui de gazdă, era numai cu ochii pe ceas. Am dedus pe urmă că trebuie să-i fi fost tot timpul frică să nu cumva să plec înainte ca el să fi apucat să-mi spună tot ce vroia. Sunt convins că în privinţa mea au avut şi ei, ca şi alţii de altfel, o strategie, dar, cum se petrece de obicei, când au pus-o în practică, au apărut derogările: furată de plăcerea de a fi vioara întâi, soţia lui irosea timpul şederii mele acolo cu poveştile ei. Mai conştient decât ea de programul meu încărcat, Cristian stătea ca pe ace: am simţit acest lucru pentru că îmi ocolea privirea, îşi trosnea degetele, un gest grosolan pe care nu îmi amintesc deloc să-l fi avut în copilărie şi, la un moment dat, a abandonat brusc conversaţia noastră despre Anton şi m-a abordat direct. Avea o mare rugăminte la mine.

Face o pauză, bea apă, se uită pe geam. Culmile, încununate de sătuleţele albe din secolul al XIV-lea, cu străzi înguste, de piatră, căţărate deasupra livezilor de portocali şi mandarini pitici. Fructele aurii, căzute în iarba proaspăt tunsă. Cactuşi uriaşi, cu boboci de flori roşii, coroanele ciufulite ale măslinilor cu trunchiurile albe, răsucite, crescând din pământul roşu. Ochiul lui nesătul, bucurându-se de frumuseţea de ilustrată, şi vibraţia întristată, recunoscând ceva ce vine la fel de departe din viaţa lui ca şi amintirile copilăriei din ţara îndepărtată.

*

— Cristian a debitat o poveste lungă şi complicată, în care mai intervenea din când în când şi soţia lui, ceea ce îmi făcea şi mai dificilă

înţelegerea. Deşi îmi dădeam seama că întârzii la recepţia unde eram aşteptat, nu a fost chip să plec până n-au sfârşit. Era, în mare, vorba de soţul fiicei lor, care ar fi întâmpinat la serviciu tot felul de neplăceri din cauza trecutului familiei Dobrotă – lucruri vechi, *de mult ispăşite*, după expresia lor religioasă. O persoană bine informată i-ar fi spus tânărului că din aceste motive cariera lui este plafonată şi nu va primi nici deplasări de serviciu în afara ţării. Fiind ambiţios şi bine pregătit, ginerele a devenit în ultima vreme tot mai irascibil şi îşi tot ameninţă soţia, pe fiica lui Cristian, cu divorţul. Când au ajuns aici, doamna Dobrotă a izbucnit în plâns, ar fi o mare nenorocire, mi-a spus, fata lor ar fi de-a dreptul distrusă şi, în plus, există şi un copil în această căsnicie. Atmosfera este permanent încărcată, plânsete, învinuiri… „Deşi tu nu ai urmaşi, ar trebui să înţelegi că pentru un părinte nu există suferinţă mai mare decât să-i facă într-un fel rău, fără să vrea, copilului său“, a adăugat Cristian. „Înţeleg“, i-am spus, „sau cred că înţeleg, dar ce pot să fac, dragii mei? Eu aici nu am nicio putere“. „Ai putere şi poţi să faci, dacă vrei!“, mi-a şoptit. Vocea era sigură pe ea şi a pus a încurajare mâna peste mâna mea. Tremura uşor şi avea un zâmbet neplăcut pe care doar în clipa aceea l-am observat, aşa cum i-am observat şi pantofii scâlciaţi. „Nu am reuşit să ajung, din păcate, la conferinţa ta, dar, din câte am aflat, în sală au fost câteva persoane cu multă putere“, a adăugat.

*

Atunci soţia lui a mers la vitrina cu bibelouri şi dintr-un sertar a scos o foaie de hârtie, evident pregătită dinainte, pe care se aflau câteva nume scrise cu cerneală. Mi-a vârât hârtia în buzunar cu un gest categoric: „Un simplu cuvânt al uneia din aceste persoane ar fi suficient ca să ni se uite păcatele de familie“, mi-a şoptit. „Şi intervenţia ar trebui să vizeze în

primul rând serviciul lui Cristian, care, în sfârşit, acum a fost propus să fie mutat de la documentare la cercetare. Numai că cel care ne ajută ne-a spus şi ce greutăţi întâmpină şi crede că fără o intervenţie solidă nu va ieşi nimic.“

— Deci nu era vorba despre situaţia de la serviciu a ginerelui, ci despre cariera prietenului tău!

— Nu. Sau da, într-o anumită măsură. Doar că, dacă ar fi adevărat ce spuneau ei, că, sprijinind cariera socrului, rezolvi şi problema ginerelui, situaţiile de familie şi cele de serviciu sunt legate. Îţi repet argumentarea lor, care pe mine nu prea m-a convins. Ei susţineau că simpla avansare a lui Cristian va fi un semn de normalizare a situaţiei lui, care va fi transmis imediat şi la celelalte dosare. Şi ginerele îşi va da seama că nu a intrat într-o familie persecutată, cu dosar prost. *Dosar* era cuvântul magic, care tot revenea în discuţia noastră.

*

Gărduleţul de leandri roz, albi, roşii, tăind autostrada umbrită în aceleaşi două benzi oţelii care se răsucesc în spate, ondulându-se, ca şuviţele de şpan. Culmile împădurite urcând spre cer, trunchiurile albe şi contorsionate ale măslinilor bătrâni ieşind din pământul roşu, casele cu ziduri groase şi ferestre minuscule, pentru ca întunericul dinăuntru să păstreze răcoarea. Şi umbra care coboară peste ele.

— Mi s-a părut o adevărată nebunie ceea ce îmi cereau, mie, unui cetăţean străin, dar m-am jenat să le-o spun de-a dreptul! Totuşi, nici să-i încurajez fără temei nu mi se părea corect. „Cu cea mai mare plăcere ţi-aş face acest serviciu, dragul meu“, i-am spus, „dacă el mi-ar sta cât de cât în putinţă! Dar eu nu pot pretinde nimănui să încalce legea! Şi mă îndoiesc“, am adăugat, „că o asemenea intervenţie ar putea avea vreo bună urmare!

Dar sunt convins că, făcându-ţi datoria, vei convinge că meriţi a fi avansat. Şi eu am trecut în viaţa mea peste multe momente grele“. Însă bietul Cristian şi mai ales soţia lui au încercat prin stăruinţe, rugăminţi şi lacrimi să mă convingă „să fac ceva“ – şi asemenea momente penibile am trăit cu ei, încât nici nu mai suport să îmi amintesc!

Capitolul 30

Categorii de comportament

— Dobrotă Cristian… parcă îmi spune ceva numele ăsta…

— Fratele aviatorului, tov colonel! Am citit despre aviator, Anton Dobrotă, într-un studiu recent care stabilea categoriile de comportament în închisoare… Anton Dobrotă era categoria 4, tipologia agresiv-intratabil. S-ar putea să fie corectă evaluarea, avea performanţe sportive de excepţie, inteligenţă mediocră, singurul care a evadat din Aiud. Nu am dedus cum a decedat, nu erau date exhaustive la studiile de caz…

— Eeete, na! A crăpat ca un câine, la izolare, în sânge şi căcat, şi-a urlat până a răguşit! Cum vreai s-o mierlească duşmanii poporului? Şi îi mai aveam şi pe ruşi în spate! Dar fra-su, Cristian ăsta, n-a fost şi el priponit?

— Doi ani, fără condamnare… Fire anxioasă, cu blocaje…

— Hai, lasă papagalicelile tale… Uite-acu mi-l amintesc pe Cristian ăsta, l-a adus şi la mine, se face preş când te vede, dar refuză colaborarea… Ia mai stai de vorbă puţin cu el, scoate de la naftalină dosarul de reţea în care n-am avut ce să punem, îmi zicea că nu iese din casă, că nu-şi vede decât nevasta, ţi-a pus fusta în cap, nenorocitule! i-am zis, şi el râdea ca un tembel, dar nu şi nu, că n-are ce spune de nimeni! Ei, uite că acum are marfă destulă despre Transfug!

— Dacă-mi permiteţi, tov colonel! Cu soţia se poate vorbi! E sincer devotată, persoană de sprijin la ea la servici, doar că are slăbiciune la acest bărbat. Am discutat o dată, e vorba de o avansare a lui, probleme de familie, cu fiica, cu ginerele…

— Ştii teoria mea, locotenente! Femeile se spurcă uşor şi cât ai zice peşte se fac duble! Triple! Înţeleg că n-ai chef să-ţi mai pierzi vremea cu el, fie! Cheam-o direct pe ea la sediu! N-ar fi prima oară, de altfel, nu?… Mda! Nu e rău, să vedem mai departe! S-a respectat procedurile? Bagajul Transfugului a fost verificat la venire şi la plecare? Materiale cu conţinut duşmănos?

— Numai la venire! Reviste de exil, cu titluri sămănătoriste, *Florile dalbe, Sculaţi, colindători…*

— Te crezi la Crăciun, la Paşte? Vorbeşte ca un ofiţer, locotenent Matei, că nu mai eşti pe ascultare la cursu lu Noica!

— Avem o adresă de la grăniceri, pe baza unei semnalări a vărului, sursa noastră, Bădescu, care lucrează şi cu cei de la graniţă. Manu Traian a adus reviste de exil, semnalate în nota agentului Bădescu. La plecare, bagajul a fost inventariat tot de sursa Bădescu, dar era curat. Nu s-a identificat însă persoana căreia îi erau destinate corpurile delicte cu care a intrat şi unde au dispărut.

Acum poate să-i râdă în nas. Nu ştii tu, căcăciosule, toate şuruburile aparatului nostru, cu toate gradele lu tac-tu şi ale mă-tii!

— Nu-ţi bate capul cu asta, locotenent Matei! La această oră, corpurile delicte sunt deja înregistrate la serviciul nostru de documentare, împreună cu adresele finanţatorilor, tipografiilor, redactorilor. Au fost solicitate de sursa noastră, Emilian, ca vicepreşedinte al Academiei. De aceea au închis ochii şi grănicerii. Altceva? Ce tabel e ăsta?

— Tabelul cu telefoanele şi adresele persoanelor care au solicitat întrevedere cu Manu Traian în seara conferinţei. Ne-au fost puse la dispoziţie de sursa Bădescu. Întrevederile nu s-au efectuat, adresele le-a sustras înainte sursa Bădescu, vărul Transfugului, chiar din buzunarele lui.

— Era mai bine dacă se efectuau, doar să ştim şi noi de ele! Agentul nostru Bădescu şi-a luat-o în cap, ne face program. Mai temperează-l un pic, să nu-şi iasă din atribuţii, că-l facem să-şi aducă aminte cum era când l-

am priponit! Şi să-i fie verificate deconturile, să nu i se lipească de degete prea multă valută… Hai, dă primele dosare la microfilmat şi grăbeşte-te cu planul de măsuri!

Capitolul 31

Păcate neispăşite

Nu se uită la Christa. S-a răsucit pe scaun şi priveşte prin parbriz culmile împădurite pe care umbra serii le creşte. Încă puţin şi în aerul transparent albăstriu vor pluti luminile de pe bordura autostrăzii. E conştient că, vorbind, face drumul să pară mai scurt pe această porţiune de autostradă care, după ce se lasă noaptea, e atât de monotonă! Lumina farurilor mătură gărduleţul de leandri şi scoate fulgerător la vedere florile albe, roz, roşii.

— După ce am plecat de la familia Dobrotă, mi-am dat seama că jumătate din timp s-a vorbit doar despre Anton! Cumnata lui îi ştia viaţa pe dinafară…

— Poate a fost la început îndrăgostită de fratele mai mare. Ştii cum sunt adolescentele care se îndrăgostesc de actori celebri, de logodnicii surorilor. Spui că Anton era cunoscut ca aviator, că fotografia lui apărea în ziare…

— Ca bărbat, avea o carismă, pe care acum greu o mai poţi explica. Fotografiile lui Anton nu mai spun azi mare lucru. Exista în casa Dobrotă un album de fotografii care scăpaseră la percheziţii. Evident, ne-am uitat toţi trei prin el…

— Nu erai şi tu în vreo poză?

— Ei doi susţineau că într-un grup, undeva, pierdut printre capetele necunoscute, aş fi eu. Eu însă nu sunt deloc convins, nu mi-am recunoscut nici măcar expresia feţei. Mi-au oferit poza la plecare, dar nu am vrut s-o iau…

— De ce? Aş fi fost curioasă să văd cum arătai atunci… Nu ţi-am văzut niciodată părinţii… mama…

*

— Ce rost ar fi avut să car fotografia cu mine, dacă nu sunt convins că aş fi eu cel din cadru? Şi toate acele persoane necunoscute despre care nu îmi mai amintesc acum nimic. Oricum, era o fotografie de amator, întunecată, neclară. Ce să fi făcut cu ea aici? Mai bine lăsaţi fotografia în album, unde este locul ei, le-am spus. Sunt convins că doamna Dobrotă o s-o păstreze mai bine ca mine, care puteam deja s-o fi pierdut, aşa cum am făcut şi cu bileţelele cu adrese. Pe când ea, vestala familiei…

— Ai totuşi ceva contra ei.

— Sunt iritat când îmi amintesc pălăvrăgeala ei indiscretă. De ce să fi ţinut minte toate fleacurile din copilăria noastră? Şi, mai ales, de ce să facă paradă cu ele? Chiar dacă nu sunt, ca tine, specialist în psihologia adolescentelor, nu cred că era atât de perversă încât să-i fi iubit pe amândoi fraţii. Este pur şi simplu o femeie bârfitoare…

— Crezi că e neapărat perversiune să iubeşti doi fraţi? Mai ales că eu nu am spus că i-a iubit în acelaşi timp! Ce demodat, ce arhaic poţi să fii!

— Demodat, nedemodat, arhaic, cum vrei, dar sunt aproape convins că toată această paradă de complicitate a memoriei avea un scop al ei. Servea la ceva…

— Servea la ceva? La ce să servească?

Privirea piezişă a Christei se reîntoarce cuminte la volanul ei. În dreapta, imensa budincă Dr. Oetker de pe panoul publicitar, aşteptând ora apropiată când i se vor aprinde luminile multicolore. În stânga, zidurile, întunecate de seară, ale caselor pe lângă care trec. Pe colinele verzi-arămii, o mişunare de viermi rotunzi şi albi – turme de oi răsfirate.

*

— Toată familiaritatea asta falsă, indiscretă ţinea să demonstreze că am rămas toţi trei la fel de apropiaţi ca în timpul adolescenţei. Şi, ca atare, să mă simt obligat să fac ceea ce avea să-mi ceară. Dar în tinereţe eu fusesem prieten doar cu Anton! Pe Cristian nici nu-l băgam în seamă! Cât despre doamna Dobrotă, ţi-am spus că nu a existat în niciun fel în viaţa noastră! Poţi, sper, să înţelegi că mă deranjau tachinăriile ei, de genul: „Mai ţii minte când ai fost bolnav de scarlatină?“. Chiar în clipa când am intrat în casă, m-a abordat cu o familiaritate deplasată: „Mai ţii minte cum te chinuiai cu Anton să-şi înveţe pe dinafară lucrarea de an la latină pe care i-o făcuseşi?“.

— Ce să-ţi mai fi adus aminte tu, care nici măcar nu te recunoşti în propriile tale fotografii!

— Închipuie-ţi că, prin nu ştiu ce minune, mi-am amintit de lucrarea asta! Îi făceam lui Anton temele cu atât mai mult zel cu cât o vreme primeam pentru ele o răsplată bănească la care pe urmă s-a adăugat un alt imbold şi mă simţeam jenat când trebuia să încasez mica remuneraţie a efortului meu.

— Dar primeai totuşi banii lui, nu? râde Christa. Iar imboldul îl bănuiesc… Ai început să-i faci curte verişoarei lui, pianista.

— Ai ghicit, draga mea. Probabil este o schemă universală a adolescenţei. Eram foarte timid, plin de complexe, dar ea îmi bănuia sentimentele. Eram doi studioşi, dar eu, săracul de mine, crescusem într-o casă mai mult decât modestă şi mă epatau obiceiurile elegante, conversaţia dezinvoltă, în care ştii mai bine ca oricine că eu nu strălucesc, bliblioteca fascinant de bogată. Cum viitorul ni se prefigurează prin întâlniri întâmplătoare, îmi amintesc, de pildă, că mă tot uitam într-un album cu gravuri despre monumentele Italiei. Cel mai mult îmi plăceau cele din Roma, nu ţi se pare ciudat?

— Tot ce îmi povesteşti mi se pare ciudat. Şi memoria acelei doamne Dobrotă e ciudată. N-ai întrebat de unde ştia toate acele lucruri?

— Era evident de unde! Cristian trebuie să-i fi povestit soţiei despre familia lui, ca să-şi ofere un ascendent faţă de ea. Sau poate se refugia, pur şi simplu, în amintirile unor vremuri mai bune decât cele prezente.

— Dar ea de ce ar fi ţinut minte toate fleacurile astea care n-o priveau?

— Mi-am pus şi eu întrebarea şi iată ce am găsit: doamna Dobrotă trebuie să-şi fi asumat amintirile soţului ei, pentru că acolo viaţa este îngrozitor de monotonă! Când viitorul este atât de previzibil, numai trecutul mai poate oferi un prilej de divertisment!

*

Ce speculaţie! Mâna ei s-a relaxat pe volan, dezamăgită. Colţurile gurii i-au încremenit între riduri. Tace.

— Aşa cum se întâmplă uneori, draga mea, se petrecuse o adevărată simbioză între ei. Adoptaseră unul de la altul fraze, gesturi, cuvinte, ba chiar şi amintirile celuilalt.

— Cum adică adoptaseră amintirile celuilalt?

Mâinile ei înmănuşate s-au încleştat pe volan. Oare nu asta a încercat şi ea, ani de zile – să-l simtă alături în coşmarurile din care se trezeşte transpirată, cu inima bătând, cu gâtul încordat de strigătele mute? Nu la asta s-a tot gândit, stând cu ochii larg deschişi în întuneric, de teamă că adoarme la loc, lângă respiraţia lui şuierată, nepăsătoare? Minute lungi cât orele, ore în care s-a ridicat, s-a dus la baie, când şi-a privit în oglinda înceţoşată faţa tot mai stoarsă, umflăturile de sub ochi, ridurile care taie colţul ochiului, Traian nu este de acord cu un lifting, şi a doua zi, la micul dejun, nedumerit: Ai avut cumva insomnie, draga mea? Am avut impresia că rătăceai prin casă ca o fantomă…

Christa apasă iritată pedala acceleratorului.

*

— De fapt, nu m-am exprimat bine când am spus că fiecare adoptase amintirile celuilalt. Amintirile circulau în sens unic, doar de la Cristian la soţia lui. Nu şi invers! Soţia povestea istoria glorioasă a familiei Dobrotă – şi se vedea că avea exerciţiu! Poate s-o fi utilizat, la rândul ei, ca să-şi acorde un ascendent faţă de prietene. În schimb, Cristian nu povestea nimic despre familia soţiei lui!

— Era conştient că a făcut o mezalianţă!

Lumina tunelului din care ies se lărgeşte treptat spre păduricea cu trunchiuri subţiri şi drepte. Dealuri golaşe, semănate cu smocuri de vegetaţie, lăsând tot mai jos albia secată a râurilor de altădată, care umpleau de mlaştini şi ţânţari văile, azi secate.

Cristos s-a oprit la Eboli. Iar el trăieşte aici de destulă vreme pentru ca toate astea să fi ajuns amintirile lui de o viaţă.

Dar ce tăios a sunat vocea Christei când a vorbit despre mezalianţă!

*

— …Din păcate, mă apasă că nu l-am putut ajuta cumva pe Cristian, mereu îmi amintesc că a fost anchetat, închis. E drept că la plecare le-am spus: „Dacă reuşiţi să obţineţi permisiunea de a călători, veţi fi bine veniţi, dragii mei, la noi în casă. Christa şi cu mine vom face tot ce putem ca să vă simţiţi bine“.

— …Eu nu pot decât să-ţi dau sfaturi, aşa cum făcea bunicul meu cu mine… Dar tu eşti cel ce trebuie să se înarmeze cu putere ca să reziste amintirilor de acolo, care, din câte înţeleg, mai toate sunt neplăcute. N-ar fi fost deloc bine să ţii în tine poveştile astea, ca să te învenineze treptat… Povesteşte-le şi uită-le! Nu te învinovăţi pentru vini inexistente. Nu trebuie

să te simţi tu responsabil pentru ceea ce s-a petrecut cu familia ta în trecut! Nici pentru ce se petrece cu foştii tăi prieteni, azi! Din câte înţeleg, ţara ta a avut mereu probleme şi, poate o să te deranjeze ce îţi spun, dar sunt convinsă că întotdeauna o să le aibă!

Capitolul 32

A fi sau a nu fi un boşo

David says:

Iar eu tot nu hotărâsem dacă să mă tirez pe şest la autobuz, când Pisăloaga Casandra mă va scăpa o clipă din vizor, ori să stau până când el o să dispară dincolo de frontiera păzită de feţele crunte şi umerii înstelaţi ai băieţilor cu ochi albaştri.

Deocamdată, Traian încă mai era acolo, cu geanta pe umăr şi haina plină de buzunare şi fermoare, într-un halou de Hugo Boss, grăbit să scape de *check-in*, de geamantanul blindat al lui Victor şi de noi, toată familia.

Ele pe bancheta de vinilin albastru, ei în jurul banchetei cu servietele lor diplomat şi sacourile, şi cravatele, şi costumele lor de ciocli, şi povestioarele porno, şi burţile, şi dinţii de acrilat, şi frazele interşanjabile cu cine îl schimbă pe cine, cine îl sapă pe cine, cine îl ţine, cine îl mănâncă, cine l-a urcat, cine l-a dat jos pe cine, cine e în anchetă, cine a rămas, cine a făcut anonima, hehehe. Şi iar câte o glumiţă!

Nu! Niciodată, niciodată n-am să accept să fac asemenea jalnice glume!

Şi mai era haiosul ăla bătrân de Victor, care îmi dădea una pe spate cum mă vedea:

— Merge? Merge treaba?

Asta era vorba lui şi atât.

— Merge? Merge treaba?

*

Şi să recunosc că, oricât de dement pot să par acum, încă mai trăgeam nădejde că în ultima clipă el o să se întoarcă spre mine, să-mi strige:

— Să nu uiţi să-mi scrii! Să nu uiţi că la anul vin înapoi! Să nu uiţi, Daniel, că te aştept, *Dincolo*, la mine!

Încă mai aşteptam o răsturnare de situaţie, vrednică de poveştile Mihaelei, *Bună seara, copii!* Să-şi dea seama, adică, măcar acum, în al treisprezecelea ceas, că eu eram el, cel din fotografia sepia, cu pete de cafea sau ulei, din anii ’30, pe care o păstra Buni la oglindă.

Eram el, care nu plecase, eram el, care avea să se întoarcă. Pentru mine, ciuperca de sticlă a aeroportului încă mai era plină cu un aer festiv, de revelion! Ce avea să fie întâlnirea noastră, decât (recită) *un ritual, povestea trecerii torţei şi a încercării disperate de a o prelua*, fraza asta e din ultima mea carte preferată, *Jurnalul de la Păltiniş*, mi-a împrumutat-o Dudu pentru o săptămână, maică-sa are un şmen cu librăreasa de la standul de cărţi al facultăţii.

*

Şi, pentru că nimic nu mă enervează mai mult decât falsităţile şi formalităţile, nu mă mişcam din loc, nu făceam niciun gest. Încă mai credeam, deşi din ce în ce mai puţin, că ar fi de-ajuns ca Traian să se uite mai atent la mine ca să mă recunoască.

De aceea stătusem liniştit astea două săptămâni, cât l-au fugărit profesorul Stan cu şleahta lui de urechişti şi team-ul de bişniţari al vărului Victor.

Numai că timpul trecuse, *the game is over*, mai era niţel şi el intra în vamă, iar eu trebuia să aleg, sau rămân până în ultima clipă şi mă conving că el pleacă, cu valiza înţesată de microfoanele lui Victor, fără să fluture mâna spre mine, sau mă fac că o iau pe scara dinspre subsol, la WC, *like a*

hero, dar, de fapt, ies afară, în staţia de autobuz, şi de la un telefon public te sun pe tine, *my dirty Diana*, ca să-ţi spun: „Gata, *honey*, am aranjat, unchiu-meu a promis să trimită prin DHL geamantanul lui Victor plin de prezervative!“.

*

Şi, până la urmă, am ales să mă car, ca să nu văd că nici măcar n-o să-şi dea seama care sunt eu, din toată turma noastră. Mergeam spre autobuz şi încă îmi mai răsunau în urechi urletele disperate ale Casandrei:

— Daniel! Unde eşti, Daniel?! Vino să-i facem semne cu mâna vărului, unchiului, străunchiului tău! Daniel! Unde eşti? Nu mă fă să strig după tine!

Dar găsisem deja alte două ipoteze care se băteau cap în cap, adică:

A FI SAU A NU FI… UN BOŞO?

Mai explicit:

1. Nu, eu niciodată, niciodată n-am să accept să ajung un boşo, nici măcar un boşo ca el!

2. Da, aş vrea să fiu el, chiar cu riscul de a ajunge un boşo!

*

Un boşo, adică mers la coadă la lapte de dimineaţă; consultat *România liberă*, mica publicitate, rubrica de înmormântări; două remize pe zi, la şahul din Cişmigiu.

Plus replicile ritualice:

— Ţineţi-mi şi mie rândul la coada asta, am zi de pensie, mă întorc repede, peste trei ore!

— Când eram de vârsta voastră, noi nu…

— Te rog foarte mult, măsoară-ţi cuvintele, obraznicule!

— Am fost şi noi tineri, ce vă închipuiţi, dar…

— Ridică-te, lasă locul alteia! Altuia! Altora!

— Animalule!

— Nu te mai scălâmbăia când vorbeşti cu mine!

— Scoate şapca…! Scoate mâinile…! Scoate…

— Habar n-aveţi voi ce-a fost cu Ialta! Lecţiile de limba rusă! Mandatarii! Colectivizarea!…

Nu, nu, niciodată, totuşi niciodată n-am să accept să fiu un astfel de boşo! Varianta 1.

*

Sau da, să fiu el, cum l-am văzut că apare din prima zi cu ochelarii ăia meseriaşi şi ţoalele foarte ca lumea, moşule, şi toţi ciorchine pe el, gagicile, securiştii, bişniţarii, cioclii, şi buzunarele de pe mânecă, şi barba pusă la punct, cu dâra de After Shave Tabac Original, da, atunci muream să fiu el! Varianta 2.

Numai că şi atunci am avut ghinion, nici nu îl vedeam bine, el era foarte departe, şi Casandra, aiurea cum e de obicei, deja începuse să strige:

— …Hai şi tu, Daniel, mai în faţă! El, ştiţi, e mai timid din fire! El acasă e mai îndrăzneţ, acasă poate fi chiar obraznic! Păcatul cu el e doar că în lume nu face faţă… Hai şi tu! Mergi în faţă şi tu, să te vadă Traian al nostru! Luaţi-l cu voi şi pe Daniel! Hai, Daniel, du-te şi tu, dragul meu! Du-te, te rog eu! Fă-o pentru mine! Fă-o pentru Buni! Te rog eu, fă-o! Terogeufă-o! Hai, vino odată să te prezint! Să te cunoască unchiul, străunchiul, străbunicul, musafirul nostru! Hai, Daniel, nu mă fă să strig, unde eşti, nu mă fă să strig după tine.

Să-ţi vină să-i termini pe toţi!

Vă daţi seama că şi atunci a trebuit să-mi părăsesc postul de observator fin şi să mă car, singur, cu autobuzul, dar nu înainte să-i fac un semn explicit mamei, pentru că o ştiam prea bine ce creatoare de panică e.

*

Revenind însă la alternativele noastre, problema teoretică ar fi următoarea: nu cumva, în ciuda ochelarilor, a valizelor uşoare cu rotile, a mersului său drept, a tot ce a văzut, citit, umblat, ascultat, mâncat, Beaubourg, United Manchester, Scala din Milano, Pinacoteca de la Florenţa etc., Traian Manu nu-i altceva decât tot un boşo, atent la picăturile de ochi, de nas, la pastilele de tensiune, la gelul pentru varice? Un boşo mai stilat, dar nimic altceva decât tot un boşo.

Şi totuşi, mi-ar place să fiu el, chiar dacă va trebui să-mi tot iau pastilele de tensiune şi să gâfâi când urc scara, mai ales dacă vorbesc:

— De ce nu aţi luat liftul, domnule profesor? La vârsta dumneavoastră e *pericoloso sporgersi*!

Şi nişte unii să-mi care bufnind şi trăsnind valiza grea a unchiului Victor cu lingurile de lemn ale inspiratului meu tată, bălăngănindu-se, la fiecare treaptă, până la etajul şapte.

*

Şi încă, atunci, la aeroport, nu îi ştiam toate maniile – de pildă, că seara, la ora H, intra în panică:

— Dragii mei, scuzaţi-mă, acum observ că s-a întunecat şi n-am dat telefon la Christa!

Şi/Sau:

— Dragii mei, nu pot la ora aceasta, mi-e imposibil acum! Vă rog să aşteptaţi puţin, e absolut necesar să o sun pe Christa!

Şi se repezea, glonţ, la telefon, foindu-se în fotoliu, deschizând, închizând televizorul, un adevărat lup de mare/leu în cuşcă, până binevoiau să sune nesimţitele de telefoniste racordate la băieţii cu ochi albaştri să-i dea legătura. Pârâituri, întreruperi, intervenţie la profesorul Stan să avem linie liberă, telefonul roşu, trebuie s-o sun urgent, dar urgent! urgent de tot, pe Christa!

Şi, în fine, după trei ore de tensiuni neomeneşti, un ţârâit debil. Şi el, repezindu-se să smulgă telefonul cu priză cu tot, ca să spună:

— Da, draga mea, sunt bine, fii liniştită, mă simt perfect, nu mă doare stomacul, nu sunt constipat, nu am diaree, îmi iau la timp pastilele, vremea e cam călduroasă, mi s-a înfundat o ureche, nu te teme, sunt şi aici doctori, sunt infirmiere cu epoleţi, se ţin după mine din oră în oră, nu îţi fă griji pentru mine, de tine ai grijă doar, ia-ţi pastilele, fii atentă să dormi bine, visează frumos, visează-mă pe mine.

Şi alte texte care te lasă mască, doar că eu le-am dedus, pentru că, deşi aveam urechea lipită de uşă, el vorbea nemţeşte, limbă din care făcusem doar patru lecţii când a căzut Mihnea de pe balustradă şi pe toţi care eram la cheful din camera de cămin ne-au dat afară.

*

Aşa că, până la urmă, am ales să fiu el, chiar dacă pentru asta trebuie să ajung un boşo.

Dar în schimb o să am un video, numai al meu, şi casete video şi CD-uri cu JUDAS PRIEST, IRON MAIDEN, MADONNA, ROLLING STONES…

Numai că, dacă aş fi el, poate nu aş suporta să mai aud hard rock, doar Grieg, doar Beatles… Mi-aş prepara singur un Campari, numai două degete pe fundul paharului, şi deasupra un Schweppes Indian Tonic şi trei *glaçons* şi o blondă care să ştie meserie…

Să fiu el, şi totuşi să fiu eu, altminteri s-ar putea să nu îmi mai pese prea mult de nicio blondă! Deşi Gionni spune că bunicul lui are erecţie ori de câte ori vine infirmiera cu plosca!

Să fiu el, chiar dacă pentru asta o să am osteoporoză, artroză, artrită, lumbago, pentru că în schimb o să port pantofi veritabili Todd!

Chiar aşa am văzut scris în interiorul pantofului, moale, şi cum arăta, cum mirosea! De parcă nimeni niciodată nu-şi vârâse în el piciorul! Nu ştiu cum de a căzut lumina de pe culoar chiar pe pantofii lui, erau lângă uşă când am întredeschis-o.

*

Aşteptam pe culoar, în nopţile alea două de la Cărbuneşti, să se termine bairamul, să-l văd că intră în cameră, poate reuşim să stăm şi noi doi de vorbă. Dar, ghinion, am luat plasă ca de obicei, Pisăloaga de Casandra a început să strige:

— Daniel, unde eşti, Daniel! Adu-mi un pahar cu apă!

Aşa că, revenit în post, am deschis prudent uşa, ce-i drept, n-am fost în stare să scot vreun sunet când l-am auzit:

— Cine-i, cine-i acolo? Dragul meu, dacă tot m-ai trezit, atunci intră, aprinde şi lumina!

Şi ce nu pot să-mi iert e că n-am aprins lumina şi n-am intrat! Sau măcar să fi răspuns: „Sunt eu, Daniel! Iartă-mă, am greşit uşa!“. Sau să mă fi dus măcar a doua zi să-i spun: „Sper că nu v-am trezit din somn aseară“. Sau: „Îmi pare rău că te-am trezit din somn aseară!“…

Pentru că mai era şi asta – că nu ştiam cum să-i spun: „tu“, „dumneavoastră“?

*

Am luat plasă pentru că de obicei eu ştiu ce gândesc, ce simt, ce cred alţii despre mine şi de aceea nu am vrut să cred că el ar putea să treacă pe lângă mine la fel cum trecea pe lângă toţi ceilalţi.

Şi nici acum nu-mi vine să cred că tocmai asta s-a întâmplat!

Oricum, mama susţine că vine el la vară din nou. Dar, şi dacă vine la vară, n-o să fie la fel? Profesorul Stan cu ai lui, grămezi pe el, plus Victor…

Poate doar să-l prind dacă o să mai mergem la Cărbuneşti şi o să-şi ia ceaiul în curte, nu mi-am dat seama dacă s-a prins sau nu cine sunt eu ca să mă ţină minte, *je suis aussi un fan du thé Lipton Yellow*, să-i spun, şi el: Hai, Daniel, vino şi tu aici, lângă mine, să stăm puţin de vorbă, să-mi spună, jucându-se cu ochelarii ăia meseriaşi cu care n-are treabă, şi ceaşca de ceai, cum o ţine cu degetele alea lungi, osoase.

*

O dată parcă totuşi m-a văzut, era la masă cu Victor, eu treceam pe acolo, el s-a uitat la mine şi mi-a aruncat pastila:

— …Ei, dragul meu, de ce mergi aşa cocoşat? La vârsta ta e foarte important să te înveţi să mergi drept! Învaţă-te, dragul meu, pari şi mai înalt, dar mai ales, dacă te înveţi de pe acum să mergi drept, o să fie bine pentru coloana ta toată viaţa.

Numai că e foarte greu să mergi aşa drept cum a zis el, de fapt, nici nu-mi vine să cred că se poate să stai mereu drept, multă vreme. Ieri am

încercat, dar n-a prea ţinut, îmi dădeam seama cum arăt din afară, un papagal.

Şi mă mai durea şi omoplatul.

Capitolul 33

Ofiţer sub acoperire sub statut diplomatic sau bursier în State?

— Plan de măsuri în acţiunea informativă individuală dusă asupra numitului MANU TRAIAN, născut la 3 aprilie 1922 în comuna Cărbuneşti-Dolj, fiul lui Ion şi al Mariei, de profesie biolog, în prezent îndeplinind funcţia de director al Institutului European…

— Ce dracu, te credeam băiat deştept, locotenente! Lasă astea, mergi mai repede!

— …În condiţiile creşterii acţiunilor duşmănoase îndreptate contra statului nostru de grupările de transfugi din străinătate, se impun următoarele obiective: 1. Stabilirea cât mai exactă a legăturilor lui MANU TRAIAN cu MORA AUGUSTIN, preşedintele Academiei Române din Paris, Roma şi München. 2. Descoperirea planului de activitate al grupării duşmănoase de transfugi cu numele Academia Română etc. etc. pe anul în curs şi a transfugilor cu funcţii de conducere, identificaţi cu toate legăturile lor. 3. Stabilirea legăturilor din ţară ale transfugilor. Termen : 10 noiembrie 1986. Răspunde: lt. Matei Silviu.

*

— Da, Academia asta e un obiectiv care trebuie penetrat! Şi oricât îl penetrăm, tot mai e de muncă la el…

Râd amândoi. Aşa îi găseşte Nuţi când vine cu cafelele, cu croasanţi proaspeţi şi coniac Rémy Martin, slăbiciunea colonelului Istrate de când a ieşit prima oară *Afară*, în Franţa: era în serviciul de pază al Tovarăşului.

Locotenentul nu poate mânca atunci când aude clefăitul colonelului. Dar îşi bea ceaiul verde cu mentă pe care *mommy* i-l aduce la fiecare ieşire, împreună cu fiola de Quinn Ann.

— Nici coniac nu serveşti? Oi fi cu yoga şi vegetarian, râde Ispas. Bă, tu iei toţi microbii de la obiective. Trebuie să-l penetrezi pe Bivolaru, devii yoghin, pui tehnica operativă la Noica, papagaliceşti filozofie…

— Documentarea, tov colonel! Pot să citesc mai departe? *Pentru realizarea acestor sarcini se vor lua următoarele măsuri informativ-operative: 1. Folosirea agenturii: agenţii „Emilian“ şi „Bădescu“, care vor intensifica eforturile de invitare în ţară a lui MANU TRAIAN la conferinţe profesionale şi vor mări frecvenţa vizitării familiei MANU TRAIAN în străinătate, cu accent pe întâlniri particulare. 2. De stabilit o relaţie personală cu soţia lui MANU TRAIAN, MANU CHRISTA, refractară colaborării cu ţara. 3. De contactat persoanele de sprijin din Institutul pentru Propagarea Culturii Române în Străinătate, universităţile din Bucureşti, Iaşi, Cluj, Institutul de Cercetare în Ştiinţe Biologice al Academiei, edituri, presă. Termen: 26 ianuarie 1987. Răspunde: lt. Matei Silviu*.

— Ţi s-a urât cu binele, locotenente? Cum poţi să pui termen 26 ianuarie, nu ştii ce alergaţi suntem la ziua Tovarăşului? Pune, bă, 10 februarie 1987, hai, treacă de la mine! Şi stop! Nu începe iar să turui ca o moară stricată. Adaugă: *Se va cere nota informativă de la sursa noastră Bădescu despre sursa noastră Emilian, şi invers, de la sursa noastră Emilian despre sursa noastră Bădescu*. Vei instructa pe cei doi să rămână în legătură unul cu altul şi să colaboreze pentru vizitele lor viitoare. Bădescu a solicitat deja, sub controlul nostru, o invitaţie în scop turistic de la Manu

Traian, iar Emilian îl va întâlni pe Manu Traian cât mai curând, într-o deplasare de serviciu. Buun! Altceva!

*

— 4. Identificarea numiţilor Izvoranu Cornel şi Izvoranu Daniel aflaţi în obiectivul Serv. „F“, care poartă corespondenţă cu Manu Traian, şi intensificarea eforturilor de recrutare a lor ca agenţi ai noştri pentru a supraveghea informativ familia Manu Traian. Acum o s-o adaug şi pe Dobrotă Florica.

— Procedura? La ce te-ai gândit?

— În ce privinţă, tov colonel?…

— În privinţa mă-tii, mă scuzi, locotenente, aşa e vorba noastră românească, din popor! Maică-ta e colega noastră, n-a ieşit încă la pensie, nu? He-he, ce arătoasă era, la toţi le curgea balele când intra în sediu, lasă că şi ce intrări avea! Sus de tot, mă-nţelegi! Ai de ce să fii mândru, că şi la minte a fost brici! Tare ca fieru, iute ca oţelu, dacă-şi punea ceva în minte, sta şi-n cur şi-n cap şi tot îi ieşea!! Dar noi ce vorbeam? Cum îl brichisim pe Izvoranu-tatăl! La planuri de măsuri pe hârtie eşti bun, bă, dar la practică mai ai până creşti, puţă!

— Tov colonel, cu tot respectul, dar Izvoranu Cornel este membru de partid. Nu se poate acţiona. Sau se poate, dar trebuie cerut acordul de la biroul organizaţiei de bază…

— Ce vorbeşti?! Sediul PCR al sectorului 1, din Piaţa Amzei, îl ştii? Iei legătura cu Popescu, secretarul doi cu propaganda, persoana noastră de sprijin, şi ai aprobarea în buzunar. Îl aştepţi pe Izvoranu, ai o discuţie în sediu, este genul de familist căcăcios, recrutarea nu va pune probleme. Răspunzi de acţiune! Şi fiu-său? Ce faci cu Izvoranu junior? Ia gândeşte-te.

*

— Aici am o propunere, tov colonel! Am studiat dosarul lui Izvoranu Daniel, e destul de voluminos pentru vârsta lui. Fusese exmatriculat împreună cu un grup întreg şi a avut mare noroc să fie în lot cu fiul colonelului Bob, i-a reprimit la grămadă, dar stă atârnat într-un fir de păr. Mă gândisem să iniţiem o revistă samizdat studenţească, fenomenul e inexistent în România, dă bine *Afară*, un PR prin Europa Liberă, ăia o să fie nebuni de bucurie, numai asta o să latre! Şi Daniel, redactor-şef, de ce nu, e el cam cu capul în nori şi haotic, dar e mai cultivat ca alţii şi vizita lui Manu Traian l-a făcut să-şi piardă şi mai mult simţul realităţii… Şi apoi să fie recrutat aici, la sediu, să nu-şi mai joace doar facultatea, ci şi ceva mai mult…

— Zici că să-l ciomăgim un pic? Poate nici nu e nevoie… când o vedea că se lasă cu priponeală, se face miel! Dar astea-s pe hârtie, să te văd la treabă! Dacă operaţiunea reuşeşte, s-ar putea să-ţi vezi visul cu ochii, locotenente: ofiţer sub acoperire cu statut diplomatic, probabil la Roma, pentru că abia acum se deschid perspectivele… Lasă visele cu bursele, terenul, vechimea în muncă, asta e totul, ascultă-mă, bă, pe mine, că îţi vreau binele, dacă nu mă crezi, ia-o la întrebări pe mă-ta!

Ieşind de-a-ndăratelea, locotenentul Matei are impresia că zăreşte, în ochii căprui ai colonelului, o sclipire rece, tăioasă.

Dar nu, când s-a uitat mai bine, era acelaşi chip bonom, de contabil, pe care îl ştie din copilărie.

Capitolul 34

Vizitatorul nocturn

— …Bietul Cristian mă aştepta cu masa pusă în antreul pe care îl transformaseră în birou-sufragerie-living după căsătoria fiicei. A trebuit să fac iar faţă salatei *boeuf*, care mi s-a oferit peste tot acolo şi în care, în ciuda reţetelor diferite, stomacul meu recunoştea de fiecare dată prea mult untdelemn de proastă calitate. Existau şi nişte sendvişuri pe care abia le-am atins, doar mă duc la o recepţie, dragii mei, trebuie să mă înţelegeţi, le-am spus. Atunci când am ajuns la ei, aveam deja nefericitele experienţe culinare anterioare, de când fusesem cu toată familia, pentru câteva zile, în orăşelul nostru, la vila unui prieten al lui Victor.

— Nu mi-ai spus de fapt cum ai petrecut acolo. Ai putut să faci puţină mişcare, să respiri aer curat?

— Mişcare?! Cu cine? Când? Acolo masa reprezenta momentul central, nucleul zilei, şi ea înghiţea de fapt totul! „Momentul“ nu e deloc bine spus, pentru că mesele durau ore şi ore. Urma refacerea, iar apoi altă masă! Ani de zile, aici, dusesem dorul ospeţelor tradiţionale de acest gen, care încep de la mijlocul dimineţii, cu aperitive şi băuturi tari, şi sfârşesc în după-amiaza zilei următoare, cu supe acre, ca să-i remonteze pe cheflii. Lumea se rulează continuu, cei şubrezi dispar şi se întorc, parţial refăcuţi, după un somn de câteva ore. Şi, fireşte, se bea fără nicio reţinere, lucru care cred că ţi-ar fi displăcut. Ţie şi mâncărurile ţi s-ar fi părut grele. În copilărie, îmi plăcea să mă pierd într-o asemenea veselie dezlănţuită, cu zeci de guri care vorbesc, râd deodată. Bineînţeles că, fiind prea mic, sensul glumelor, multe fără perdea, îmi scăpa, aşa cum nu sesizam nici plictiseala, nici conflictele

meschine, tot ce ţine de obişnuitul vieţii şi care trebuie să fi existat şi acolo. Dar acum, când m-am văzut la masă lângă ei, dator să înfrunt proba atâtor feluri de mâncare, a trebuit să-mi recunosc mie însumi cât de mult îmbătrânisem…

*

— Pentru că, bineînţeles, nu la vârsta asta trebuia să ajungi acolo! Şi cu dieta de la care nu ai în niciun caz voie să te abaţi! Să fi fost tot tu, dar cu douăzeci de ani în urmă!… Iar dacă te-ai încăpăţânat să ajungi acum, firesc ar fi fost ca, la ospeţele voastre tradiţionale, după o oră, două să te fi scuzat la toată lumea şi să te fi ridicat de la masă!

— Absurd, draga mea! Cum să fi stat doar o oră şi să mă fi ridicat, când se sărbătorea tocmai venirea mea? Oricum, trebuie să-ţi spun că, la o oră rezonabilă, mă ridicam. Îţi dai seama, cred, cât trebuia să lupt cu insistenţele celorlalţi, mai ales ale vărului Victor! Însă, atunci când atingeam punctul critic, deveneam neînduplecat. Urcam în camera mea şi, uneori, chiar reuşeam să adorm fără să-mi mai fi luat pastilele. Cu atât mai tare mă indispunea cel care, la un moment dat, îmi strica somnul…

— Noaptea?

— Ţi-am mai povestit doar şi atunci, în seara când am ajuns… Ai uitat…

Zâmbetul din glasul lui întâlnind zâmbetul ei. Complicitatea nopţii de dragoste care a semănat cu nopţile de altădată tot atât cât seamănă chipurile lor de azi cu cele din fotografie. Dar sunt tot ei, chiar dacă trupurile şi-au pierdut mirosurile de care se ruşinau altădată şi nu le mai face plăcere să stea dezveliţi, în plină lumină.

*

— De câteva ori m-am trezit când cineva întredeschidea uşa şi rămânea în prag. Tu ştii ce somn uşor am, chiar dacă mi se mai întâmplă să sforăi. Să fi bătut în uşă, să fi tuşit discret, l-aş fi auzit. Dar nu. El rămânea acolo, nemişcat. „Intră, dragul meu“, îi spuneam de fiecare dată, „intră, dacă tot m-ai deranjat, intră şi aprinde şi lumina“. Dar nu a făcut-o, aşa că nu l-am văzut niciodată la faţă.

Christa râde strident:

— Aştepta o invitaţie… în pat!

— Poţi să râzi cât vrei, dar nici măcar nu ştiu dacă era femeie sau bărbat! La hotel erau femei pe care le recunoşteai dintr-o privire, ce vor, ce caută. Îţi băteau în uşă, cereau o brichetă, dădeai tot timpul de ele, aşteptând în hol, în câte un fotoliu. Era un joc clar, în care ştiai la ce te expui. Dar aici, nu… Cineva care dispărea, bolborosind ceva, probabil o scuză. Simt din tăcerea ta că nu mă crezi, dar… Chiar ţi se pare posibil să greşească cineva permanent uşa?

*

Gărduleţul de leandri care taie în două autostrada, culmile împădurite urcând spre cer, trunchiurile contorsionate ale măslinilor vechi de sute de ani, pinii rotunzi, cactuşii, palmierii, casele în culori pastelate, semănate în marginea şoselei, împreună cu tractorul, camionul şi maşina din curte. Tot acest decor familiar care face să i se pară şi mai neverosimil ceea ce povesteşte.

— De ce complici inutil? Neatenţie! Se întâmplă… Sau poate camera ta se afla în apropierea uneia mai solicitate.

— Fireşte că mi se oferise camera cea mai bună, aşadar cea mai departe de baie, dacă la aşa ceva te-ai gândit…

— Atunci, nu ştiu… Depinde ce se mai întâmpla pe urmă…

— Pe urmă nu se mai întâmpla nimic! Atâta doar că, odată trezit, nu îmi mai rămânea nimic altceva de făcut decât să mă lupt cu insomnia. Tot răsucindu-mă în pat, auzeam parchetul trosnind, sus, jos, în toate părţile, auzeam apa la un robinet care nu se închidea bine, deşi era o vilă nouă, uşi deschise, închise, probabil drumurile obligatorii ale fiecăruia înainte de culcare. Şi, bineînţeles, de jos, de la masă, deasupra tuturor, glasul lui Victor…

*

— …Dar crede-mă că, atât cât m-au ţinut puterile, am acceptat să mă văd cu toţi cei care mă căutau, mai ales cu cei cărora apucasem să le promit câte ceva la conferinţă şi nu mai avuseseră răbdare să aştepte telefonul meu, de parcă ar fi ştiut că pierdusem hârtiuţele. Mă trezeam cu ei, ca şi cu bietul Cristian, lângă hotel, pe holurile instituţiilor pe care trebuia să le vizitez, parlamentând cu Victor şi încercând să ajungă la mine. La un moment dat însă, iartă-mă, am avut impresia că mă străduiam să umplu butoiul Danaidelor, pentru că mereu apăreau alţii şi alţii… şi fiecare dintre ei cu cereri concrete – medicamente, care ştii că aici, fără asigurare, fără reţetă, sunt costisitoare, haine, cafea, invitaţii, cărţi, casete şi mai ales intervenţii… Aşa că, până la urmă, mi-a fost destul, m-am revoltat. Ce caut eu aici? m-am întrebat într-o dimineaţă, când am dat cu ochii de faţa mea, în oglinda de la baie.

Mirosul greu, umed al băii peste care s-a pulverizat în grabă un deodorant ieftin. Faţa străină, miraculos întinerită, pentru că fără ochelari o

vede înceţoşată în oglinda de proastă calitate. Bideul fără dop, gresia prea lunecoasă, pe care i-a fugit piciorul.

— Cu ce le sunt eu dator, de fapt? m-am întrebat atunci. Cât am fost, zeci de ani, singur şi sărac, când eram un paria, un nimeni, când am îndurat nesiguranţa, umilinţa şi foamea – în fiecare seară când puneam capul pe pernă, mă întrebam ce avea să se aleagă de mine –, în toate acele vremuri grele, cine m-a ajutat? Cine mi-a dat o mână de ajutor, cine mi-a trimis o vorbă sau câteva rânduri de încurajare în toţi acei ani grei când trebuia mereu să fiu cel mai bun ca să primesc cel mai puţin, pentru că eram străinul?

Vibraţia exagerată din glas pe care şi-o aude cu neplăcere, dar nu mai încearcă să şi-o stăpânească. Şi tot ce a văzut atunci şi tot ce vede acum alunecând prin geamul maşinii şi încearcă, buimăcit, să recunoască.

Au mai rămas doar nişte cuvinte pe care nu poate să le scuipe, să le vomite. Îi este greaţă şi o durere urcă în braţul stâng.

singurătate frig nesiguranţă foame

*

Mereu autostrada fără sfârşit, tăiată în două de gărduleţul de leandri din care lumina tăioasă a farurilor decupează florile roz, albe, roşii. Pe stânga, imensa cruce pe care mai mult o presimte decât o vede în întuneric, în goana maşinii, arătând drumul spre nesfârşitele cimitire poloneze. *Vărsare de sânge ca la Montecassino*. Luciul alb al abaţiei Montecassino refăcute. Ofiţerul german care a dus la Vatican documentele, cu o zi înainte de bombardamente.

Ce făceam atunci? Unde eram? Cu cine?

Prin geamul maşinii alunecă măslini mărunţi şi firavi şi frunzişul lor luminează albicios, la fel ca al salciei părăsite – acum câţi ani?

Moţăie tot mai amorţit, în scaun, încercând să-şi amintească, reuşind să întrezărească în fugă o fotografie mişcată, care se risipeşte în buimăceală şi somn, când încearcă să o reţină. Mereu autostrada fără sfârşit.

Soarele orbitor de alb prin care trec femeia şi bărbatul îmbrăcaţi în negru: două siluete eterne, încremenite, solemne. Şi, profilându-se tot mai departe, în căldura orbitoare, silueta egal de stranie şi egal de familiară pentru el a omului călare pe măgar, cu două imense coşuri de nuiele, de o parte şi de cealaltă a burţii animalului.

Iar Christa are să mai conducă mult timp, cu mâna înmănuşată, la fel de decis, la fel de relaxat aşezată peste volan.

Şi vor trece amândoi, în viteză, printre luminile albe, neutre, printre reclamele multicolore, imense, care despică noaptea.

*

Am adormit în maşină, draga mea, şi am visat cum ne plimbam amândoi printr-un parc cu lalele colorate, în jurul nostru foiau porumbei blânzi ca găinile şi iepuri domesticiţi. Dar la un moment dat, nu înţeleg de ce, am rămas singur, alergam disperat prin tren, nu apucasem să-mi iau în gară bilet şi mă tot ascundeam sub banchete. Până aici a fost visul, acum sunt treaz, sunt în faţa casei vechi din copilărie, stau la poartă, sub chiparos.

Dar exista un chiparos? Dar exista un brad la noi în curte?

Nu mai ţin minte dacă în vis chiparosul este semn de bine sau semn de rău, ce ştiu sigur e că nu-mi place visul. Bradul, în curte, aduce nenorocire, se ştie. Iar chiparos am văzut doar la Roma.

Ca să mă trezesc, îmi înfig unghiile cât pot de adânc în carne, strâng pumnii cât pot, atâta doar că unghiile mele sunt şi ele de carne şi pumnii pe care mi-i încleştez sunt vătuiţi, strâng cât pot dinţii, pumnii şi aşa sunt sigur că sunt treaz, nu visez. Sunt aici, sunt acasă, şi strig:

*

— …Măcar tu recunoaşte-mă! Măcar tu recunoaşte-mă, măcar tu uită-te la mine, mamă… În toate poveştile, mama e cea care te recunoaşte, numai tu ţii capul întors şi umbra chiparosului îţi acoperă faţa.

Dacă nu-mi spui niciun cuvânt înseamnă că eşti supărată pe mine! Aşa făceai totdeauna şi ştiam cu ce am greşit, bănuiesc şi-acum de ce nu vrei să-mi răspunzi. Ţie ţi-au plăcut întotdeauna scrisorile lungi şi eu ţi-am scris rar şi puţin, uneori pe o carte poştală doar câteva rânduri. De vorbit, am vorbit însă mereu cu tine în gând. Câteodată eram aşa de obosit, că nici nu mai puteam să iau tocul în mână. Ce rost ar fi avut să mai pun pe hârtie tot ce-ţi spusesem în gând? Dacă eram vesel, amânam, dacă eram trist, nu mă simţeam în stare.

Aminteşte-ţi că de la un timp şi tu ai început să-mi scrii mai rar, mai puţin. Pe urmă, nici măcar nu mai era scrisul tău, cineva îmi scria că eşti bine, sănătoasă, dar ai degetele înţepenite de artroză şi nu mai poţi să ţii tocul în mână.

Pe urmă n-am mai primit nimic. Închipuie-ţi cât de neliniştit am fost! Oricât am încercat, n-am reuşit, luni de zile, decenii, ani, să aflu nimic despre tine! Târziu, o altă mână, necunoscută, mi-a trimis un anunţ, un ferpar. Atât.

Mi-a fost greu să-mi imaginez că tu într-adevăr nu mai eşti nicăieri. Am mers, de dimineaţă până seara, pe străzi, nu mă puteam împăca cu gândul că nimeni de-acum înainte n-are să-mi mai poarte o fotografie ştearsă într-o poşetă de piele veche. Ploua, cred, pentru că obrajii îmi erau umezi, şi eu cu cine aveam să mai vorbesc de acum înainte în gând?

A fost singura zi din viaţa mea când m-am gândit c-ai murit. În sinea mea ştiam că de fapt nu se poate, pentru că noaptea, atât de des, te visam! Deci undeva tu trebuia să mai exişti.

Şi acum, când în sfârşit ne-am întâlnit, n-are rost, crede-mă, să mai fii supărată! Un singur lucru mi-a rămas confuz, dacă atunci, în tren, când mă ascundeam de controlor, eram treaz ori visam…

*

— …Viaţa este şi aşa grea, nu trebuie să ne-o mai îngreunăm şi noi cu inutile procese de conştiinţă. Ştiu că n-o să vrei să recunoşti, dar de fapt eşti tulburat, de când te-ai întors, mintea îţi fuge mereu în altă parte. Susţin în continuare că această călătorie prea târzie a fost un şoc periculos, ţi-aminteşti doar cât am insistat, până şi în drumul spre aeroport, să n-o faci… Dar măcar acum ascultă-mă şi pe mine, nu trebuie să-ţi aminteşti ceea ce nu îţi face plăcere! Uită, uită…

Christa respiră uşurată. Acum, la curbă, o să se vadă imensa ceaşcă de cafea, proiectată pe cerul intens albastru, cu stele aprinzându-se în jurul panoului publicitar. Lavazza. Literele roşii cu acoladă aurie. Plinul, mai întâi. Şi, pe urmă, el o *decaf*, ea un ceai de plante. Sau un espresso?

Îşi încordează muşchii moi, amorţiţi – cum se ridica, dintr-un foc, altădată şi ce greoi se mişcă acum corpul. Şi Traian, care a aţipit iar, cu capul într-o parte, rezemat de geam, şi respiră cam ciudat, un sforăit prea zgomotos…

— Trezeşte-te, Traian! Hai, fă un mic efort şi trezeşte-te! Ce repede ai adormit, nici n-am observat! Haide, scoate-ţi centura, doar nu vrei să rămâi în maşină! Ce faci… ce faci, Traian?!… Nu se poate! Nu se poaaa-te! Trezeşte-te, te roooog!

SFÂRŞIT

mai 1985 – iul. 1989,
ian. 2001 – iun. 2003,
ian. – iun. 2007

2008
apr. – mai 2013

Dosar de presă

Ediţia I
Nuvela „Întâlnirea“, apărută în volumul *Vară-primăvară*, 1989, Cartea Românească

Procedeul alternării glasurilor, folosit cu intenţie ironică, are, la Gabriela Adameşteanu, particularitatea de a se pune în slujba unei mereu reluate încercări de captare a autenticităţii psihologice şi comportamentale, a mentalităţilor celor prinşi în plasa dialogului… Pretextul e vizita acasă a unei rude, un unchi ajuns celebru în străinătate, ce se întoarce, pentru o scurtă vizită, printre ai săi: prilej, desigur, pentru câteva schiţe de temperamente şi caractere, pentru un succint tablou de moravuri, dar şi pentru reveniri în memorie ale trecutului, dar totul într-o tehnică holografică ce variază perspectivele, relativizând mereu unghiul privirii şi aducând la interferenţă (prin anticipări, retroproiecţii, sugestii, suprapuneri) timpurile narative (unchiul povesteşte în maşină soţiei sale cum a fost primit, la rândul ei aceasta are o suită de reminiscenţe dintr-o copilărie traumatizată de război; plecarea clandestină a adolescentului în străinătate se ridică în visul intermitent al bătrânului; concomitent apare mulţimea rudelor aşteptând la aeroport, cu năzuinţele şi speranţele lor mediocre, iar vocea ironică a unui tânăr, Daniel, reconstituie, la rândul ei, într-un savuros jargon studenţesc, tot episodul primirii, ca şi alte întâmplări).

Accentul cade asupra experimentului ca atare, în vederea alcătuirii unui fel de condensat roman în *raccourci*.

„Întâlnirea“ este proza prin care Gabriela Adameşteanu participă la tentativele de înnoire ale discursului narativ, aşa cum apar ele în scrisul generaţiei cele mai tinere de prozatori români.

Cred, în ce mă priveşte, mai mult în formula limpede şi modernă a relatării aşa cum s-a făcut cunoscută până acum în romanele şi nuvelele Gabrielei Adameşteanu, dar aceasta nu echivalează nici pe departe cu o neînţelegere a importanţei pentru prozator a experimentului în sine… E vorba de exerciţiile unui prozator matur, cu calităţi deplin demonstrate, ce n-a încetat să caute şi care nu vrea să rămână la o formulă expresivă, în ciuda revenirii constante a unui anumit orizont de interese.

Marian Papahagi, *Tribuna*, 28 septembrie 1989

Trebuie adăugat că acest carusel al „tehnicalităţii“ cusătura „la vedere“ a naraţiunii sunt deplin funcţionale, literatura Gabrielei Adameşteanu având o miză suficient de gravă pentru a exclude „de plano“ orice exhibiţie gratuită a retoricii… Naratorii, spaţiul şi timpul povestirii, unghiurile relatării se succedă derutant, deschizând continuu noi piste de lectură. Partea cea mai complicată este să sesizezi „nodurile“ textului, locurile şi procedeele prin care „firele“ (aparent) independente se leagă într-o „urzeală“ unitară… Dar să le luăm pe rând.

Mai întâi „marea personalitate“ care acceptă să ţină conferinţa în timpul vizitei în ţara de baştină. Personajul este, pe anumite porţiuni, el însuşi narator, fie că rememorează secvenţe din trecutul personal, fie că-şi aduce aminte de figuri cândva apropiate sau îşi exprimă punctul de vedere asupra experienţei avute în timpul vizitei… „Reîntoarcerea“ nu mai funcţionează decât ca formă de constatare a ireparabilului, a izolării de ceilalţi, dar şi de acea parte a eului cândva martoră a unor evenimente într-o lume pe veci

apusă. Înstrăinarea „obiectivă“, înscrisă în înseşi legile de funcţionare ale biologicului, este însă dublată de aceea (mult mai agravantă) dobândită prin implicarea socială a insului. Conferenţiarul constată că „s-a întors“ în mijlocul unor indivizi interesaţi nu atât de o comunicare efectivă, cât de chestiuni şi (posibile) avantaje cu totul colaterale, complăcându-se într-un sistem de relaţii formale, întreţinute preponderent din raţiuni joase. Episodul aşteptării la aeroport este cât se poate de ilustrativ pentru toate acestea.

Pe celălalt „fir“ principal, Daniel, personaj-narator ce face legătura cu povestirea centrată în jurul „conferenţiarului“, relatează un eveniment care treptat capătă alura tragicului. În timpul unei petreceri studenţeşti, un tânăr, vrând să(-şi) dovedească nici el nu prea ştie ce, cade de la etajul unui cămin şi moare. Fără a deţine un rol cu totul deosebit, relatarea lui Daniel impresionează, Gabriela Adameşteanu având ştiinţa dozajelor, a luminării „crude“ a faptelor. Nefiind căutat ostentativ, spectaculosul apare tocmai prin aceste transcripţii neutre sau „implicate“, animate de acea pulsaţie interioară rezultată din participarea personajelor la construirea naraţiunii.

În cele din urmă, „întâlnirea“ nu are loc, Daniel şi prestigiosul vizitator netrecând dincolo de un schimb circumstanţial de amabilităţi. Şi poate că „morala“ prozei de acum a Gabrielei Adameşteanu… este legată tocmai de crisalida circumstanţialului în care fiinţa noastră se sufocă, mimând dezinvoltura, exuberanţa şi implicit astfel subminându-se: în spatele convenţionalităţii sufocante devenite fiziologie aşteaptă mereu un eveniment tragic, gata să ne dezvăluie impostura, neantul poleit…

Ultima carte a Gabrielei Adameşteanu, ca de altfel tot ce a publicat până acum autoarea, constituie o contribuţie de excepţie la paradigma prozei româneşti din ultimele decenii.

Cornel Moraru, *Vatra*, august-noiembrie 1989

Şi Nicolae Manolescu, şi Marian Papahagi au insistat, în cronicile lor, asupra aspectului „experimental“ al „Întâlnirii“, prin care Gabriela Adameşteanu s-ar pune la ceasul optzecist al reînnoirii strategiilor narative. Deşi aparenţele pledează pentru o astfel de opţiune, ea ni se pare departe de a epuiza interesul textului… În această odisee concentrată, tragicul şi derâderile lui domină orice experiment.

Aici, nu o dimineaţă este pierdută, ci întregul trecut, pe care se străduieşte să-l capteze, revenind din Ithaca, noul Ulise, când narator, când narat, din „Întâlnirea“. Împletirea timpurilor, schimbarea unghiurilor de vedere, înmulţirea perspectivelor narative, monologul interior alternând cu discursul obiectivat, trecerile de la persoana întâi la a doua (acel *tu* adresat ţie însuţi, acel *vous* din *Modification* a lui Butor), flashbackurile şi incursiunile în viitor – nu ni se par a aparţine categoriei experimentului în sine. Ele reprezintă, mai curând, doar căile încâlcite pe care încearcă a se ajunge şi nu se mai poate ajunge înapoi, într-o Ithacă degradată de vremi. Deoarece Ulise se întoarce târziu, prea târziu, spre un tărâm unde n-au mai putut dăinui nicio Penelopă şi nicio cetate…Revine litanic, laitmotiv cvasifunerar, această întrebare: „Cine te-a pus să faci asemenea drum pe ceaţă şi pe întuneric?“.

Într-adevăr, cine l-a pus pe Exilatul ajuns celebru în Occident să revină în România comunistă, în vizită? Numai pentru o conferinţă? Evident, nu. „Ce cauţi tu acum nu se mai află decât în mintea ta“, îi spune soţia şi are dreptate. Nu numai în minte, ci, mai ales, în inconştient. Certată cu orice logică şi orice raţionament diurn, există în el, ca în orice exilat, impresia, tăinuită, ireductibilă la orice confruntare cu evidenţele, că, într-un fel de corelaţie absurdă între istorie şi geografie, între timp şi spaţiu, ar fi de ajuns să înfrângă geografia, să revină pe tărâmul copilăriei şi adolescenţei, pentru a le regăsi intacte, a aboli timpul, a-l face reversibil. *Odiseea* se împleteşte cu basmul, pentru a dărui acestui exilat modern năzuinţele prinţului din *Tinereţe fără bătrâneţe*. Dar basmul e istorie şi rămâne fără final. Începutul,

în schimb, e normal să se desfăşoare ca un coşmar. Înainte chiar de a reatinge pământul ţării, în vis, Exilatul va trebui să treacă prin toate încercările, să se ascundă de toţi urmăritorii, să călătorească fără bilet şi fără identitate, să se lase fugărit, sfârşind prin a ajunge în grădina casei lui, unde masa e pusă, toţi benchetuiesc aşa cum i-a lăsat, dar nimeni nu-l recunoaşte. Viii din vis sunt morţii din realitate: între ei şi El, niciun Caron, să-i transporte de pe un tărâm pe altul.

După întoarcerea din vis, cea din diurn. Rostită pe mai multe planuri şi în mai multe timpuri narative. Cum însă punerea în pagină desparte foarte clar monologul interior de discursul obiectiv şi naratorul poate fi identificat lesne la începutul fiecărui capitol, lectura nu e în niciun fel „experimentală“, ea putând suprapune oricând liniarităţi peste contrapunctele narative. Astfel, după visul iniţial, întoarcerea Exilatului ne este descrisă: 1. aşa cum o povesteşte el, pribeagul, prietenilor şi studenţilor din Italia; 2. sau soţiei sale, într-un dialog dublat nu doar de monologul lui interior, ci şi de al ei, cele două trecuturi (al lui în România, al ei în Germania nazistă) împletindu-se fără a se întâlni. Cu toate că, undeva, pe un cu totul alt plan, amintirile acestea poate îi privesc, cel puţin în parte – în partea istorică – pe amândoi. Soţia Exilatului şi-a văzut dispărându-i toată familia în timpul războiului: tatăl, avocat şi antinazist, nu se mai întoarce de pe niciun front (a murit sau se mai află în vreun lagăr siberian?). Mama şi sora ei au pierit într-un bombardament. Fratele, făcând parte din Hitlerjugend, a pierit fără sens, în bătălia Berlinului. Iar ea a rămas cu tot acest moloz îngropându-i amintirile şi cu o clipă impregnată obsesiv pe retină: ea pe trotuar, ţinându-şi cu o mână bicicleta, îmbrâncită într-un colţ de poliţie, de soldaţi şi privind, cu lacrimi de umilinţă, cum trece în convoi tiranul ca „un animal bolnav de urale şi sânge“. Scena e mereu pusă sub semnul lacrimii, în ciuda felului în care ea se îndeamnă: „Lasă, uită o mică umilinţă a ta, a noastră, o ruşine pe care o vor purta urmaşii urmaşilor tăi:

câte generaţii să piară până la sfârşitul mileniului fără să vă ierte, fără să vă înţeleagă“…

În timp ce Ea revede mereu acelaşi film interior, dominat de amintirea fricii şi umilinţei, El îi povesteşte vizita, reîntoarcerea din care nu e cu totul absentă o anumită frică sau, în orice caz, prudenţă. Dacă Ulise scapă de capcane prin şiretenie, Ulise-exilatul modern, odată întors în Ithaca, în loc să se răzbune pe intriganţi, să-şi redobândească puterea, se arată excesiv de timorat. Conferinţa din România comunistă e singura din lunga sa carieră pe care n-o improvizează. E conştient că va fi plicticos, dar nu depăşeşte limitele ce i-au fost tacit fixate. De altminteri, auditoriul nu seamănă cu al altor capitale: studenţi nerăbdători, febrili, reacţionând liberi. Ci câţiva miniştri, oficialităţi şi rude ofilite. Dintre acestea, puţine ajung cu adevărat să-l vadă. Exilatul nu se întreabă de ce un văr vârstnic şi mereu glumeţ, Victor, se pune cu totul la dispoziţia sa, împrumută chiar, de la un prieten, o vilă unde să-l adăpostească, pe el şi diversele rubedenii, născute după plecarea lui (poate că ele nici nu fac, real, parte din familie). Nu se întreabă dacă nu cumva Victor e pus să-i filtreze întâlnirile, dacă nu el e acela care i-a furat din buzunar cărţile de vizită date, la conferinţă, de prietenii încă în viaţă. Şi, chiar dacă Victor ar fi ceea ce noi putem, la lectură, să bănuim că este, nu e sigur că faptul l-ar deranja cu totul pe Exilat, care, la singura cerere a unui foarte bun prieten de a pune o vorbă bună pentru ginerele lui, împiedicat de „dosarul“ socrului, răspunde sec şi negativ.

Uscăciune sufletească, lipsă de imaginaţie sau pur şi simplu bătrâneţea, rezervând lacrimile şi sensibilitatea doar trecutului? Deoarece Reîntorsul, Vizitatorul, Musafirul este destul de bătrân şi obsedat de tensiunea ce-i joacă feste, de pilulele pe care trebuie să le înghită, de praznicile prea abundente pentru stomacul lui bolnav. Exilatul s-a întors prea târziu. Şi pentru el, şi pentru ceilalţi. Nu numai mama i-a murit, ci şi tânăra iubită de altădată.

A rămas doar un strănepot, Daniel, căruia i se dă cuvântul în mai multe capitole, spre a povesti această întoarcere din unghiul celor ce-l aşteaptă la aeroport pe Fiul rătăcitor. Daniel, în limbajul său aproape argotic-universitar, pare a pune distanţa umorului într-o relatare atât de sumbră. Prin el, descriind mulţimea de la aeroport, se dezlănţuie oralitatea căreia autoarea ştie atât de bine să-i restituie respiraţia, clişeele, aproximaţia gramaticală şi existenţială. În sala de aşteptare, rubedeniile, caţele, ţaţele, bietele femei, penelope fără curteni, nici destin comentează, ilariante, cariera celui ce trebuie să coboare din avion, propun versiuni asupra vieţii în Occident, se pregătesc să-i ceară Bogătaşului exilat adidaşi, ciocolată, blugi, toate însemnele, pentru ele, ale luxului occidental.

Daniel îşi bate joc de acest tumult al invidiilor şi locurilor comune, dar ironia lui, ne dăm seama, capitol după capitol, nu este aceea a detaşării, a bunei dispoziţii, a insolenţei tinereşti, incapabile să realizeze că într-o zi acest statut de „boşorog“ va fi şi al tânărului de azi. Nu. De fapt, în felul lui, şi Daniel aşteaptă. Ca acest unchi, care îl recunoştea în vise, să-l recunoască şi în realitate. Şi să-i treacă o torţă: „Ce avea să fie întâlnirea noastră decât un ritual, povestea trecerii torţei şi a încercării disperate de a o prelua?“.

Ritual ce nu se va îndeplini. Întâlnire ratată. Daniel nu are curajul să doboare zidul ridicat între unchiul său şi adevăratul trecut, al cărui singur urmaş se simte. Şi, la urma urmei, ce torţă ar fi putut prelua, din moment ce Exilatul nu vine să restituie celorlalţi trecutul lor comun, ci numai să-şi confrunte utopia amintirilor sale cu cenuşa rămasă din ele?

Pe de o parte, am concentrat cele 139 de pagini ale acestei proze în prea puţine rânduri. Pe de alta, am expus liniar şi nerespectând diversitatea narativă şi variaţiile temporale o povestire ce se vrea diversificată după unghiurile de vedere propuse rând pe rând. Adică, de două ori cel puţin, am trădat. Dac-am făcut-o totuşi este pentru a arăta că, sub eticheta de experimentalism, se află cu totul altceva. O întâlnire şi dramatică, şi ratată.

În câteva săptămâni numai, constată exilatul, „s-au distrus iremediabil în mintea mea lucruri, chipuri pe care le păstrasem intacte aproape o jumătate de secol“. Nimeni nu-l mai aşteaptă deci, în Ithaca secolului nostru, pe Ulise. Penelopa nu mai are ce să deşire, deoarece n-a mai fost lăsată să împletească nimic.

Rareori, în literele noastre contemporane, a mai fost evocată cu o atare tragică autenticitate o astfel de „imposibilă întoarcere“.

Monica Lovinescu, Radio Europa Liberă, 16 martie 1990

Ediţia a II-a
Romanul *Întâlnirea*,
publicat în 2003 la Editura Polirom

Autoarea *Dimineţii pierdute* nu mai păstrează de această dată nici măcar aparenţa tipografică a prozei realiste, structura poematică intrinsecă fiind potenţată şi de dispunerea în pagină, reflex grafic al ritmului interior al frazelor… Modificările nu mai sunt doar de ordin stilistic, ci ating însăşi structura compoziţională a naraţiunii. Prozatoarea a inserat aici file disparate din dosarul de Securitate al personajului principal, Traian Manu, file ce nu aveau cum să se strecoare în varianta inclusă în *Vară-primăvară*. Însemnările laconice ale celor ce lucrau pentru omniprezenta instituţie nu sunt doar adaosuri „de atmosferă“, ci „cârlige narative“ ce au o dublă menire: pe de o parte, oferă o serie de repere epice menite să creioneze o realitate obiectivă, mai puţin evidentă în partiturile personajelor, iar pe de altă parte, spun, în mod indirect, o altă poveste, mult mai dramatică, precum cea a unui regim concentraţionar (real, nu imaginar), din care noţiuni ca *intimitate*, *încredere* sau *viaţă privată* au dispărut.

…În această versiune „revizuită şi adăugită“, Christa, soţia savantului, dobândeşte o consistenţă epică aparte, povestea ei – incursiune retrospectivă în anii copilăriei şi ai tinereţii – însoţeşte şi contrapunctează relatarea călătoriei în spaţiu şi în timp întreprinse de soţul său. Sunt puse astfel faţă în faţă două lumi distincte – cea a Germaniei fasciste a anilor ’30-’40 şi cea a României comuniste postbelice, pe cât de diferite în prezentul naraţiunii, pe atât de asemănătoare, în trecut, în privinţa suprimării libertăţilor umane. Relaţia fiecăruia dintre cei doi protagonişti cu trecutul – în dubla sa ipostază de istorie şi de timp individual – este sinuoasă şi pune în evidenţă procesul complex al definirii eului.

Întâlnirea nu este doar cu ceilalţi, străinii distribuiţi în roluri familiale, ci, mai ales, cu sine însuşi, fiind, în fond, o dramatică tentativă de regăsire a unor ipostaze pierdute ale propriului eu, fără de care personajul principal, ajuns la „final de partidă“, nu se poate defini. „E boală grea să nu ştii cine eşti“, constată, cu patetică luciditate, Traian Manu; sfâşiat între dorinţa de a se reîntoarce în ţara din care a pornit aventura sa existenţială şi spaima că ar putea rămâne prins acolo ca într-o capcană, el trăieşte într-o permanentă „stare de graniţă“. Febrilitatea cu care traversează frontieră după frontieră – graniţe politice, dar şi frontiere ale sinelui, reale şi imaginare deopotrivă – amplifică sentimentul copleşitor de incertitudine identitară. În *Întâlnirea*, Gabriela Adameşteanu duce mai departe căutările de ordin stilistic începute în *Dimineaţă pierdută*, iar rezultatul este o naraţiune polifonică, în care se întretaie şi se ciocnesc discursuri distincte, perspective şi informaţii contradictorii, sub a căror avalanşă reperele fixe ale identităţii personajelor devin fluide.

„Nu te poţi întoarce într-un loc sperând că de fapt te întorci în timp“, îşi avertizează Christa soţul, fiind şi ea, la rându-i, tentată să regăsească momente ale existenţei sale trecute, din aceeaşi nevoie de a redescoperi multiple euri încastrate în timpuri şi spaţii la care doar memoria şi imaginaţia mai pot avea acces. Avertisment ignorat, desigur, de cel care

străbate spaţiul cu speranţa vagă a redescoperirii unor vârste rămase de mult în urmă. Traian Manu se întoarce în locurile de unde a plecat, aşteptându-se să regăsească acolo nu doar urmele timpului trecut, ci chiar trecutul însuşi, încorporat în oameni şi în locuri cândva atât de familiare.

Incipitul abrupt al naraţiunii, cu un lung monolog interior al personajului principal, în care se suprapun frecvent planuri ontice şi temporale diferite, îl proiectează pe Traian Manu în situaţia lui Gavrilescu, eroul din nuvela lui Mircea Eliade *La ţigănci*. Lumea în care pătrunde Traian Manu, topos spaţio-temporal situat la confluenţa memoriei şi imaginaţiei, a realului trăit în prezent şi a celui reamintit, este foarte asemănătoare cu grădina ţigăncilor în care ajunge, ca în transă, Gavrilescu. Pentru Traian Manu, lungul drum al întoarcerii în locurile natale debutează, şi din punct de vedere narativ, ca într-un vis, pe parcursul căruia lumea exterioară îşi pierde treptat coerenţa şi consistenţa, devenind „un cadru de film vechi“. Şi, tot ca în cazul unui cadru de film, senzaţia participării la evenimente şi cea a îndepărtării de ele coexistă, iar prezenţa şi absenţa – ale oamenilor, ale evenimentelor – se instituie simultan. Stranietate şi familiaritate resimţite în acelaşi timp – acestea sunt coordonatele esenţiale care definesc, retrospectiv, incursiunea într-o România reală, aflată în plin regim comunist şi proiectată subconştient într-un spaţiu în care proliferează semnalele „lumii de dincolo“. Ca şi grădina ţigăncilor, şi teritoriul în care pătrunde Traian Manu funcţionează, la nivel narativ, ca o anticameră a morţii, unde memoria este provocată, bulversată şi, în cele din urmă, scoasă din regimul asemănătorului (*eikôn*) şi aruncată în cel al plăsmuirii (*phantasma*). Cum însemnele morţii abundă în *Întâlnirea* – bradul din curtea casei, oglinzile acoperite pretutindeni, absenţa umbrei şi prezenţa câinelui, animalul psihopomp prin excelenţă –, se poate spune că avem de-a face şi cu o călătorie către moarte. O călătorie care are, totodată, un sens recuperator, căci demersul lui Traian Manu este comparabil cu cel al lui Enkidu sau cu cel al lui Orfeu, plecaţi amândoi în Hades pentru a readuce la

suprafaţă singurele fiinţe care, din punctul lor de vedere, învesteau lumea cu semificaţie.

Naraţiunea evoluează astfel într-un dublu registru – real şi fantastic deopotrivă, ceea ce o individualizează o dată în plus în contextul prozei Gabrielei Adameşteanu.

Pentru Traian Manu, Ulise contemporan, pentru care exilul a constituit o şansă şi o neşansă deopotrivă, această ultimă călătorie este şi un bun prilej de a vedea ce au făcut oamenii rămaşi aici cu ceea ce a făcut istoria din ei. Şi, dacă revenirea în ţară a fost, în plan personal, un eşec, de vreme ce impresia că e înconjurat de persoane necunoscute este dominantă, se poate spune că Traian Manu nu ratează întâlnirea cu istoria travestită în utopie.

Sunt puse faţă în faţă, în paginile Gabrielei Adameşteanu, într-o elaborată ţesătură textuală, diferenţele dintre Est şi Vest, reflectate fidel în aşteptările pe care fiecare dintre protagoniştii întâlnirii le are de la ceilalţi. „Corul bârfitorilor“, reunit în sala de aşteptare a aeroportului Otopeni, comentează ad-hoc zvonuri, false amintiri contradictorii, inventate biografii rocamboleşti în centrul cărora se află Traian Manu şi soţia sa. Biografia savantului este o necunoscută pentru majoritatea celor veniţi să-l întâlnească, la fel cum, în mod absolut simetric, identitatea reală a rubedeniilor şi rolul jucat de fiecare dintre ele în trecutul său rămân, până în final, incerte. Singurele personaje conturate pregnant – vărul Victor, Daniel şi Buni – sunt, de altfel, şi singurii pe care memoria personajului îi reţine… Vărul Victor – „omul faptelor, nu al vorbelor“ – este cel mai ancorat (şi mai „angajat“) în prezent, poate şi pentru că memoria pare să îi lipsească. E şi motivul pentru care el, dintre toate personajele, este cel mai senin şi, evident, cel mai lipsit de scrupule. Considerat de Daniel „purtătorul de cuvânt al familiei în cercurile oficiale“, vărul Victor este, de fapt, ca şi profesorul Alexandru Stan, unul dintre agenţii Securităţii, sarcina lui fiind de a-l supraveghea permanent pe Traian Manu. Departe de a înţelege acest lucru, Traian Manu trăieşte cu impresia că aceştia doi sunt singurii în care

poate avea deplină încredere. Iluzia este perfectă, regia nefiind vizibilă pentru cel care revine în ţară şi care, lăsându-se amăgit de aparenţe, interpretează greşit atât volubilitatea excesivă şi solicitudinea vărului Victor, cât şi tăcerea crispată a celorlalţi.

„Adevărata Ithacă“, spre deosebire de imaginea construită de amintire şi nostalgie, este un teritoriu prea puţin cunoscut, sălbăticit, în care fiinţele umane par să-şi fi pierdut consistenţa. Străinul venit din Occident… asistă neputincios la un balet mecanic, în timpul căruia fiecare dintre cei prezenţi încearcă să se apropie de el, să-i spună sau să-i dea ceva, insignifiant din punctul lui de vedere, de cea mai mare importanţă pentru ei. Impresia de neverosimilate a „rudelor“ este cu atât mai percutantă cu cât toţi cei ce-l înconjoară pe Traian Manu sunt lipsiţi de individualitate, voci răzleţe ale unui personaj colectiv ce reacţionează, aproape mereu, la unison.

…Complexitatea structurii narative a *Întâlnirii* este dată şi de opţiunea Gabrielei Adameşteanu pentru introducerea celui de-al doilea discurs retrospectiv, cel al Christei, care, atinsă şi ea de „tentaţia trecutului“, simte nevoia să reviziteze momentele ce i-au marcat existenţa. Reflex narativ al „mersului de somnambulă la o casă străină“, monologul ei interior contrapunctează, frecvent, repetatele căderi în trecut ale soţului său. Ceea ce rezultă din suprapunerea celor două experienţe este imaginea-palimpsest a unei realităţi totalitare, ale cărei ipostaze distincte – fascismul şi comunismul – sunt particularizate coloristic, diferenţa de culoare fiind, de altfel, şi elementul care distinge, în planul percepţiei imediate, lumea liberă de lumea aflată dincolo de Cortina de Fier. „Oare Christa îşi aminteşte cu adevărat ce s-a întâmplat acum patruzeci de ani sau îşi aminteşte doar ordinea episoadelor, repovestite de atâtea ori?“, se întreabă, retoric, Traian Manu, el însuşi pasibil de a fi suspectat de aceeaşi confuzie involuntară între ceea ce este „adevărat“ în amintire şi ceea ce nostalgia adaugă ulterior conţinutului real al acesteia. Greu de răspuns la o astfel de întrebare, căci

memoria fiecăruia dintre noi amestecă realul şi imaginarul, timpul trăit şi reprezentările lui, estompate, „ajustate“ de tandemul uitare-memorare…

Într-o scriitură densă, în care recurge frecvent la discursul indirect liber, Gabriela Adameşteanu reuşeşte să redea ezitările personajelor-reflectori – Traian Manu, Christa şi Daniel – între niveluri ontologice diferite: real şi imaginar, trecut şi prezent, dar şi pendulările lor între sentimente contradictorii, de natură să complice şi mai mult relaţiile dintre ei, dar şi să releve contratimpul dramatic ce determină şi amplifică lipsa de comunicare dintre protagonişti.

Carmen Muşat, „Tentaţia trecutului, dezamăgirile prezentului“, postfaţa ediţiei din 2003

Nostalgia, suferinţa provocată de dorinţa neîmplinită a întoarcerii – o durere ce-şi ignoră mecanismul, la Kundera –, este o dimensiune a existenţei mici, măsurate de cei 70-80 de ani de viaţă ai unui individ. Dincolo de asta, ne paşte ridicolul extrapolării, cum se întâmplă la scriitorul ceh, sau pericolul „neîntâlnirii“, neînţelegerii, nerecunoaşterii, cum se petrece în *noul* roman al Gabrielei Adameşteanu, două cărţi ale „imposibilei întoarceri“, cartografiind (în feluri diferite) imponderabila zonă a nostalgiei.

S-a spus că Gabriela Adameşteanu nu scrie decât roman, că volumele sale de nuvele nu sunt decât schiţele unor construcţii epice largi în curs de limpezire. Rescrierea romanului *Întâlnirea* (căci roman a fost de la publicarea în volumul *Vară-primăvară*, în 1989) confirmă această ipoteză, ducând lucrurile mai departe, cel puţin în două direcţii: limpezirea profundă (liberă) a dramei exilului şi un soi de reconciliere spontană cu cititorul care astăzi citeşte altfel *cartea*, chiar dacă a citit şi prima ei formă.

Subiectul romanului este legat, deloc întâmplător, de o întâmplare povestită scriitoarei de către Mihai Botez, prin 1986: un emigrant rus revine în patrie, după foarte mult timp, mai mult de 20 de ani, iar la întoarcerea

acasă (adică în Occident) nu reuşeşte să se lămurească dacă aceia care îl întâmpinaseră în Rusia şi cu care locuise o perioadă alcătuiau într-adevăr familia sa (uitată) sau marea familie de figuranţi mânuită de poliţia secretă. Dilemă fără scăpare, ce se amplifică în *Întâlnirea* sau se bagatelizează retoric (în funcţie de mediul receptor) până la nerecunoaştere. Personajul principal, savantul Traian Manu – şeful Institutului European de Cercetare a Mediului Mediteranean din Neapole, cum aflăm cel mai bine din dosarul său de la Securitate, judicios intercalat în corpul romanului –, există ca identitate personală (memorie) doar după întoarcerea în Italia, atunci când îşi reface itinerarul parcurs, povestindu-l fie Christei, soţia sa nemţoaică, fie unui grup atent de studenţi. În scurta perioadă petrecută în România, hăituit de străini şi aşa-zise rude, de propriile amintiri distorsionate şi de o îngălare grăbită de interese-vini-nevoi ale „ghemului negru de vinovaţi“ ce îl aşteaptă la aeroport, personajul îşi pierde forma, consistenţa, cade într-un imaginar larg, al fugarului generic, din care, paradoxal, se recuperează chiar mai puţin decât celălalt personaj forte al cărţii – Christa, o Calypso modernă în povestea amintitului Manu, dar o Penelopă neînţeleasă până la capăt într-un alt scenariu, cel al lui Hermann.

Este, de altfel, un paradox al cărţii: Traian Manu, povestit şi răspovestit din zeci de unghiuri mai mult sau mai puţin convergente sau creditabile (al său – dar cine e cel care-şi aminteşte/visează? –, al rudelor intrate într-un malaxor amputant, al colegilor de breaslă retardaţi profesional, al lui Daniel, *alter ego* străin, irecuperabil şi el din tărâmul umbrelor, al securiştilor, ofiţerilor şi informatorilor, care se suprapun, în parte, cu cei de dinainte), rămâne mai fantomatic decât supravieţuitoarea Christa.

Vindecată de timp (căci *timpul omenesc* e, de fapt, personajul cărţii Gabrielei Adameşteanu), ajunsă – odată cu experienţa şi cu depăşirea echivocurilor – pe pământ ferm, Christa, mezina unei familii germane mic-burgheze, ce ispăşeşte prin moartea celor apropiaţi vina tuturor, are o

singură certitudine, un singur sfat: nu există întoarcere, nostalgia e o capcană ce nu ţine de măsurarea omenească a timpului.

Prin învingerea timpului, prin supravieţuire, ea este Calypso, cea care-i oferă nemurirea rătăcitorului Ulise, ea e Nausicaa, fiica regelui feacilor, la curtea căruia Ulise povesteşte vreme de opt zile (în Ithaca acest lucru nu i se va cere), şi, în cele din urmă, aproape în pofida autoarei şi a istoriei însăşi, ea e şi Penelopa (mai mult decât abia schiţata Buni).

Încifrarea din prima formă a romanului e dusă la extrem. Acolo Gabriela Adameşteanu făcea o proză experimentală care, paradoxal, mergea mai bine atunci, în epoca racordării la toate textualismele. La vremea respectivă mai erau de încifrat textual problema exilului, eşecul întoarcerii, cenuşiul şi grotescul „fiecărei zile“ şi mai ales ideea care ne apare azi mai limpede şi mai îngrozitoare, în adevărul ei, ca niciodată: aceea că nu există comunicare (întâlnire) posibilă între generaţia interbelică, ultima normală, neatinsă în fibra ei omenească profundă, şi pandantul său din zilele noastre.

S-ar zice, cu alte cuvinte, că ceea ce s-a pierdut… s-a pierdut iremediabil (mai ales prin trauma exilului), iar ce a rămas seamănă mai mult cu masa care a devenit, între timp, individul de atunci. În plus, la cei născuţi şi crescuţi în captivitate, putem regăsi o indicibilă nostalgie după nimic, ce seamănă teribil cu cea a exilaţilor, un amestec pe care scriitoarea îl numeşte într-un articol „rana“ şi care, de multe ori, îi duce pe tineri departe de „tărâmul blestemat, unde tot ce zideşti ziua se dărâmă noaptea“ (*Cele două Românii*).

În romanul rescris după multă vreme, autoarea descifrează fără a explica, devoalează fără a arăta altfel decât analogic, demistifică fără a acuza, într-o extraordinară reconstituire, din zeci de perspective, de o forţă incredibilă, în care construcţia (impecabilă) contează mai puţin decât acea polifonie (a vieţii adevărate) care îi reuşeşte Gabrielei Adameşteanu la fiecare cinci ani.

Simona Sora, *Dilema*, 11 iulie 2003

Ultimul roman al Gabrielei Adameşteanu atinge complexitatea visului, reuşind să lărgească graniţele realului – să le forţeze – până la pierderea coerenţei „clasice“ (coerenţa de care autoarea s-a ferit întotdeauna). Există însă o coerenţă: aceea a poemului, a unei sintaxe articulate riguros în cadrul mai larg al unei intuiţii aplicate vieţii.

Atmosfera României comuniste, percepută de un Străin (fiindcă Traian Manu este unul, din clipa când realizează că ultima rădăcină a fost smulsă – o iubire din tinereţe), pare identică celei din *Iarna decanului*: acelaşi cenuşiu terifiant ce îmbracă atât chipurile, cât şi siluetele. Călătoria lui Traian Manu are scopul de a recupera o umbră: poate fi a tinereţii pierdute sau a unui Eu după care ajungi să tânjeşti la o anumită vârstă. Totuşi, în ciuda plasării profesorului Traian Manu ca nod al narativului, greutatea simbolică va cădea pe umerii celuilalt personaj fundamental al romanului: soţia, Christa, bântuită şi ea de coşmarul propriului trecut în Germania nazistă, trecut ce include adolescenţa şi prima tinereţe… Christa este personajul cu vocea cea mai închegată, mai puternică, dar şi personajul căruia i se dedică analiza psihologică cea mai fină şi mai isoditoare. Istoria ei personală este construită pe o doză de suferinţă net superioară celei de care a avut parte Traian Manu: tocmai de aceea ea refuză orice întoarcere în spaţiu, argumentând diferenţa faţă de o întoarcere în timp. Dar, de fapt, teama ei este chiar aceasta: ca nu cumva timpul coşmarului să fie regăsit. Maturitatea ei este construită pe schelăria unei permanente terori a trecutului: ea poate fi o Circe pentru un Ulise slab, dar nu îşi duce până la capăt acest rol. Simplificând, Traian Manu este personajul amintirilor şi al percepţiilor, pe când Christa îşi rezervă domeniul reflecţiilor, al zbuciumului neîntrerupt. Este lucrul care mă obligă să spun că avem de-a face cu un roman feminist: practic, Traian Manu îşi refuză rolul de persoană raţională, este slab, se lasă condus (într-o manieră feminină) de cei care-şi impun asupra lui superioritatea (chiar numai cea fizică). În schimb, Christa are puterea de a alege să omoare trecutul (alegere imposibil de pus în

practică – aici stă punctul forte al romanului), de a-şi construi singură o nouă viaţă pe ruinele coşmarului.

Un roman complex din toate punctele de vedere, magistral ca scriitură, pe care mi-a facut o plăcere imensă să-l citesc.

Bogdan-Alexandru Stănescu, *Ziua literară*, 1 septembrie 2003

Pentru a capta pulsul existenţei eroilor, Gabriela Adameşteanu recurge la o tehnică narativă destul de sofisticată, care, deşi pândită de pericolul latent al unui exhibiţionism tehnic, e adecvată arhitecturii romaneşti. Astfel, cele 67 de capitole ale romanului sunt dispuse pe două planuri care se îmbină ca zimţii unui fermoar: relatările protagoniştilor alternează în ritm de metronom cu file din Dosarul „Savantul“, prin care Securitatea monitorizează activitatea biologului. Rolul acestui dosar este multiplu: el oferă, mai întâi, o imagine a fundalului sociopolitic; suplineşte apoi *raccourci*-ul biografic din realismul tradiţional; în fine, imaginea demitizantă a vieţii lui Traian Manu din rapoartele informatorilor agramaţi (unul dintre ei „prieten“ apropiat şi vicepreşedinte al Academiei) contrabalansează gravitatea temei.

Am putea citi aici o raportare (auto)ironică la *Patul lui Procust*: „dosarul de existenţe“ s-a transformat într-un dosar de urmărire informativă în care personajele continuă să se „amputeze“ reciproc (dacă „organele“ nutresc mereu iluzia paranoidă a „acţiunilor subversive“ întreprinse de Manu, acesta continuă să se încreadă naiv în ataşamentul „rudelor“).

Revenind la primul plan, aluviunile depuse prin discursurile complementare ale lui Traian Manu şi Daniel sedimentează treptat sensul fabulei. Îndeosebi „cronica în versuri a conştiinciosului Daniel“, observator creditabil al entuziasmului şi meschinăriei actorilor, prezintă o versiune dureros de lucidă a graniţei care separă cele două „lumi“. Cât priveşte povestirea lui Traian Manu (potenţată de amintirile similare ale Christei), autoarea găseşte şi aici o situaţie prin care virtuozitatea tehnică să amplifice

efectul de autenticitate: renunţând la postura naratorului omniscient, ea îşi lasă personajul să-i mărturisească soţiei aşteptările şi bilanţul „întâlnirii“. Distanţa care ia naştere astfel între timpul povestirii şi timpul trăirii este recuperată însă printr-o serie de puncţii *sur le vif* în memoria personajelor, care compensează cu ajutorul monologului interior nestilizat senzaţia de artificiozitate a confesiunii.

Formula narativă de mai sus e grefată cu succes pe textul homeric, *Odiseea* servind drept infrastructură a romanului de faţă. Importante sunt însă nu atât echivalenţele dintre cele două texte (care, de altfel, sunt destul de explicite: Traian Manu – Ulise; Christa – Calypso; Buni – Penelopa; Daniel – Telemac ş.a.m.d.), ci localizarea acestora într-un moment istoric şi geografic bine determinat, ca şi resemantizarea pe care Gabriela Adameşteanu o efectuează în planul epicului. Interesant este, pentru început, că rolul Penelopei nu îl joacă soţia legitimă (Christa), ci iubita de tinereţe care a rămas în Ithaca balcanică şi care moare cu câteva luni înainte de revenirea tardivă a lui Ulise. E, de altfel, o modificare substanţială a palimpsestului mitic, care transformă *questa* recuperatoare a lui Traian Manu într-un veritabil *descensus ad inferos* prin care universul totalitar al României comuniste este descris în termenii lumii subterane. Există un amănunt semnificativ care orientează lectura în această direcţie: reîntors în Italia, Traian Manu le mărturiseşte studenţilor şi colaboratorilor că, din *Odiseea*, „curiozitatea morbidă a adolescenţei“ l-a împins mai ales către „peregrinarea spre tărâmul lui Hades“, fiind uimit de „sărăcia relatărilor despre tărâmul subpământean“. De altfel, de-a lungul romanului, memoria eroului reactivează frecvent un fragment emblematic privind călătoria lui Odiseu „prin întuneric şi ceaţă spre locul unde nu te mai aşteaptă nimeni“. Rescrierea *Odiseei* pare a se limita astfel la acest episod al catabazei în Infernul propriului trecut şi toate senzaţiile pe care personajul-narator le percepe din concretul României comuniste converg spre acest sens: aeroportul Otopeni, înfăţişat ca un încins clopot de sticlă în care oamenii

sunt supuşi ispăşirii unor păcate nebuloase, seamănă cu un cerc infernal; indivizii, în general, sunt nişte fantome lipsite de consistenţă şi cu identităţi interşanjabile; în fine, călătoria lui Traian Manu e un inepuizabil şir de suplicii. Sensul romanului se relevă însă în momentul când paradisul natal pe care eroul l-a visat (retrospectiv sau proiectiv) timp de 40 de ani se dezvăluie a fi iremediabil pierdut.

Romanul are ca motto un pasaj din Mircea Eliade unde se afirmă, printre altele, că „fiecare exilat e un Ulise în drum spre Ithaca…“; la sfârşitul lecturii, cărţii i-ar putea servi la fel de bine drept epigraf o afirmaţie a lui Nietzsche (citez din memorie): „Nu încerca să te întorci la origini, căci vei găsi originile plecate“. Un element esenţial pentru originalitatea cărţii ţine de faptul că „adevărata Ithacă“ a lui Traian Manu maschează, ca urmare a cinismului inevitabil al timpului, Hadesul – nu din cauză că eroul n-ar fi străbătut toate etapele şi probele călătoriei, ci fiindcă un asemenea voiaj se dovedeşte prin chiar natura sa utopic: „Nu te poţi întoarce într-un loc sperând că de fapt te întorci în timp…“, spune sapienţial Christa, care deconspiră atât mobilul real al călătoriei, cât şi caracterul ei iluzoriu. Dorinţa de „acolo“ e, de fapt, dorinţa de „atunci“ (căci bătrâneţea şi dezrădăcinarea sunt două feţe ale aceluiaşi rău), iar spaţiul pierdut, asemenea timpului pierdut, nu mai poate fi regăsit vreodată. Această entropie fatală, pe care Traian Manu refuză să o accepte, e lucrul care-i va potenţa chinurile, atât timp cât continuă să fie prins de mirajul madlenei infernale. Este, cred, factorul prin care romanul îşi depăşeşte statutul de „studiu de caz“ şi devine o reflecţie tragică şi profundă asupra condiţiei umane.

Andrei Terian, *Cultura*, 14 iulie 2004

O surpriză dintre cele mai incitante a fost… recentul volum *Întâlnirea*, roman regândit şi rescris după o anterioară nuvelă. Surpriză nu doar pentru

înnoirile strategiei narative, ci prin chiar apariţia acestui excelent roman, după o lungă absenţă din ficţiune şi după o atât de acaparantă dăruire jurnalismului…

Tema înstrăinării şi a exilului refuză clişeele: soţia germană a intelectualului român refugiat în străinătăţi nu pare posesoarea unei existenţe mai fericite decât a exilatului, chiar dacă otrava nostalgiei desţăratului, a dorului după ceea ce nu mai poate fi recuperat se adaugă tributului de cruzime cerut de imposibila re-naştere în alt loc. Cocleala şi fermentele celor care aşteptau acasă, reîntâlnirea (bârfele, exagerările, linguşeala, ipocrizia îmbătrâniţilor şi limbajul acidulat al noilor juni) fac contrapunctul şi contraponderea grotescă a cadrului.

O carte a surdinelor, interceptate cu mare fineţe, surdina Estului de dinainte şi din timpul comunismului şi cea a Germaniei naziste şi postbelice. Abia sugerat, de asemenea, dar audibil, zumzetul agresiv al prezentului pragmatic şi „global“…

Structura sincopată a naraţiunii, cu modificări de registru stilistic, cu necesare reprize de „lunecare“ dedesubtul epicului, potenţează impactul scrierii… Supratema dintotdeauna a literaturii durabile: iscodirea sufletului omenesc, înstrăinat şi exilat oriunde şi oricând, îşi află în *Întâlnirea* o ilustrare originală şi profundă.

Norman Manea, *Plicuri şi portrete*, Polirom, 2004

Romanul *Întâlnirea* are o tramă poliţistă; luat în linia generală a acţiunii, îl putem numi chiar „roman de spionaj“. Dar el este, în acelaşi timp, şi un roman istoric. Aceste elemente îi sporesc fără discuţie şansele de a captiva cititorul, iar scriitura este artistică, departe de orice cădere în facilitate. Romanul combină două planuri narative şi două perspective asupra aceluiaşi fapt, realizate magistral de o autoare înzestrată cu o maximă fineţe

a observaţiei şi cu un deosebit simţ al construcţiei epice. Gabriela Adameşteanu se întoarce la literatură printr-un roman de înaltă ţinută.

Horia Gârbea, *Săptămâna Financiară*, 19 septembrie 2005

Autoarea Gabriela Adameşteanu e printre cei mai interesanţi şi mai apreciaţi scriitori în ultimii 20 de ani în România. Ultimul său roman, *Întâlnirea*, tradus acum la noi, a fost şi el apreciat favorabil de critica literară, care îl găseşte experimental din cauza tehnicii narative… Este foarte interesantă structura romanului, în care se împletesc voci (amintiri şi gânduri ale eroilor) şi timpuri (trecut, prea asemănător prezentului, şi prezent), curg şi se întretaie monologuri şi dialoguri, iar povestirea este dusă de la persoana I la a II-a – *eu*, *tu* (*tu*, care este tot *eu*). Şi totuşi, în această naraţiune inegală, întretăiată (în care mai apar şi documente din dosare ale Securităţii), personajele devin surprinzător de reale, iar atmosfera care învăluie cititorul este captivantă şi apăsătoare.

Vasilka Aleksova, *Kultura*, Bulgaria, 2006

Care o fi fost structura organizatorică a instituţiilor Securităţii?

Eu, de pildă, am avut destule necazuri cu serviciul în chestiune, doar în calitate de subiect, adică de persoană vizată. Trebăluiam singur în partea asta a barierei, iar pe partea cealaltă – şi pretutindeni – în faţa mea se afla un întreg sistem instituţional. La drept vorbind, m-am simţit un pic cam singur.

Acum aş dori să ştiu mai multe, doar la nivel filologic, despre structura acestei instituţii, serviciu, corporaţii. M-am gândit că mă voi documenta asupra instituţiei similare din Ungaria, dar nu am găsit mare lucru. Nu-i nimic, îmi spuneam, aceste instituţii au fost concepute pe acelaşi calapod KGB, deci voi găsi informaţii în articolele respective. Nici de data asta nu

am găsit nimic. Mă aflam în faţa unui excelent roman şi nu ştiam cum să disting direcţia de secţie sau de birou, aflate pe antetul dosarelor. Deoarece scriitoarea Gabriela Adameşteanu şi-a făcut rost de documente „securiste“ de dinainte, rapoarte ale agenţilor sau informatorilor şi le-a inserat frumos şi fidel în ediţia a treia a romanului, ceea ce în prima variantă era imposibil de făcut.

Ei, fratele meu, apucă-te şi tradu în ungureşte limba aceea de lemn în care acestea au fost concepute! Până şi limba informatorului academician se apropie de cea a serviciului, devenind greoaie, încâlcită, dar despre acest savant de renume mondial raportează şi agentul semianalfabet care are probleme nu numai cu informaţiile, ci şi cu gramatica şi cu ortografia. Vezi, băiatule, cum naiba va suna în ungureşte povestea asta?…

Mi-am bătut capul cu asemenea probleme „stilistice“, în timp ce trebuia să avansez cu traducerea. Mă întrebam: pe cine aş putea să întreb? Cum a fost şi ce a rămas? (Căci pe internet pot fi consultate sub formă de scheme denumirile gradelor militare vechi şi cele noi. Eu aveam nevoie însă de cele un pic mai vechi şi de cele secrete!)

Savantul de renume internaţional care s-a reîntors în patrie după o lungă perioadă este naiv, prin urmare nedumerit. Nici nu-i trece prin cap că prietenul scrie rapoarte despre el, iar vărul lui îl provoacă mereu, ce să mai vorbim de urmăritorii invizibili şi aparatele tehnice bine ascunse. Nici atunci când noi înşine ştiam de mult că încăperile noastre, viaţa noastră au fost mobilate cu asemenea lucruri scumpe şi cunoştinţe valoaroase. Savantul surâde când se pune o pernă pe telefon într-o casă unde a fost invitat şi i se pare grotesc (şi este într-adevăr, doar după logica dictaturii pare normală această aberaţie). Pe el îl impresionează mai mult culorile şi figurile diferite, deprimante. Sau propriile amintiri.

Fără să fie misterios, romanul Gabrielei Adameşteanu are secretele sale. Nu în formulările şi nu în sugestiile ei. Mai mult în tăcerile ei. Căci numai pe parcurs aflăm adevărata identitate a agenţilor şi informatorilor cu

pseudonime, iar avansând în roman părţile îşi găsesc locul potrivit şi astfel iese la iveală identitatea fiecărui personaj. Toate acestea au loc doar în mintea şi imaginaţia cititorului, „persoana vizată“, personajul principal, savantul în vârstă, nu va afla aceste lucruri, se va confrunta doar cu dubiile şi tulburările lui, nu ca noi.

Din această cauză romanul Gabrielei Adameşteanu este ca un rebus reuşit. Îţi cere eforturi, este grotesc, dar se citeşte bine. Putem râde, de asemenea, şi de noi, după ce ne-am înghiţit lacrimile.

Csiki László, *Adaptare sau traducere? Cu ce probleme se confruntă un traducător?*, 2007

Din punctul de vedere al tehnicii, *Întâlnirea* ni se revelează ca un roman al vocilor – mai precis, ca o polifonie a discursurilor aflate într-o permanentă concurenţă între ele, fiind o polifonie a dizarmoniei şi a armoniei în egală măsură. Pe de o parte, îl auzim pe profesorul biolog cum discută cu soţia sa despre pregătirile în vederea călătoriei, pe de alta, cum povesteşte soţiei (şi colegilor) despre călătorie, după întoarcerea sa din România. Cu aceste părţi alternează, în schimb, o formă specifică de monolog interior, un limbaj poetic vizionar, adesea enigmatic fracturat, prin care intrăm în conştiinţa personajelor, printre amintiri, dorinţe, temeri şi speranţe. Citim părţile unui lung poem în vers liber, al cărui principiu de organizare este permanenta reîntoarcere a motivelor principale, repetarea în diverse variante a unor formule şi expresii – se aude muzica textului, ca o sonată fără sfârşit, deseori în avanscenă, dar parcă se aude şi atunci când un alt discurs o pune în plan secund pentru o perioadă. Şi – ca o terţă voce – apare tot mai pregnant de-a lungul lecturii limba dictaturii, limba obscen impersonală a birocraţiei, discursul statului poliţienist ce îi degradează pe toţi în filatori şi în delatori: mereu ni se înfăţişează un dosar cu codul „Savantul“. Din rapoartele, adresele, indicaţiile şi alte asemenea bătute la

maşină, reproduse tipografic în paginile romanului, reiese fără îndoială că invitaţia profesorului biolog şi şederea lui cu caracter aparent ştiinţific în România au făcut parte de la început dintr-o acţiune organizată de către serviciile secrete, scopul fiind de a intra în legătură prin mijlocirea profesorului cu grupurile din emigraţia românească, de a infiltra agenţi în serviciile secrete ale statelor vest-europene şi – ca un beneficiu adiţional – de a deconspira relaţiile de rudenie, de ştiinţă şi de prietenie din România ale profesorului ce pot periclita securitatea statului.

Călătoria profesorului biolog este o chestiune pur personală, un *challenge* existenţial raportat numai şi numai la viaţa lui: e posibilă reîntoarcea acasă, în patrie? Există oare acasă şi, dacă există reîntoarcere, atunci *la cine* se reîntoarce, deoarece cei pe care i-a părăsit acum patruzeci şi ceva de ani nu mai trăiesc, iar pe descendenţii lor nu i-a văzut niciodată. Pe baza analogiei cărţii sale preferate din tinereţe, *Odiseea* de Homer, el poate ajunge de la Calypso la Penelopa, din străini spre casă, în Ithaca, îl poate întâlni pe Telemac – dar oare îşi va regăsi vatra şi pe el însuşi?

Odiseea serveşte pentru interpretarea călătoriei. Adică ecuaţia fundamentală a acestei călătorii şi purtătoare a mesajului ideatic este istoria eroului care peregrinează în exil, care ajunge la Hades şi intră în împărăţia morţilor (acesta este motivul *neküia*, ca să folosesc un termen de specialitate), pe urmă se reîntoarce în patrie şi îşi revede pe cei dragi (aceasta se numeşte *nostos* în literatura de specialitate).

Dacă Traian Manu până la urmă s-a reîntors în patrie şi şi-a revăzut membrii familiei nu se ştie exact, pentru că aflăm lucruri diferite din dialoguri, din monologuri şi din rapoartele Securităţii. Manu a sperat că se va reîntoarcerea în Ithaca, însă în realitate el a umblat pe tărâmul lui Hades, printre morţii săi, într-o ţară moartă; prin urmare, *nostos*-ul său a fost de fapt *neküia*. Întâlnirea nu a avut loc, nici cu Telemac, Daniel, nepotul iubitei sale din tinereţe care a decedat între timp – şi nici cu el însuşi. El nu are

unde să meargă, de aici înainte destinul său, viaţa sa sunt: calitatea de străin pe veci, exilul pe veci.

Takács Ferenc, „A szomszéd kertje“ („Grădina vecinului“), *Mozgó világ*, XXXIV, 5, mai 2008, pp. 93-96, Budapesta

Ediţia a III-a
Romanul *Întâlnirea* publicat în 2007
la Editura Polirom

Nu-i pentru nimeni un secret acribia cu care prozatoarea Gabriela Adameşteanu îşi lucrează cărţile, modificările mergând uneori până la rescriere, dintr-o obstinată ambiţie a perfecţiunii ce face, de altfel, diferenţa între prozatorii de forţă (şi de cursă lungă) şi… ceilalţi. Când am decis să recitesc *Întâlnirea*, în volumul nou şi elegant editat de Polirom, mă aşteptam, desigur, să detectez anumite schimbări intervenite în textul romanului din 2003, mai ales după ce pagina de gardă mă avertizase că e vorba de o ediţie revăzută, dar, mărturisesc, eram departe de a bănui ce proporţii ar putea avea acestea. Reeditând *Întâlnirea*, Gabriela Adameşteanu testează posibilităţile unui subiect şi ale unei cărţi de a se reorganiza, de a se reformula şi, indirect, testează atenţia şi perspicacitatea cititorului. Mai clar: nu avem de-a face, de fapt, cu o simplă reeditare, cum pretinde modest şi/sau deliberat derutant autoarea, ci cu o restructurare semnificativă a cărţii.

Subiectul rămâne acelaşi (de altfel, el nu a suferit modificări niciodată cu transformarea nuvelei din *Vară-primăvară* în roman), personajele îşi păstrează fizionomia, destinul lor e neschimbat, după cum neschimbate rămân şi semnificaţiile, implicaţiile simbolice ale naraţiunii, atmosfera tensionată şi angoasantă se conturează aici cu aceeaşi pregnanţă ca în

celelalte două versiuni anterioare. Acelaşi Odiseu în mizerie, acelaşi drum frustrant spre o Ithacă inexistentă, aceeaşi imposibilă întâlnire a exilatului cu propriul trecut, aceeaşi dezolantă constatare a faptului că nu te poţi scălda de două ori în apa aceluiaşi râu.

Şi cu toate acestea noua *Întâlnire* e cu totul şi cu totul altfel. Mai precis, *discursul* se încheagă altfel, se modifică radical, dimensiunea experimentalistă a textului se diminuează până la a deveni un element secundar în economia romanului.

În prima versiune odiseea lui Traian Manu şi, odată cu aceasta, reflecţia asupra unor teme de istorie recentă erau – într-un fel – puse în umbră de spectacolul unui discurs complicat, sofisticat, *Întâlnirea* se construia mai degrabă ca un edificiu poematic de mare virtuozitate în care fraza are ritm de epopee, e scandată, turnată în tiparul incantaţiei, organizată de fragmentări semnificative. Plurivalent, acest poem pe tema întoarcerii exilatului rescrie postmodern *Odiseea* homerică, desfăşurându-se fastuos ca o simfonie în care se topesc aluviunile, ambiguităţile unui discurs al fluxului conştiinţei şi al pluralităţii de perspective.

În versiunea de faţă tentaţia experimentului trece discret în *arrière plan*, cedând locul privilegiat poveştii, istoriei. Poemul se converteşte într-o proză realistă de observaţie şi de analiză; amănunte, gesturi, situaţii etc. aflate în eboşă în versiunea primă sunt dezvoltate aici tacticos, în stilul prozatorului „de şcoală veche“, o simplă indicaţie de regie (căci, evident, *Întâlnirea* conţine în filigran virtualităţi dramatice) devine tablou, secvenţă epică, pasaj introspectiv. Pasaje întregi sunt rescrise şi întregul roman se reordonează: capitolele sunt permutate, episoadele nu se mai aşază în aceeaşi ordine ca în ediţia precedentă, autoarea operează foarte interesante substituiri, împarte naraţiunea în trei secţiuni („Ithaca se apropie“, „Adevărata Ithacă“ şi „Sfaturi pentru Telemac“), cu intenţia de a limpezi traseul epic al personajelor (relatat într-o manieră foarte întortocheată în variantele anterioare). Totodată, partitura fiecăruia dintre personajele

importante e mai clar delimitată şi, în unele cazuri chiar mai amplă. Daniel Izvoranu, posibilul urmaş simbolic al transfugului, în care Traian Manu refuză totuşi să recunoască un Telemac, dobândeşte mai multă complexitate. Altfel dispuse (inclusiv grafic), amintirile Christei Manu prind relief ca poveşti în sine, coerenţa şi tâlcurile lor ieşeau mai greu în evidenţă în romanul din 2003. Finalul romanului şi în acelaşi timp al tristei odisei a exilatului se conturează mai decis (detaliu asupra căruia atrage atenţia şi autoarea postfeţei, Carmen Muşat): eroul face o ultimă călătorie, fără întoarcere, pe tărâmurile întunecate ale Hadesului. Acolo s-ar putea întâmpla întâlnirea obsedantă, imperioasă cu cei pierduţi la plecarea din ţară, acolo s-ar putea să fie adevărata Ithacă.

Fragmentele din dosarul de urmărire informativă al lui Traian Manu nu mai sunt intercalate contrastiv şi fără alte comentarii între diferite pasaje poematice, ci sunt integrate în naraţiune odată cu câteva personaje noi – securiştii care adună, colecţionează şi/sau „confecţionează“ aceste documente. Naraţiunea se îmbogăţeşte astfel cu câteva episoade noi, deloc experimentaliste, ceea ce are ca efect o şi mai vădită accentuare a dimensiunii realiste a romanului. Personajul central al unor asemenea episoade pare a fi unul colectiv, instituţia Securităţii în anii ’80 (cu – în subsidiar – conflictul dintre „generaţia expirată“ a securiştilor fruşti formaţi în epoca stalinistă şi „generaţia aşteptată“ a securiştilor educaţi, şcoliţi, „fini“, de modă nouă), însă distingem aici şi câteva profiluri de securişti suficient de bine individualizate. Colonelul Niculaie Ispas, căpitanul Vasile Gherghina, locotenentul Silviu Matei erau în prima ediţie doar nişte nume pe hârtie, în vreme ce acum ei devin personaje propriu-zise, pitoreşti chiar. Sursa pitorescului este în primul rând limbajul, urechea atentă la oralităţile cotidiene nu-şi dezminte acuitatea. Extrem de verosimile, dialogurile securiştilor sunt în acelaşi timp de un umor savuros, stilul autoarei alunecând, în aceste pasaje, înspre şarjă. O şarjă fină, bine ţinută în frâu, scutită de exagerări. Referirea la *Patul lui Procust* pare şi mai adecvată în

cazul noii *Întâlniri*, unde notele informative, rapoartele etc. sunt în câteva ocazii comentate de slobodul la gură colonel Ispas şi de timoratul (şi veşnic alcoolizatul) căpitan Gherghina sau de alte personaje, aşa cum – fireşte, schimbând ce e de schimbat – Fred Vasilescu şi Emilia Răchitaru comentează scrisorile lamentabilului Ladima… Autoarea se interesează acum nu doar de destinul transfugului urmărit de Securitate, ci şi de traiectul – şi el semnificativ – al urmăritorilor. Profesorul Traian Manu ratează întâlnirea cu Ithaca natală, cu spiritul trecutului său, dar *se întâlneşte* în schimb cu emisarii unei Ithace comunizate şi atent supravegheate de Securitate. O întâlnire cât se poate de reală şi de angoasantă.

E interesant de urmărit cum evoluează relatarea imposibilei întoarceri a exilatului de la nucleul iniţial constituit de nuvela din 1989 până la versiunea în discuţie. Evident, contextul politic/istoric impunea în naraţiunea primă o abordare esopică a temei exilatului corelate cu tema urmăritorilor; de aici probabil şi un anumit exces experimentalist menit să disimuleze un subiect „delicat“, tabu, de aici şi atrofierea strategică a epicului şi focalizarea atenţiei nu atât pe istorie, cât pe discurs. În versiunea din 2003, extinsă la dimensiuni romaneşti, autoarea păstrează tipul de discurs experimentalist, ceea ce elimină este elementul esopic. Esopismul, care presupune un contract de lectură bazat pe complicitatea autorului cu cititorul contemporan lui, face ca textul să depindă excesiv de context, îi slăbeşte rezistenţa la eroziunea timpului. Era deci necesar ca autoarea să-şi salveze tema, subiectul, personajele ş.a.m.d. din nuvela esopică, să o rescrie, să încheie – altfel zis – un nou contract de lectură, pe termen lung. Noutatea *Întâlnirii* din 2003, constând în inserarea unor documente din dosarul de urmărire informativă al personajului, deschide un drum pentru abordarea temei Securităţii ca instanţă creatoare de ficţiuni. Poate că nu s-a subliniat până acum îndeajuns cât de reuşite sunt „documentele“ inventate de autoare în *Întâlnirea*, ficţiuni ale nonficţiunii ce creează o puternică

impresie de autenticitate. În varianta de acum a romanului, tema Securităţii şi a producţiilor ei „ficţionale“ capătă şi mai mult relief – am discutat deja despre asta. S-ar putea ca ideea mai mult decât bine-venită a autoarei de a-şi „rescrie rescrierea“ din 2003 să fie legată, de asemenea, de dorinţa de a-şi salva un subiect la care ţine foarte mult şi care – ca subiect de reflecţie ficţională asupra istoriei şi asupra romanului – riscă, în precedenta versiune, să nu fie perceput la adevăratele-i dimensiuni, ca efect al unei supradoze de experiment formal. Gabriela Adameşteanu îşi reînnoieşte a doua oară contractul de lectură, în intenţia legitimă de a capta mai multe categorii de cititori. Cred că, în plus, noua manieră de relatare a avatarurilor lui Traian Manu, ale Christei, ale lui Daniel Izvoranu şi ale altor personaje se dovedeşte mai adecvată decât varianta experimentalistă şi cu mai multe şanse de rezistenţă pe termen lung.

Bianca Burţa-Cernat, „*Întâlnirile* Gabrielei Adameşteanu“, *Observator Cultural*, 2007

Am avut o uşoară strângere de inimă atunci când am auzit că Gabriela Adameşteanu şi-a revizuit romanul *Întâlnirea* în sensul renunţării la experimentalismul scriiturii din 2003… Stranietatea limbajului, ruptura la nivelul sintaxei rezonau cu afazia personajului principal. Prima versiune a *Întâlnirii* punea în scenă o dramă a comunicării, jucată foarte bine de prozatoare cu fiecare frază.

În acest context, ediţia recent apărută mi-a provocat o surpriză de proporţii. În mod paradoxal, chiar dacă autoarea renunţă masiv la formule avangardiste stridente, romanul îşi conservă întreaga ambiguitate. Semn că nu o îmblânzire sau o domesticire a semnificaţiei unei teme foarte grave urmărea autoarea, nici o concesie făcută cititorului comod, ci rotunjirea unei opere care a devenit, la aproape două decenii de la apariţia primei versiuni, o obsesie. Mai că-ţi vine să zici că romanul în care Gabriela

Adameşteanu se simte cel mai „acasă“, scriitura la care simte nevoia să se întoarcă ritualic, e *Întâlnirea*.

Structurarea naraţiunii pe tiparul mitic al *Odiseei* nu face decât să supradozeze cu simboluri cele mai banale gesturi ale personajelor. Traian Manu şi Christa, figuri centrale, nu pot respira, în romanul Gabrielei Adameşteanu, fără să semnifice ceva grav şi abstract. Când Christa susţine că s-a rătăcit sau că nu găseşte niciodată intrarea în oraş, e cazul să bănuim o rătăcire mai adâncă, o cădere „în butoiul cu amintiri“, după cum observă naratoarea la un moment dat. Când Traian Manu mărturiseşte că nu-şi mai pricepe textul conferinţei pe care trebuie s-o susţină în România, ar trebui să identificăm aici tema serioasă a degradării raportului dintre exilat şi limba natală. Numai că, departe de a constitui un deficit al naraţiunii, un bagaj simbolic redundant şi inutil, această manie livrescă nu face decât să sporească efectul de angoasă.

De fapt, nu s-a discutat altfel decât constatativ sau analogic natura intertextului din *Întâlnirea*. Cel puţin în cazul lui Traian Manu, nu poate fi vorba de intertext ca model metaficţional asumat de autor, ci de intratextualitate, un model asumat în interiorul ficţiunii, de către personaje. Traian Manu e perfect conştient de identitatea sa cu Ulise şi o „vânează“ atât la modul parodic, atunci când încearcă să dezamorseze observaţiile sarcastice ale Christei, cât şi la modul serios. Să nu uităm că *Odiseea* e cartea preferată a personajului încă dinainte de plecarea din ţară – sugestie subtilă că, în acest caz, conştiinţa (sau fascinaţia) exilului precedă exilul propriu-zis… Dacă vechiul Ulise nu avea memorie, nici interioritate, întrucât înfăptuia un gest originar, orice Ulise modern suferă de anxietatea influenţei. Excelent e figurată această dramă în pasajele onirice de la începutul romanului, când Traian Manu nu reuşeşte să disocieze adevărata reîntoarcere în ţara natală de falsele reîntoarceri din vis. Pentru Manu, ca pentru orice exilat modern, problema principală nu e de a ajunge „acasă“, ci de a fi capabil să distingă acest „acasă“ de seria nesfârşită de coşmaruri care

îl parazitează. Mottoul romanului, un citat din Mircea Eliade, atrage atenţia asupra condiţiilor pe care trebuie să le îndeplinească exilatul pentru a ajunge în centru: „a vedea semne, înţelesuri ascunse, simboluri în suferinţele, depresiunile, aridităţile de zi cu zi“. Ei bine, problema lui Traian Manu e că, prizonier al propriilor fantasme, el tinde să identifice semne peste tot: cutare câine din gară nu e decât câinele de acasă, trunchiurile măslinilor din Italia sunt confundate cu cele ale prunilor copilăriei, Christa însăşi devine o bizară „dublură“ a iubitei din tinereţe, Ana Maria.

Drumul celor doi soţi pe „autostrada fără sfârşit“, drum care traversează întreaga naraţiune, ia aspectul unei ciudate „îmbolnăviri“ de identităţile lor anterioare. Tema exilului deschide o cutie a Pandorei psihologică, întrucât cei doi scot la iveală – pentru ceilalţi sau doar pentru ei înşişi – secrete adânc îngropate, fapte greu de admis anterior sau vinovăţii vechi, descoperite recent. În cele mai subtile pasaje, *Întâlnirea* e o ultimă spovedanie, dar şi un proces sever de conştiinţă. Prizonieri ai acestei călătorii nesfârşite, Christa şi Traian Manu par nişte muribunzi pe al căror ecran interior se derulează întreaga viaţă. Ideea prozatoarei de a-şi modifica, în versiunea din 2007, finalul romanului mi se pare foarte nimerită. Căci, dacă *Întâlnirea* din 2003 se termina într-o notă oarecum optimistă, cu aspiraţiile acelui Daniel-Telemac, scriitoarea inversează capitolele, comutând accentul pe moartea lui Manu, singura încheiere firească pentru agonia discursivă şi identitară a personajului.

Mergând şi mai departe, se poate spune că, la nivel simbolic, personajele principale sunt moarte încă de la începutul romanului, întrucât nimic nu se întâmplă *in presentia* în vieţile lor. Sugestia apare atât în bizara scenă în care Buni, iubita de tinereţe a lui Manu, îngropată de opt luni, e resuscitată pentru marea întâlnire de „corul antic“ de rude bârfitoare şi în frânturi introspective ale personajelor, adevărate laitmotive ale cărţii: „Şi cine ştie dacă viaţa nu este de fapt moarte şi dacă ceea ce numim moarte nu înseamnă, într-un fel mai adânc, viaţă?“. Senzaţia de lume apocaliptică în

care toţi sunt dispăruţi, dar trăiesc cumva pe ruinele propriilor vieţi, prelungiţi în identităţi postume, e întreţinută de minuţiozitatea maniacală a scriiturii. Astfel încât n-ai putea să juri niciodată, în naraţiunea plină de capcane simbolice a Gabrielei Adameşteanu, că te afli în faţa unui personaj integru sau doar în faţa unei ipostaze fantomatice a acestuia.

La senzaţia de inconsistenţă a identităţii personajelor contribuie şi faptul că evenimentul central al romanului, debarcarea lui Manu în România, e ocolită cu graţie de o prozatoare foarte fină, care ştie să-şi suspende pe parcurs toate mizele poveştii, înşelând în permanenţă aşteptările cititorului. O excelentă lovitură de teatru… narativă, căci mult aşteptata „întâlnire“, pregătită tensionat din primele capitole, retrăită obsesiv în conştiinţa lui Traian Manu, e reflectată doar indirect, prin relatările celorlalţi: „cronica“ parodic-sentimentală a lui Daniel, „dosarele“ Securităţii sau relatarea *postfactum* (sau postumă de-a binelea?) a lui Manu însuşi. Gabriela Adameşteanu nu pune niciodată reflectorul pe „întâlnirea“ lui Ulise cu Ithaca, semn că, în plan simbolic, această întâlnire nici măcar nu s-a produs. Paradoxal, singurele mărturii asupra trecerii lui Manu prin România rămân notele informative ale Securităţii, autodescalificante prin grotescul expresivităţii. În paranteză fie spus, includerea documentelor în vocea unor personaje îi prilejuieşte scriitoarei apelul la un savuros comic de caractere. Prin figura colonelului Niculaie Ispas, a căpitanului Vasile Ghergina sau a locotenentului Silviu Matei, Securitatea nu mai e o forţă oarbă, ca în romanul din 2003, ci o instituţie perfect umanizată, aproape inofensivă.

Deşi întâlnirea nu se produce, ea rămâne centrul fals al naraţiunii Gabrielei Adameşteanu, magnetul care atrage speranţele şi iluziile tuturor. Reuşita decisivă a romanului constă însă în faptul că prozatoarea inversează perspectiva, surprinzând, cum se spune, *both sides of the story*: reîntoarcerea în ţară nu se vrea doar mântuirea „străinului“, ci mai ales propăşirea celor rămaşi acasă. Mitul exilatului se priveşte în oglindă – în proza ermetică, dar de un realism crud a Gabrielei Adameşteanu – cu mitul

străinului bun, venit să ne izbăvească de infernul lumii totalitariste. De la cele mai banale lucruri (gumă de mestecat, blugi), servicii (insistenţa pentru avansarea în post a cutărei rude îndepărtate) până la cerinţele sufleteşti ale lui Daniel-Telemac, toate pot fi îndeplinite, în imaginarul patologic al românului sub comunism, de supraomul vestic. Ridicată la o asemenea putere a semnificaţiilor, „întâlnirea“ din romanul Gabrielei Adameşteanu depăşeşte cu mult tema dramei individuale a exilatului, plonjând în zona ficţiunilor colective, cu substrat politic puternic.

Aşadar, vă invit să recitiţi *Întâlnirea* Gabrielei Adameşteanu: ultima ediţie, cea din 2003, nuvela din *Vară-primăvară*; separat sau toate la un loc, pe verticală şi pe orizontală, prin oricâte grile vreţi. Şi, când spun să „recitiţi“, nu mă refer neapărat la cei care au parcurs ediţiile anterioare, ci la „relectura“ ca act apropiat de hermeneutică, în sensul invocat de Matei Călinescu. *Întâlnirea* e unul dintre acele proiecte construite atât de complex şi de pedant, încât satisfac din plin plăcerea interpretării, a lecturii cu pixul în mână. Aproape că îmi vine să zic că, înainte de a fi o carte de lectură, romanul Gabrielei Adameşteanu e, cu toate versiunile sale complementare, o carte de relectură.

Alex Goldiş, „Complexul lui Ulise“, *Cultura*, 2007

Unul dintre cei mai importanţi prozatori români, Gabriela Adameşteanu îşi reeditează cărţile (ca Marin Preda) rescriindu-le. La fel se întâmplă cu romanul *Întâlnirea*, aflat la o nouă ediţie (fără a mai insista asupra faptului că romanul însuşi e rescrierea unei nuvele apărute în *Vară-primăvară* şi o replică – liberă şi explicită – la *Odiseea* lui Homer).

Naraţiunea cuprinde un interval de circa 15 zile din august 1986 în care Traian Manu, român stabilit la Napoli, unde conduce un institut de cercetare, face o călătorie, după 40 de ani, în ţara de origine. Şederea propriu-zisă e flancată de orele tensionate de dinaintea plecării şi de două

zile de după revenire, această călătorie neobişnuită beneficiind astfel de reflectori diverşi, ale căror versiuni sunt îmbinate foarte ingenios. Este, desigur, mărturia protagonistului, făcută soţiei, Christa, precum şi unui cuplu de tineri discipoli, tot atâţia rezonatori, dar şi vocea sa secretă, interioară, întreţesută cu monologul inaudibil al Christei; sunt, apoi, perspectivele rudelor din ţară (un veritabil cor antic, a căror disonanţă de opinii creează un efect mai curând comic), ce focalizează asupra vocii interioare, revoltat persiflante a lui Daniel (nepotul iubitei din tinereţe a lui Manu), şi perspectivele ce provin din dispozitivul de urmărire (ofiţeri de Securitate şi informatori, recrutaţi din rândul rudelor şi prietenilor, inclusiv dintre acei în care oaspetele are cea mai mare încredere).

Pe lângă puternicul sentiment de vitalitate pe care polifonia îl creează şi alături de psihologiile nuanţate care se impun (uneori, creionate doar din câteva linii extrem de sugestive), există câteva mari teme care vertebrează romanul. Se împletesc intim tema exilului, a înstrăinării şi cea a a României (o supratemă, de altfel, în opera Gabrielei Adameşteanu). Reîntors în ţară încărcat de nostalgie, Traian Manu e silit să-şi regândească identitatea şi să descopere, în mijlocul celor pe care memoria îi considera *ai săi*: „Nu ştiu cine sunteţi şi nu mă interesează, ai vrea să strigi, am atâta de lucru şi vreau să mă întorc mai repede la mine acasă, nu vreau şi nici nu pot să-mi pierd vremea, încercând să înţeleg ceea ce nu este de înţeles, *atunci de ce ai mai venit, străine, aici, pe ceaţă şi pe întuneric?*“. După reîntoarcere, România devine tot mai mult „ţara aceea“ (e, de altfel, un întreg joc subtil al localizărilor: în Vest, Estul este *acolo*, în vreme ce pentru estici Occidentul e îndepărtat şi intangibil, e – cu adverbul morţii – *dincolo*) sau, cu cuvintele repetate din Cioran, „e ţara care a fost a noastră, dar nu mai e a nimănui“.

Însă tema înstrăinării nu e tratată doar în acest sens, al dezrădăcinării comunitare, ci şi ca răceala ce se instalează în cuplu şi ca formă de îndepărtare de propriul trup îmbătrânit, irecognoscibil. În noua versiune a romanului, înstrăinarea e dusă chiar mai departe: şirul de *nerecunoaşteri*

(un motiv provenit din tragedie), consumate atât în vis (cu episodul recurent al fiului nerecunoscut de mamă), cât şi în realitate (graniţa dintre ele fiind tot mai subţiată), duce până la moartea lui Traian Manu, împlinind astfel versul homeric: „Dar el ar vrea măcar şi fum să vadă ieşind din ţara lui şi-apoi să moară“. Rămas fără Ithaca, acestui nou Ulise nu-i rămâne decât coborârea în Hades, în „lumea umbrelor, lumea de dincolo, [care] nu poate fi nici înţeleasă, nici povestită“, dar pe care prozatoarea reuşeşte să o sugereze cu o mare forţă, atât prin destinul protagonistului, cât şi prin reflecţiile şi amintirile Christei şi ale lui Daniel.

Este, de altfel, o forţă specifică Gabrielei Adameşteanu, ce face (şi) din *Întâlnirea* o carte memorabilă.

Sanda Cordoş, „Ulise fără Ithaca“, *Dilemateca*, 2007

În a treia ediţie, dosarul de Securitate al personajului încetează a mai fi strict documentar: umanizaţi, urmăritorii îşi pierd statutul abstract, de „fiinţe de hârtie“, devin ei înşişi personaje în carne şi oase, capătă consistenţă psihologică. Odiseea întoarcerii acasă a eroului se suprapune, astfel, aventurii întoarcerii autoarei la literatură şi aventurii scrierii cărţii, devenită, dintr-o falsă nuvelă, un roman-dosar, marcat experimental, apoi – în fine – un roman aproape canonic, pe canava dramatică.

Variantele postdecembriste reprezintă, într-adevăr, o „trecere a frontierei“ politice în faţa căreia textul din 1989 se oprise, iar experienţa jurnalistică a autoarei de după 1990 îşi spune cuvântul în versiunea din 2003.

Însă în varianta din 2007 „jurnalista“ se retrage din nou în favoarea prozatoarei, depăşind – totodată – cântecele de sirenă ale experimentalismului. Dubla schimbare la faţă a scrierii nu reprezintă atât un experiment textual, cât unul existenţial, născut din voinţa perfecţionistă de a atinge „definitivul“.

Legătura vie cu trecutul – în care personajele se scufundă periodic –, iar prin trecut cu istoria mare, cu experienţa cotidiană, traumatică a regimului nazist sau comunist, are loc prin intermediul memoriei personale, tradusă prin monologul interior şi prin fluxul conştiinţei. În cazul profesorului Manu, legătura este una de tip somnambulic, cvasioniric, în vreme ce la Christa memoria e fidelă, realistă, nedeformată… Fapt esenţial: în proza Gabrielei Adameşteanu, contactul cu istoria politică trece, de fiecare dată, prin experienţele cotidiene ale vieţii „mărunte“.

Romanul politic e, ca de obicei, topit în romanul – de fapt, romanele – de familie, în hăţişul destinelor personale, un eşantion sociologic reprezentativ pentru familia din România anilor ’80, pentru mediul academic şi pentru mediile aparatului de represiune. Otrăvită de suspiciune şi de rapacitate gregară, lumea românească în care se întoarce profesorul Manu are o tipologie specifică: mai întâi „rudele“, în rândul cărora întâlnim turnători bine plasaţi, lupi deghizaţi în miei (Victor), inadaptaţi (părinţii lui Daniel, dar şi Cristian Dobrotă), supravieţuitori ai vechii lumi bune crescute cu Brahms şi Chopin (Buni-Penelopa, iubita din tinereţe a lui Traian, care-l aşteaptă o viaţă, dar, murind puţin înaintea întoarcerii sale, nu mai apucă să-l vadă), tineri crescuţi cu muzici *new wave* (Daniel şi anturajul său studenţesc), „corul antic“ al matroanelor familiei (unul dintre personajele colective ale cărţii)… Vin apoi reprezentanţii mediului academic: agenţi de influenţă cu ştaif, dar otrăviţi de frustrări provinciale, rataţi patetici, figuranţi inhibaţi de suspiciune şi teamă. De partea cealaltă – curiozitatea entuziastă, câteodată perspicace a studenţilor italieni, „urmaşii“ intelectuali ai profesorului. Şi, deasupra tuturor, „zeii“ derizorii, securiştii care fac jocurile şi destinele, scindaţi ei înşişi între o „generaţie expirată“, *made in* anii ’50, şi o „generaţie aşteptată“, elitistă şi cosmopolită, gata să schimbe regulile şi să preia puterea. Holografică, structura compoziţională a romanului e riguroasă, impecabil articulată, poate… prea impecabilă, cu o

arhitectură sofisticată. Noutatea faţă de precedentele volume stă, printre altele, în armătura intelectuală şi în darea pe faţă a formulei compoziţionale.

Întâlnirea (mai exact: ultimele ei versiuni) nu e o scriere postmodernă, dar este cu siguranţă cel mai aproape de postmodernism dintre cărţile Gabrielei Adameşteanu. Şi sub acest aspect, ea poate fi considerată o carte „de graniţă“. Nicăieri denudarea procedeului nu are un caracter mai marcat. Mitul odiseic este expus aproape ostentativ, alături de tot soiul de reflecţii pe tema exilului (formule ale lui Cioran, Eliade ş.a.). Generaţiile de securişti (cea „expirată“, reprezentată de grobianul colonel Ispas şi de căpitanul Gherghina, cea „aşteptată“, ilustrată de cosmopolitul locotenent Matei) au denumiri lansate în presa cotidiană a ultimilor ani. Şi explicitările ironice nu se opresc aici. Romanul îşi conţine comentariul la toate nivelurile sale.

Totuşi, aceste indicaţii de lectură nu au menirea să dezvăluie caracterul de convenţie, de artefact parodic al textului, ci să pună mai bine în valoare semnificaţiile existenţialului din roman. Lumea ficţională din *Întâlnirea* e vie, trăieşte, nu e (doar) un teatru de marionete. Sau e, în măsura în care societatea românească era ea însăşi „acţionată“ de păpuşarii Securităţii.

Ca şi *Întoarcerea huliganului*, dar… altfel, *Întâlnirea* atacă marile teme ale romanului european postbelic: memoria şi experienţa totalitară, exilul. Infrastructura mitologică (mitul homeric al lui Ulise, în negativ ironic) şi cea politico-sociologică (imaginea în mic a societăţii româneşti) sunt subsumate unei meditaţii cu valoare emblematică: exilul ca eşec şi captivitate în iluzie. Comunicarea cu cei de acasă se dovedeşte imposibilă, ca şi întoarcerea – pentru că, prin trecerea timpului, spaţiul se modifică, iar „acasă“ nu mai există. La fel şi comunicarea între generaţii. Personajele trăiesc nu doar în spaţii, ci şi în timpuri, în istorii diferite.

Paradoxal sau nu, singurul element unificator rămâne totalitarismul: prin Traian şi Christa memoria comunistă se întâlneşte cu cea nazistă, iar

prin intermediul agenţilor de influenţă savantul transfug are iluzia întâlnirii cu propria ţară.

Analiza istoriei recente şi, în particular, a lumii comuniste ţine de însăşi structura romanului. Pe acest schelet ideatic se aşază însă, armonios, o carnaţie de proză excepţională: traumaticul roman de familie al Christei (probabil cel mai puternic personaj al cărţii), aşteptarea tăcută a lui Buni-Penelopa, drama lui Daniel, martor la sinuciderea unui coleg şi transformat în suspect…

Nu în ultimul rând, avem de-a face cu un roman internaţional. Căci *Întâlnirea* „face naveta“ între Germania (ţara de origine a Christei“), Italia (ţara de adopţie „academică“ a cuplului, cu melancolia ei meridională) şi România (ţara „imposibilei întoarceri“). Fiecare „mediu extern“ îşi are micile sale istorii: vieţile tinerei Christa de dinaintea întâlnirii cu Traian (mama şi sora moarte în bombardament, fratele prins în caruselul SS), micul roman al cuplului de studenţi italieni, favoriţi ai profesorului (cu autosacrificarea maritală a Giuliei Mazzoni şi virtuala ei ratare în favoarea soţului Antonio, mai diplomat, dar inferior intelectual). Este accentuat în schimb, prin comparaţie cu precedentele scrieri ale autoarei, caracterul muzical – prezenţa „corului antic“ al vocilor feminine bârfitoare şi plebee, laitmotivele fantasmatice, „melodiile“ vieţilor particulare, suitele, temele cu variaţiuni, revenirile incantatorii, cosmopolite ş.a.m.d. Un roman simfonic ultramodern realizat pe calapodul tragediei antice. Similitudinile de compoziţie cu unele nuvele ale lui Norman Manea din *Fericirea obligatorie* sau cu *Întoarcerea huliganului* al aceluiaşi sunt, pe alocuri, frapante (vezi „corul bârfitoarelor“ sau polifonia melancolic-angoasată a întoarcerii, pe ruinele trecutului personal). Variantă actualizată a unei *Odisei* prezente, intertextual, în profesia şi în viaţa protagonistului, acest roman al iluziei şi al identităţii destabilizate trimite deopotrivă la basmul *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte* şi – prin câteva elemente-cheie – la *Noaptea de Sânziene* a lui Mircea Eliade, o altă referinţă importantă a

ultimei versiuni. Tridimensionalitatea e obţinută prin efectul de *scufundare în memorie*, dar şi într-un inconştient (inclusiv lingvistic) deopotrivă personal şi colectiv.

Aşteptarea la aeroport a savantului – episod de mare forţă dramatică – pune în evidenţă, mai mult ca oriunde, o lume burlescă minată de suspiciune şi frică, în care cuvintele ascund, nu dezvăluie, iar colportajul, pălăvrăgeala, indiscreţia rudelor profitoare funcţionează pe post de supape ale frustrărilor, complexelor, resentimentelor, vanităţilor provinciale. De fapt, Gabriela Adameşteanu dramatizează o lume, făcând din această scriere un discurs „total“, integrator, în care se *întâlnesc* – fericit – mitul şi hiperrealismul, poemul, scenariul dramatic, romanul clasic şi cel experimental…

Amănunt important: ediţia din 2007 temperează experimentalismul în favoarea unei anume clasicităţi mai „lizibile“. În epoca minimalismului şi a autoficţiunii, maximalismul *de fond*, dar lipsit de ostentaţie al acestei noi scrieri face diferenţa, demonstrând – încă o dată – clasa unei prozatoare de nivel european.

În proza Gabrielei Adameşteanu, trenul literaturii europene de vârf va opri neabătut. E un reper a cărui importanţă continuă să sporească.

Paul Cernat, „Rezistenţa la timp. Gabriela Adameşteanu între proza scurtă şi roman“, prefaţă la ediţia a IV-a a romanului *Întâlnirea*, în volumul *Opere*, II, *Gara de Est. Întâlnirea*, Polirom, 2008

Ecouri din presa italiană la volumul *L’Incontro* (Nottetempo, 2010)

„Ca dintr-o altă viaţă, ca dintr-un vis îţi aminteşti tot ce ai pătimit pe acest drum nesfârşit“, îşi spune Traian Manu, eroul romanului, în timp ce

străbate în sens invers drumul nesfârşit care, cu ani în urmă, l-a condus spre o nouă viaţă şi îl făcuse să lase în urmă coşmarul trecutului.

A plecat cu maşina din sudul Italiei, dintr-un orăşel aflat între Napoli şi Roma, şi se îndreaptă spre România, de unde a fugit în anii ’40 ca să scape de război şi să-şi urmeze cariera ştiinţifică şi unde este invitat acum să participe la o *întâlnire* a oamenilor de ştiinţă care, aşa cum ne lasă titlul să presupunem, îi va fi fatală. Traian e însoţit de soţia sa, Christa; născută la Berlin, fugită împreună cu familia de regimul hitlerist, ea încearcă până în ultimul moment să-l determine să nu se întoarcă într-o ţară a cărei soartă seamănă din multe puncte de vedere cu cea a Germaniei sale. Cea care povesteşte călătoria, asemănătoare cu o *Odisee*, a celor doi, cea care invită cititorul să-i urmărească în această cursă contratimp care-ţi taie răsuflarea este Gabriela Adameşteanu, una dintre cele mai importante reprezentante ale literaturii române contemporane.

Romanul a fost scris în 2003, iar acţiunea lui este plasată în 1986, în faza finală, cea mai dură şi mai represivă, a regimului Ceauşescu, care va cădea trei ani mai târziu, în urma revoluţiei din decembrie. Dar, în afară de o extraordinară mărturie despre anii cei mai întunecaţi ai regimului, povestea este o probă literară de cea mai înaltă calitate. Fiindcă, reconstituind un moment istoric, reevocând atmosfera politică, descriind exact atmosfera culturală a socialismului românesc real, autoarea recreează drama existenţială universală a exilatului pe care viaţa, destinul istoric şi personal, „drumul nesfârşit“ care-i este destinat, îl duce departe departe de un loc – „casa (sau centrul)“ – în care trebuie să se întoarcă pentru a-şi rămâne fidel sieşi.

Drama lui Ulise, eroul homeric, urmăreşte ca o umbră întregul drum al lui Traian. Este drama atâtor exilaţi români, ca Emil Cioran, a cărui frază „ţara care a fost a noastră şi nu mai e a nimănui“ ritmează întreaga poveste. Este drama descrisă în cele mai dramatice pagini ale *Jurnalului* lui Mircea Eliade, un alt mare român exilat, după care „fiecare exilat e un Ulise în

drum spre Ithaca“ şi îşi va găsi ţinta numai dacă „va fi în stare să pătrundă sensul ascuns al rătăcirilor lui“. Este, în fine, drama unui personaj apropiat Gabrielei Adameşteanu: unchiul patern, celebrul arheolog Dinu Adameşteanu, căruia îi este dedicat romanul: „Unchiului meu, care, fără să (mă) ştie, mi-a modelat viaţa din depărtare“.

Dinu a trăit departe de Gabriela aşa cum Traian a trăit departe de România: a trăit în Basilicata, unde a fondat Museo Nazionale del Metaponto e Sirtide şi unde, după revoluţia din 1989, nepoata sa l-a putut vizita. Acum, ea ne descrie, în cuvinte pline de emoţie, întâlnirea lor: „Mulţi ani, unchiul Dinu a fost un personaj mitic în familia noastră. Întotdeauna i-am auzit pe ceilalţi vorbind despre el şi despre Basilicata lui ca despre un pământul al făgăduinţei. Când, în sfârşit, l-am cunoscut la Potenza, unde locuia, a devenit ca un al doilea tată pentru mine. De atunci, Italia are aura pe care el o emana. Iar limba italiană, pe care o înţeleg în parte, are pentru mine tonul îndrăgit şi armonia glasului său. A murit în 2004“.

Alessandra Iadicicco, *La Stampa*, octombrie 2010

În anul 1986, un bătrân om de ştiinţă, Manu Traian, stabilit de mult în Italia, este invitat să participe la o conferinţă în ţara sa natală, România lui Ceauşescu. Christa, soţia sa nemţoaică, îl însoţeşte. Călătoria dus-întors cu maşina prilejuieşte un dialog al celor doi bătrâni – între ei şi al fiecăruia cu sine. E o călătorie între un „înainte“ şi un „după“, în trecutul Christei din timpul nazismului şi al războiului, o călătorie a lui Traian între desprinderea de şi reîntâlnirea cu realitatea din care provine şi pe care o regăseşte –un regim şi tipurile de oameni pe care acesta le produce şi le cere, rezistenţele şi adeziunile, oportunismele şi fricile pe care acest regim le generează, spaţiul privat care este condiţionat de public. Acest public înseamnă şi –

mai ales – control, miliţie, spionaj, pentru că nimic din „întoarcerea acasă“ a bătrânului Traian nu trebuie să scape regimului.

Gabriela Adameşteanu, tradusă pentru prima dată în italiană, este un nume nou, important în literatura europeană.

Goffredo Fofi, *Internazionale*, nr. 870, octombrie 2010

Imaginea unui magnetofon vechi tronează pe coperta romanului *Întâlnirea* (apărut la Nottetempo) al Gabrielei Adameşteanu.

Tema exilului, prezentă prin intermediul citatelor din *Odiseea*, se întrepătrunde cu cea a persecuţiilor din timpul regimului comunist, reconstituite prin intermediul rapoartelor poliţiei secrete şi dialogurile dintre angajaţii acesteia care au sarcina de a-l supraveghea pe „musafir“. Microfoanele şi urmăritorii înregistrează fiecare mişcare a lui Manu, care nu bănuieşte nimic. Abia la revenirea în Italia, în timp ce le povesteşte vizita sa Christei şi unor studenţi, începe să aibă dubii. În timp ce stă la masă cu prietenii săi italieni, îşi dă seama de o serie de mici nepotriviri pe care nu le observase. Poate că bileţelele pe care erau notate adresele unor rude îndepărtate nu dispăruseră din buzunarul hainei pentru că el îşi scosese din acel buzunar o batistă, ci pentru că îi fuseseră furate. Şi poate că nu primise unele telefoane pentru că cineva nu permisese asta.

Alături de Manu, protagonistă e mulţimea de veri şi cunoscuţi care îl aşteaptă la aeroport şi îl aşteaptă ore în şir în faţa hotelului, ca pe un star rock, pentru a-i cere o favoare. Într-o ţară săracă şi coruptă, ca să obţii ceva ai nevoie de recomandare. Cu atât mai bine dacă această recomandare vine din partea cuiva „din afară“, din Occidentul în care toţi speră să fugă. Dar oricui vine în contact cu musafirul i se face un dosar.

Într-o societate unde e de-ajuns să încerci să vorbeşti cu un străin ca să pari suspect, informaţiile noi pot deveni un mod de şantaj prin care se pot racola noi informatori şi se pot fabrica probe pentru a aresta persoanele

suspecte. Durerea lui Manu, care descoperă că e prea târziu să se întoarcă în locurile copilăriei şi că toţi cei dragi au murit, se amestecă cu întrebările despre adevăratele intenţii ale agenţilor. Sunt enigme imposibil de dezlegat, chiar şi după lovitura de teatru din final.

Neliniştea lui Manu provine din faptul că nu poate înţelege o lume alcătuită din subînţelesuri şi suspiciuni, o lume în care agenţii care îl urmăresc reuşesc să treacă drept prieteni sinceri, iar prietenii par actori angajaţi să-l supravegheze.

Emanuela Meucci, *Libero*, octombrie 2010

Întâlnirea *este un roman intens, care, asemenea poemului homeric, povesteşte peregrinările lui Traian, un savant care în anii ’50 s-a refugiat în Italia.*

Când Ulise se întoarce acasă, găseşte o femeie care îl aşteaptă şi care pe toată durata absenţei sale a încercat să oprească timpul în loc. Penelopa şi-a ţesut zi după zi aşteptarea, dând un ritm interior anilor care o separau de venirea lui. ..Iar într-o zi Ulise s-a întors, şi ea se afla acolo unde fusese dintotdeauna, ca şi cum timpul s-ar fi oprit. Dacă ceilalţi nu-l recunosc pe Ulise, el recunoaşte, regăseşte în schimb pământul pe care l-a părăsit. Ulise e străbunul declarat, şi mereu evocat, al lui Traian Manu, protagonistul *Întâlnirii*, romanul-fluviu al scriitoarei române Gabriela Adameşteanu, publicat recent la Editura Nottetempo, în traducerea expresivă a lui Roberto Merlo.

Ca întotdeauna, când nu este vorba despre romane anglo-saxone, noi suntem în întârziere. Gabriela Adameşteanu este o scriitoare foarte populară în România, implicată de mulţi ani într-o luptă civilă dusă în ziare şi reviste. Francezii o cunosc bine şi nu se miră că există literaturi în ţări pe care noi, din ignoranţă, le considerăm marginale. Gallimard a publicat două romane ale sale, *Une matinée perdue* şi *Vienne le jour*, iar francezii au primit-o aşa

cum primeşti un scriitor mare. Acum ajunge şi în Italia, unde scriitorii români reprezintă o realitate aproape excentrică, în ciuda importanţei indiscutabile a lui Norman Manea, a publicării lui Mircea Cărtărescu şi a reflectoarelor pe care Herta Müller le-a făcut să se îndrepte spre ţara lui Ceauşescu. Recent, apoi, publicarea la Manni a *Raiului găinilor*, romanul genial, straniu al lui Dan Lungu, ne-a făcut cunoscute un scriitor important şi o nouă generaţie de autori, care au despre literatură o idee mult mai puţin „blândă“ decât colegii lor occidentali.

Întâlnirea are două teme în comun cu Manea şi Cărtărescu: exilul şi nostalgia. Ulisse – Traian Manu al Gabrielei Adameşteanu este un om de ştiinţă care a fugit în Italia în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Soţia sa, Christa, este şi ea pe pământ străin, dat fiind că a fugit din Germania hitleristă. Traian Manu e pasionat de *Odiseea*, o recită din memorie, ca şi cum faptul că ar purta în sine amintirea unei ascendenţe antice i-ar putea înlesni întoarcerea. Trăind departe de casă şi identificându-se cu Ulise, Traian Manu se simte îndreptăţit să spere că se va întoarce. Iar această dorinţă se îndeplineşte când este invitat să participe la un congres internaţional în capitala României. Această invitaţie, ce îl face să se întoarcă în trecut, constituie punctul de plecare a romanului, care este o negare a *Odiseii* prin constatarea disperată a faptului că nicio întoarcere nu e posibilă. Iar revenirea în România, ţara părinţilor, centrul absent al propriei identităţi şi memorii, va reprezenta o înfrângere totală, resemnarea cu exilul definitiv, în care nu mai ai unde să te întorci. Traian Manu este deci un urmaş lipsit de sens al lui Ulise, ajuns într-o lume care se grăbeşte să şteargă orice urmă pe care oamenii o lasă pe pământ. Penelopa – Christa nu rămâne acasă să aştepte, ci îl însoţeşte în exil, exilându-se la rândul ei. Şi nu doar că nu rămâne acasă, ci se opune plecării lui Traian. În cele din urmă, încăpăţânarea lui va învinge şi îl va duce într-o ţară şi într-un trecut urâţite.

Timpul României nu e timpul lui Traian Manu. El doreşte, visează la o România pe care memoria lui, pe de o parte, a ţinut-o imobilă în timp, iar pe

de altă parte, a mistificat-o aşa cum numai nostalgia mistifică şi înfrumuseţează locurile, lucrurile şi vremurile trecute. În timpul în care dorul de ţară al lui Traian Manu a crescut, încercând să o oprească în anii tinereţii sale, ţara nu a stat de fapt nemişcată, ci s-a cufundat şi mai mult într-un rău care a ajuns încet-încet general. Doar întoarcerea îl face să conştientizeze amar că de fapt nicio întoarcere nu este posibilă, că ţara pe care a părăsit-o pur şi simplu nu mai există.

Pe de altă parte, Penelopa lui Homer era cea care ţinea în loc limbile ceasului, ea stăpânea timpul, îl mistifica, îl făcea etern până în ziua când Ulise avea să se întoarcă. Abia la venirea lui Penelopa porneşte din nou mersul secundelor şi îi încredinţează lui Ulise un trecut păstrat cu grijă, iar acesta îl poate relua exact din punctul în care l-a lăsat. Dar dacă Penelopa, ca în superbul roman al Gabrielei Adameşteanu, părăseşte Ithaca, hotărăşte să lase timpul să se scurgă firesc în ea, atunci Ithaca se va descompune, ajungând să semene grotesc cu cea care a fost odinioară…

Andrea Bajani, *Il Sole 24 Ore*, 28 noiembrie 2010

Gabriela Adameşteanu merită o menţiune aparte, nu doar pentru că unul dintre cele mai bune romane ale sale, *Întâlnirea*, a fost publicat recent în Italia (la Nottetempo), ci pentru că este una dintre puţinele voci ale literaturii române actuale care se bucură de recunoaştere atât în străinătate, cât şi în România.

Mario Fortunato, *L'Espresso*, noiembrie 2010

Căutarea Ithacăi şi a identităţii pierdute este tema *Odiseii* pe care Traian Manu, protagonistul ultimului roman al Gabrielei Adameşteanu, una dintre jurnalistele şi scriitoarele cele mai iubite în România, o cunoaşte atât de

bine, încât o recită pe de rost. Profesor de biologie, Manu şi-a părăsit ţara în urmă cu patruzeci de ani şi a devenit cetăţean italian. În 1986 el revine la Bucureşti pentru a participa la o serie de conferinţe. Şi imediat simte deziluzia, confuzia, nostalgia. Suntem în anii întunecaţi ai totalitarismului lui Nicolae Ceauşescu (preşedintele va cădea în 1989), şi reprezentanţii sistemului, rudele şi detractorii fac ca atmosfera culturală să fie apăsătoare, marcată de vicii, pericole şi infamie. În ţara aflată sub un regim muribund, Traian Manu ajunge să nu mai ştie cine este şi ce sens are călătoria sa, în timp ce coşmarurile şi fantomele din cauza cărora părăsise România revin. Gabriela Adameşteanu îşi foloseşte foarte bine talentul realist şi construieşte un roman scris magistral, care va stârni cu siguranţă interesul.

Silvana Mazzocchi, *La Repubblica*, ianuarie 2011